

2022

Försäkringskassans årsredovisning

Generaldirektören har ordet

Verksamhetsresultaten har varit stabila under 2022. Effekterna av pandemin märks dock fortfarande genom ett högt inflöde av ärenden inom framförallt sjukpenning och tillfällig föräldrapenning.

Personalrörligheten har ökat stadigt under hela året. Det är förväntat, eftersom den varit så låg de två föregående åren. Nivåerna är i sig inte heller anmärkningsvärda jämfört med utvecklingen i andra myndigheter men ökningstakten är hög. Stor personalrörlighet får ofrånkomligen negativa konsekvenser för verksamheten. Många av våra mest erfarna och skickliga medarbetare har under året fått lägga mycket tid på att handleda nyanställd personal, vilket inneburit ett visst produktivitetstapp och betydande utmaningar för att upprätthålla hög kvalitet i våra utredningar och beslut särskilt i ärendeslag med hög svårighetsgrad och stor komplexitet.

Levnadskostnaderna har ökat kraftigt till följd av inflation, ränteökningar och höga energipriser. Det slår mot hela befolkningen, men konsekvenserna är särskilt kännbara för hushåll med små ekonomiska marginaler. För dessa har Försäkringskassans utbetalningar under året varit särskilt viktiga. Att vi kunnat genomföra i princip alla våra utbetalningar i tid har därför varit utomordentligt betydelsefullt.

År 2020 och 2021 behövde delar av Försäkringskassans mer långsiktigt strategiska utvecklingsarbete ge plats för att hantera effekterna av pandemin. Under 2022 har det långsiktiga utvecklingsarbetet i stor utsträckning kunnat återupptas, vilket lett till att vi både slutfört och startat utvecklingsinitiativ. Två exempel är programmet för förnyelse av sjukförsäkringens förvaltning och ett program för att stötta chefer i deras uppdrag.

Arbetet mot bidragsbrott och bedrägerier har ytterligare intensifierats, såväl inom myndigheten som i samverkan med andra. Det myndighetsövergripande samarbete som etablerats inom ramen för MUR (Motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter) har gett en rad konkreta resultat, inte minst genom att antalet underrättelser från bland annat kommuner har ökat kraftigt. Även antalet polisanmälningar från Försäkringskassan har under året fortsatt öka kraftigt, till skillnad från antalet mål som avgjorts i domstol.

Kriget i Ukraina har inneburit att Försäkringskassan ytterligare intensifierat arbetet med att öka förmågan att fullgöra våra uppgifter även under störda förhållanden, krigsfara eller krig. Under 2022 har arbetet utvecklats från att inledningsvis vara inriktat på ökad administrativ beredskap till att idag också fokusera på myndighetens operativa förmåga. Det civila försvarets centrala roll inom totalförsvaret har genom Rysslands aggression mot Ukraina blivit mycket tydligt. Genom vårt nya sektorsansvar för ekonomisk säkerhet bidrar vi ytterligare till det civila försvaret.

Även under 2022 har nya tunga uppgifter med kort varsel lagts på Försäkringskassan att lösa, varav åtminstone ett ligger förhållandevis långt bortom socialförsäkringens traditionella ramar – nämligen utbetalningen av elstöd till elkonsumenter. När nya oförutsedda uppdrag tillkommer skapar det ofrånkomligen undanträngningseffekter och rubbar verksamhetsplaneringen. Den kreativa flexibilitet och anpassningsförmåga som myndighetens medarbetare visat prov på och även vidareutvecklat under pandemiåren har därför också under året 2022 varit en stor tillgång och en förutsättning för det samlade goda resultat som myndigheten härmed redovisar.

Nils Öberg
generaldirektör

Innehållsförteckning

Generaldirektören har ordet	2
Vårt uppdrag	4
Resultatredovisning	6
Resultatredovisningens uppbyggnad	7
Året som gått	12
Förmåner till barn och familjer	28
Mål för föräldraförsäkringen	41
Förmåner vid funktionsnedsättning	46
Mål för assistansersättningen	56
Förmåner vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga	60
Mål för sjukförsäkringen	76
Övriga förmåner	99
Mål för att minska felaktiga utbetalningar	108
Gemensamma nyckeltal och nyckeltal per förmån	135
Övrig återrapportering	146
Förtroende	147
Mörkertal inom bostadstillägg	152
Medarbetare och kompetensförsörjning	156
Verksamhetsutveckling	162
Arbetet med mänskliga rättigheter	170
Stabs- och expertfunktionen	176
Avgiftsbelagd verksamhet	182
Finansiell redovisning	185
Intern styrning och kontroll	215
Beslut om årsredovisningen	218
Förmånsförteckning	219

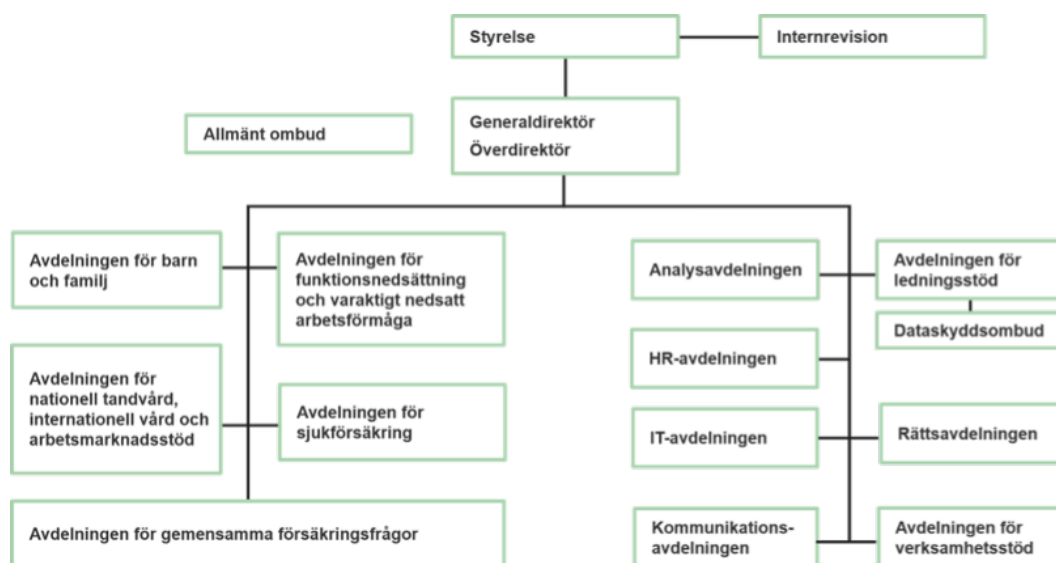
Vårt uppdrag

Försäkringskassans främsta uppdrag är att administrera en stor del av den svenska socialförsäkringen. Utöver det hanterar myndigheten även ett antal andra bidrag och ersättningar. Vårt arbete är en viktig del av de offentliga trygghetssystemen och har stor betydelse för enskilda, hushåll och företag och därmed hela samhällsekonomin.

Försäkringskassans verksamhet ska vara rättssäker och effektiv samt präglas av god service och hög tillgänglighet. Enskilda och företag ska få rätt ersättning i tid och det stöd de behöver för att kunna ta tillvara sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter.

Myndigheten Försäkringskassan

Försäkringskassan bestod i december 2022 av styrelse, generaldirektör, överdirektör och tolv avdelningar. Försäkringskassan har även en internrevision, ett allmänt ombud och ett dataskyddsombud.

Försäkringskassan är organiserad i försäkringsavdelningar och övriga avdelningar. Försäkringsavdelningarna har det primära ansvaret för kontakter med enskilda, det vill säga att

- utreda rätten till, besluta om och betala ut förmåner, bidrag och andra ersättningar
- ge information och service
- motverka felaktiga utbetalningar
- motverka brott mot socialförsäkringen.

Övriga avdelningar har en stödjande eller styrande funktion.

Vid utgången av 2022 hade Försäkringskassan 14 518 anställda på ett 60-tal orter i Sverige.

Nils Öberg är generaldirektör för myndigheten. Maria Rydbeck är överdirektör.

Styrelsen

Försäkringskassan leds av en styrelse utsedd av regeringen. Styrelsen har fullt ansvar för verksamheten, och generaldirektören är ansvarig inför styrelsen.

Styrelsen har haft 6 sammanträden under året. Två personalföreträdare har haft möjlighet att närvara vid styrelsens sammanträden.

Försäkringskassans styrelse har under året bestått av:

Heidi Stensmyren, ordförande, chef för tema Kvinnohälsa och Hälsoprofessioner vid Karolinska Universitetssjukhuset

Thomas Pålsson, vice ordförande, f.d. generaldirektör Statens servicecenter

Ulrika Liljeberg, Kommunstyrelsens ordförande i Leksand, förordnad till och med 13 oktober 2022

Ella Niia, f.d. ordförande i Hotell- och Restaurangfacket, förordnad till och med 30 juni 2022

Erland Olauson, f.d. vice ordförande och avtalssekreterare LO

Jörgen Olofsson, CIO Euroclear Sweden, förordnad till och med 28 februari 2022

Lotta Vahlne Westerhäll, professor emerita i offentlig rätt

Nils Öberg, generaldirektör för Försäkringskassan

Personalrepresentanter:

Thomas Åding, ST (ersättare Siv Norlin)

Rita Koskinen Lundström, SACO till och med 31 januari 2022 (ersättare Maria Lindgren till och med 31 januari 2022)

Ingmarie Johansson SACO, från och med den 1 februari 2022 (ersättare Daniel Rander från och med 1 februari 2022)

Resultat- redovisning

Resultatredovisningens uppbyggnad

Detta avsnitt behandlar överväganden om resultatredovisningens uppbyggnad, val av förmåner som redovisas samt de metoder som används för att bedöma verksamhetens resultat.

I resultatredovisningen analyseras och bedöms Försäkringskassans resultat och utveckling utifrån kraven i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Resultatredovisningens indelning utgår från de mest väsentliga förmånerna.

Resultaten redovisas så långt som möjligt i historiska treårsvisa serier. Om det inte är möjligt kommenteras det särskilt. Mindre differenser i statistikuppgifter kan förekomma mellan åren. Större differenser och förändringar till följd av utveckling av statistiken kommenteras i noter till tabellerna. Summeringsdifferenser kan förekomma på grund av avrundningar.

Merparten av den individbaserade statistik som redovisas är uppdelad efter kön. Skälen till att könsuppdelad statistik i vissa fall inte redovisas är att statistiken behöver vidareutvecklas, ännu inte håller tillräcklig kvalitet eller att den hämtas från andra myndigheter som inte har könsuppdelad statistik. Vi arbetar för att framöver kunna redovisa all individbaserad statistik som hämtas från Försäkringskassan uppdelad per kön.

Uppgifter som relaterar till enskild redovisas inte om det gäller färre än fyra personer, detta markeras med en asterisk i tabellerna.

Statistikuppgifter i texten avrundas genomgående för att underlätta för läsaren. Tal upp till 9 999 avrundas dock inte, om det inte gäller individer.

Redovisningen inleds med en beskrivning av de metoder som används för att bedöma resultatet. Detta följs av ett avsnitt som beskriver året som gått och verksamhetens finansiering samt den övergripande utvecklingen av kvaliteten i handläggningen. Efter detta görs en fördjupad redovisning av de mest väsentliga förmånerna samt för målen i regleringsbrevet.

Ett antal förmåner och de mål i regleringsbrevet som relaterar till dessa redovisas tillsammans:

- Förmåner till barn och familjer omfattar barnbidrag, bostadsbidrag, underhållsstöd, föräldrapenning, och tillfällig föräldrapenning samt målet för föräldraförsäkringen.
- Förmåner vid funktionsnedsättning omfattar assistansersättning, merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag samt målet för assistansersättningen.
- Förmåner vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga omfattar aktivitetsersättning, sjukersättning och sjukpenning samt målet för sjukförsäkringen.
- Övriga förmåner omfattar aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning samt statligt tandvårdsstöd.

Efter förmåns- och målredovisningen följer en sammanställning av nyckeltal för de mest väsentliga förmåner samt en redovisning av tvärfunktionella återrapporteringskrav enligt regleringsbrev, förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt förordningen (2009:1174) med instruktion för Försäkringskassan.

Sist i årsredovisningen finns en översiktlig beskrivning av de redovisade förmåner.

Redovisning och bedömning av kvaliteten

Försäkringskassan redovisar och bedömer kvaliteten i handläggningen utifrån fyra aspekter: rättslig kvalitet, skyndsamhet, service och produktivitet.¹ Till grund för bedömningen ligger de underlag som myndighetens arbete med systematisk kvalitetsutveckling genererar samt tillkommande resultatinformation. Underlagen ska komplettera varandra. Resultat av ett enskilt underlag eller indikator kan inte värderas isolerat, utan behöver analyseras i förhållande till och tillsammans med övriga indikatorer, uppföljningar och granskningar. Det handlar alltså om en kvalitativ bedömning utifrån de underlag som beskrivs nedan.

I årets redovisning förs ett analyserande och värderande resonemang om kvaliteten och dess utveckling utifrån aspekterna ovan för de mest väsentliga förmåner. Vi har valt att inte bedöma kvaliteten i termer av ”tillfredsställande” eller ”inte tillfredsställande”. Skälet till förändringen är en ambition att ge en mer nyanserad bild av verksamheten.

De underlag som ligger till grund för redovisningen är främst²

- resultaten av kvalitetsuppföljningar med stöd av Væksten
- kvalitetsuppföljningar med stöd av kvalitetsindikatorer
- resultaten av Försäkringskassans kundundersökning
- uppföljningar av it-systemens funktion
- interna och externa granskningar.

Uppföljningar med Försäkringskassans uppföljningsverktyg Væksten görs inom ramen för arbetet med systematisk kvalitetsutveckling och bygger bland annat på manuella och maskinella kontroller i handläggningen som ska säkerställa att besluten och utbetalningarna är korrekta. Vissa av kontrollerna är så kallade nyckelkontroller utan vilka de ekonomiska riskerna skulle öka betydligt. Genom att följa upp och utvärdera om kontroller i handläggningen genomförs och är ändamålsenliga, kan vi identifiera brister i handläggningen. Uppföljningar med Væksten görs på individ- eller teamnivå och inkluderar såväl tillämpningen av det förmånsspecifika och det förvaltningsrättsliga regelverket som service och bemötande. De ger kunskap om styrkor och utvecklingsområden i manuellt handlagda ärenden och skapar möjlighet till lärande.

Vissa förmåner har i år behövt frigöra resurser och har därför inte gjort kvalitetsuppföljningar med Væksten i den utsträckning som riktlinjerna föreskriver. Dessa förmåner har säkerställt att de väsentliga kontrollerna är genomförda genom en särskild granskning. Det gäller sjukersättning, sjukpenning och underhållsstöd.

¹ Riktlinjer 2016:06, Den årliga processen för att upprätta en resultatredovisning för Försäkringskassan (resultatredovisning). Försäkringskassans arbete med kvalitetsutveckling beskrivs i riktlinjer 2016:07, Arbetet med systematisk kvalitetsutveckling.

² Försäkringskassan har tidigare år gjort fördjupade rättsliga kvalitetsuppföljningar. Eftersom formerna för dessa har varit under översyn har inga uppföljningar beslutats under 2022.

Att det finns underlag med information om kvaliteten i handläggningen och att dessa analyseras samlat och systematiskt bidrar till myndighetens interna styrning och kontroll.

Rättslig kvalitet

Den rättsliga kvaliteten redovisas och bedöms utifrån resultatet av uppföljningar med stöd av Försäkringskassans uppföljningsverktyg Väksten, antalet upptäckta felaktiga utbetalningar, andelen felaktiga utbetalningar som orsakats av Försäkringskassan, slumpmässiga och riktade kontroller i den interna försäkringskontrollen,³ omprövningar, överklaganden, skadestånd och JO-anmälningar, uppföljningar av it systemen samt interna och externa granskningar. Även resultaten från Försäkringskassans kundundersökning är ett underlag. I den mäts de enskildas upplevelse av den rättsliga kvaliteten genom frågan ”I vilken utsträckning upplever du att det är möjligt att förutse ett beslut från Försäkringskassan?”.

Skyndsamhet

Skyndsamhet redovisas och bedöms utifrån den genomsnittliga handläggningstiden från ansökan till beslut,⁴ antal pågående ärenden⁵ samt de enskildas upplevelse. De enskildas upplevelse mäts genom graden av instämmande i påståendet ”Mitt ärende handläggs snabbt” i Försäkringskassans kundundersökning.

Service

Redovisningen och bedömningen av service görs utifrån en analys av underlag inom områdena tillgänglighet⁶ och bemötande. Dessa underlag består dels av kvalitetsindikatorer, dels av de enskildas upplevelse. Kvalitetsindikatorerna är tillgänglighet och väntetider i telefon samt användningen av e-tjänster. De enskildas upplevelse av tillgänglighet och bemötande mäts i Försäkringskassans kundundersökning, där respondenterna anger i hur hög grad de instämmer i ett antal frågor och påståenden.

Produktivitet

Den samlade produktiviteten för myndigheten som helhet och de individuella förmånerna redovisas och bedöms utifrån utvecklingen av de väsentliga förmånernas styckkostnad.⁷

Vid bedömningen av produktiviteten analyseras den samlade effektiviteten av verksamheten med hänsyn tagen till förändringar i förutsättningarna för Försäkringskassans uppdrag. Det innebär att produktiviteten kan bedömas hålla en acceptabel eller god nivå trots att utvecklingen i form av ökade styckkostnader är negativ.

Huvudprincipen är att styckkostnaden beräknas utifrån kostnad per beslut för alla förmåner så att måttet blir enhetligt och jämförbart. Undantag görs för sjukpenning, där kostnad per avslutat sjukfall används eftersom vi anser att det ger en mer rättvisande bild utifrån förmånens förutsättningar.

³ Intern försäkringskontroll genomförs inom alla förmåner för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar, misstänkta interna överträdelser, systematiska avvikelser som kan leda till felaktiga utbetalningar samt avvikelser som gäller registrerade kontonummer.

⁴ Inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning samt barnbidrag, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning följs handläggningstiden även genom andelen ärenden där ersättning betalats ut på fastställd dag.

⁵ Det genomsnittliga månadsvärdet av antalet ärenden som väntar på första beslut.

⁶ Tillgänglighet beräknas som antalet besvarade samtal delat med antalet inkomna samtal.

⁷ Styckkostnaderna för respektive förmån beräknas genom att förvaltningskostnaderna delas med antalet beslut, eller för sjukpenning, antalet avslutade sjukfall. Förvaltningskostnaderna och därmed styckkostnaderna kan inte delas upp per kön på grund av tidredovisningssystemets uppbyggnad.

En fullständig kostnadsfördelning görs per beslut eller avslutat sjukfall. Utöver kostnader för handläggning hänför Försäkringskassan kostnader för bland annat it utveckling direkt till den förmån som kostnaden avser. Indirekta kostnader fördelas till respektive förmån i proportion till redovisad arbetstid på förmånen eller baserat på produktionsstatistik. It-kostnader fördelas dock enligt principerna i Technology Business Management.⁸

Val av förmåner

För att redovisningen ska bli överskådlig redovisas enbart resultaten för de mest väsentliga förmånerna. Med väsentliga menar vi förmåner

- som står för de högsta förvaltningskostnaderna och de största försäkringsutgifterna
- som har flest beslut eller utbetalningar
- med väsentliga avvikelser som kan påverka Försäkringskassans resultat.

I år betraktar vi resultaten för 15 förmåner som väsentliga. Av dessa har 13 valts utifrån de två första kriterierna. Dessa står tillsammans för 87 procent av försäkringsutgifterna och 77 procent av förvaltningskostnaderna.

Utifrån det tredje kriteriet redovisar vi dels resultaten för merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag. Merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag infördes den 1 januari 2019 efter en relativt kort förberedelsestid, vilket har inneburit ett flertal utmaningar.

Smittbärrersättning har påverkats av pandemin under året och redovisas övergripande under avsnittet Förmåner vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga. Utvecklingen för övriga förmåner som infördes eller ökade till följd av pandemin kommenteras inte närmare i år. Men ersättning för höga sjuklönekostnader, ersättning för karensavdrag och ersättning till riskgrupper redovisas separat i tabellerna för gemensamma nyckeltal.

Resultaten för aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning redovisas samlat, eftersom alla tre är ersättningar till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program.

De förmåner som ingår i resultatredovisningen är markerade med fetstil i tabellen nedan.

---

⁸ Från och med 2021 fördelas indirekta it-kostnader till respektive förmån utifrån principer enligt Technology Business Management (TBM). TBM är ett internationellt ramverk som innehåller principer för definition av it-kostnader samt principer för kostnadsfördelningar. Eftersom det inte har varit möjligt att räkna om jämförelsesiffror för 2020 kan dessa inte helt jämföras med senare år.

Tabell 1 Förmånsförteckning

Adoptionsbidrag	Dagpenning till hemvärnsmän	Graviditetspenning	Statlig ersättning för arbete i etableringsjobb
Aktivitetsersättning	Dagpenning till totalförsvarspliktiga	Handikappersättning	Statlig personskadeersättning
Aktivitetsstöd	Ersättning för höga sjuklönekostnader till arbetsgivare	Internationell vård	Statligt tandvårdsstöd
Arbetskadeersättning	Ersättning för karensavdrag	Merkostnadsersättning	Tillfällig föräldrapenning
Arbetskadelivränta	Ersättning till riskgrupper	Närståendepenning	Underhållsstöd
Assistansersättning	Etableringsersättning	Omvårdnadsbidrag	Utvecklingsersättning
Barnbidrag¹	Etableringstillägg	Rehabiliterings-ersättning	Vårdbidrag
Bidrag till arbetshjälpmedel	Familjebidrag till totalförsvarspliktiga	Sjukersättning	Yrkesskadelivränta
Bilstöd	Föräldrapenning	Sjuklönegaranti	
Boendetillägg		Sjukpenning	
Bostadsbidrag		Smittbärarsättning	
Bostadsersättning			
Bostadstillägg			

¹ Resultaten för barnbidrag redovisas tillsammans med förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg, som inte betraktas som egna förmåner.

Utöver förmånerna som förtecknas i tabellen ovan hanterar Försäkringskassan till exempel bidrag till företagshälsovård, samverkan inom rehabiliteringsområdet och övrigt inom åtgärder mot ohälsa. Vi utreder och fastställer även sjukpenninggrundande inkomst och försäkringstillhörighet.

Bedömningar av måluppfyllelse

Försäkringskassan har fyra mål i regleringsbrevet. Dessa redovisas separat i resultatredovisningen. Målen gäller föräldraförsäkringen, assistansersättningen, sjukförsäkringen samt att minska felaktiga utbetalningar. En bedömning görs av om respektive mål är uppfyllt, delvis uppfyllt eller inte uppfyllt. Bedömningarna baseras både på resultat och genomförda insatser och bygger för assistansersättningen och sjukförsäkringen i stor utsträckning på de resultat som redovisas i avsnitten Förmåner vid funktionsnedsättning och Förmåner vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga.

Året som gått

I detta avsnitt beskrivs förutsättningarna för Försäkringskassans verksamhet under året utifrån utvecklingen av försäkringsutgifter, antalet individer som tar emot förmåner samt volymer av beslut. Vidare redovisas kostnaderna för att bedriva verksamheten och finansieringen av denna samt hur handläggningen övergripande har utvecklats med utgångspunkt i aspekterna rättslig kvalitet, skyndsamhet, service och produktivitet.

Under 2022 betalade Försäkringskassan ut 251,5 miljarder kronor, vilket motsvarar 4 procent av Sveriges BNP. Nästan hälften av pengarna gick till personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom, till personer med funktionsnedsättning samt till arbetsgivare för deras sjuklönekostnader. Cirka en tredjedel gick till barnfamiljer. Resterande del består främst av ersättningar inom arbetsmarknadsområdet. Kostnaden för att administrera förmånerna och övriga uppdrag uppgick till 10,3 miljarder kronor. Administrationen finansieras till största delen genom ett förvaltningsanslag.

Försäkringens omfattning

Nedan redovisas försäkringsutgifterna för de mest väsentliga förmånerna och för Försäkringskassan totalt. Försäkringsutgifterna utgörs av de pengar som betalats ut i form av förmåner. Även antalet personer som får utbetalning redovisas. Slutligen redovisas antalet utbetalningar och antalet beslut för de mest väsentliga förmånerna.⁹

---

⁹ För sjukpenning redovisas antalet avslutade sjukfall.

Tabell 2 Försäkringsutgifter, miljoner kronor¹

	Kvinnor			Män			Totalt			Förändring 2021–2022, procent	Andel av totala försäkrings- utgifterna, procent
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022		
Aktivitetsersättning	1 585	1 583	1 844	1 861	1 864	2 152	3 446	3 446	3 996	15,9	1,6
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	7 202	9 426	7 975	8 125	11 187	9 334	15 328	20 613	17 309	-16,0	6,9
Assistansersättning, brutto ²	12 330	12 678	12 533	15 431	15 991	15 875	27 761	28 669	28 408	-0,9	11,3
Assistansersättning, inbetalt från kommunerna*	–	–	–	–	–	–	4 485	4 470	4 424	–	–
Assistansersättning, netto*	–	–	–	–	–	–	23 276	24 199	23 984	–	–
Barnbidrag	26 552	25 965	25 358	6 758	7 413	7 942	33 310	33 377	33 299	-0,2	13,2
Bostadsbidrag	3 615	3 346	2 899	1 631	1 428	1 148	5 246	4 773	4 046	-15,2	1,6
Ersättning för höga sjuklönekostnader varav Ersättning för sjuklönekostnader under pandemin	–	–	–	–	–	–	19 497	12 660	11 751	-7,2	4,7
Ersättning för karensavdrag	1 921	1 904	959	1 399	1 391	694	3 321	3 294	1 653	-49,8	0,7
Ersättning till riskgrupper	95	205	19	99	214	29	194	419	48	-88,5	0,0
Föräldrapenning	22 977	23 038	23 032	12 443	12 120	12 604	35 420	35 158	35 637	1,4	14,2
Merkostnadsersättning	60	97	180	51	82	153	112	180	333	85,7	0,1
Omvårdnadsbidrag	1 493	2 395	3 314	305	513	688	1 798	2 908	4 002	37,6	1,6
Sjukersättning	19 129	18 113	18 133	14 949	14 218	14 395	34 077	32 331	32 528	0,6	12,9
Sjukpenning	23 520	23 466	26 779	14 311	14 326	16 495	37 832	37 792	43 274	14,5	17,2
Smittbärarsättning	68	197	196	58	196	215	127	393	411	4,5	0,2
Statligt tandvårdsstöd	3 030	3 469	3 503	2 927	3 305	3 361	5 957	6 774	6 863	1,3	2,7
Tillfällig föräldrapenning	5 325	5 343	5 605	4 651	4 738	4 773	9 976	10 080	10 378	3,0	4,1
Underhållsstöd	3 198	3 267	3 361	553	568	579	3 751	3 835	3 940	2,7	1,6
Underhållsstöd, inbetalt av bidragsskyldiga*	–	–	–	–	–	–	1 158	1 190	1 236	–	–
Underhållsstöd, netto*	–	–	–	–	–	–	2 593	2 645	2 704	–	–
Övriga förmåner ³	–	–	–	–	–	–	15 877	15 419	13 618	-11,7	5,4
Totalt⁴	–	–	–	–	–	–	253 028	252 124	251 495	-0,2	100

* Ingår inte i de totala försäkringsutgifterna.

¹ I försäkringsutgifterna ingår även statliga ålderspensionsavgifter och avskrivna återkravsfordringar. Eftersom dessa utgifter inte går att härleda till person har de fördelats per kön utifrån fördelningen av försäkringsutgifterna i övrigt. De statliga ålderspensionsutgifterna utgör cirka 5 procent av försäkringsutgifterna.

² I utgifterna ingår ersättning för personlig skyddsutrustning till assistansanordnare med anledning av pandemin med 23 miljoner kronor för 2020 och 18 miljoner kronor för 2021.

³ Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

⁴ Totalen för 2021 och 2022 skiljer sig från totalen för transfereringar i resultaträkningen eftersom bidrag som lämnats till forskning inom socialförsäkringsområdet inte ingår.

Tabell 3 Antal personer med utbetalning av förmån under respektive år¹

	Kvinnor			Män			Totalt			Förändring 2021–2022, procent
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
Aktivitetsersättning	16 826	16 598	16 819	19 450	19 403	19 733	36 276	36 001	36 552	1,5
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	129 157	152 383	126 859	137 558	162 951	129 948	266 715	315 350	256 828	-18,6
Assistansersättning	6 570	6 476	6 345	7 960	7 849	7 729	14 530	14 325	14 074	-1,8
Barnbidrag	1 112 385	1 118 376	1 119 505	497 186	540 961	571 277	1 609 572	1 659 358	1 690 810	1,9
Bostadsbidrag	173 274	167 634	155 238	102 001	96 480	84 928	275 275	264 121	240 175	-9,1
Ersättning för karensavdrag ²	927 040	849 995	636 936	681 451	639 517	481 783	1 608 491	1 489 515	1 118 721	-24,9
Ersättning till riskgrupper	1 844	2 183	449	1 523	1 815	541	3 367	3 998	990	-75,2
Föräldrapenning	462 534	445 474	437 464	394 506	378 103	374 503	857 040	823 583	811 974	-1,4
Merkostnads- ersättning	2 562	4 457	8 096	2 065	3 646	6 751	4 627	8 103	14 847	83,2
Omvårdnadsbidrag	25 789	50 425	65 764	6 432	12 650	17 932	32 221	63 075	83 696	32,7
Sjukersättning	149 059	140 696	133 869	105 060	100 174	96 390	254 119	240 870	230 259	-4,4
Sjukpenning	421 230	383 051	387 414	258 390	235 901	230 167	679 620	618 952	617 582	-0,2
Smittbärarsättning	7 497	43 725	52 897	6 237	39 214	48 236	13 734	82 939	101 133	21,9
Statligt tandvårdsstöd ²	1 974 578	2 136 195	2 127 923	1 731 844	1 843 183	1 838 842	3 706 422	3 979 380	3 966 779	-0,3
Tillfällig föräldrapenning	499 791	479 278	509 795	450 384	434 793	454 678	950 175	914 071	964 475	5,5
Underhållsstöd	120 074	115 813	115 201	24 740	24 295	25 188	144 814	140 108	140 390	0,2

¹ På grund av efterregistreringar kan antalet skilja sig från årsredovisningen 2021.

² I totalsumman för ersättning för karensavdrag och tandvårdsstöd ingår även individer av okänt kön.

Tabell 4 Personer med utbetalning av förmån under respektive år, andel per kön¹

	Kvinnor			Män		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	46,4	46,1	46,0	53,6	53,9	54,0
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	48,4	48,3	49,4	51,6	51,7	50,6
Assistansersättning	45,2	45,2	45,1	54,8	54,8	54,9
Barnbidrag	69,1	67,4	66,2	30,9	32,6	33,8
Bostadsbidrag	62,9	63,5	64,6	37,1	36,5	35,4
Ersättning för karensavdrag	57,6	57,1	56,9	42,4	42,9	43,1
Ersättning till riskgrupper	54,8	54,6	45,4	45,2	45,4	54,6
Föräldrapenning	54,0	54,1	53,9	46,0	45,9	46,1
Merkostnadsersättning	55,4	55,0	54,5	44,6	45,0	45,5
Omvårdnadsbidrag	80,0	79,9	78,6	20,0	20,1	21,4
Sjukersättning	58,7	58,4	58,1	41,3	41,6	41,9
Sjukpenning	62,0	61,9	62,7	38,0	38,1	37,3
Smittbärarsättning	54,6	52,7	52,3	45,4	47,3	47,7
Statligt tandvårdsstöd	53,3	53,7	53,6	46,7	46,3	46,4
Tillfällig föräldrapenning	52,6	52,4	52,9	47,4	47,6	47,1
Underhållsstöd	82,9	82,7	82,1	17,1	17,3	17,9

¹ På grund av efterregistreringar kan andel per kön skilja sig från årsredovisningen 2021.

Tabell 5 Volymer, antal utbetalningar¹

	Totalt			Förändring 2021–2022, procent
	2020	2021	2022	
Aktivitetsersättning	362 218	359 866	363 812	1,1
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	1 799 464	2 121 549	1 727 559	-18,6
Assistansersättning	162 106	162 435	157 746	-2,9
Barnbidrag	30 189 799	31 314 806	32 107 252	2,5
Bostadsbidrag	2 030 670	1 938 544	1 738 767	-10,3
Ersättning för höga sjuklönekostnader	448 786	456 138	321 190	-29,6
<i>varav Ersättning för sjuklönekostnader under pandemin</i>	<i>397 333</i>	<i>411 244</i>	<i>257 110</i>	-
Ersättning för karensavdrag	3 804 958	3 614 624	1 847 610	-48,9
Ersättning till riskgrupper	11 938	28 921	3 253	-88,8
Föräldrapenning	4 382 328	4 122 767	3 992 349	-3,2
Merkostnadsersättning	33 537	74 322	138 981	87,0
Omvårdnadsbidrag	247 175	559 638	871 007	55,6
Sjukersättning	2 946 099	2 795 296	2 665 454	-4,6
Sjukpenning	2 758 518	2 675 514	2 805 765	4,9
Smittbärarsersättning	15 563	88 230	103 291	17,1
Statligt tandvårdsstöd	5 896 090	6 584 196	6 587 116	0,0
Tillfällig föräldrapenning	3 005 741	3 010 807	3 248 171	7,9
Underhållsstöd	1 519 913	1 473 765	1 451 352	-1,5
Övriga förmåner	3 354 589	3 044 060	2 727 354	-10,4
Totalt	62 969 492	64 425 478	62 858 029	-2,4

¹ Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

Tabell 6 Volymer, antal beslut

	Kvinnor			Män			Totalt			Förändring 2021–2022, procent
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
Aktivitetsersättning	19 502	17 710	18 970	18 630	17 013	18 531	38 132	34 723	37 501	8,0
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	931 503	1 139 955	965 672	955 079	1 166 557	947 779	1 886 582	2 306 512	1 913 451	-17,0
Assistansersättning	2 524	2 305	2 531	3 386	2 940	3 113	5 910	5 245	5 645	7,6
Barnbidrag	319 303	313 444	284 303	233 717	236 122	217 183	553 024	549 573	501 538	-8,7
Bostadsbidrag	285 550	279 566	265 545	181 915	159 559	138 946	467 465	439 125	404 494	-7,9
Ersättning för höga sjuklönekostnader	-	-	-	-	-	-	870 520	921 596	709 636	-23,0
<i>varav Ersättning för sjuklönekostnader under pandemin</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>454 739</i>	<i>607 042</i>	<i>330 336</i>	-
Ersättning för karensavdrag ¹	2 332 041	2 170 320	1 108 186	1 461 045	1 455 487	761 828	3 793 096	3 625 815	1 870 014	-48,4
Ersättning till riskgrupper	3 682	4 920	507	3 101	4 500	637	6 783	9 420	1 144	-87,9
Föräldrapenning	1 906 217	1 821 333	1 760 126	1 289 206	1 214 231	1 209 394	3 195 423	3 035 564	2 969 523	-2,2
Merkostnadsersättning	14 941	15 283	18 486	7 200	7 764	12 134	22 141	23 047	30 620	32,9
Omvårdnadsbidrag	31 631	43 983	42 994	10 044	15 935	19 791	41 675	59 918	62 785	4,8
Sjukersättning	35 059	28 527	29 896	23 939	20 268	21 171	58 998	48 795	51 067	4,7
Sjukpenning ²	395 244	348 105	333 940	234 665	207 494	193 663	629 909	555 599	527 603	-5,0
Smittbärarsersättning ³	-	-	-	-	-	-	23 629	97 134	109 206	12,4
Statligt tandvårdsstöd ¹	4 192 291	4 724 767	4 697 797	3 751 743	4 153 795	4 138 529	7 944 737	8 879 400	8 837 064	-0,5
Tillfällig föräldrapenning	2 754 220	2 747 797	3 065 990	1 895 415	1 926 803	2 073 550	4 649 635	4 674 600	5 139 541	9,9
Underhållsstöd	101 652	90 724	84 011	87 262	81 022	77 063	188 914	171 746	161 074	-6,2
Övriga förmåner ³	-	-	-	-	-	-	306 298	284 669	286 194	0,5
Totalt³	-	-	-	-	-	-	24 682 871	25 722 481	23 618 100	-8,2

¹ I totalsumman för ersättning för karensavdrag och statligt tandvårdsstöd ingår även individer av okänt kön.

² För sjukpenning redovisas antalet avslutade sjukfall.

³ Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

Pandemin ledde till ökade förmånsutgifter dels på grund av hög sjukfrånvaro och ett ökat uttag av tillfällig föräldrapenning. Dels till följd av flera tillfälliga regeländringar och förmåner som syftade till att kompensera för de ekonomiska följderna av smittan. När pandemin klingade av under 2022 minskade utgifterna, men nya lagar och höjda ersättningsnivåer som trädde ikraft under året gjorde att minskningen dämpades.

Förmåner vid funktionsnedsättning

Antalet personer som får assistansersättning har minskat något, vilket framförallt beror på att fler personer som haft assistans har avlidit. Förmånsutgifterna minskade dock inte i samma omfattning, eftersom det genomsnittliga antalet beviljade timmar per mottagare har ökat.

Den personalförstärkning som gjorts i handläggningen av merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag syns tydligt i årets utfall genom att vi har kunnat fatta fler beslut. Antalet personer som får ersättningarna har ökat mycket, liksom förmånsutgifterna. Utgiftsökningen är större inom merkostnadsersättning. Det beror på att vi under året har riktat mer resurser hit, medan fokus under tidigare år legat på omvårdnadsbidraget.

Förmåner vid nedsatt arbetsförmåga

De förmåner som införts med anledning av pandemin upphörde i sin helhet den 1 april 2022 när covid-19 inte längre klassades som en samhälls- och allmänfarlig sjukdom. Samma gäller även för de flesta tillfälliga regler inom befintliga förmåner.¹⁰ Det handlar om ersättning för karensavdrag, ersättning till riskgrupper och ersättning för höga sjuklönekostnader. Antalet personer som får förmånerna och därmed även förmånsutgifterna har därför minskat.

Även handläggningen av smittbärrersättning påverkades kraftigt av pandemin, men medan övriga pandemirelaterade förmåner minskade under året har fler fått smittbärrersättning. Spridningen av omikronvarianten av covid-19 ökade antalet ansökningar och i början av 2022 hade vi det högsta inflödet sedan pandemins start. Under sista kvartalet av året gick ansökningarna tillbaka till en normal nivå, men det gav inget genomslag i årets resultat.

Antalet personer som får sjukpenning är oförändrat sedan föregående år, men utgifterna och antalet utbetalningar har ökat. Orsaken till detta är dels att det högsta ersättningsbeloppet för sjukpenning höjdes under 2022, dels att fler har rätt till ersättning under längre tid på grund av ändrad lagstiftning.

Utgifterna för aktivitetserättning har ökat kraftigt, samtidigt som antalet personer som får ersättningen bara ökat marginellt. Utgiftsökningen förklaras därför till största delen av att garantiersättningens nivå har höjts under 2022. Även utgifterna för sjukersättning har ökat till följd av ersättningshöjningen. Ökningen är dock inte lika stor som för aktivitetsersättning eftersom antalet personer som får sjukersättning minskat. Regelverket för sjukersättning är restriktivt, och det är fler som lämnar förmånen än som beviljas den.

Förmåner till barn och familj

Utgifterna för barnbidrag är oförändrade, men både antalet personer som får utbetalning och antalet utbetalningar har ökat. Förklaringen till detta är att fler föräldrar delar lika på barnbidraget och att fler män därför får bidraget.

¹⁰ Inom sjukpenning gäller fortfarande undantagen avseende bedömning gentemot normalt förekommande arbete och uppskjuten vård på grund av pandemin, lag (2021:1240) om ändring i socialförsäkringsbalken, 27 kap. 49 a §.

Utgifterna för bostadsbidrag har minskat betydligt, trots att det så kallade tilläggsbidraget betalades ut även under 2022. Minskningen beror på att färre personer ansöker om bidraget.

Fler ansökte om och fick tillfällig föräldrapenning, vilket gör att trenden under pandemin med ett ökat nyttjande håller i sig. Utgifterna ökade dock inte i samma omfattning som antalet beslut och utbetalningar. Det beror troligtvis på att man, till skillnad från under pandemin, är hemma på grund av vård av sjukt barn ofta men under kortare perioder. Inom föräldrapenning är det i stället något färre som får ersättning i år. Minskningen kan till viss del förklaras av antalet barn i åldrarna 0–4 år beräknas ha minskat under 2022.

Under 2022 höjdes ersättningsnivåerna inom underhållsstöd, vilket ledde till att utgifterna ökade. Antalet mottagare är oförändrat från föregående år.

Övriga förmåner

Utgifterna för aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning minskade markant under 2022. Minskningen förklaras av att arbetsmarknaden återhämtat sig efter pandemin, även om antalet personer som får ersättningarna fortfarande är högre än före pandemin. Antalet förmånstagare av statligt tandvårdsstöd är oförändrat jämfört med föregående år och utgifterna har ökat marginellt.

Verksamhetens finansiering

Försäkringskassans verksamhet finansieras till största del med anslaget för förvaltningsmedel. Av verksamhetens förvaltningskostnader om 10 270 miljoner kronor finansierades 9 457 miljoner kronor från anslaget.

Utöver förvaltningsanslaget fick Försäkringskassan 264 miljoner kronor från anslaget Bidrag för sjukskrivningsprocessen. Dessa medel ska täcka kostnaderna för samverkan med Arbetsförmedlingen och hälso- och sjukvården inom bland annat rehabiliteringsområdet.

Avgiftsintäkterna uppgick till 463 miljoner kronor. Av dessa utgjordes 227 miljoner kronor av intäkter från tjänster till Pensionsmyndigheten. Tjänsterna är framför allt utbetalningstjänster och it-stöd för handläggning. Ökningen i Försäkringskassans totala avgiftsintäkter förklaras främst av uppdraget samordnad och säker statlig it-drift (SSSID) som har ökat med 35 miljoner kronor, bland annat till följd av att fler myndigheter anslutit sig till tjänsten.

Bidragsintäkterna om 54 miljoner kronor består främst av bidrag för projekt inom ramen för finansiell samordning genom samordningsförbund, 20 miljoner kronor samt bidrag från Arbetsförmedlingen för anställda med särskilda anställningsformer, 12 miljoner kronor. De totala bidragsintäkterna har ökat med 27 miljoner kronor. Det förklaras bland annat av den tillfälliga ersättningen för höga sjuklönekostnader som återinfördes i slutet av 2021, vilket gett en ökning om 11 miljoner kronor. Förändringen av bidragsintäkterna beror också på att utvecklingsarbetet inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har avslutats, vilket påverkar jämförelsen mellan åren med 17 miljoner kronor.

Tabell 7 Finansiering av Försäkringskassans verksamhet, miljoner kronor

	2020	2021	2022	Förändring 2021–2022, procent
Förvaltningsanslag	9 129	9 246	9 457	2,3
Anslag Bidrag för sjukskrivningsprocessen	220	263	264	0,4
Avgiftsintäkter	439	446	463	3,8
Bidragsintäkter	87	27	54	100,0
Finansiella intäkter	4	0	6	2 067,8
Årets kapitalförändring	1	-9	26	-388,9
Totalt	9 880	9 973	10 270	3,0

Förvaltningsanslag

De totala disponibla förvaltningsmedlen för 2022 uppgick till 9 551 miljoner kronor och bestod av årets tilldelning om 9 313 miljoner kronor samt ett anslagssparande från 2021 om 238 miljoner kronor. Utöver kostnader för verksamheten finansierar förvaltningsanslaget även medarbetarnas uttag av sparad semester från 2008 och tidigare med 7 miljoner kronor. Motsvarande kostnad redovisas inte i resultaträkningen.

Regeringen har vid tre tillfällen under 2022 beslutat att tillföra ytterligare förvaltningsmedel. I början av året gällde det ett tilläggsanslag om 50 miljoner kronor avsedda för återinförda pandemirelaterade åtgärder. I juni gällde det 2 miljoner kronor med anledning av ny struktur för samhällets krisberedskap och civilförsvar, där Försäkringskassan har uppdraget som sektorsansvarig myndighet. I slutet av december gällde det 30 miljoner kronor med anledning av Försäkringskassans uppdrag att hantera utbetalningarna av elstöd.

Vid årets slut uppgick anslagssparandet till 80 miljoner kronor, vilket får disponeras under 2023.

Tabell 8 Förvaltningsanslag, miljoner kronor

	2020	2021	2022
Anslagssparande (+) / Utnyttjad kredit (-) vid årets ingång	3	252	238
Återbetalning av anslagsmedel	-	-	-
Tilldelade medel enligt regleringsbrev	9 391	9 247	9 313
Kostnader för verksamhet ¹	-9 129	-9 254	-9 464
Utgifter för uttag av sparade semesterdagar från 2008 ²	-12	-8	-7
Anslagssparande (+) / utnyttjad kredit (-)	252	238	80

¹ I kostnader för verksamhet ingår stöd till forskning inom socialförsäkringsområdet. För 2022 uppgick stödet till 8 miljoner kronor.

² Från och med 2009 redovisas myndigheters förvaltningsutgifter kostnadsmässigt mot anslaget. Enligt undantagsbestämmelser ska dock ackumulerad semesterlöneskuld per 31 december 2008 redovisas utgiftsmässigt, vilket innebär att när sparade semesterdagar från 2008 eller tidigare tas ut redovisas dessa mot anslaget.

Förvaltningskostnader fördelade per förmån

Tabellen nedan visar förvaltningskostnader fördelade per förmån.

Tabell 9 Förvaltningskostnader, miljoner kronor

	2020 ²	2021	2022	Förändring 2021–2022, procent	Andel av totala förvaltnings- kostnader, procent
Aktivitetsersättning	503	438	474	8,3	4,6
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	527	520	484	-7,0	4,7
Assistansersättning	444	422	381	-9,7	3,7
Barnbidrag	150	152	131	-13,9	1,3
Bostadsbidrag	358	387	369	-4,7	3,6
Ersättning för höga sjuklönekostnader	36	30	31	6,7	0,3
Ersättning för karensavdrag	82	62	37	-39,5	0,4
Ersättning till riskgrupper	30	22	2	-91,3	0,0
Föräldrapenning	632	586	573	-2,2	5,6
Merkostnadsersättning	183	228	315	38,3	3,1
Omvårdnadsbidrag	447	706	557	-21,0	5,4
Sjukersättning	395	355	470	32,1	4,6
Sjukpenning	3 830	3 648	3 870	6,1	37,7
Smittbärarsättning	22	90	52	-42,7	0,5
Statligt tandvårdsstöd	150	195	195	0,3	1,9
Tillfällig föräldrapenning	532	529	590	11,7	5,7
Underhållsstöd	380	376	396	5,2	3,9
Övriga förmåner	771	790	852	7,8	8,3
Övrigt ¹	409	438	491	12,1	4,8
Totalt	9 880	9 973	10 270	3,0	100

¹ I posten ingår kostnader för annan verksamhet än förmåner, till exempel tjänster som levereras till Pensionsmyndigheten, tjänster inom ramen för samordnad och säker statlig it-drift (SSSID), Electronic Exchange of Social Security Information (EESSI), finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser samt uppdraget om officiell statistik.

² Från och med 2021 fördelas indirekta it-kostnader till respektive förmån utifrån principer enligt Technology Business Management (TBM). Det har inte varit möjligt att räkna om jämförelsesiffror för år 2020.

Förvaltningskostnaderna för förmåner motsvarar 95 procent av de totala förvaltningskostnaderna och uppgick till 9 779 miljoner kronor för 2022. Det är en ökning om 244 miljoner kronor. Trots kostnadsökningen finns det enskilda förmåner med betydande kostnadsminskningar.

Förmåner som fått andelsmässigt eller beloppsmässigt stora kostnadsökningar jämfört med föregående år är aktivitetsersättning, merkostnadsersättning, sjukersättning, sjukpenning, tillfällig föräldrapenning och underhållsstöd. Förmåner där kostnaderna i stället har minskat mycket är aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning, assistansersättning, barnbidrag, omvårdnadsbidrag och smittbärarsättning.

Nedlagd tid i handläggningen av aktivitetsersättning har ökat med 5 procent och det har också fattats fler beslut. Kön av ärenden som väntar på beslut har ökat och det har också tillkommit många nyanställda till förmånen. Ökningen i nedlagd tid är den huvudsakliga förklaringen till att de totala förvaltningskostnaderna har ökat med 36 miljoner kronor, en förändring om 8 procent.

Förvaltningskostnaderna för aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning har minskat med 37 miljoner kronor, en minskning om 7 procent. Det förklaras huvudsakligen av att nedlagd tid inom handläggningen har minskat. Det beror i sin tur på att arbetsmarknaden har återhämtat sig efter pandemin och att antalet ansökningar därmed har minskat.

Minskningen i förvaltningskostnaderna för assistansersättningen om 41 miljoner kronor beror på minskade avskrivningskostnader för it-utveckling. Ett omfattande it-system blev färdigavskrivet i början av 2022.

Inom barnbidrag har möjligheten att registrera föräldraskap digitalt inneburit minskad handläggning. Förändringen är en av de främsta orsakerna till att nedlagd tid inom

handläggningen har minskat med 16 procent. Som en konsekvens av detta har de totala förvaltningskostnaderna minskat med 21 miljoner kronor, en förändring om 14 procent.

Under 2021 gjordes många nyrekryteringar inom både omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. De nyanställda medarbetarna koncentrerades initialt till handläggningen av omvårdnadsbidrag, men har successivt gått över till att handlägga även merkostnadsersättning. Det har gjort att nedlagd tid inom handläggningen av merkostnadsersättning har ökat med 38 procent under 2022. Till följd av förstärkningen har förvaltningskostnaderna för merkostnadsersättning ökat med 87 miljoner kronor, en förändring om 38 procent. Förvaltningskostnaderna för omvårdnadsbidrag har istället minskat med 21 procent vilket motsvarar 149 miljoner kronor. Den genomsnittliga handläggningstiden för omvårdnadsbidrag har minskat betydligt sedan förra året, liksom antalet pågående ärenden. Det har gjort att nedlagd tid i handläggning har minskat med 26 procent, vilket är den huvudsakliga förklaringen till utvecklingen av förvaltningskostnaderna.

I samband med pandemin lånades medarbetare inom sjukersättning ut eller flyttades till andra förmåner vilket gjorde att nedlagd tid i handläggningen och de totala förvaltningskostnaderna minskade under 2021. Under 2022 har nya medarbetare rekryterats vilket tillsammans med hanteringen lagändringar som införts under året har gjort att handläggningstiderna för sjukersättning har ökat. Det är också fler som har beviljats sjukersättning i år jämfört med föregående år. Totalt har tid i handläggningen ökat med 23 procent vilket i sin tur är den främsta förklaringen till att de totala förvaltningskostnaderna har ökat med 114 miljoner kronor, en förändring om 32 procent.

Förvaltningskostnaderna för sjukpenning om 3 870 miljoner kronor motsvarar 38 procent av de totala förvaltningskostnaderna. Kostnaderna har ökat med 222 miljoner kronor vilket motsvarar 6 procent. Nedlagd tid i handläggningen är oförändrad men lönekostnaderna har ökat med tre procent. Det tillsammans med ökning av gemensamma kostnader som fördelas till förmånen, ger en beloppsmässigt stor förändring av de totala förvaltningskostnaderna.

Nedlagd tid i handläggning av smittbärrersättning har kontinuerligt minskat efter att de tillfälliga ersättningarna som införts på grund av pandemin upphörde den 31 mars 2022. Det är också den huvudsakliga förklaringen till att förvaltningskostnaderna har minskat med 39 miljoner kronor, en förändring om 43 procent.

Förvaltningskostnaderna för tillfällig föräldrapenning har ökat med 62 miljoner kronor, vilket motsvarar 12 procent. Det beror på att nedlagd tid i handläggning har ökat med 7 procent till följd av ett ökat inflöde av ärenden inom förmånen.

Under året har det varit en ansträngd arbetssituation inom underhållsstödet på grund av hög personalomsättning och svårigheter att hitta personal med rätt kompetens. Nedlagd tid i handläggningen har därför minskat men trots det har de totala förvaltningskostnaderna för underhållsstöd istället ökat med 20 miljoner kronor under 2022, en förändring om 5 procent. Kostnadsökningen förklaras av att nedlagd tid inom it-utveckling har ökat kraftigt med anledning av arbetet med att flytta it-stödet till en modernare teknisk plattform.

Försäkringskassans kvalitet i handläggningen

I detta avsnitt redovisas Försäkringskassans resultat avseende handläggningen och hur den har utvecklats med utgångspunkt i aspekterna rättslig kvalitet, skyndsamhet, service och produktivitet.

Verksamheten har även under 2022 till viss del påverkats av pandemin och de särskilda krav som ställts på Försäkringskassan med förändrat regelverk, nya förmåner och ett ökat antal ärenden att hantera. Under året har verksamheten dock successivt återgått till det mer normala. Men tiden efter pandemin har innefattat en ökad rörlighet på arbetsmarknaden, vilket för Försäkringskassan inneburit ökad personalomsättning och många nyrekryteringar.

Samverkan med andra samhällsaktörer har varit betydelsefull och kommer fortsätta att vara det. Den är viktig för att motverka bidragsbrott, för den civila beredskapen samt för den digitala utvecklingen av förvaltningen och digital suveränitet. Samverkan med bland annat hälso- och sjukvården, arbetsgivare och Arbetsförmedlingen är viktig för sjukfrånvarons utveckling.

Rättslig kvalitet

Försäkringskassan har under 2022 fattat beslut i 23,6 miljoner ärenden. Vi bedömer att det stora flertalet av alla ärenden handläggs snabbt, korrekt och med hög kvalitet.

Vi har under året arbetat med att förstärka förutsättningarna för god rättslig kvalitet. Det är fortfarande för tidigt att se effekter av de utvecklingsarbeten som pågår, men utvecklingen inom de områden som handlar om att säkra korrekt rättstillämpning är positiv.

Vi har stärkt förutsättningarna för att prioritera och samordna rättsliga frågor. Det innebär bland annat att den rättsliga styrningen har skiljts från det rättsliga stödet till handläggningen för att styrningen i högre grad vara strategisk, långsiktig och proaktiv. Vi har förstärkt det rättsliga stödet genom att det integrerats med verksamhetens övriga förvaltning och utveckling för att på sikt skapa en mer enhetlig rättstillämpning utan lokala och regionala variationer. Uppdelningen mellan rättslig styrning och rättsligt stöd kräver en väl uppbyggd struktur för intern samverkan och samarbete, vilket vi under året arbetat med att skapa förutsättningar för.

I handläggningen av ärenden med stort tolknings- och bedömningsutrymme krävs att handläggaren värderar information och klarlägger faktiska förhållanden utifrån uppgifter som ibland är motstridiga och inte alltid möjliga att verifiera. Vi har under året fortsatt arbetet med att ytterligare förbättra förutsättningarna för uppfyllandet av denna utredningsskyldighet, för att säkerställa att de beslut som fattas grundas på ett tillräckligt underlag.

Under året har också en intern tillsynsfunktion byggts upp. Tillsynsfunktionens arbete syftar till att ge myndighetsledningen underlag som kontinuerligt visar hur verksamheten bedrivs, samt att bidra till ett lärande i hela organisationen. Det har under året bland annat handlat om att följa den pågående förändringen av förvaltningen av sjukpenning.

Arbetet för att förhindra och upptäcka bidragsbrott och felaktiga utbetalningar

Den förstärkning av arbetet för att förhindra och upptäcka bidragsbrott och felaktiga utbetalningar som gjordes under 2021, har under 2022 bland annat bidragit till fler genomförda kontrollutredningar och en ökad andel åtgärder. Vi ser ändå att det finns behov av att ytterligare stärka arbetet.

De felaktiga utbetalningar som upptäcks uppgår även i år till betydande belopp. Det indikerar att arbetet med att minska dem ger effekt. Men skattningar av den totala omfattningen av de felaktiga utbetalningarna visar att andelen som inte upptäcks inom vissa förmåner fortfarande är stor. Inom ramen för regeringsuppdraget *Uppdrag att studera felaktiga utbetalningar* av vissa ersättningar¹¹ har Försäkringskassan under 2022 skattat omfattningen av felaktiga utbetalningar. Skattningarna är i flera fall osäkra, men indikerar att de felaktiga utbetalningarna är omfattande.

Problemen med felaktiga utbetalningar finns inte bara hos Försäkringskassan, utan gäller hela den offentliga sektorn. Vi tog därför under 2019 initiativ till att bilda nätverket Motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter (MUR). Under året har samarbetet inom nätverket fördjupats, och vi deltar i flera samverkansprojekt som bland annat resulterat i fler underrättelser lämnade med stöd av lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. MUR har också inlett samverkan med bland annat kommunerna. Inom nätverket har vi även tagit fram undervisningsmaterialet *Upptäck välfärden*, riktat till gymnasieungdomar.

Uppföljningar och granskningar

Baserat på de uppföljningar av ärenden som gjorts bedömer vi att de handläggningsmoment som har avgörande betydelse för att säkerställa att rätt beslut fattas och rätt ersättning betalas ut utförs i all väsentlighet. I en mindre andel ärenden finns dock brister i utredning, bedömning, dokumentation och i förmågan att minimera omotiverade väntetider i handläggningen. Vissa åtgärder som under året vidtagits för att hantera det höga inflödet inom några förmåner har också inneburit en ökad risk för fel, men vi har ännu inte följt upp om dessa åtgärder påverkat kvaliteten.

Under året har vi fortsatt arbetet med metoder och arbetssätt för att förbättra uppföljningen av den rättsliga kvaliteten i såväl den manuella som den automatiserade handläggningen. I förmåner med en hög automatiseringsgrad beror den rättsliga kvaliteten till stor del på hur väl kontrollerna i it-systemen fungerar. Den automatiserade handläggningen har under året följts upp genom rapportering av pålitlighet, incidenter, stickprov och testning. Kontrollerna har i stort sett fungerat utan väsentliga störningar, vilket skapat goda förutsättningar för likformig och korrekt rättstillämpning. Men kvaliteten i automatiserad handläggning påverkas i samma utsträckning som kvaliteten i den manuella även av riktigheten i de uppgifter som lämnas till Försäkringskassan. För mer information om det, se avsnittet Mål för att minska felaktiga utbetalningar.

Indikatorer på rättslig kvalitet och deras utveckling

Vi följer kontinuerligt myndighetsgemensamma och förmånsspecifika indikatorer för att få information om systematiska avvikelser som kan vara svåra att upptäcka genom andra kvalitetsuppföljningar. Det är dock viktigt att påminna om att resultat av en enskild indikator inte kan värderas isolerat, utan behöver analyseras i förhållande till andra underlag.

Upptäckta felaktiga utbetalningar och intern försäkringskontroll

Fler felaktiga utbetalningar har upptäckts, och de uppgår sammantaget till ett högre belopp än föregående år. Men antalet upptäckta felutbetalningar utgjorde för de flesta förmåner fortfarande mindre än en procent av de totala utbetalningarna. Eftersom antalet felaktiga utbetalningar som upptäcks beror på vilka kontrollinsatser som görs är det också svårt att avgöra om de felaktiga utbetalningarna faktiskt har ökat eller minskat. Vårt

¹¹ Uppdrag att studera felaktiga utbetalningar av vissa ersättningar, Fi2021/03247, Fi2022/00107.

att notera är också att ökningen av antalet felaktiga utbetalningar enbart gäller företag; antalet felaktiga utbetalningar till försäkrade har tvärtom minskat.

Den vanligaste orsaken till felaktiga utbetalningar är att en försäkrad har lämnat oriktiga uppgifter eller inte anmält ändrade förhållanden. Andelen som beror på att Försäkringskassan gjort fel är betydligt mindre, 20 procent. Ser man till belopp i stället för antal är Försäkringskassans andel bara 10 procent. Felen som orsakas av Försäkringskassan beror ofta på att information som skulle påverkat utbetalningens storlek inte har hanterats i tid.

Försäkringskassans utbetalningsprocess granskas löpande för att säkerställa att rätt belopp betalas till rätt mottagare. Det sker bland annat genom den interna försäkringskontrollen som görs utifrån varje förmåns risker. Kontrollen ska främst säkerställa att det finns underlag för utbetalningen. Den innefattar ett slumpmässigt urval av utbetalningar, riskfyllda transaktioner samt riktade kontroller av i huvudsak utbetalningar. Sedan 2021 kontrolleras även ärenden om försäkringstillhörighet och sjukpenninggrundande inkomst. Antalet avvikelser är högt inom dessa ärenden, och eftersom ett felaktigt beslut om försäkringstillhörighet eller sjukpenninggrundande inkomst kan leda till felaktiga utbetalningar för flera förmåner är detta särskilt angeläget att åtgärda.

Inför 2022 sågs det slumpmässiga urvalet över med avseende på statistisk signifikans. Översynen visade att urvalet var större än nödvändigt. Antalet utbetalningar som granskats genom ett slumpmässigt urval har därför minskat, från 40 800 till 18 900. I stället har mer tid lagts på riktade kontroller.

Tabell 10 Upptäckta felaktiga utbetalningar¹

	Kvinnor ²			Män ²			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal	84 547	78 178	74 021	54 978	52 822	45 799	145 951	135 404	139 625
Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent ³	20,3	20,9	19,5	19,4	20,8	19,8	19,9	20,9	19,6

¹ Uppgifterna inkluderar inte sådana åter- eller tilläggsbetalningar som görs inom preliminärt respektive slutligt bostadsbidrag. De inkluderar inte heller åter- och tilläggsbetalningar som sker inom ramen för de särskilda regler om s.k. steglös avräkning av sjukersättning som gäller för försäkrade som beviljats sjukersättning enligt regler som gällde före juli 2008.

² Cirka en procent av felutbetalningarna varje år gäller sammanboende hushåll med preliminärt bostadsbidrag. För dessa utgör könsbestämelsen i statistiken en mer eller mindre slumpvis uppdelning.

³ Andelen kan inte relateras till antalet felaktiga utbetalningar i den översta tabellraden, eftersom andelen har beräknats utifrån felaktiga utbetalningar som hanterats under året.

⁴ Antalet för kvinnor respektive män summerar inte till totalen på grund av att utfallet för organisationer ingår i antalet upptäckta felaktiga utbetalningar.

Tabell 11 Intern försäkringskontroll, slumpmässigt urval¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Antal granskade ärenden ¹	23 278	22 214	10 065	15 842	17 039	7 834	39 319	40 789	18 943
Andel med avvikelse, procent	3,4	4,1	5,9	2,7	4,1	5,5	3,1	4,2	5,5

¹ Storleken på det slumpmässiga urvalet minskades under 2022, med anledning av att urvalet tidigare var större än vad som krävs med avseende på statistisk signifikans. Urvalet för granskade ärenden ändrades även under 2020 genom att automathandlagda ärenden inte längre ingår. Därutöver tillkom fler förmåner.

² Den könsuppdelade statistiken summerar inte till totalen på grund av registreringar med okänt kön.

Omprövningar och mål i förvaltningsrätt

Den som inte är nöjd med sitt beslut kan begära att Försäkringskassan omprövar det. Av de 23,6 miljoner beslut som fattades under 2022 omprövades 48 500 på begäran av den som ärendet gällde, vilket är en minskning sedan året innan.

Andelen beslut som ändras efter omprövning har ökat successivt sedan 2017 och uppgår nu till 28 procent. I 85 procent av fallen beror ändringarna på att det har tillkommit nya uppgifter i samband med omprövningen. Den näst vanligaste ändringsanledningen är att omprövaren gör en annan bedömning utifrån samma underlag, vilket är fallet i 8 procent av ärendena.

Fler beslut som gäller kvinnor omprövas, vilket ligger i linje med att kvinnor i högre utsträckning ansöker om förmåner. Andelen beslut som ändras efter omprövning är även i år något högre för kvinnor än män, en skillnad som vi inte kan förklara utifrån tillgängliga underlag.

Den som efter omprövning fortfarande inte är nöjd med Försäkringskassans beslut kan gå vidare och överklaga beslutet till förvaltningsrätten. Under 2022 har 8 653 omprövningsbeslut överklagats, vilket är färre än tidigare år. Av de överklagade besluten ändrades 13 procent, också det en minskning.

Tabell 12 Omprövningar¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Inkomna ärenden	39 416	31 414	27 576	27 255	23 170	20 513	67 023	54 760	48 186
Avgjorda ärenden	38 718	33 770	27 657	27 105	24 290	20 706	66 162	58 242	48 470
Ändrade beslut, procent	20,4	24,6	28,7	20,3	23,6	26,8	20,4	24,2	27,9

¹ På grund av utveckling av statistikfångsten skiljer sig utfallet för tidigare år mot årsredovisningen 2020. Utfallet baseras på den senaste registreringen av vilken förmån eller ärendeslag som omprövningen avser.

² Den könsuppdelade statistiken summerar inte till totalen på grund av registreringar med okänt kön.

Tabell 13 Mål i förvaltningsrätt¹

	2020	2021	2022
Inkomna ärenden, antal	15 760	12 613	8 653
Avgjorda ärenden, antal	16 653	15 930	11 077
Ändrade beslut, procent	13,2	15,8	12,9

¹ Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av att Domstolsverket inte har könsuppdelad statistik.

Källa: Domstolsverket och ÄHS.

Skadestånd och JO-anmälningar

Justitiekanslern eller Försäkringskassan beslutar i ärenden inom socialförsäkringsområdet som handlar om begäran om skadestånd till följd av fel vid myndighetsutövning, fel information eller fel vid behandling av personuppgifter. Under året kom det in totalt 233 skadeståndsändanden till Försäkringskassan, och vi beviljade under året skadestånd i 6 ärenden. Justitiekanslern behandlade 39 ärenden och beviljade skadestånd i 5 av dessa.

Den som är missnöjd med sin kontakt med Försäkringskassan kan göra en anmälan till Justitieombudsmannen (JO). Under året har det kommit in 411 JO-anmälningar. Antalet ärenden som remitterats från JO till Försäkringskassan för så kallad stor utredning minskade från 23 stycken föregående år till 15 under 2022. JO fattade beslut i 30 ärenden varav 5 avslutades utan kritik, 20 med kritik och 5 med allvarlig kritik. De anmälningar som har remitterats från JO handlar ofta om långa handläggningstider eller brister i handläggningen.

Sedan maj 2018 ska vissa personuppgiftsincidenter anmälas till Integritetsskyddsmyndigheten (IMY). Under året har det internt rapporterats 2 836 personuppgiftsincidenter, varav 169 har rapporterats till IMY. Den vanligaste orsaken till incidenterna är felaktig handläggning.

De enskildas upplevelse av den rättsliga kvaliteten

Resultaten från den nationella kundundersökningen visar att de enskildas upplevelse av den rättsliga kvaliteten i handläggningen är oförändrad sedan föregående år. Medelvärdet på en femgradig skala uppgår till 3,5. Medelvärdet för kvinnor har förbättrats vilket innebär att det i år inte finns några skillnader mellan könen.

Skyndsamhet

Handläggningen är överlag skyndsam. Inom de delar av verksamheten där handläggningstiderna är alltför långa beror det bland annat på ett oväntat högt antal ansökningar eller mer komplex handläggning på grund av anpassning till lagändringar. Skyndsamheten påverkas också av en större omsättning och högre frånvaro än förväntat bland medarbetarna och av omotiverade väntetider som beror på bristande förmåga att till exempel snabbt begära in kompletterande uppgifter. Den påverkas även av omständigheter vi inte kan påverka, såsom den tid som krävs för andra aktörers arbete i handläggningen av ett ärende.

För att hålla nere handläggningstiderna har vi inom vissa förmåner vidtagit åtgärder som mer övertidsarbete och förenklade handlägningsprocesser. Inom de förmåner som handläggs delvis automatiserat har automatiseringsgraden ökat under året, vilket också bidragit till att förkorta handläggningstiderna. Men vi bedömer att vi inom flera förmåner skulle kunna korta handläggningstiderna ytterligare genom att öka vår förmåga att minimera omotiverade väntetider.

Kön av ärenden som väntar på beslut har blivit längre under 2022. De förmåner som det främst gäller är aktivitetsersättning, sjukersättning, bostadstillägg, smittbärarsättning, utredningskrävande barnbidrag, tillfällig föräldrapenning och internationell vård. Långa ärendeköer behöver dock inte ge upphov till långa handläggningstider, även om risken ökar. För flera andra förmåner har kön i stället blivit kortare. Det gäller framförallt merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag, men även bostadsbidrag och graviditetspenning.

De enskildas upplevelse av Försäkringskassans skyndsamhet

Upplevelsen av Försäkringskassans skyndsamhet är oförändrad sedan föregående år. Medelvärdet på en femgradig skala uppgår till 3,8. Det finns inga skillnader mellan könen i upplevelsen.

Service

Försäkringskassan erbjuder service genom olika kontaktvägar, digitala och icke-digitala. Användningen av e-tjänster ökar, liksom andelen digitala ansökningar. Antalet besök på webbplatsen har istället minskat under 2022.

Även antalet besök på Statens servicecenters servicekontor som gäller Försäkringskassan har minskat sedan föregående år. Däremot har antalet telefonsamtal till Försäkringskassan ökat, vilket bidragit till en något försämrad tillgänglighet och förlängd väntetid. Vi har också skickat och tagit emot något fler fysiska brev.

De enskildas upplevelse av tillgänglighet och bemötande

Det sammanvägda resultatet för tillgänglighet och bemötande i kundundersökningen är oförändrat sedan föregående år. Medelvärdet på en femgradig skala uppgår till 3,9. Bemötandet får ett fortsatt gott omdöme. Det finns inga skillnader mellan könen.

Vi har under 2022 analyserat hur vi följer vårt serviceåtagande.¹² Analysen visar att majoriteten av de försäkrade upplever att vår service är tillfredställande eller god och att de fått god service vid besök på servicekontoren. Men de anser också att det kan vara svårt att förutse beslutet och att veta vad som händer i ärendet. Det förekommer även att handläggningen upplevs som långsam.

¹² Försäkringskassans kvalitetsanalys 2022 med fokus på service, PMi 2022:5 FK 2022/018773.

En tredjedel av de försäkrade tycker att vi brister i tillgänglighet via telefon. Många önskar också i större utsträckning kontakt med oss genom till exempel personligt webbmöte. De uttrycker även behov av en personlig kontaktperson som är insatt i deras ärende och kunnig om Försäkringskassans verksamhet i stort.

Försäkringskassans arbete med information om socialförsäkringen

I Försäkringskassans uppdrag ingår att informera om socialförsäkringen och de förmåner som myndigheten ansvarar för. Informationen ska riktas till allmänheten. Här ingår de som aldrig har haft kontakt med Försäkringskassan, de som har haft kontakt tidigare och de som har ett pågående ärende. Vi arbetar kontinuerligt för att informationen ska vara anpassad till olika målgrupper och ges i relevanta kanaler och format. Viss information översätts även till andra språk.

Under året har vi till exempel arbetat med information som ska göra att fler lämnar korrekta uppgifter, framför allt riktad till gruppen småbarnsföräldrar. Vi har också fördjupat dialogen med arbetsgivarorganisationerna om sjukförsäkringen och samordningsuppdraget i syfte att göra informationen och kanalerna än mer relevanta för arbetsgivare.

Som kunskapsmyndighet för socialförsäkringen arbetar vi även med att sprida kunskap om socialförsäkringens effekter för individ och samhälle, både från egna studier och andras forskning inom socialförsäkringsområdet som vi finansierat.

För mer information om vilka egna studier vi arbetat med under året och den forskning vi finansierat, se avsnittet Stabs- och expertfunktionen.

Tillgänglighet och väntetider i telefon

Under året har det kommit in 5,3 miljoner telefonsamtal till Försäkringskassan via huvudtelefonnumren, vilket är en ökning med 3 procent sedan 2021. Ökningen gäller främst internationell vård, assistansersättning, sjukersättning, aktivitetsersättning, sjukpenning, smittbärarsättning och tillfällig föräldrapenning. Inom vissa förmåner har däremot antalet samtal minskat. Det gäller bland annat aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning, bostadsbidrag, merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag.

Tillgängligheten¹³ har minskat sedan föregående år och är 79 procent. Den genomsnittliga väntetiden har ökat något och är nu 8,7 minuter. Under 2021 var tillgängligheten 83 procent och väntetiden 8 minuter.

Användning av e-tjänster

Antalet besök på Försäkringskassans webbplats uppgick till 62,0 miljoner, vilket är en minskning jämfört med 2021 när webbplatsen hade 68,3 miljoner besök.

Försäkringskassan skickar post till digitala brevlådor via den nationella infrastrukturen för digital post. Under 2022 gjordes 20,5 miljoner utskick till digitala brevlådor, en ökning med 2 procent sedan föregående år. Men även antalet postförsändelser ökade från 9 till 9,1 miljoner. Andelen utskick som skickades digitalt var dock större än någonsin tidigare under 2022.

De försäkrade kan också välja att få posten från Försäkringskassan till Mina sidor. Hittills har cirka 2,8 miljoner valt detta, vilket är ungefär lika många som under 2021.

¹³ Andelen av de samtal som rings till myndigheten där uppringaren kommer fram och får prata med en handläggare.

Ökad användning av e-tjänster ger besparingar. Sammantaget har det under 2022 sparats in 22,4 miljoner pappersutskick, vilket uppskattas motsvara 112 miljoner kronor för porto, kuvertering och tryck. Färre pappersutskick bidrar även till Försäkringskassans miljömål om minskad pappersanvändning och avfallsmängd.

Besök på servicekontoren

På servicekontoren kan allmänheten få hjälp med frågor om ärenden som handläggs av Försäkringskassan, Skatteverket, Pensionsmyndigheten och Arbetsförmedlingen samt generell information och hjälp att använda myndigheternas självbetjäningstjänster. Statens servicecenter ansvarar för servicekontoren.

Under året gjordes 2,6 miljoner besök på de cirka 130 servicekontoren, att jämföra med 2,2 miljoner under 2021. Cirka en fjärdedel av besöken, 803 000 stycken, gällde Försäkringskassan. Det är färre än föregående år. Främst handlade besöken om aktivitetsstöd, bostadsbidrag och föräldrapenning.

Produktivitet

Den höga inflationen innebär att utvecklingen av styckkostnaderna i fasta och i löpande priser har rört sig åt olika håll för ett antal förmåner. Det gäller bland annat aktivitetsersättning, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning, bostadsbidrag, föräldrapenning, merkostnadsersättning, sjukpenning, statligt tandvårdsstöd, tillfällig föräldrapenning och underhållstöd. Styckkostnaderna har minskat i både fasta och löpande priser för barnbidrag, assistansersättning och omvårdnadsbidrag medan de har ökat för sjukersättning.

Produktiviteten är dock i första hand intressant att analysera och bedöma ur ett förmånsperspektiv. Förmånerna skiljer sig åt i många avseenden på grund av skillnader i regelverken. Det gör att också verksamhetslogiken skiljer sig åt. De förmåner där hela eller delar av handläggningen är möjlig att automatisera har lägre styckkostnader, medan styckkostnaderna är högre i de förmåner som kräver mer manuell utredning och samordning av insatser.

Förmåner till barn och familjer

I detta avsnitt redovisas resultatet och utvecklingen avseende handläggningen av förmåner som ges till barn och familjer, vilket omfattar barnbidrag, bostadsbidrag och underhållsstöd samt föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Redovisningen görs med utgångspunkt i aspekterna rättslig kvalitet, skyndsamhet, service och produktivitet.

Under året har arbetssituationen varit ansträngd inom vissa av förmånerna inom barn och familj. Det gäller framför allt tillfällig föräldrapenning, barnbidrag och underhållsstöd. Inom tillfällig föräldrapenning är orsaken att antalet ansökningar fortsatt att öka kraftigt även efter pandemins mest akuta fas. Även inom barnbidrag har inflödet av ärenden ökat, samtidigt som bemanningen har minskat. Inom underhållsstödet beror den ansträngda arbetssituationen på hög personalomsättning och svårigheter att hitta personal med rätt kompetens.

För att hantera situationen har medarbetarna arbetat fler övertidstimmar. För tillfällig föräldrapenning har vi dessutom behövt flytta resurser från handläggningen av föräldrapenning, vilket underlättats av att antalet ansökningar om föräldrapenning minskat. Periodvis har vi även behövt göra vissa avsteg från den ordinarie handläggningsprocessen. Genom dessa åtgärder har vi lyckats undvika eller begränsa försämringar i handläggningstider och service. För barnbidrag har situationen också förbättrats något genom att Skatteverket gjort det möjligt att registrera föräldraskap digitalt.

Inom området handläggs även bostadsbidrag. Under året återgick förutsättningarna för bostadsbidrag till en mer normal situation efter den kraftiga ökningen av ansökningar under pandemin och införandet av det tillfälliga tilläggsbidraget. Ett byte av handläggningssystem påbörjades under året och övergången till nya avstämningsperioder för det slutliga bostadsbidraget har slutförts, men vi har kunnat hantera detta utan att verksamheten påverkats i någon högre grad.

Rättslig kvalitet

Handläggningen av barnbidrag är till stor del automatiserad. De kontroller som görs visar att systemet fungerar väl och att bidraget betalas ut till rätt mottagare och rätt konto. Även i de ärenden som hanteras manuellt är kvaliteten hög med mycket få felaktiga och ändrade beslut.

Inom handläggningen av bostadsbidrag fungerar bedömningen av rätten till bidrag väl. För att färre hushåll ska bli återbetalningsskyldiga behöver dock antalet kontroller av inkomst öka, både vid ansökan och under pågående utbetalning.

Underhållsstödet betalas i hög utsträckning ut med rätt belopp till rätt person. Handläggarna säkerställer också i hög grad att föräldrarna verkligen har separerat, att de förstår sitt beslut samt att stödet vid behov samordnas med andra myndigheter. Men arbetssituationen har under året varit pressad, vilket gjort att vi prioriterat handläggningen

och inte följt upp kvaliteten på samma sätt som förra året. Vi kan därför inte bedöma utvecklingen inom förmånen, men har inga indikationer på större avvikelser jämfört med föregående år.

Handläggningen av föräldrapenning är till stor del automatiserad, och våra uppföljningar visar att den fungerar väl. Automatiseringen bidrar till att beslut fattas snabbt och korrekt utifrån de uppgifter som den försäkrade anger i sin ansökan och de kontroller som görs i systemet. De brister som identifieras förekommer främst där lämnade uppgifter behöver kontrolleras i större omfattning än vad som görs i dag. Det kan till exempel gälla när det är oklart om barnet är bosatt i Sverige och i situationer där en förälder ansökt om ersättning för arbetsfria dagar. För att åtgärda dessa brister pågår förbättringsinsatser inom dessa områden, bland annat i form av it-utveckling.

Även handläggningen av tillfällig föräldrapenning är till stor del automatiserad och fungerar väl enligt de uppföljningar som gjorts. Precis som inom föräldrapenningen innebär automatiseringen att beslut fattas snabbt och korrekt utifrån de uppgifter som den försäkrade anger i sin ansökan och de kontroller som görs i systemet. Vi behöver dock göra mer för att minska antalet felaktiga utbetalningar. För närvarande arbetar vi därför med att utveckla bättre kontroller, underlätta för de sökande att göra rätt vid ansökan och genomföra regelbundna informationskampanjer.

Resultat av uppföljningar och granskningar

Inom handläggningen av barnbidrag säkerställs att bidraget betalas ut till rätt mottagare och till rätt konto. Däremot behöver vi i högre omfattning säkra att bidraget betalas ut för rätt period. Handläggarna gör inga onödiga kompletteringar och bevakningar och dokumentationen har förbättrats. Motiveringar och laghänvisningar i kommuniceringsbrev och beslut behöver dock bli tydligare.

Uppföljningarna av handläggningen av bostadsbidrag visar att handläggarna har goda kunskaper om regelverket. Bedömningen av försäkringstillhörighet fungerar väl, liksom samordningen med andra bostadsförmåner. Risken för att verkställa felaktiga beslut har minskat när den sökandes kontouppgifter fylls i automatiskt i ansökan. Även rutinerna för utbetalning till socialnämnden har förbättrats. Dokumentation av handlagda ärenden behöver däremot bli bättre och rutinerna för dokumentation och kontroll förtydligas. Särlevnadsutredningarna upplevs som komplicerade med svåra rutiner och slarvfel som följd. Under året har vi därför gjort kompetenshöjande insatser inom området.

På grund av det ansträngda arbetsläget inom underhållsstöd har kvalitetsuppföljningar enbart gjorts via aktgranskningar. Granskningarna tyder på att handläggarna har goda försäkringskunskaper och i hög grad för dialog med föräldrarna under handläggningstiden. Vidare visar granskningarna att handläggarna i stor utsträckning säkrar att föräldrarna separerat och att rätt belopp betalas ut till behörig betalningsmottagare samt samordnar med Pensionsmyndigheten och utbetalning av etableringsersättning när det är aktuellt. Ytterligare förbättringar kan göras när det gäller kontroll, utredning och bedömning av rätten till bosättningsbaserade förmåner samt om föräldrar och barn har uppehållstillstånd.

Inom föräldrapenning fungerar den maskinella handläggningen väl. Kvalitetsuppföljningen visar att vi tar initiativ och är proaktiva i handläggningen samt att ärenden utreds i den omfattning som krävs. Dokumentationen i ärendena har utvecklats positivt, även om det fortfarande finns utvecklingsbehov. Uppföljningen visar också att det finns ett behov av att verifiera barns bosättning i samband med ansökan, vilket vi tror kommer att åtgärdas genom det nya systemstöd som införts under året. Även kontrollen av hur länge föräldern har haft en inkomst före förlossningen, det så kallade 240-dagarsvillkoret,

behöver förbättras. Vi ser vidare att vi behöver utveckla hanteringen av ärenden där föräldrapenning sammanfaller med andra förmåner, till exempel sjukpenning. Ett flertal aktiviteter planeras för att stärka kvaliteten i dessa situationer.

Även inom tillfällig föräldrapenning fungerar den maskinella handläggningen väl. Kvalitetsuppföljningen visar att vi tar initiativ och är proaktiva i vår handläggning, och dokumentationen i ärendena har förbättrats. Ett område som behöver stärkas är handläggningen av ärenden där den sökande är helt eller delvis arbetslös, liksom hanteringen av ärenden där föräldrapenning sammanfaller med andra förmåner. Vi har fortsatt att fokusera på att minska antalet felaktiga utbetalningar genom förhandskontroller med arbetsgivare och barnomsorg utifrån olika urvalskriterier.

Indikatorer

Här redovisas ett antal indikatorer som är relevanta för bedömningen av den rättsliga kvaliteten i handläggningen av förmånerna till barn och familjer.

Tabell 14 Upptäckta felaktiga utbetalningar per förmån¹

		Kvinnor			Män			Totalt		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Barnbidrag	Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal	14 961	12 785	14 145	5 072	3 998	4 939	20 225	16 908	19 193
	Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent ¹	8,0	6,2	5,7	13,2	9,2	10,5	9,4	7,1	7,2
Bostadsbidrag ²	Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal (enskilda)	4 809	4 082	4 014	1 787	1 436	1 403	6 597	5 518	5 417
	Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal (solidariska)	317	325	392	752	711	757	1 069	1 036	1 149
	Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan (enskilda), procent ¹	17,5	14,9	13,1	23,2	19,8	17,4	19,0	16,1	14,0
	Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan (solidariska), procent ¹	19,3	12,1	12,7	15,8	17,3	12,7	16,9	15,7	12,7
Underhållsstöd	Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal	7 974	6 356	6 708	3 098	2 655	2 806	11 072	9 011	9 514
	Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent ¹	13,8	10,9	9,7	13,7	10,3	8,8	13,8	10,7	9,4
Föräldrapenning	Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal	10 442	8 631	8 626	7 986	6 185	6 069	18 428	14 816	14 695
	Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent ¹	19,3	16,5	16,6	11,6	8,5	8,1	16,0	13,0	13,0
Tillfällig föräldrapenning	Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal	5 684	3 747	5 112	3 563	2 500	3 273	9 247	6 247	8 386
	Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent ¹	11,9	10,9	10,1	7,0	5,4	4,6	10,0	8,6	7,9

¹ Andelen kan inte relateras till antalet felaktiga utbetalningar i den översta tabellraden, eftersom den har beräknats utifrån felaktiga utbetalningar som hanterats under året.

² Uppgifterna inkluderar inte sådana åter- eller tilläggsbetalningar som görs inom ramen för preliminärt respektive slutligt bostadsbidrag. Felaktiga utbetalningar av bostadsbidrag, som beviljats till två personer gemensamt, registreras på den person som har betalningsförmåga. Den könsuppdelade statistiken speglar därför inte könsfördelningen på ett rättvisande sätt.

Antalet upptäckta felaktiga utbetalningar av barnbidrag har ökat sedan föregående år. Andelen som orsakats av Försäkringskassan ligger kvar på samma nivå. Den vanligaste anledningen till felaktiga utbetalningar är att information om förändringar som påverkar bidragets storlek inte hanterats i tid. Detta beror dels på hög arbetsbelastning, dels på att handläggarna till viss del brister i att följa fastställda rutiner.

Andelen upptäckta felaktiga utbetalningar av barnbidrag orsakade av Försäkringskassan är högre för män än för kvinnor, och skillnaden har dessutom ökat. Skillnaden kan inte förklaras utifrån tillgängliga underlag.

Antalet upptäckta felaktiga utbetalningar av bostadsbidrag ligger kvar på samma nivå som föregående år, medan andelen som orsakats av Försäkringskassan har minskat. Skillnaden mellan män och kvinnor ligger kvar på ungefär samma nivå. Kvinnor får fler felaktiga utbetalningar och män en större andel felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan. Skillnaden kan inte förklaras med tillgängliga underlag.

Tabellen ovan visar upptäckta felaktiga utbetalningar av preliminärt bostadsbidrag, men de flesta justeringar av utbetalt bostadsbidrag görs när det slutliga bostadsbidraget fastställs. Den som ansöker om bostadsbidrag gör en uppskattning av sin förväntade årsinkomst, och ändras den under utbetalningsperioden ska hen så fort som möjligt meddela detta så att bidraget kan korrigeras till rätt belopp. Om den som får bidraget glömmer eller låter bli att meddela sin ändrade inkomst justeras bostadsbidraget efter årets slut när Skatteverket har uppgifter om årsinkomsten.

Ungefär 79 000 hushåll blev återbetalningsskyldiga under 2022, medan 31 500 hushåll fick en tilläggsutbetalning. Den genomsnittliga skulden per hushåll är 7 904 kronor, och sammanlagt ställer Försäkringskassan återkrav på 624,4 miljoner kronor under 2022 på grund av att det preliminära bostadsbidraget varit för högt. Den genomsnittliga storleken på tilläggsutbetalningarna är 5 142 kronor och sammanlagt uppgår tilläggsutbetalningarna till 161,9 miljoner kronor.

Under året har en riktad kontroll gjorts av cirka 300 hushåll med stora återkravs- eller tilläggsbelopp vid avstämningen av bostadsbidrag som betalats ut under 2020. Av 103 ärenden som hittills granskats har 30 lett till polisanmälan.

Antalet upptäckta felaktiga utbetalningar för underhållsstöd har ökat något jämfört med föregående år, men andelen som orsakats av Försäkringskassan har minskat. Drygt hälften av de egenorsakade felaktiga utbetalningarna beror på att information som påverkar beloppets storlek når Försäkringskassan först efter att bidraget betalats ut, vilket är en konsekvens av att underhållsstödet betalas ut i förskott. En fjärdedel av de felaktiga besluten beror på att handläggarna inte tagit del av befintlig information innan beslutet verkställts.

En större andel av de felaktiga utbetalningar inom underhållsstöd som orsakats av Försäkringskassan görs till kvinnor än män. Utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaden.

Antalet upptäckta felaktiga utbetalningar av föräldrapenning ligger kvar på samma nivå som tidigare. Det gäller också andelen som orsakats av Försäkringskassan. Fler felaktiga utbetalningar görs till kvinnor än till män.

Inom tillfällig föräldrapenning har antalet upptäckta felaktiga utbetalningar ökat sedan föregående år. Andelen som orsakats av Försäkringskassan har dock minskat. Även här görs fler felaktiga utbetalningar till kvinnor än till män. Skillnaderna mellan könen försvinner dock nästan helt om man tar hänsyn till förhållandet mellan antalet upptäckta felaktiga utbetalningar och det totala antalet utbetalningar för föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Könsskillnaden försvinner också nästan helt om vi jämför antal upptäckta felaktiga utbetalningar mot antal beslut.

Det ska vara lätt för den försäkrade att göra rätt. För att säkerställa detta och på så sätt förhindra felaktiga utbetalningar på grund av misstag arbetar vi ständigt med att förbättra våra digitala tjänster och kommunikation. Försäkringskassan genomför också informationssatsningar för att informera om den sökandes egna ansvar och skyldigheter.

För att förhindra felaktiga utbetalningar inom föräldrapenningförmånerna utför vi även kontroller före utbetalning. I år har vi genomfört cirka 64 400 sådana förhandskontroller, vilket är i nivå med föregående år. En påträffad felaktighet kan ge anledning till ytterligare kontroller och leda till att fler felaktiga utbetalningar upptäcks. Genom dessa proaktiva kontroller har vi i år förhindrat att cirka 58,3 miljoner kronor betalats ut felaktigt. Det kan jämföras med 2021, då motsvarande belopp var cirka 66,2 miljoner. Orsaken till minskningen är att färre felaktiga dagar upptäckts i förhandskontrollerna, vilket är positivt. Vi ser också att en betydande andel av dem som kontrolleras gör rätt vid senare ansökningar, vilket visar på en god framtida preventiv effekt av kontrollerna. Trots de senaste årens ambitionshöjningar och att vi har upptäckt färre felaktiga dagar så ligger andelen ärenden där avvikelser identifieras i förhandskontrollen kvar på en hög nivå. Detta indikerar att det fortfarande finns felaktiga utbetalningar som aldrig upptäcks.

Tabell 15 Intern försäkringskontroll, per förmån¹

		Kvinnor			Män			Totalt		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Barnbidrag	Antal granskade ärenden	1246	1 275	653	711	769	422	1 957	2 044	1 075
	Andel med avvikelse, procent	–	1,6	1,8	–	2,0	2,8	2,0	1,8	2,2
Bostadsbidrag	Antal granskade ärenden	1 875	1 940	688	1 012	1 144	402	2 887	3 091	1 090
	Andel med avvikelse, procent	–	6,3	6,3	–	10,8	10,4	5,5	8,1	7,8
Underhållsstöd	Antal granskade ärenden	1 770	1 859	742	717	837	310	2 487	2 701	1 052
	Andel med avvikelse, procent	–	3,5	4,6	–	3,3	3,5	5,1	3,6	4,3
Föräldrapenning	Antal granskade ärenden	1 241	1 287	606	722	759	462	1 963	2 046	1 068
	Andel med avvikelse, procent	–	1,9	8,9	–	2,0	5,8	1,3	1,9	7,6
Tillfällig föräldrapenning	Antal granskade ärenden	1 201	1 178	697	796	802	402	1 997	1 980	1 099
	Andel med avvikelse, procent	–	1,9	3,9	–	2,5	5,2	1,5	2,1	4,4

Den löpande interna kontrollen av slumpmässigt utvalda ärenden visar att andelen avvikelser har ökat, men att barnbidrag överlag har få avvikelser. De huvudsakliga avvikelserna är att bevakning saknas för att kontrollera om föräldern och barnet har uppehållstillstånd samt att utbetalning sker via avi trots att vi har uppgift om konto för utbetalning.

Två riktade interna kontroller av barnbidrag har gjorts under året. De bekräftar att det finns brister i kontrollen av om förälder och barn har uppehållstillstånd och i informationsöverlämningen till andra förmåner, vilket kan leda till felaktiga beslut och utbetalningar.

För bostadsbidrag är andelen avvikelser densamma som föregående år. De flesta avvikelserna är felregistrering av inkomst, bostadskostnad eller antal barn.

Inom underhållsstöd beror avvikelserna bland annat på att utbetalning skett via avi trots att vi har haft uppgift om konto, att förmånen beviljats från felaktig tidpunkt, att minskning av underhållsstödet inte var korrekt när den andra föräldern betalat underhållsbidrag direkt samt att bevakning saknats för att följa upp om förälder och barn har uppehållstillstånd.

Den vanligaste avvikelserna inom föräldrapenning är fortfarande att det saknas tillräckliga uppgifter om barns bosättning samt hur länge föräldern har haft en inkomst före förlossningen, det vill säga om hen uppfyller det så kallade 240-dagarsvillkoret. För att minska risken för avvikelser har vi under året gjort insatser inom de identifierade områdena, vilket förväntas bidra till en ökad rättslig kvalitet. I de löpande kontroller som tabellen ovan visar ingår sedan januari enbart den första utbetalningen samt när en förändring har skett i ärendet. I och med att urvalet har förändrats har också fler ärenden

där 240-dagarsvillkoret varit aktuellt granskats vilket bidrar till att antalet upptäckta avvikelser har ökat.

För tillfällig föräldrapenning har andelen avvikelser som upptäckts i de löpande kontrollerna ökat sedan föregående år. De flesta avvikelserna rör villkor och förmånstid. Det handlar oftast om att utredningsskyldigheten inte är uppfylld, till exempel om föräldern ansöker om ersättning på grund av ordinarie vårdares sjukdom och förskolan är ordinarie vårdare. Andra exempel på avvikelser är att utökad anspråk gjorts muntligt och att föräldern studerar på heltid och därmed inte har rätt till ersättning.

Fler ärenden i samtliga fem förmåner har granskats där förmånstagaren är en kvinna, vilket troligen beror på att fler kvinnor än män är förmånstagare. Andelen ärenden med avvikelser inom barnbidrag, bostadsbidrag och tillfällig föräldrapenning är högre för män än för kvinnor. För underhållsstöd är skillnaden mellan kvinnor och män marginell, medan andelen ärenden om föräldrapenning med avvikelser är något högre för kvinnor. Skillnaderna kan inte förklaras utifrån tillgängliga underlag.

Tabell 16 Omprövningar, per förmån¹

		Kvinnor			Män			Totalt ²		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Barnbidrag	Inkomna ärenden, antal	747	687	713	460	417	504	1 208	1 104	1 216
	Avgjorda ärenden, antal	745	667	719	461	409	505	1 206	1 076	1 224
	Ändrade beslut, procent	17,3	14,8	17,9	15,8	14,9	13,9	16,7	14,9	16,3
Bostadsbidrag	Inkomna ärenden, antal	4 602	4 101	3 844	2 812	2 069	1 894	7 415	6 170	5 736
	Avgjorda ärenden, antal	3 833	4 925	3 913	2 361	2 570	1 957	6 194	7 495	5 870
	Ändrade beslut, procent	29,1	29,3	23,7	32,5	31,5	21,5	30,4	30,1	22,9
Underhållsstöd	Inkomna ärenden, antal	2 125	1 810	1 492	2 524	2 274	1 932	4 649	4 084	3 422
	Avgjorda ärenden, antal	2 048	1 871	1 514	2 463	2 289	1 954	4 511	4 160	3 468
	Ändrade beslut, procent	12,6	11,8	11,0	8,5	5,8	6,1	10,4	8,5	8,3
Föräldrapenning	Inkomna ärenden, antal	658	533	499	792	628	574	1 451	1 161	1 069
	Avgjorda ärenden, antal	655	554	485	814	603	604	1 470	1 157	1 089
	Ändrade beslut, procent	41,4	45,8	38,4	46,1	46,4	39,9	43,9	46,2	39,2
Tillfällig föräldrapenning	Inkomna ärenden, antal	2 747	2 036	2 938	1 813	1 417	1 928	4 560	3 453	4 868
	Avgjorda ärenden, antal	2 732	1 975	2 898	1 812	1 373	1 887	4 544	3 348	4 785
	Ändrade beslut, procent	63,2	66,4	68,2	60,1	62,9	67,6	62,0	65,0	68,0

¹ På grund av utveckling av statistikfångsten skiljer sig utfallet för tidigare år mot årsredovisningen 2020. Utfallet baseras på den senaste registreringen av vilken förmån eller ärendeslag som omprövningen avser.

² Den könsuppdelade statistiken summerar inte till totalen på grund av registreringar med okänt kön.

Andelen beslut om barnbidrag som ändras efter omprövning har ökat. Den vanligaste anledningen till ändring är att det tillkommit ny information; endast sex procent av ändringarna görs av andra anledningar. En sådan anledning är till exempel att handläggaren inte tagit hänsyn till information i ärenden om andra förmåner

Ungefär dubbelt så många kvinnor som män får barnbidrag, vilket förklarar att fler kvinnor än män begär omprövning. Men vi kan inte utifrån tillgängliga underlag förklara varför ökningen av antalet beslut som ändras efter omprövning bara gäller kvinnor.

Både antalet inkomna och antalet avgjorda omprövningar av beslut om bostadsbidrag har minskat. Även ändringsfrekvensen har minskat. Hela 97 procent av ändringarna beror på att den försäkrade har lämnat ny information.

Fler kvinnor än män begär omprövning av beslut om bostadsbidrag, vilket speglar att fler kvinnor får bostadsbidrag. Det är inga större skillnader mellan män och kvinnor i hur många beslut som ändras efter omprövning.

Antalet beslut om underhållsstöd som omprövas har minskat, medan andelen beslut som ändrats ligger kvar på en låg nivå. En bidragande orsak kan vara att handläggarna oftare har muntlig kontakt med föräldrarna och att föräldrarna även har lång tid på sig att lämna all information som behövs innan beslutet fattas. Den vanligaste anledningen till att ett beslut ändras är att nya underlag tillkommer, och då främst underlag som styrker var barnet bor och att föräldrarna har separerat. Totalt 79 procent av alla ändrade beslut ändras på grund av på detta. I ärenden där beslut ändras utan att nya underlag tillkommit beror det oftast på att annan bedömning av om föräldrarna separerat, var barnet bor eller en annan beräkning av betalningsbelopp och betalningsplaner.

Fler män än kvinnor begär omprövning av beslut om underhållsstöd. Orsaken till det är att det oftast är kvinnan som är betalningsmottagare och mannen som är betalningsskyldig, vilket gör att det inte är relevant att göra jämförelser mellan könen. Mottagaren får bara ett beslut om rätten till underhållsstöd, medan den bidragsskyldige dels får ett beslut om barnets rätt till underhållsstöd, dels ett nytt beslut om betalningsskyldigheten varje år tills barnet fyller 18 år. Denna skillnad är också förklaringen till att fler beslut som gäller kvinnor ändras efter omprövning. Kvinnor lämnar i större utsträckning in nya underlag som påverkar beslutet, medan de betalningsskyldiga männens uppgifter ändras mer sällan eftersom de baseras på inkomstuppgifter från Skatteverket.

Antalet omprövningar inom föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning är fortsatt väldigt lågt i förhållande till den totala mängden ansökningar. Inom föräldrapenning har antalet beslut som omprövas minskat, vilket ligger i linje med att även antalet ansökningarna minskat. Även ändringsfrekvensen har minskat. Fler män än kvinnor begär omprövning och något fler beslut ändras också för män. Utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaderna.

Inom tillfällig föräldrapenning har däremot både antalet begäran om omprövning av beslut och antalet avgjorda ärenden ökat. Detta ligger i linje med att antalet ansökningar ökat under året. Även ändringsfrekvensen har ökat något under året. De flesta ändringar beror på att nya underlag tillkommer.

En delförklaring till ökningen kan vara att vi under året har haft varierande krav på läkarintyg vid dag 8 av barnets sjukdom, vilket gjort att det periodvis varit svårt för föräldrarna att veta vad som gäller. Fler kvinnor än män begär omprövning, vilket kan förklaras med att kvinnor står för ett större uttag av tillfällig föräldrapenning. Fler beslut ändras också för kvinnor.

Tabell 17 Mål i förvaltningsrätt, per förmån¹

		2020	2021	2022
Barnbidrag	Inkomna ärenden	126	113	139
	Avgjorda ärenden	121	131	129
	Ändrade beslut, procent	5,8	13,0	15,5
Bostadsbidrag	Inkomna ärenden	443	635	515
	Avgjorda ärenden	601	510	561
	Ändrade beslut, procent	10,5	13,5	8,4
Underhållsstöd	Inkomna ärenden	759	591	538
	Avgjorda ärenden	715	699	529
	Ändrade beslut, procent	6,4	6,2	5,3
Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning ²	Inkomna ärenden	339	274	270
	Avgjorda ärenden	328	320	257
	Ändrade beslut, procent	10,7	14,1	18,3

Källa: Domstolsverket.

¹ Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av att Domstolsverket inte har könsuppdelad statistik.

² Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning särredovisas inte av Domstolsverket.

Andelen beslut om barnbidrag som ändrats i förvaltningsrätten har ökat något. Men eftersom bara 129 beslut överklagades handlar det inte om mer än 3 beslut.

För bostadsbidrag har antalet överklaganden minskat, liksom andelen ändrade beslut. De beslut som ändrats på grund av en annan bedömning i förvaltningsrätten har främst handlat om föräldrarna separerat eller inte.

Andelen beslut om underhållsstöd som ändras i förvaltningsrätten har minskat ytterligare sedan föregående år. I merparten av de beslut som ändrats beror det på att det har tillkommit underlag som styrker att föräldrarna separerat. Även antal ärenden som överklagas har minskat under flera år. En av förklaringarna är att handläggarna i större utsträckning pratar med både den som får underhållsstödet och den bidragsskyldige för att försäkra sig om att de förstår besluten.

Antalet beslut om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning som prövats och avgjorts i förvaltningsrätten har fortsatt att minska. Andelen beslut som ändrades har ökat, men i förhållande till de dryga 8,1 miljoner beslut som fattats inom de bägge förmånerna är det en mycket liten del som överklagas och ändras.

De försäkrades upplevelse av den rättsliga kvaliteten

De försäkrades upplevelse av den rättsliga kvaliteten är oförändrad sedan föregående år. Det gäller för alla förmåner inom området. Medelvärdet på en femgradig skala ligger mellan 3,4 och 3,6.¹⁴ Det finns skillnader mellan könen för barnbidrag och underhållsstöd, där män är något mer positiva.

Skyndsamhet

Inom bostadsbidrag, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning ligger handläggningstiderna på en rimlig nivå, givet hur utredningskrävande handläggningen av respektive förmån är. Skyndsamheten inom handläggningen av barnbidrag behöver förbättras. Det gäller även för underhållsstöd, framför allt i nationella ärenden.

Tabell 18 Handläggningstider, antal dagar i genomsnitt per förmån

	Kvinnor			Män			Totalt			Förändring 2021–2022, procent
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
Barnbidrag	22	17	22	19	16	19	21	17	21	22
Bostadsbidrag	31	29	24	32	32	26	31	30	24	-20
Underhållsstöd ¹	43	43	53	43	44	52	43	43	53	21
Föräldrapenning	4	5	5	5	5	5	4	5	5	3
Tillfällig föräldrapenning	6	7	8	6	6	8	6	6	8	18

¹ I utfallet ingår inte handläggningstiden för internationella ärenden.

Tabell 19 Pågående ärenden per förmån, antal¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Barnbidrag	14 772	10 337	13 947	8 591	5 842	8 215	23 364	16 179	22 169
Bostadsbidrag	19 210	17 966	14 203	12 594	10 804	7 781	31 804	28 770	21 984
Underhållsstöd	5 341	4 541	5 127	1 622	1 522	1 774	6 963	6 063	6 901
Föräldrapenning	24 456	28 994	29 954	16 321	18 756	20 197	40 777	47 750	50 152
Tillfällig föräldrapenning	34 148	44 362	56 188	22 595	30 289	36 843	56 743	74 651	93 031

¹ Pågående ärenden innefattar endast ärenden som handläggs manuellt.

¹⁴ Barnbidrag 3,5, bostadsbidrag 3,5, underhållsstöd 3,4, föräldrapenning 3,6, tillfällig föräldrapenning 3,5.

Handläggningstiden och ärendekön för barnbidrag har ökat. Ökningen beror på minskad bemanning och ett ökat inflöde av ärenden. För att förhindra att ärendeköerna ökar ytterligare har bland annat övertid nyttjats.

Ökningen av handläggningstiden är större för kvinnors ärenden än för män, och det skiljer nu tre dagar. Orsaken är att i ärenden där ett utrikesfött barn flyttar till Sverige är betalningsmottagaren oftast en kvinna. I dessa ärenden måste vi utreda försäkrings-tillhörighet och uppehållstillstånd för både förälder och barn, vilket förlänger handläggningstiden

Handläggningstiderna inom bostadsbidrag har minskat avsevärt, och under de inledande månaderna av året var ärendekön kortare än på många år. Orsaken var att vissa förenklingar i handlägningsprocessen gjorde det möjligt att avsluta fler ärenden under delar av 2021 vilket skapade ett gynnsamt läge i början av 2022. Vissa av förenklingarna finns kvar även under 2022, främst bedömningen av bostadsbidragsgrundande inkomst. Ytterligare orsaker är ett minskat inflöde av ärenden, ett ökat antal årsarbetskrafter samt färre telefonsamtal. Under senare delar av året ökade inflödet av ärenden igen, vilket påverkade handläggningstiden negativt.

Handläggningstiden för män är något längre än för kvinnor. Vi inte kan förklara varför utifrån tillgängliga underlag.

Inom underhållsstöd var den genomsnittliga handläggningstiden 53 dagar, en ökning med 10 dagar. Även den totala ärendekön har ökat. Det skiljer sig dock mellan internationella och nationella ärenden: för nationella ärenden har kön ökat medan den har minskat för internationella ärenden. Försämringen för nationella ärenden beror på en hög personalomsättning och svårigheter att rekrytera personer med rätt kompetens. För att hindra ytterligare ökning av ärendekön har övertid och externa resurser nyttjats i större omfattning än föregående år. När handläggningen av ett ärende väl kommer igång är den effektiv.

Skillnaden i antal handläggningsdagar mellan kvinnor och män är liten. Däremot är antalet pågående ärenden betydligt högre för kvinnor än för män, eftersom 82 procent av dem som får underhållsstöd är kvinnor. Ärenden om att bevilja underhållsstöd omfattar en mängd tidskrävande aktiviteter. De ärenden som gäller att följa upp den bidragsskyldiges inbetalningar går däremot snabbt tack vare maskinell hantering, och dessa ärenden gäller oftast män.

Automatiseringsgraden inom föräldraförsäkringen är hög och fortsätter att öka. Inom föräldrapenning ligger den nu på 65 procent och inom tillfällig föräldrapenning på 71 procent.

Den genomsnittliga handläggningstiden inom föräldrapenningen ligger kvar på en stabil nivå. Inom tillfällig föräldrapenning har den däremot ökat något. Det finns inga skillnader mellan könen.

Andelen ärenden där ersättning betalas ut i rätt tid ligger stabilt på en hög nivå. Inom föräldrapenning avslutas 97 procent av ärendena inom 30 dagar. Inom tillfällig föräldrapenning har 91 procent av de ärenden som kommit in före den 10:e i månaden lett till att ersättning betalats ut den 25:e i samma månad.

Under perioden juli till och med oktober förenklades utredningen av sjukpenninggrundande inkomst, vilket frigjorde tid och skapade möjligheter att hantera det stora inflödet ärenden inom tillfällig föräldrapenning. Detta har bidragit till att vi har kunnat

hålla skyndsamheten på en önskad nivå inom både föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning.

De försäkrades upplevelse av skyndsamheten

De försäkrades upplevelse av skyndsamheten är oförändrad sedan föregående år för alla förmåner. Medelvärdet på en femgradig skala ligger mellan 3,6 och 3,8.¹⁵ Det finns inga skillnader mellan könen.

Service

Servicenivån inom förmånerna till barn och familjer är fortsatt hög och har dessutom förbättrats i flera av förmånerna sedan föregående år.

Tillgänglighet och väntetider i telefon

Inom barnbidrag har tillgängligheten liksom tidigare år varit hög, vilket även gäller servicenivån i telefonin. I år har resultatet förbättrats ytterligare. Tillgängligheten har ökat från 94 till 98 procent. Väntetiden är nu cirka 2 minuter jämfört med cirka 5 minuter föregående år. Även de dagar då barnbidraget betalas ut och det ringer som mest är servicenivån hög. Antalet samtal har ökat från 110 000 till 110 900.

Servicenivån inom telefonin inom bostadsbidrag har förbättrats i år. Tillgängligheten har ökat från 85 till 88 procent och väntetiden har minskat från cirka 12 till 5 minuter. Förklaringen är dels att antalet samtal har minskat från 375 000 förra året till 338 000 i år, dels ett fokuserat arbete för att minska väntetiden för de försäkrade. Det är dock en utmaning att kunna svara inom en rimlig tid under de fyra avstämningsperioderna, när breven om slutligt bostadsbidrag skickas ut och många ringer direkt när de får det i sin digitala brevlåda. Vi fick även ett flertal samtal sedan Kronofogden genom en lagändring den 1 september fick större möjligheter att kräva tillbaka felaktigt utbetalt bostadsbidrag.

Servicenivån inom telefonin för underhållsstöd ligger på önskad nivå. Antalet samtal var 164 800 jämfört med 160 800 föregående år. Tillgängligheten är hög men har minskat från 93 procent till 91 procent och väntetiden i har minskat från 6 minuter till 5 minuter. Under året har vi jobbat intensivt med att planera telefontiden och dessutom tagit in extra resurser.

Antalet samtal om föräldrapenning har minskat något, från 659 000 till 636 000. Det ligger i linje med minskningen av antalet ansökningar. Tillgängligheten inom förmånen är hög, men har minskat från 90 till 86 procent i år. Den genomsnittliga väntetiden ligger kvar på motsvarande nivå som tidigare och är 8 minuter. Målet är att väntetiden i telefon ska vara högst 15 minuter. Andelen samtal som besvarades inom 15 minuter har under året ökat från 77 till 83 procent.

Antalet samtal om tillfällig föräldrapenning har ökat, från 421 000 till 471 000 vilket kan kopplas till det ökade inflödet av ärenden under året. Tillgängligheten inom förmånen är fortfarande hög, men har minskat från 91 till 87 procent. Den genomsnittliga väntetiden ligger kvar på 8 minuter, vilket är samma nivå som tidigare. Andelen samtal som besvarats inom 15 minuter har minskat något från 85 till 83 procent.

¹⁵ Barnbidrag 3,7, bostadsbidrag 3,6, underhållsstöd 3,6, föräldrapenning 3,8, tillfällig föräldrapenning 3,7.

Användning av e-tjänster

Tabell 20 Användning av e-tjänsten per förmån, procent

		Kvinnor			Män			Totalt		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Bostadsbidrag	Andel ansökan via e-tjänsten	68,3	82,1	86,2	52,0	70,0	79,2	61,8	77,4	83,7
Underhållsstöd	Andel ansökan via e-tjänsten	69,3	73,9	78,6	57,0	64,8	69,5	65,1	70,5	75,1
Föräldrapenning	Andel ansökan via e-tjänsten	98,9	99,1	99,3	99,2	99,3	99,5	99,0	99,2	99,4
	Andel avstå/ta tillbaka föräldrapenning via e-tjänsten	97,3	98,1	98,7	96,8	97,4	98,4	96,9	97,5	98,5
Tillfällig föräldrapenning	Andel ansökan via e-tjänsten	98,7	99,0	99,1	99,2	99,4	99,5	98,9	99,1	99,3

Andelen som ansöker om bostadsbidrag via e-tjänsten har ökat. Liksom tidigare är det fler kvinnor än män som använder e-tjänsten. Med tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaden.

Även andelen som ansöker om underhållsstöd via e-tjänsten har ökat, och även här är det liksom tidigare fler kvinnor än män som använder e-tjänsten. Vid granskning av de olika ansökningsalternativen ser vi att en högre andel kvinnor än män ansöker om underhållsstöd via e-tjänsten, men även om eftergift och anstånd.

Barnbidrag beviljas utan ansökan och halva beloppet betalas ut till respektive förälder. En e-tjänst där båda föräldrarna kan skriva under om de vill att barnbidraget ska betalas ut till en av föräldrarna lanserades under 2021 och används nu av 79 procent av dem som vill ändra betalningsmottagare.

Inom både föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning fortsätter användandet av e-tjänsterna för ansökan ligga på över 99 procent. Även e-tjänsten för att avstå eller ta tillbaka dagar har ökat till närmare 99 procent. De höga nivåerna gäller både kvinnor och män.

De försäkrades upplevelse av tillgänglighet och bemötande

Det sammanvägda resultatet i kundundersökningen för tillgänglighet och bemötande är oförändrat sedan föregående år. Medelvärdet på en femgradig skala varierar mellan 3,9 och 3,8. Det bästa omdömet får bemötandet även i år. Det finns inga skillnader mellan könen.

Produktivitet

Tabell 21 Styckkostnad, per förmån¹

		2020	2021	2022	Förändring 2021–2022, procent	Förvaltningskostnad 2022, miljoner kronor
Barnbidrag	Kronor per beslut, löpande pris	270	277	261	-5,7	131
	Kronor per beslut, fast pris	270	267	224	-16,0	112
Bostadsbidrag	Kronor per beslut, löpande pris	765	881	912	3,5	369
	Kronor per beslut, fast pris	765	848	782	-7,9	316
Underhållsstöd	Kronor per beslut, löpande pris	2 014	2 190	2 457	12,2	396
	Kronor per beslut, fast pris	2 014	2 108	2 105	-0,1	339
Föräldrapenning	Kronor per beslut, löpande pris	198	193	193	0,0	573
	Kronor per beslut, fast pris	198	186	166	-11,0	491
Tillfällig föräldrapenning	Kronor per beslut, löpande pris	114	113	115	1,6	590
	Kronor per beslut, fast pris	114	109	99	-9,5	506

¹ Basår för fast pris är 2020.

Styckkostnaden för barnbidrag har minskat samtidigt som antalet beslut per årsarbetskraft har ökat. Minskningen av styckkostnaden beror delvis på att antalet ändringar av betalningsmottagare via e-tjänsten har ökat. Vidare har Skatteverket lanserat en tjänst där nyblivna föräldrar kan anmäla sitt föräldraskap på webbplatsen, vilket innebär att barnbidraget automatiskt fördelas till båda föräldrarna utan beslut från Försäkringskassan. Detta har inneburit minskad handläggning och minskade förvaltningskostnader.

För bostadsbidrag har styckkostnaden ökat medan antalet beslut per årsarbetskraft ligger kvar på samma nivå som förgående år. Förvaltningskostnaderna har minskat till följd av minskade personalkostnader för handläggning. Det totala antalet ansökningar och beslut minskar dock i större utsträckning än förvaltningskostnaderna vilket förklarar de ökade styckkostnaderna.

Styckkostnaden för underhållsstöd har ökat samtidigt som antalet beslut per årsarbetskraft har minskat sedan förgående år. Orsaken till det är att personalomsättningen har varit hög. För att klara handläggningen har medarbetare från andra delar av verksamheten lånats in, och de har behövt tid för upplärning. Vi bedömer att arbetet är effektivt, men det behövs nyrekrytering av ytterligare personal. Förvaltningskostnaderna och därmed styckkostnaderna har också ökat till följd av arbetet med att flytta it-stödet för förmånen till en modernare teknisk plattform.

Styckkostnaderna för föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning är i stort sett oförändrad. Antalet beslut per årsarbetskraft har ökat för båda förmånerna.

Övriga förmåner inom Barn och familj

Tilläggsbidrag till barnfamiljer

Tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag återinfördes i juli 2022. Anledningen var ökade levnadsomkostnader, bland annat till följd av händelserna i Sveriges närområde. Bidraget betalas ut automatiskt och utgör 25 procent av det utbetalda bostadsbidraget, dock högst 1 325 kronor. Denna gång har inte införandet av tilläggsbidraget inneburit något direkt merarbete inom handläggningen.

Tilläggsbidraget har betalats ut till 128 300 hushåll, vilket är 14 900 färre än föregående år. De totala försäkringsutgifterna för tilläggsbidraget har minskat med 76,8 miljoner kronor till 463,2 miljoner kronor.

Till skillnad mot vad som gäller för bostadsbidraget får mottagaren behålla hela tilläggsbidraget, även om årsinkomsten blir högre än vad som uppgetts i ansökan. 7 900 mottagare fick betala tillbaka hela bostadsbidraget, men behöll tilläggsbidraget.

Underhållsbidrag och underhållsskyldighet

Försäkringskassan har i uppdrag att hjälpa separerade föräldrar att enas om underhållsbidrag för gemensamma barn. Har föräldrarna frågor om underhållsbidrag och underhållsskyldighet kan de ringa till Försäkringskassan och få stöd och information. Det finns även ett beräkningsverktyg på webbplatsen som föräldrarna kan använda för att räkna ut ett underhållsbidrag baserat på barnets behov och föräldrarnas gemensamma betalningsförmåga. Under året har websidan besökts 219 900 gånger, att jämföra med 228 000 gånger under 2021.

Mål för föräldraförsäkringen

Mål: Försäkringskassan ska verka för ett jämställt användande av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Försäkringskassans information ska bidra till att föräldrar får bättre kunskap om föräldraförsäkringens regelverk och om de långsiktiga effekterna av fördelningen av föräldraledighet.

Åtterrapporing: Försäkringskassan ska åtterrapporera vilka informationsinsatser och kunskapshöjande åtgärder som genomförts.

Målet är uppfyllt.

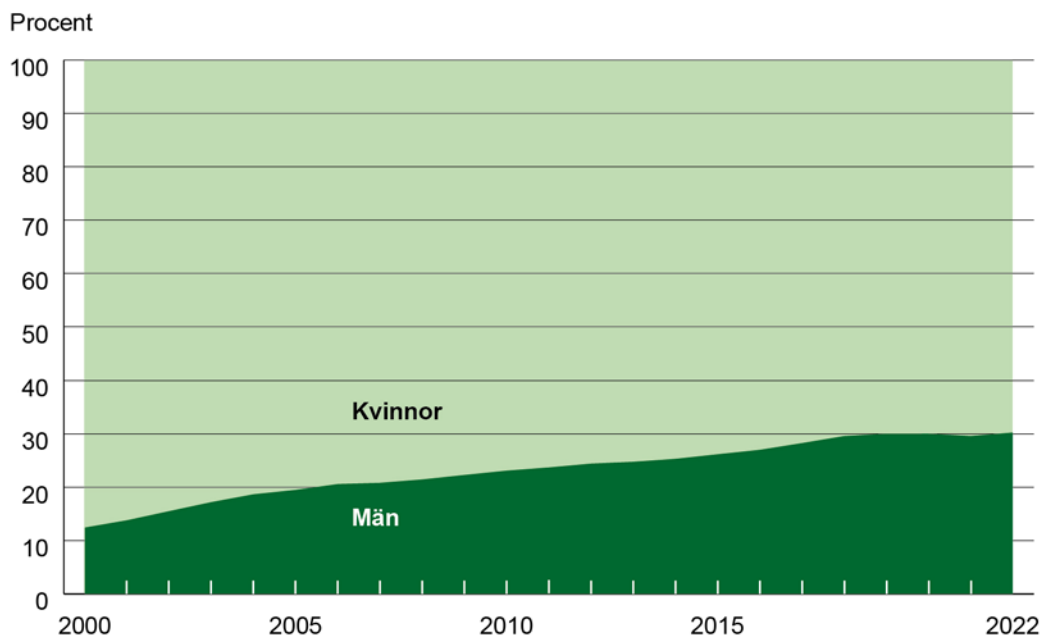
Bedömning av måluppfyllelse

Försäkringskassan bedömer att målet för föräldraförsäkringen är uppfyllt. Vi har verkat för ett jämställt användande genom att informera om regelverket och de långsiktiga effekterna av hur föräldraledigheten fördelas, både på vår webbplats och genom andra insatser. Vi bedömer att vi har nått ut brett till föräldrarna. Budskapet att dela lika genomsyrar hur vi talar, skriver och informerar om föräldraförsäkringen i alla kanaler. Vi har också genomfört olika riktade aktiviteter för att uppmuntra till ett mer jämställt uttag.

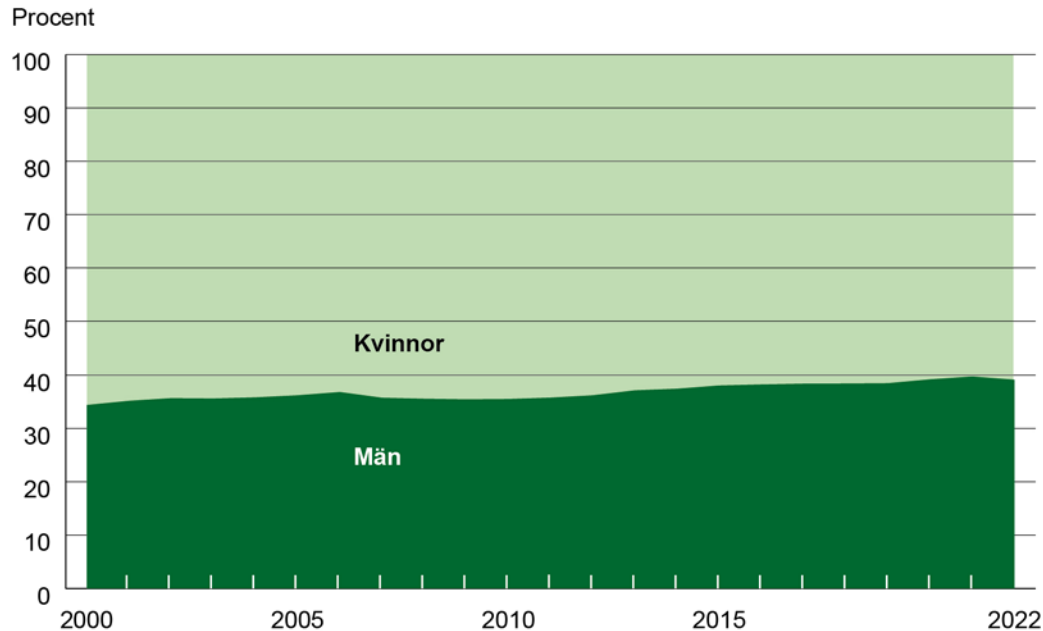
Uttaget av tillfällig föräldrapenning fortsatt mer jämställt än föräldrapenningen

Under året har männens andel av uttagna föräldrapenningdagar återigen ökat efter en tillfällig nedgång under 2021. Däremot har mäns uttag av tillfällig föräldrapenning minskat. Vi kan inte förklara dessa variationer med tillgängliga underlag men vi vet att en rad faktorer påverkar hur män och kvinnor fördelar uttaget av föräldrapenning mellan sig. Sådana faktorer är till exempel regeländringar, attityder och normer, utbildningsnivå och hur många barn man har i olika åldrar. Sannolikt har också pandemin påverkat fördelningen.

Ett jämställt uttag definieras av Försäkringskassan som att kvinnor och män tar ut mellan 40 och 60 procent vardera av dagarna med föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning.

Diagram 1 Antal uttagna dagar med föräldrapenning

I början av 2000-talet ökade andelen av föräldrapenningen som togs ut av män för att 2021 stanna av för första gången sedan mätningarna startade. År 2022 stod män för 30 procent av uttaget, vilket är något mer än föregående år.

Diagram 2 Antal uttagna dagar med tillfällig föräldrapenning

Användningen av tillfällig föräldrapenning är överlag mer jämställd än användandet av föräldrapenning. Under 2022 har dock männens andel minskat något och ligger nu på 39 procent, en minskning sedan föregående år då andelen var 40 procent.

Faktorer som påverkar fördelningen av uttaget av dagar

Beslutet att ta ut föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning fattas i ett sammanhang där olika förutsättningar, normer och idéer, utbildningsnivå och kunskap om försäkringen påverkar beslutet.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har tagit fram en rapport om vad föräldrar vet om föräldrapenningen.¹⁶ Rapporten uttalar sig inte om eventuella samband mellan kunskap om försäkringen och användning, men visar att pappor som har större kunskap tar ut fler dagar medan mammor som har större kunskap tvärtom tar ut färre dagar. Men kunskap om föräldraförsäkringen är som nämnts bara en av flera påverkande faktorer. Enligt Försäkringskassans senaste rapport om barnhushållens ekonomi varierar fördelningen av föräldrapenninguttaget även starkt med föräldrarnas utbildningsnivå och härkomst.¹⁷ Pappor med längre högskoleutbildning tar ut nästan en dubbelt så stor andel av dagarna med föräldrapenning som pappor som saknar eftergymnasial utbildning och pappans andel av uttaget är även högre i par där pappan är svenskfödd. Pappornas andel av uttaget har dock ökat i alla grupper fram till 2020, oavsett utbildningsnivå och härkomst. Hur stor andel av föräldrarna som delar jämställt på föräldrapenningen varierar också mellan olika delar av landet.

Försäkringskassan ska verka för ett jämställt användande av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Det innebär att det inte ska förekomma några osakliga könsskillnader i handläggning, beslut eller bemötande. Det innebär också att föräldrar och andra anhöriga fördelar uttaget jämställt när de kan välja vem som ska ta ut en viss förmån. Vi arbetar ständigt med att förse föräldrarna med fakta som bidrar till deras möjlighet att göra långsiktiga medvetna val. Men eftersom kunskap om föräldraförsäkringen bara är en av flera parameter som påverkar hur föräldrar och anhöriga fördelar uttaget måste hänsyn också tas till annat som vägs in i beslutet. Försäkringskassan kan inte ensamt lösa problemen med ojämställdhet i samhället. Däremot eftersträvar vi att i samverkan med andra samhällsaktörer bidra till att hantera dessa i riktning mot ett jämställt samhälle.

Genomförda informationsinsatser

Under året har vi genomfört ett flertal insatser för att informera föräldrar och blivande föräldrar om föräldraförsäkringen och de möjligheter som den ger. Insatserna ska möjliggöra för föräldrar att fatta välinformerade beslut om hur de kan använda försäkringen och uppmuntra till ett mer jämställt uttag. För att nå ut behöver Försäkringskassan finnas där föräldrarna befinner sig, och insatserna görs därför via olika plattformar.

De flesta föräldrar, särskilt blivande förstagångsföräldrar, når vi genom att informera brett i ett flertal kanaler. Vi arbetar dock i första hand med digital kommunikation eftersom det är där målgruppen är, vilket också är kostnadseffektivt. För att nå de föräldrar som tar ut få eller inga ersättningsdagar informerar vi i smalare kanaler där den målgruppen finns.

En av de viktigaste plattformarna för att nå ut med information är vår egen webbplats, där information om regelverket finns samlat. På webbplatsen hittar föräldrarna djupare information om föräldraförsäkringen och de långsiktiga effekterna av att dela lika på föräldradagarna. Webbplatsen är väl känd hos föräldrarna. Hittills i år har föräldrasidorna på webbplatsen nått ut till 5,5 miljoner personer.

¹⁶ ISF Rapport 2020:3, Vad vet föräldrar om föräldrapenningen?

¹⁷ Svar på regeringsuppdrag, Barnhushållens ekonomi. Resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken 2022, dnr 2022/003728

Vid sidan av Försäkringskassans egen webbplats är Facebooksidan Försäkringskassan Förälder den kanal som når flest. Hittills i år har sidan nått ut till 3,8 miljoner personer. Facebooksidan Försäkringskassan Arabiska är en viktig kanal för att nå ut med information till arabisktalande. Från den 1 januari till den 31 december har sidan nått 182 000 personer.

Informationsinsatser riktade till personer som väntar eller nyss fått barn

Under året har vi genomfört flera olika insatser riktade till personer som väntar eller är nyblivna föräldrar:

Kampanj för Vänta barn-guiden. Återkommande kampanj under året med syftet att informera blivande föräldrar om Vänta barn-guiden på webbplatsen. Kampanjen går ut via Facebook och Instagram. Vi har även samarbetat med en podcast som riktar sig till gravida. Vi ser att kampanjerna gör skillnad genom ökad aktivitet i Vänta barn-guiden under de månader de pågår. Totalt har kampanjen haft över 4 miljoner visningar, vilket vi anser är ett gott resultat.

Kampanj Dela lika. Kampanjen har genomförts två gånger under året. Syftet är att uppmuntra till att dela lika på föräldraledigheten och föräldrapenningen. Varje kampanjperiod pågick i 2–3 veckor och bestod av de filmer som togs fram i slutet av 2020 och visades på bland annat TV4 Play, Familjeliv, Facebook, Instagram och Youtube. Kampanjen har nått ut enligt förväntan och har till exempel nått över en miljon unika individer på Facebook och Instagram enbart under augusti.

Samarbeten och annonsering. Under året har vi annonserat i nya kanaler där föräldrar befinner sig, till exempel genom sponsrade inlägg om föräldraförsäkringen på familjeliv.se och allt för föräldrar.se. Vi har sett att det har funnits ett intresse för artiklarna och att de har blivit lästa, och bedömer därför att insatserna har nått ut bra.

Under året har vi även vid två tillfällen erbjudit möjlighet till livechatt om föräldraförsäkringen. Intresset var dock litet och färre föräldrar än förra året ställde frågor.

Informationsinsatser för målgrupper som tar ut få ersättningsdagar

Annonsering egenföretagare. Egenföretagare är en grupp som tar ut få eller inga ersättningsdagar. En analys som Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) gjorde 2020 visar till exempel att det är nästan 2,1 gånger vanligare att egenföretagande pappor tar ut noll dagar än att pappor som är anställda gör det. För att nå denna målgrupp har vi annonserat om föräldraförsäkringen på verksamt.se samt i Verksamts sociala kanaler.¹⁸ Annonserna har riktat sig till företagare som ska bli eller nyss blivit föräldrar och fokuserat på den inbyggda flexibiliteten i föräldraförsäkringen och möjligheten att anpassa uttaget av föräldrapenning till sin individuella situation, till exempel genom att kombinera arbete med föräldraledighet.

Annonsering på arabiska. I samarbete med den arabiska kanalen Alkompis har vi publicerat sponsrade artiklar och filmer om föräldraförsäkringen på arabiska.

¹⁸ Verksamt.se är en myndighetsgemensam webbplats för dem som driver företag.

Kommunikation om jämställt uttag i kundmötet

I samtal med enskilda föräldrar finns utrymme för handläggarna att lyfta fram föräldraförsäkringens flexibilitet och de långsiktiga effekterna av hur dagarna med föräldrapenning fördelas. Vår interna uppföljning visar att handläggarna i viss mån har uppmuntrat föräldrar till ett jämställt uttag under året men att det finns förbättringspotential. Här ser vi ett behov av att skapa en trygghet hos medarbetare och chefer i att arbeta mer med kommunikation om jämställt uttag i det enskilda kundmötet.

Resultat av informationen

Försäkringskassan informerar föräldrar och blivande föräldrar om föräldraförsäkringen och dess möjligheter så att de kan göra medvetna val. Den stora gruppen föräldrar och anhöriga når vi genom olika externa kommunikationsinsatser. Vi talar inte om för föräldrar hur de ska använda föräldrapenningdagarna, utan uppmuntrar till ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Huvudbudskapet i vår kommunikation är att den svenska föräldraförsäkringen ökar möjligheterna att kombinera familj och arbete, att den är flexibel och kan anpassas till föräldrarnas livssituation. Kommunikationen ska skapa förståelse för vad försäkringarna ger rätt till, vilka villkor som ska vara uppfyllda och vilket ansvar föräldrarna själva har. I utformningen av budskap i olika kanaler utgår vi dels från studier och undersökningar som visar hur blivande föräldrar tänker inför föräldraledigheten, dels från annonser gjorda i tidigare informationsinsatser.

Våra kommunikationsinsatser ser alltså ut att bidra till ökad kunskap om föräldraförsäkringen och jämställt uttag. Men samtidigt är det svårt att bedöma hur mycket insatserna faktiskt bidrar till att föräldrar i högre utsträckning väljer ett jämställt uttag. Det finns få statistiska uppgifter som visar om insatserna gör skillnad, och på vilket sätt. Vi vet dock att de pappor som har större kunskap om försäkringen tar ut fler dagar med föräldrapenning och mammor som har större kunskap använder färre dagar med föräldrapenning. Det blir också allt vanligare att dela jämställt på föräldrapenningen, även om utvecklingen går långsamt. Vi håller det därför för sannolikt att våra kommunikationsinsatser gör skillnad och inverkar positivt på föräldrarnas beslut att fördela uttaget mer jämställt. Genom att informera och uppmuntra föräldrar till ett mer jämställt uttag bidrar Försäkringskassan på så vis till ett mer jämställt samhälle.

Ett område där vi kan bli bättre är att uppmuntra till jämställt uttag i mötet med enskilda föräldrar. Vi kommer därför att fortsätta arbeta för att skapa trygghet hos chefer och handläggare i hur de ska kommunicera om jämställt uttag. Under året har vi börjat att ta fram en plan för kunskapshöjande aktiviteter samt arbetat in jämställt uttag i utbildningsmaterialet för nyanställda handläggare.

Förmåner vid funktionsnedsättning

I detta avsnitt redovisas resultaten avseende handläggningen av assistansersättning, merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag och hur dessa har utvecklats med utgångspunkt i aspekterna rättslig kvalitet, skyndsamhet, service och produktivitet.

Handläggningen av assistansersättning har under året påverkats av en lagändring den 1 november 2021 som anger att ersättning som huvudregel bara ska betalas ut till anordnare med tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Detta har gjort det svårare för oseriösa företag att missbruka ersättningen, men också inneburit att handläggningen av utbetalningar blivit mer tidskrävande med fler manuella moment. Trots det och en hög personalomsättning inom handläggningen av rätten till ersättningen har vi lyckats hålla både handläggningstider och service på samma nivå som föregående år.

Handläggningen av omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning dras ända sedan det otillräckligt finansierade införandet 2019 med långa handläggningstider och ärendeköer, men situationen har förbättrats. Genom övertidsinsatser, tillskott av fler försäkringsutredare samt flera utvecklings- och effektiviseringsåtgärder har vi successivt kunnat korta handläggningstiderna.

Rättslig kvalitet

Assistansersättning är en utredningskrävande förmån, och handläggningen präglas av många och ibland svåra bedömningar. Merparten av de som ansöker om assistansersättning får avslag på grund av att deras behov av hjälp inte är av den omfattning som krävs för rätt till statlig assistansersättning.

Vår uppföljning indikerar att tillämpningen ser lika ut i landet. Det finns inte några större skillnader i hur många som beviljas ersättning, varken mellan könen eller mellan vuxna och barn. Vi bedömer också att utredningsskyldigheten uppfylls relativt väl, även om det finns vissa utvecklingsområden. Det gäller till exempel dokumentationen i ärendena och motiveringarna av besluten.

I de ärenden om assistansersättning som överklagas till förvaltningsrätten är ändringsfrekvensen relativt hög. Men det är inte ovanligt att förvaltningsrättens beslut ändras i högre instans, vilket visar att assistansersättning är en förmån med stort bedömningsutrymme.

De långa handläggningstiderna inom merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag gör att ärenden ofta ligger länge innan de börjar utredas, vilket leder till att uppgifterna i ansökningarna kan vara inaktuella och behöva kompletteras när handläggningen väl börjar. Trots detta fungerar handläggningen väl. Det gäller bedömning av behörig mottagare och försäkringstillhörighet, verkställande av beslut, samordning med andra utbetalda ersättningar och andra väsentliga moment. Vissa utvecklingsområden kopplade

till utredningsskyldigheten finns dock kvar, till exempel att uppgifter inte alltid utreds i tillräcklig omfattning och i dokumentationen av inhämtade uppgifter.

Merparten av ansökningarna om merkostnadsersättning avslås. Anledningen är oftast att de merkostnader som ansökan gäller inte ger rätt till ersättning eller att merkostnaderna är för låga för att ge rätt till ersättning.

Resultat av uppföljningar och granskningar

Kvalitetsuppföljningen av ärenden om assistansersättning har omfattat handläggningen både av rätten till ersättning och rätten till utbetalning.

Inom handläggningen av rätten till ersättning fungerar bedömningen av förmånstid, bedömning av personkrets samt verkställande av beslut väl. Bedömningen av försäkringstillhörighet är inte längre ett utvecklingsområde. Kvalitetsuppföljningen visar även att vi uppfyller utredningsskyldigheten relativt väl. Det finns dock utvecklingsområden som är kopplade till specifika moment. Exempelvis behöver vi utveckla dokumentation och beslutsmotiveringar. Vi behöver också bli bättre på att se till att det inte uppstår omotiverade väntetider.

Inom handläggningen av rätten till utbetalning fungerar dokumentationen däremot bra och omotiverade väntetider undviks. Även utredningsskyldigheten uppfylls relativt väl. Det finns dock utvecklingsområden kopplade till specifika moment även här, till exempel hanteringen av fullmakter och kommunikering.

Sammantaget visar uppföljningen att vi behöver utveckla kompetensen inom vissa moment i utredning och bedömning. Under året har vi påbörjat arbetet med detta genom implementering av ett nytt kunskapsstöd.¹⁹

Inom merkostnadsersättning fungerar bedömning av försäkringstillhörighet, behörig mottagare och verkställande av beslut väl, liksom bedömning och beräkning av ersättningens storlek och samordning med andra utbetalda ersättningar. Bedömningen av försäkringstillhörighet samt verkställande av beslut är därmed inte längre utvecklingsområden. Det antas vara ett resultat av förbättrat stöd i handläggningssystemet och förtydliganden i styrande och stödjande dokument.

Det finns utvecklingsområden som gäller specifika moment i handläggningen, där vissa även har koppling till utredningsskyldigheten. Det gäller framför allt att undvika omotiverade väntetider, dokumentation, serviceskyldighet och partsinsyn, där tillräcklig information inte alltid ges till den sökande i samband med handläggningen. Det gäller i viss mån även utredning och bedömning av merkostnader.

Inom omvårdnadsbidrag fungerar bedömning av försäkringstillhörighet, behörig mottagare och verkställande av beslut väl, liksom bedömning av förmånstid, ersättningens storlek och nedsättning av funktionsförmåga. Det gäller också samordning med andra ersättningar. Även här har bedömningen av försäkringstillhörighet utvecklats positivt.

Det finns även inom omvårdnadsbidrag utvecklingsområden som gäller specifika moment i handläggningen, där vissa är kopplade till utredningsskyldigheten. Det gäller dokumentation, serviceskyldighet, partsinsyn och att undvika omotiverade väntetider. Resonemangen kring väntetider, dokumentation och utredningsskyldighet är desamma som för merkostnadsersättning. När det gäller serviceskyldighet och partsinsyn är

¹⁹ Svar på regeringsuppdrag. Rapport – Uppdrag om kunskapsstöd gällande assistansersättningen. Dnr 2021/017172

bristerna framför allt att tillräcklig information inte ges till den sökande i samband med handläggningen.

Indikatorer

Här redovisas ett antal indikatorer som är relevanta för bedömningen av den rättsliga kvaliteten i handläggningen av förmånerna som ges vid funktionsnedsättning.

Tabell 22 Upptäckta felaktiga utbetalningar, per förmån

		Kvinnor			Män			Totalt ¹		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Assistansersättning	Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal ¹	412	334	310	480	375	315	1 136	905	1 051
	Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent ²	24,0	33,3	31,3	31,0	47,5	45,2	19,9	23,2	21,5
Merkostnadsersättning	Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal	13	32	79	19	25	59	32	57	138
	Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent ²	40,0	42,1	38,2	41,7	36,4	40,0	40,9	39,0	38,9
Omvårdnadsbidrag	Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal	55	153	383	15	53	120	70	206	503
	Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent ²	58,6	40,2	34,8	37,5	47,6	24,3	54,1	41,7	32,4

¹ I totalen ingår även felaktiga utbetalningar till organisationer. Den könsuppdelade statistiken summerar därför inte.

² Andelen kan inte relateras till antalet felaktiga utbetalningar i den översta tabellraden, eftersom andelen har beräknats utifrån felaktiga utbetalningar som hanterats under året.

Antalet upptäckta felaktiga utbetalningar inom assistansersättning har ökat jämfört med 2021, men andelen som har orsakats av Försäkringskassan har minskat. Knappt hälften av de felaktiga utbetalningarna som redovisas som orsakade av Försäkringskassan gäller slutavräkningar. I dessa ingår en viss andel där den försäkrade får utbetalning i förskott och sedan inte redovisar lika många timmar som har betalats ut. Då handlar det alltså inte om en felaktig utbetalning, utan om en konsekvens av systemet med förskottsbetalning. De felaktiga utbetalningarna av assistansersättning orsakade av Försäkringskassan motsvarar 4 procent av det totala upptäckta felaktigt utbetalade beloppet.

Antalet felaktiga utbetalningar av assistansersättning har minskat för båda könen. Under året upptäcktes, till skillnad från föregående år, nästan lika många felaktiga utbetalningar för kvinnor som för män, trots att fler män får assistansersättning. Vi vet inte vad förändringen beror på.

Av de felaktiga utbetalningarna är andelen som orsakats av Försäkringskassan betydligt högre för män än för kvinnor. Vi kan inte förklara skillnaden utifrån tillgängliga underlag.

Inom merkostnadsersättning har antalet upptäckta felaktiga utbetalningar ökat för både kvinnor och män. Andelen som orsakats av Försäkringskassan har minskat något för kvinnor, medan den har minskat för män. Det handlar dock om små jämförelsegrupper och anledningen till skillnaderna mellan könen är okänd. Ökningen av antalet upptäckta felaktiga utbetalningar antas vara en följd av att fler beslut har fattats.

Även inom omvårdnadsbidrag har fler felaktiga utbetalningar upptäckts, både till kvinnor och män. Även här antas ökningen vara en följd av att fler beslut fattats. Andelen felaktiga utbetalningar som orsakats av Försäkringskassan har minskat. Minskningen är större än inom merkostnadsersättning, och större för män än kvinnor. Det handlar dock om små jämförelsegrupper och orsaken till skillnaden är okänd.

Mer än hälften av de felaktiga utbetalningarna som orsakats av Försäkringskassan inom merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag berodde på att vi inte tagit hand

om information, vilket också är en del av förklaringen till att utredningsskyldigheten beskrivits som ett utvecklingsområde i kvalitetsuppföljningarna.

Tabell 23 Intern försäkringskontroll, per förmån

		Kvinnor			Män			Totalt		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Assistansersättning	Antal granskade ärenden	698	699	493	870	850	575	1 568	1 549	1068
	Andel med avvikelse, procent	–	0,1	0,2	–	0,0	0,3	0,3	0,1	0,3
Merkostnadsersättning	Antal granskade ärenden	1 042	1 105	454	882	972	386	1 924	2 077	840
	Andel med avvikelse, procent	–	1,1	1,3	–	1,4	2,3	1,8	1,3	1,8
Omvårdnadsbidrag	Antal granskade ärenden	1 413	1 448	637	511	636	407	1 924	2 084	1 044
	Andel med avvikelse, procent	–	1,2	2,0	–	0,9	2,7	2,4	1,1	2,3

Andelen ärenden med avvikelser ligger kvar på en låg och stabil nivå inom assistansersättningen, men har ökat något sedan förra året. De avvikelser som finns gäller i huvudsak att det saknas avtal mellan den försäkrade och assistansanordnaren.

Fler ärenden om assistansersättning som gäller män har granskats, vilket kan bero på att fler män än kvinnor får assistansersättning. Andelen avvikelser är i princip lika mellan könen.

Inom merkostnadsersättning är andelen ärenden med avvikelser låg, men har ökat något sedan förra året. Fler ärenden om kvinnor har granskats, vilket förklaras av att fler kvinnor får merkostnadsersättning. Avvikelser som gäller villkor och förmånstid har blivit färre, men förekommer i ärenden där det har beviljats merkostnadsersättning för samma tid som handikappersättning. Inom verkställighet finns brister i registrering av grunduppgifter, omfattning, förmånstid och utbetalning för retroaktiv period. Avvikelsen kopplad till dubbelutbetalning med handikappersättning har uppmärksammats och hanterats.

Inom omvårdnadsbidrag har andelen avvikelser ökat. Avvikelserna gäller främst att utredaren inte registrerar om den sökande och barnet har uppehållstillstånd eller godkänner ett medicinskt underlag trots att det inte är underskrivet av läkare. Fler omvårdnadsbidragsärenden om kvinnor granskades i den interna försäkringskontrollen, men med tanke på att merparten av dem som får bidraget är kvinnor borde andelen vara ännu högre. Utifrån tillgängliga underlag kan skillnaden inte förklaras.

En skillnad mellan könen har noterats för både omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. Andelen ärenden med avvikelse har ökat något mer för män än för kvinnor. Det rör sig dock om ett litet underlag.

Tabell 24 Omprövningar, per förmån¹

		Kvinnor			Män			Totalt ²		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Assistansersättning	Inkomna ärenden, antal	644	454	395	923	681	514	1 606	1 152	917
	Avgjorda ärenden, antal	666	419	432	969	633	562	1 675	1 073	1 001
	Ändrade beslut, procent ³	7,2	10,0	9,3	5,4	10,6	9,4	6,0	10,2	9,6
Merkostnadsersättning	Inkomna ärenden, antal	676	638	759	320	355	448	997	993	1205
	Avgjorda ärenden, antal	512	795	584	237	443	335	749	1 238	919
	Ändrade beslut, procent	5,5	5,5	8,0	9,3	7,0	9,6	6,7	6,1	8,6
Omvårdnadsbidrag	Inkomna ärenden, antal	1 412	1 643	1 134	329	370	302	1 742	2 013	1 435
	Avgjorda ärenden, antal	1 222	1 834	1 066	261	436	272	1 483	2 270	1 338
	Ändrade beslut, procent	5,3	6,8	10,1	3,1	5,3	8,8	4,9	6,5	9,9

¹ På grund av utveckling av statistikfångsten skiljer sig utfallet för tidigare år mot årsredovisningen 2021. Utfallet baseras på den senaste registreringen av vilken förmån eller ärendeslag som omprövningen avser.

² Den könsuppdelade statistiken summerar inte till totalen på grund av registreringar med okänt kön och omprövningar för organisationer.

Antalet beslut om assistansersättning som omprövas har fortsatt att minska. Minskningen gäller båda könen, men är större för män. Totalt är det ändå fler män än kvinnor som begär omprövning, och fler ärenden som gäller män har också avgjorts. Utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaderna.

De flesta begäran om omprövning gäller beslut om rätten till ersättning. Ungefär en fjärdedel gäller beslut om utbetalning.

Andelen beslut som ändras efter omprövning har minskat något sedan föregående år, och ligger på i stort sett samma nivå för både män och kvinnor. Liksom tidigare år gäller de flesta ärenden som ändras rätten till utbetalning, och den vanligaste orsaken till ändringen är att det tillkommit nya underlag i samband med omprövningen.

Inom merkostnadsersättning har antalet beslut som omprövats ökat, medan antalet avgjorda ärenden har minskat något. Andelen beslut som ändras efter omprövning har ökat. Fler kvinnor än män begär omprövning, men större andel män än kvinnor får sina beslut ändrade. Skillnaden kan inte förklaras utifrån tillgängliga underlag.

Inom omvårdnadsbidrag har antalet inkomna och avgjorda begäran om omprövning minskat, trots att fler beslut har fattats. Andelen beslut som ändras efter omprövning har ökat för både kvinnor och män. Den vanligaste anledningen till att beslut ändras är att det kommer in nya underlag i samband med omprövningen. Det gäller både för merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag.

Tabell 25 Mål i förvaltningsrätt, per förmån¹

		2020	2021	2022
Assistansersättning	Inkomna ärenden, antal	977	702	499
	Avgjorda ärenden, antal	930	930	696
	Ändrade beslut, procent	23,1	22,6	20,8
Merkostnadsersättning ²	Inkomna ärenden, antal	254	432	328
	Avgjorda ärenden, antal	273	319	394
	Ändrade beslut, procent	9,9	10,0	7,4
Omvårdnadsbidrag ³	Inkomna ärenden, antal	476	555	435
	Avgjorda ärenden, antal	372	505	535
	Ändrade beslut, procent	13,7	12,3	13,8

Källa: Domstolsverket.

¹ Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av att Domstolsverket inte har könsuppdelad statistik.

² I redovisningen från förvaltningsrätterna ingår även 32 ärenden om handikappersättning 2022. 3 av dessa ledde till hel eller delvis ändring på grund av att förvaltningsrätten gjort en annan värdering av befintligt underlag.

³ I redovisningen från förvaltningsrätterna ingår även 5 ärenden om vårdbidrag. Ett av dessa ärenden resulterade i en delvis ändring, men det gällde bara ett skrivfel.

Antalet beslut om assistansersättning som överklagas till förvaltningsrätten har minskat kraftigt under de senaste två åren. Andelen beslut som ändras har minskat kontinuerligt sedan 2020, och ligger på cirka 21 procent.

För att få en ökad förståelse för vilka beslut om assistansersättning som ändras och varför har Försäkringskassan granskat samtliga ändringsdomar som fattats i förvaltningsrätten under 2021. Granskningen visar att merparten av de domar där beslutet ändrats gäller rätten till assistansersättning. Den vanligaste orsaken är att förvaltningsrätten gör en annan värdering och bedömning av befintliga underlag, vilket kan vara ett resultat av det bedömningsutrymme som finns inom assistansersättningen.

Antalet beslut om merkostnadsersättning som överklagas till förvaltningsrätten har minskat sedan föregående år, trots att fler beslut har fattats. Även andelen ändrade beslut har minskat. Antalet avgjorda ärenden har ökat.

Antalet beslut om omvårdnadsbidrag som har överklagats till förvaltningsrätten har minskat sedan föregående år, trots att antalet beslut har ökat. Men samtidigt har andelen beslut som ändrats ökat. Antalet avgjorda ärenden har också ökat. Främsta anledningen till att beslut ändras är att förvaltningsrätterna gör en annan värdering av befintliga underlag.

De försäkrades upplevelse av den rättsliga kvaliteten

De försäkrades upplevelse av den rättsliga kvaliteten inom assistansersättning har förbättrats sedan föregående år, medan den är oförändrad för övriga förmåner inom området. Medelvärdet på en femgradig skala ligger på 3,1 för assistansersättning och omvårdnadsbidrag och 2,7 för merkostnadsersättning. Inom merkostnadsersättning är män mer positiva till den rättsliga kvaliteten med ett medelvärde som uppgår till 3,1, medan kvinnor har ett medelvärde som uppgår till 2,5. För övriga förmåner finns det inga skillnader mellan könen.

Det ojämsställda uttaget inom omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning kvarstår

Ett syfte med införandet av merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag var att förbättra förutsättningarna för ett jämställt ansvarstagande för omvårdnad och tillsyn av barn med funktionsnedsättning. Det syftet är inte uppfyllt. Av de som får omvårdnadsbidrag är 79 procent kvinnor och 21 procent män, en något mindre skillnad än förra året då det var 80 procent kvinnor och 20 procent män. Skillnaden mellan könen kan till viss del förklaras med att fördelningen av vårdbidrag har följt med till omvårdnadsbidraget. Det kan dock inte sägas vara hela förklaringen, eftersom inte alla som nu får omvårdnadsbidrag tidigare fick vårdbidrag.

Vi ser dock en positiv utveckling inom både omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. Andelen föräldrar som ansökt gemensamt eller parallellt och beviljats omvårdnadsbidrag för samma barn har ökat från 29 till 38 procent mellan 2021 och 2022. Andelen föräldrar som delade på utbetalningen var 23 procent i december 2022, jämfört med 19 procent i december 2021.

Inom merkostnadsersättningen är cirka 14 procent av det totala antalet förmånstagare föräldrar till barn med funktionsnedsättning. 32 procent av dessa har ansökt gemensamt eller parallellt för samma barn, att jämföra med 27 procent förra året. Andelen föräldrar som delade på utbetalningen var 20 procent i december 2022, vilket är oförändrat jämfört med december 2021.

För att förklara könsskillnaderna behövs dock djupare analyser och fler underlag.

Skyndsamhet

Skyndsamheten för assistansersättningen är oförändrad jämfört med föregående år. Inom både merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag har skyndsamheten förbättrats. Handläggningstiderna är dock fortfarande långa, eftersom många äldre ärenden avarbetas.

Tabell 26 Handläggningstider, antal dagar i genomsnitt per förmån

	Kvinnor			Män			Totalt			Förändring 2021–2022, procent
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
Assistansersättning	121	105	106	130	108	109	126	107	108	1
Merkostnadsersättning	273	325	214	299	336	218	281	329	215	-34
Omvårdnadsbidrag	274	296	153	270	274	143	273	292	151	-48

Tabell 27 Pågående ärenden per förmån, antal

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Assistansersättning	4 881	4 587	5 686	5 990	5 571	6 780	10 871	10 157	12 467
Merkostnadsersättning	12 946	11 618	4 336	6 213	6 101	2 624	19 159	17 720	6 961
Omvårdnadsbidrag	29 904	23 181	7 879	7 272	5 032	1 934	37 176	28 213	9 813

Inom assistansersättningen ligger den genomsnittliga handläggningstiden på samma nivå som förra året vilket är en kraftig minskning sedan 2020. Men kvalitetsuppföljningen visar att det förekommer omotiverade väntetider. Handläggningstiden är något längre för män än för kvinnor. Utifrån tillgängliga underlag går det inte att förklara skillnaden

Antalet pågående ärenden om assistansersättning har ökat med 23 procent. Ökningen har flera orsaker. Eftersom hanteringen av utbetalningar har blivit mer automatiserad har bemanningen minskat, samtidigt som fler manuella moment har tillkommit, bland annat på grund av ny lagstiftning. Sammantaget gör detta att vi inte hunnit på samma sätt som tidigare. Till största del utgörs den ökade ärendekön därför av ärenden om räkningar och tidsredovisningar. Ansökningsärenden påverkas i mindre utsträckning, vilket bidrar till att handläggningstiden är oförändrad. Vår samlade bedömning är att ökningen av antalet pågående ärenden inte fått sådana konsekvenser att det totalt sett påverkar skyndsamheten.

Den genomsnittliga handläggningstiden för merkostnadsersättning har minskat betydligt sedan förra året samtidigt som antalet pågående ärenden har minskat. Det finns ingen skillnad mellan kvinnor och män. Inflödet av ansökningar har varit lägre än förväntat, och orsaken bedöms delvis vara utveckling av e-tjänsten, förbättrad information på webbplatsen och externa informationsinsatser. Tillsammans med ökad handläggningsskapacitet har det inneburit att fler ärenden har kunnat avslutas.

Den genomsnittliga handläggningstiden för omvårdnadsbidrag har minskat betydligt sedan förra året, liksom antalet pågående ärenden. Fler ärenden har kunnat avslutas eftersom inflödet av ärenden har varit lägre än prognostiserat och kapaciteten i handläggningen har ökat.

De försäkrades upplevelse av skyndsamheten

De försäkrades upplevelse av skyndsamheten inom omvårdnadsbidrag har förbättrats sedan föregående år. För övriga förmåner inom området är den oförändrad. För assistansersättning är medelvärdet 3,1, för omvårdnadsbidraget 3,2 och för merkostnadsersättning 2,8 på en femgradig skala. Det finns inga skillnader i resultaten mellan könen.

Service

Servicen bedöms ha utvecklats positivt inom assistansersättning. Trots att antalet telefonsamtal har ökat markant sedan föregående år är tillgängligheten i telefonin oförändrad. Den genomsnittliga väntetiden har ökat något, men bedöms fortfarande vara kort.

Användandet av samtliga e-tjänster har ökat, men den största förändringen gäller tjänsten för att skicka in räkningar. Det beror sannolikt på att det under året blev möjligt för ställföreträdare och vårdnadshavare att signera digitalt.

Inom merkostnadsersättningen bedöms servicen överlag ha utvecklats positivt i förhållande till föregående år, med fortsatt ökad tillgänglighet och minskade väntetider i telefonin. Däremot ses minskad användning av e-tjänsten för ansökan. Även för omvårdnadsbidraget har servicen utvecklats positivt under 2022 med fortsatt hög tillgänglighet, minskade väntetider i telefonin och en viss ökning av antalet personer som ansöker via e-tjänsten.

Tillgänglighet och väntetider i telefon

Antalet inkomna telefonsamtal om assistansersättning har fortsatt öka och uppgår till 50 500, vilket är en ökning med 32 procent jämfört med 2021. Tillgängligheten ligger precis som föregående år på 91 procent. Den genomsnittliga väntetiden har ökat från cirka 4 till 5 minuter, vilket motsvarar väntetiden under 2020.

Tillgängligheten inom merkostnadsersättningen har fortsatt att öka och är nu 92 procent. Det är en ökning med 1 procent jämfört med föregående år. Väntetiden har minskat från cirka 7 till 6 minuter. Antalet inkomna samtal har minskat från 24 000 till 21 700. Förklaringen till den ökade tillgängligheten antas vara att handläggningstiden har kortats, vilket gör att färre telefonsamtal med frågor om väntetider behöver hanteras. Ytterligare en orsak kan vara att de utredare som bemannar telefonin nu har högre kompetens om förmånen och förbättrad samtalsteknik.

Tillgängligheten inom telefonin fortsatte att vara hög inom omvårdnadsbidrag. Resultatet från föregående år på 93 procent kvarstår. Väntetiden är fortsatt cirka 6 minuter. Detta beror till stor del på att antalet telefonsamtal har fortsatt att minska och under året uppgick till 38 800 jämfört med 42 200 föregående år. Detta antas i sin tur bero på att handläggningstiderna har minskat, vilket gör att det blir färre telefonsamtal.

Användning av e-tjänster

Tabell 28 Användning av e-tjänster per förmån, procent

		Kvinnor			Män			Totalt		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Assistansersättning	Andel ansökan via e-tjänsten	19,8	23,6	24,8	16,7	17,5	21,1	18,1	20,2	22,7
	Andel elektronisk tidsredovisning ¹	74,2	79,5	83,1	74,7	79,3	82,9	74,5	79,4	83,0
	Andel inskickade räkningar via e-tjänsten	5,4	6,6	20,4	5,1	6,1	20,4	5,2	6,3	20,4
Merkostnadsersättning	Andel ansökan via e-tjänsten	75,7	72,4	71,4	57,9	53,0	52,2	70,2	65,7	64,4
Omvårdnadsbidrag	Andel ansökan via e-tjänsten	88,3	90,0	91,9	86,9	87,9	90,2	88,0	89,6	91,6

¹ Utfallet visar genomsnittet per år.

Andelen personer som ansöker om assistansersättning via e-tjänsten har fortsatt att öka. Liksom tidigare år är det en större andel av kvinnorna som använder e-tjänsten för ansökan, en skillnad som inte kan förklaras utifrån tillgängliga underlag. Även användningen av e-tjänsten för tidsredovisning har fortsatt att öka ända sedan den

infördes 2016. Under 2022 har dessutom andelen personer som använder e-tjänsten för att skicka in räkningar för utförd assistans ökat markant och uppgår nu till 20 procent. Det är lika stor andel män som kvinnor som använder tjänsten.

Att användandet av e-tjänsten för räkning har ökat beror sannolikt på att vi införde en ny enkel e-tjänst för att skicka in räkningar i mars. Den nya tjänsten gör det möjligt även för vårdnadshavare, god man och förvaltare att signera och skicka in räkningen digitalt, vilket inte var möjligt tidigare.

I augusti blev det även möjligt för ställföreträdare²⁰ att signera och skicka in ansökan genom den enkla e-tjänsten.

Under 2022 skickades 81 procent av alla uppgifter om assistenten in elektroniskt. Det är en ökning jämfört med 2021 då andelen var 72 procent.

Andelen personer som ansöker om merkostnadsersättning via e-tjänsten har minskat sedan föregående år, både för kvinnor och män. Andelen kvinnor som använder e-tjänsten är större än andelen män. Skillnaden mellan könen kan inte förklaras utifrån tillgängligt underlag.

En förklaring den minskade användningen av e-tjänsten för merkostnadsersättning antas vara att andelen föräldrar som ansöker för sitt barn är lägre nu än när förmånen infördes, eftersom många av de föräldrar som haft vårdbidrag ansökte om både omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning trots att de inte fått vårdbidrag för merkostnader. När den andelen minskat kvarstår en större andel vuxna som ansöker om merkostnadsersättning för sig själva. Många av dem har ställföreträdare, som inte kan använda e-tjänsten. Vi arbetar därför med att göra det möjligt för ställföreträdarna att använda e-tjänsten även inom merkostnadsersättning.

Andelen föräldrar som använder sig av e-tjänsten för omvårdnadsbidrag har ökat något sedan föregående år. Ökningen gäller både kvinnor och män, men något färre män än kvinnor ansöker digitalt. Varför vet vi inte.

De försäkrades upplevelse av tillgänglighet och bemötande

Det sammanvägda resultatet i kundundersökningen för tillgänglighet och bemötande har förbättrats för assistansersättning, medan det är oförändrat för övriga förmåner inom området. Medelvärdet på en femgradig skala är 3,7 för assistansersättning, 3,7 för omvårdnadsbidrag och 3,6 för merkostnadsersättning. Det bästa omdömet får bemötandet, medan man är mindre positiv när det gäller möjligheten att komma i kontakt med rätt person. Det finns inga skillnader mellan könen i resultaten.

---

²⁰ Ställföreträdare är ett samlingsbegrepp för olika roller som företräder den försäkrade, exempelvis förmyndare, ombud eller förvaltare.

Produktivitet

Tabell 29 Styckkostnad, per förmån¹

		2020	2021	2022	Förändring 2021–2022, procent	Förvaltnings- kostnad 2022, miljoner kronor
Assistansersättning	Kronor per beslut, löpande pris	75 124	80 480	67 542	-16,1	381
	Kronor per beslut, fast pris	75 124	77 482	57 884	-25,3	327
Merkostnadsersättning	Kronor per beslut, löpande pris	8 253	9 888	10 290	4,1	315
	Kronor per beslut, fast pris	8 253	9 520	8 818	-7,4	270
Omvårdnadsbidrag	Kronor per beslut, löpande pris	10 722	11 784	8 879	-24,7	557
	Kronor per beslut, fast pris	10 722	11 345	7 609	-32,9	478

¹ Basår för fast pris är 2020.

Produktiviteten har utvecklats positivt inom assistansersättning. Styckkostnaderna har minskat, huvudsakligen på grund av minskade avskrivningskostnader för it-utveckling. Även antalet beslut per årsarbetskraft har ökat, trots hög personalomsättning.

Antalet beslut om utbetalning av ersättning per årsarbetskraft har efter flera års ökning nu däremot minskat. En tänkbar förklaring är att manuella moment har tillkommit i handläggningen, bland annat till följd av lagändringen i november 2021 som innebär att assistansersättning som huvudregel inte kan betalas ut för assistans som utförs av anordnare som saknar tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO). En annan orsak kan vara den ökade mängden pågående ärenden, se avsnittet om skyndsamhet.

Vad gäller merkostnadsersättning går utvecklingen åt rätt håll och det totala antalet beslut har ökat jämfört med 2021. Antal beslut per årsarbetskraft har däremot minskat sedan föregående år. Det antas bero på att vi under 2021 gjorde omfattande nyrekryteringar inom både omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. De nyanställda medarbetarna koncentrerades initialt till handläggningen av omvårdnadsbidrag, men har successivt gått över till att handlägga även merkostnadsersättning. Nyanställda medarbetare utreder av naturliga skäl färre ärenden än mer erfarna kollegor. Det har inneburit att den positiva utveckling som noteras inom omvårdnadsbidrag under 2022 ännu inte fått genomslag i merkostnadsersättningen.

Styckkostnaden per beslut om merkostnadsersättning har ökat i löpande priser och minskat i fasta priser. Förvaltningskostnaderna har ökat som en följd av ökade personalkostnader för handläggning.

Även omvårdnadsbidraget har utvecklats positivt. Antalet beslut har fortsatt att öka, liksom antalet beslut per årsarbetskraft. Detta är förväntat utifrån de nyanställda medarbetarnas utveckling samt tidigare satsningar på förbättrat it-stöd. Styckkostnaden har minskat betydligt i jämförelse med förra året. Det beror huvudsakligen på minskade personalkostnader för handläggning men även på minskade it-utvecklingskostnader.

Mål för assistansersättningen

Mål: Försäkringskassans arbete med assistansersättning ska bidra till det nationella målet för funktionshinderspolitiken. Handläggningen ska präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet så att den som är berättigad till ersättning också får det. Besluten ska vara likvärdiga över hela landet, för såväl flickor och pojkar som kvinnor och män. Försäkringskassan ska även säkerställa en god kontroll för ett effektivt och rättssäkert nyttjande av gemensamma resurser och därigenom förebygga och förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

Åtterrapporering: Försäkringskassan ska redovisa måluppfyllelsen och genomförda insatser för att uppnå målet. Vidare ska Försäkringskassan redovisa hur samverkan med Inspektionen för vård och omsorg har genomförts och på vilket sätt den har bidragit till att förbättra verksamheten.

Målet är uppfyllt.

Bedömning av måluppfyllelsen

Försäkringskassan bedömer att målet för assistansersättningen är uppfyllt.

Försäkringskassan bidrar till jämlika levnadsvillkor och delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning genom att utreda och bevilja assistansersättning. Detta ger assistansberättigade större möjligheter att leva ett liv så likt andra människor som möjligt. Under året har vi dessutom vidtagit särskilda åtgärder för att ta hänsyn till barnrättsperspektivet genom att implementera ett utökat stöd för barns delaktighet vid prövningen av rätten till assistansersättning för ett barn.

Sammantaget bedöms handläggningen av förmånen i huvudsak präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet, det vill säga korrekt och enhetlig rättstillämpning.

Andelen ansökningar som avslås är relativt lika över landet, liksom antalet beviljade timmar. Detta indikerar att besluten är likvärdiga.

Arbetet med att säkerställa god kontroll och motverka bidragsbrott har fortsatt under året. Sammantaget bedömer vi att kontrollen är god med hänsyn till vad som är möjligt med nuvarande lagstiftning. Vi bedömer samtidigt att lagstiftningen inte ger de kontrollmöjligheter som är nödvändiga för att effektivt motarbeta risken för brottslighet och oegentligheter.

Samverkan med Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har fortsatt under året, på såväl nationell som regional och lokal nivå. Resultatet av samverkan kan bland annat ses genom att IVO återkallar tillstånd med anledning av att anordnaren inte bedöms lämplig att bedriva personlig assistans.

Kvalitet och likvärdiga beslut

Försäkringskassan bedömer att handläggningen av förmånen i huvudsak präglas av hög rättslig kvalitet. De specifika handläggningsmoment som kan utvecklas redovisas i avsnittet Förmåner vid funktionsnedsättning, rättslig kvalitet.

Andelen avslag har ökat något och ligger i år på i genomsnitt 77 procent, att jämföra med 74 procent under 2021. Avslagsfrekvensen är dock fortfarande lägre än 2020, då den uppgick till 81 procent. De geografiska variationer i andelen avslag som finns mellan flickor och pojkar samt kvinnor och män är inte bestående över tid, vilket kan bero på att antalet beslut är relativt få.

Den vanligaste orsaken till avslag är att den sökandes behov av hjälp med de grundläggande behoven inte överstiger i genomsnitt 20 timmar per vecka. Knappt vart fjärde avslag beror på att den sökande inte tillhör den personkrets som kan ha rätt till assistansersättning. Bland de sökande som tillhör personkretsen är andelen avslag på grund av att behovet av hjälp med de grundläggande behoven inte överstiger i genomsnitt 20 timmar i veckan högst bland dem med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.

Andelen avslag är högre för vuxna än för barn. För vuxna är andelen avslag densamma för både kvinnor och män. För flickorna har avslagsfrekvensen ökat från 64 procent under 2021 till 72 procent under 2022. Det innebär att skillnaden i avslagsfrekvens mellan flickor och pojkar är mindre än föregående år, även om den fortfarande är något högre för pojkar.

För dem som beviljas assistansersättning för första gången är antalet beviljade timmar relativt lika över landet, precis som under 2021. Det gäller även när man jämför beviljade timmar för grundläggande behov eller andra personliga behov.

För de som beviljas assistansersättning för första gången är även antalet beviljade timmar för grundläggande behov och andra personliga behov lika mellan könen.

Ovanstående jämförelser indikerar att besluten är likvärdiga över landet.

Säkerställa god kontroll för ett effektivt och rättssäkert nyttjande

Försäkringskassan ska anmäla till IVO om det finns anledning att ifrågasätta en assistansanordnares lämplighet. Under året har 65 sådana anmälningar gjorts, vilket är något fler än föregående år. Försäkringskassan har också stoppat utbetalningarna till 17 anordnare som inte har bedömts vara lämpliga som betalningsmottagare av assistansersättning. Det är fler än under 2021, då utbetalningar till 10 anordnare stoppades. Ökningen sammanfaller med att Försäkringskassan i december 2021 klargjorde att vi ska ta ställning till om det behövs ett utbetalningsstopp i samband med att IVO meddelar att de har återkallat tillståndet för en anordnare. Ett sådant utbetalningsstopp kan bli aktuellt om anordnaren överklagar IVO:s beslut och beviljas inhibition.

Vi har fortsatt att förbättra förmågan att inom ramen för nuvarande lagstiftning tidigt upptäcka och förhindra brottslighet och risk för felaktiga utbetalningar. Vi genomför flera aktiviteter och initiativ som bidrar till att öka kunskapen om felaktiga utbetalningar. Bland annat handlar det om kompetenshöjande insatser vid bedömning av i vilka ärenden det är hög risk för felaktigt nyttjande.

Kontrollverksamheten utvecklas löpande och under våren har vi genomfört en riktad kontroll baserad på ett årligt granskningsarbete. Urvalet av ärenden var personliga assistenter som fått någon form av dagarsättning under samma tid som de arbetat som assistenter, se avsnittet Riktade insatser från intern försäkringskontroll.

Den riskbaserade kontrollen som under 2021 togs fram som ett komplement till det slumpmässiga urvalet av attester har vidareutvecklats i syfte att säkerställa god kontroll av utbetalningarna.

Samarbetet med andra myndigheter fortsätter i syfte att förhindra och upptäcka brottslighet. Bland annat biträder vi Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten i pågående förundersökningar.

Sammantaget bedömer vi att kontrollen är god med hänsyn till de möjligheter som nuvarande regelverk ger. Vi bedömer samtidigt att det nuvarande regelverket inte ger de kontrollmöjligheter som är nödvändiga för att effektivt motarbeta risken för brottslighet och oegentligheter.

Kontrollutredningar inom assistansersättning

Tabell 30 Kontrollutredningar inom assistansersättning

	Kvinnor			Män			Totalt ¹		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Antal avslutade kontrollutredningar	413	298	214	449	351	264	920	721	523
Andel avslutade ärenden med åtgärd, procent ²	30	25	22	22	23	23	32	30	26
Antal polisanmälningar	117	71	26	128	74	42	258	157	76
Konstaterade felaktiga utbetalningar och skadestånd, tusen kronor	191 989	192 659	165 961	178 077	135 709	230 064	464 255	461 422	454 466
Förhindrade felaktiga utbetalningar ² , tusen kronor	73 146	74 531	62 302	107 022	77 718	84 102	183 972	158 472	146 404

¹ Uppgift om kön saknas i ett antal fall (exempelvis på grund av att personen i fråga har skyddade personuppgifter), men i totalsiffran ingår samtliga kontrollutredningar. Utfallet för tidigare år skiljer sig från årsredovisningen 2021. Enbart ärenden som lett till en kontrollutredning ingår i statistiken för avslutade ärenden.

² Förhindrade felaktiga utbetalningar är en bedömning av hur mycket ersättning som skulle ha betalats ut felaktigt om ersättningen inte hade avslagits, dragits in eller minskats.

Försäkringskassan avslutade under året 523 kontrollutredningar inom assistansersättning. Av dessa gällde 306 assistansberättigade och 176 assistenter. Övriga gällde assistansordnare eller annan, exempelvis vårdnadshavare eller gode män. Antalet avslutade kontrollutredningar har minskat jämfört med 2021.

Även andelen avslutade kontrollutredningar som lett till ärenden med åtgärd har minskat något, liksom antalet polisanmälningar. Det kan förklaras av att vi numera gör en polisanmälan per kontrollutredning där samtliga anmälda personer inkluderas, i stället för som tidigare en polisanmälan per person.

De konstaterade felaktiga utbetalningarna och förhindrade felaktiga utbetalningar i kontrollutredningarna har minskat något jämfört med 2021. Se mer i avsnittet Mål för att minska felaktiga utbetalningar om varför beloppen kan skilja sig åt mellan olika år.

För assistansberättigade har fler kontrollutredningar gällt män, vilket kan förklaras av att fler män än kvinnor får assistansersättning. Männerna utgör också en större andel av dem som polisanmäls. Sammantaget har 8 kvinnor och 14 män polisanmälts. Underlaget är för litet för att kunna dra några slutsatser om eventuella könsskillnader.

Samverkan med IVO

Försäkringskassan samverkar med IVO på nationell, regional och lokal nivå. Samverkan ska leda till bättre och mer effektivt utnyttjade resurser och därmed ökad möjlighet att ge god service och ökade förutsättningar att stoppa olämpliga aktörer. På nationell nivå hålls regelbundna möten och myndigheterna beskriver i en viljeinriktning generella och specifika samarbetsformer. Sedan november 2021 finns det även en samverkansrutin mellan Försäkringskassan och IVO. Rutinen beskriver informationsutbytet mellan myndigheterna i tillsyns- eller tillståndsärenden som rör personlig assistans.

Resultatet av samverkan kan bland annat ses genom att IVO återkallar tillstånd med anledning av att anordnaren inte bedöms lämplig att bedriva personlig assistans.

Förmåner vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga

I detta avsnitt redovisas resultaten avseende handläggningen av aktivitetsersättning, sjukersättning och sjukpenning och hur den har utvecklats med utgångspunkt i aspekterna rättslig kvalitet, skyndsamhet, service och produktivitet.

Pandemin har på flera sätt påverkat Försäkringskassans verksamhet även under 2022. Under våren ökade åter inflödet av sjukpenningärenden relaterade till covid 19, samtidigt som antalet ansökningar om smittbärrersättning steg kraftigt. Det medförde att vi på kort tid behövde ställa om både handlägnings- och utvecklingsresurser. Pandemin var också orsaken till införandet av tillfälliga bestämmelser om sjukpenning som behövde hanteras, och slutligen innebar arbetsmarknadens öppnande efter pandemin en högre personalomsättning med stora nyrekryteringar som följd.

Under året har flera lagändringar gjorts inom sjukpenning och sjukersättning. Det har inneburit att vi har behövt lägga tid på implementering, uppföljning och förstärkningsutbildningar. De flesta ändringarna gäller sjukpenning, och innefattar en ny bedömningsgrund för försäkrade som har rätt till inkomstgrundad pension, nya bestämmelser om arbetstidens förläggning vid partiell sjukskrivning, förändrad bedömningsgrund för behovsanställda, nytt undantag från bedömning från dag 181 i rehabiliteringskedjan i form av särskilda skäl och bedömning i förhållande till angiven yrkesgrupp. Ändringen av regelverket för sjukersättning gällde de så kallade äldre reglerna om annan bedömningsgrund för försäkrade som ska fylla 60 år.

Den genomlysning av sjukförsäkringen som genomfördes under 2021 resulterade i ett antal åtgärder som vi arbetat vidare med under året. Ett nytt rättsligt stöd har inrättats, och ett nära samarbete har etablerats med såväl den nyinrättade tillsynsfunktionen som programmet för förnyad förvaltning av sjukförsäkringen. Vidare har de arbetsgrupper som bildades efter det rådslag med centrala sjukskrivningsaktörer Försäkringskassan initierade 2019 slutfört sitt arbete under året. Några av de resultat som arbetsgrupperna levererat är former för gemensam kunskapsuppbyggnad om psykisk ohälsa och utveckling av informationskanaler.

Inom sjukpenning har delar av verksamheten organiserats om under året. I stort sett alla förstagångsanspråk på sjukpenning handläggs sedan 1 september koncentrerat i ett verksamhetsområde, tillsammans med utredningar av sjukpenninggrundande inkomst och telefoni. Syftet är att renodla uppdraget, skapa förutsättningar för att höja kompetensen inom det avgränsade området samt säkerställa bättre förutsättningar för att genomföra de utredningar och den samordning som uppdraget kräver – utan att påverkas av variationer i inflödet av ärenden.

Rättslig kvalitet

Aktivitetsersättning kan beviljas för nedsatt arbetsförmåga och för förlängd skolgång. Handläggningen består både av att utreda och bedöma rätten till ersättning och samordning av insatser för att den som får aktivitetsersättning ska kunna gå vidare till studier eller arbete. Vi bedömer att de moment som har avgörande betydelse för att säkerställa att rätt beslut fattas och att rätt ersättning betalas ut genomförs i all väsentlighet. Samtidigt behöver vi bli bättre på att undvika onödiga väntetider och att informera om att handläggningen riskerar att dra ut på tiden. Andelen som fortsätter till studier eller arbete efter tid med ersättning är låg, och vårt arbete med samordning av rehabiliteringsinsatser behöver förbättras.

Sjukersättning är en utredningskrävande förmån och det förekommer ofta svåra bedömningar, särskilt när det gäller att avgöra om nedsättningen av arbetsförmågan är stadigvarande. Vi bedömer att utredningsmomenten i handläggningen i stort sett fungerar väl. Utredning och bedömning av arbetsförmågans nedsättning har förbättrats genom mer muntlig kontakt med de försäkrade, som blivit mer involverade i utredningen. Vi behöver dock bli bättre på att undvika onödiga väntetider samt att vid behov informera om att handläggningen riskerar att dra ut på tiden.

Merparten av dem som ansöker om sjukersättning får avslag, vilket till stor del beror på hur lagstiftningen är utformad.

Många ärenden om sjukpenning är utredningskrävande och innehåller svåra bedömningsmoment. Merparten är dock korta sjukfall som inte kräver mycket utredning, och handläggningen av dessa fungerar väl.

Inom de mer utredningskrävande ärendena bedömer vi att den rättsliga kvaliteten har utvecklats positivt och de handläggningsmoment som har avgörande betydelse för att säkerställa att rätt beslut fattas och att rätt ersättning betalas ut genomförs i all väsentlighet. Vi ser samtidigt att vi behöver bli ännu bättre på att dokumentera i ärendets journal hur vi värderar informationen, så att det går att följa ärendets gång och förstå de ställningstaganden som görs.

I de fall det är aktuellt med samordnande insatser ska vi vidta dessa så snart som möjligt i sjukfallet. Här behöver vi arbeta mer aktivt för att klarlägga behov och säkerställa ett effektivt stöd så att den försäkrade kan återgå i arbete så snabbt som möjligt.

Resultat av uppföljningar och granskningar

Aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga

De kvalitetsuppföljningar som gjorts visar liksom föregående år att bedömning av försäkringstillhörighet, ekonomisk samordning och verkställande av beslut fungerar väl. Detsamma gäller för kommunikering och beslut. En viss förbättring sedan föregående år har skett avseende serviceskyldighet och partsinsyn samt dokumentation. Under året har vi också arbetat med att förbättra dokumentationen av bedömningar och ställningstaganden i handläggningen.

Uppföljningarna av samordning av rehabiliteringsinsatser visar dock att vi behöver arbeta mer enhetligt så att samordning prioriteras i lika hög utsträckning, oavsett var den försäkrade bor. Det som fungerat väl är framförallt planeringen av insatserna, vilket överensstämmer med hur det såg ut föregående år. Orsaken till det kan vara att utredningsmetodiken förtydligats i vägledningen samt utbildningsinsatser.

Aktivitetsersättning vid förlängd skolgång

Kvalitetsuppföljningarna visar att bedömning av försäkringstillhörighet, ej avslutad skolgång, ersättningens storlek och verkställande av beslut fortfarande fungerar väl och har förbättrats sedan föregående år. Det kan vara ett resultat av att handläggningen har koncentrerats till färre områden. Inom ekonomisk samordning syns en förbättring som kan bero på att vi förbättrat utredningarna av hur den sökande har försörjt sig. Kommunikering och beslut, serviceskyldighet och partsinsyn samt dokumentation fungerar också väl. De utvecklingsområden som har identifierats är att det förekommer onödiga väntetider samt att utredarna inte alltid informerar om att handläggningen riskerar att dra ut på tiden.

Sjukersättning

De uppföljningar som har gjorts visar på liknande resultat som föregående år. Utredning av försäkringstillhörighet, samordning med andra ersättningar och verkställande av beslut fungerar väl. Detsamma gäller brev om kommunikering och beslut. När det gäller utredning och bedömning av arbetsförmågans nedsättning har det skett en förbättring som förklaras av att vi i högre utsträckning har haft muntlig kontakt med den försäkrade och involverat denne i utredningen. De utvecklingsområden som har identifierats gäller onödiga väntetider samt information om att handläggningen riskerar att dra ut på tiden.

Sjukpenning

Under året har Försäkringskassan fattat drygt en halv miljon beslut om sjukpenning, och den stora majoriteten av dessa ärenden bedöms ha handlagts med hög kvalitet. Uppföljningar visar att de handläggningsmoment som har avgörande betydelse för att säkerställa att rätt beslut fattas och rätt ersättning betalas ut genomförs i all väsentlighet.

I en mindre andel ärenden finns utvecklingsområden inom utredning, bedömning, dokumentation och hur aktiva vi är i handläggningen. Handläggningen av sjukpenning innehåller moment med stort tolknings- och bedömningsutrymme. Vi ska värdera information och klarlägga faktiska förhållanden utifrån uppgifter som ibland är motstridiga och inte alltid möjliga att verifiera. Det kan också vara svårt att avgöra när de faktiska förhållandena är klarlagda i sådan utsträckning att utredningsskyldigheten är uppfylld. Det gäller särskilt ärenden där sjukdomsbesvären är sådana att det inte är givet hur de påverkar arbetsförmågan och det är oklart vad som krävs för att den försäkrade ska kunna börja arbeta igen.

Dessa utvecklingsområden är kända sedan tidigare och förbättringsåtgärder genomförs löpande. De uppföljningar och granskningar som gjorts visar också att det skett förbättringar under året.

Indikatorer

Här redovisas ett antal indikatorer som är relevanta för bedömningen av den rättsliga kvaliteten i handläggningen av förmåner vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga.

Tabell 31 Upptäckta felaktiga utbetalningar, per förmån

		Kvinnor			Män			Totalt		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal	255	164	190	225	181	204	480	345	394
	Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent ¹	25,0	22,6	28,4	28,4	14,4	26,3	26,5	18,3	27,3
Sjukersättning	Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal	594	323	346	507	307	325	1 101	630	671
	Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent ¹	14,8	17,1	23,6	17,4	28,5	25,4	16,1	22,7	24,4
Sjukpenning	Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal	16 430	16 789	13 341	9 715	10 961	8 262	26 145	27 750	21 604
	Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent ¹	39,3	36,3	32,6	34,9	30,8	26,1	37,8	34,1	30,1

¹ Andelen kan inte relateras till antalet felaktiga utbetalningar i den översta tabellraden, eftersom andelen har beräknats utifrån felaktiga utbetalningar som hanterats under året.

Antalet upptäckta felaktiga utbetalningar av aktivitetsersättning har ökat sedan föregående år. Fler felaktiga utbetalningar gällde män, samtidigt som ökningen är större bland kvinnor. Varför det ser ut på detta sätt kan inte förklaras utifrån tillgängliga underlag. Andelen felaktiga utbetalningar som orsakats av Försäkringskassan har ökat markant. En möjlig förklaring är att vi inte har reagerat tillräckligt snabbt på information om att arbetsförmågan förbättrats. Av de felaktiga utbetalningarna var andelen orsakade av Försäkringskassan högre för kvinnor än för män. Varför kan vi inte förklara utifrån tillgängliga underlag.

Antalet upptäckta felaktiga utbetalningar för sjukersättning har ökat sedan föregående år, liksom andelen som orsakats av Försäkringskassan. En möjlig orsak är att vi inte har reagerat tillräckligt snabbt på information om ändrade förhållanden. Det görs fler felaktiga utbetalningar till kvinnor än män, men om man tar hänsyn till att fler kvinnor än män får sjukersättning är kvinnors andel lägre. Av de felaktiga utbetalningarna var andelen orsakade av Försäkringskassan högre för män än för kvinnor. Skillnaderna kan inte förklaras utifrån tillgängliga underlag.

Antalet upptäckta felaktiga utbetalningar av sjukpenning har minskat. Om det rör sig om en faktisk minskning av antalet felaktiga utbetalningarna eller om vi upptäcker färre felaktiga utbetalningar går inte att säga. Minskningen är störst för kvinnor. Fortfarande får dock fler kvinnor än män felaktigt utbetald sjukpenning. Det beror troligen på att fler kvinnor än män får sjukpenning, men även på att kvinnor är sjukskrivna på deltid i högre utsträckning än män. Detta kan innebära en ökad risk för fel i samband med utbetalning.

Även andelen fel som orsakas av Försäkringskassan har minskat jämfört med 2021. Försäkringskassan orsakar dock fortfarande en betydande andel av de felaktiga utbetalningarna. Den vanligaste orsaken är räknefel eller felregistreringar, vilket troligen förklaras av att varje utbetalning kräver en manuell registrering i ett system som är skilt från handläggningssystemet.

Tabell 32 Intern försäkringskontroll, per förmån

		Kvinnor			Män			Totalt		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	Antal granskade ärenden	1 005	996	469	1 039	1 062	516	2 044	2 058	985
	Andel med avvikelse, procent	–	1,6	4,1	–	1,6	4,7	0,8	1,6	4,4
Sjukersättning	Antal granskade ärenden	990	959	514	873	880	480	1 863	1 840	994
	Andel med avvikelse, procent	–	0,9	1,4	–	1,5	2,1	1,2	1,3	1,7
Sjukpenning	Antal granskade ärenden	6 529	2 076	674	3 515	1 281	396	10 044	3 382	1 070
	Andel med avvikelse, procent	–	8,5	7,4	–	6,6	5,3	5,0	8,3	6,6

Andelen ärenden inom aktivitetsersättning med avvikelser har ökat sedan föregående år. Ökningen beror på att ansökan är ofullständig och grundar sig i att utökat yrkande måste vara skriftligt i fler situationer än tidigare. Samtidigt är den vanligaste avvikelserna är att tidpunkten för försäkringsfallet registrerats felaktigt.

Andelen sjukersättningsärenden med avvikelser har ökat något, men ligger fortfarande på en låg nivå. Den vanligaste orsaken till avvikelser är att tidpunkten för försäkringsfallet har registrerats felaktigt.

Antalet sjukpenningärenden som har granskats i den interna försäkringskontrollen har minskat på grund av ändrat urval. I den kontroll som redovisas här ingår nu endast första utbetalningen, samt när en förändring har skett i ärendet. Det gör att det inte går att jämföra resultatet mellan åren. Den vanligaste avvikelserna är i år att sjukpenning har beräknats felaktigt till följd av otillräcklig utredning när en sjuklöneperiod har överstigit 14 dagar.

Andelen avvikelser är större för män än för kvinnor inom aktivitetsersättning och sjukersättning men mindre inom sjukpenning. Utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaderna.

Tabell 33 Omprövningar, per förmån¹

		Kvinnor			Män			Totalt ²		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	Inkomna ärenden	622	398	258	607	375	293	1 229	773	545
	Avgjorda ärenden	622	457	236	638	414	274	1 260	871	510
	Ändrade beslut, procent	11,3	19,0	19,5	11,0	18,1	20,4	11,1	18,6	20,0
Sjukersättning	Inkomna ärenden	2 536	1 801	1 595	1 724	1 276	1 187	4 260	3 077	2 780
	Avgjorda ärenden	2 530	1 929	1 547	1 751	1 329	1 156	4 281	3 258	2 703
	Ändrade beslut, procent	2,5	4,3	11,8	4,5	5,6	11,9	3,3	4,8	11,8
Sjukpenning	Inkomna ärenden	12 161	6 035	3 830	6 590	3 499	2 428	18 752	9 534	6 259
	Avgjorda ärenden	12 379	6 853	3 983	6 662	3 870	2 552	19 042	10 723	6 535
	Ändrade beslut, procent	7,1	11,9	13,9	8,9	15,5	16,8	7,7	13,2	15,0

¹ På grund av utveckling av statistikfångsten skiljer sig utfallet för tidigare år mot årsredovisningen 2021. Utfallet baseras på den senaste registreringen av vilken förmån som omprövningen avser. I utfallet för sjukpenning ingår även förebyggande sjukpenning och sjuklönegaranti.

² Den könsuppdelade statistiken summerar inte till totalen på grund av registreringar med okänt kön.

Antalet beslut om aktivitetsersättning som omprövas har minskat varje år sedan 2020, liksom antalet avgjorda omprövningar. Anledningen är färre avslag under perioden. Andelen beslut som ändrats efter omprövning har dock ökat jämfört med föregående år.

Orsaken till att andelen ändrade beslut ökade under 2021 var bland annat ändrad bedömning i ärenden om aktivitetsersättning vid förlängd skolgång, men det har inte haft någon större påverkan på ändringsfrekvensen under 2022. Merparten av ändringarna beror på att det tillkommit nya underlag. Andelen beslut som ändras har ökat både för kvinnor och män, men ökningen är något högre för män. Samtidigt har något fler män begärt omprövning under 2022, medan det föregående år var något fler kvinnor.

Färre har begärt omprövning av beslut om sjukersättning. Andelen beslut som ändras efter omprövning har däremot ökat. Ökningen har dock skett från en mycket låg nivå. Oftast ändras besluten på grund av att det kommit in nya underlag. Fler kvinnor än män begär omprövning, vilket kan bero på att fler kvinnor får avslag på sin ansökan. Andelen beslut som ändras ligger dock på samma nivå för kvinnor och män.

Antalet beslut om sjukpenning som omprövas har minskat markant, vilket sannolikt är en följd av att antalet avslag har minskat, se avsnitt Mål för sjukförsäkringen. Andelen beslut som ändras efter omprövning har däremot ökat något. Den vanligaste anledningen till att beslut ändras är att det kommit in nya underlag.

Fler kvinnor än män begär omprövning. Jämfört med fördelningen av pågående sjukfall mellan könen är dock kvinnor något mindre benägna att begära omprövning. Beslut som gäller män ändras oftare efter omprövning, men utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaden mellan könen.

Tabell 34 Mål i förvaltningsrätt, per förmån

		2020	2021	2022
Aktivitetsersättning och sjukersättning ¹	Inkomna ärenden	2 603	1 898	1 198
	Avgjorda ärenden	3 356	2 680	1 710
	Ändrade beslut, procent	12,9	12,8	11,6
Sjukpenning ²	Inkomna ärenden	6 851	4 979	2 450
	Avgjorda ärenden	6 714	6 436	3 902
	Ändrade beslut, procent	14,3	13,8	13,8

Källa: Domstolsverket.

¹ Aktivitetsersättning och sjukersättning särredovisas inte av Domstolsverket. Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av att Domstolsverket inte har könsuppdelad statistik.

² Domstolsverkets uppdelning på måltyper stämmer inte helt överens med Försäkringskassans uppdelning på förmåner. I Domstolsverkets kategori ingår även graviditetspenning samt mål som gäller sjukpenninggrundade inkomst.

Antalet beslut om aktivitetsersättning och sjukersättning som överklagas till förvaltningsrätten har minskat sedan föregående år. Det gäller även andelen beslut som ändras i förvaltningsrätten. Eftersom resultaten för aktivitetsersättning och sjukersättning redovisas samlat går det inte att avgöra om minskningen gäller båda förmånerna i lika hög grad. Det vanligaste skälet till att beslut ändras är att förvaltningsrätten gör en annan värdering än Försäkringskassan utifrån samma underlag.

Antalet sjukpenningbeslut som överklagas till förvaltningsrätten har minskat sedan föregående år. Andelen beslut som ändras i förvaltningsrätten är oförändrad. Den vanligaste anledningen till att beslut ändras är att förvaltningsrätten gör en annan bedömning än Försäkringskassan utifrån samma underlag.

Efterkontroller i sjukersättningsärenden

I ärenden där en försäkrad har beviljats sjukersättning efter 1 juli 2008 följer Försäkringskassan upp beslutet senast efter tre år. I uppföljningen ingår att utreda den försäkrades hälsotillstånd och informera om möjligheterna till rehabilitering och arbete med vilande sjukersättning.

Under året har 35 200 sådana uppföljningar avslutats, vilket är 13 700 fler än under 2021. Att så många fler avslutats under 2022 beror på att det finns stor variation i hur många uppföljningar som ska göras årligen. För cirka 200 försäkrade ledde uppföljningen till att de prövade att arbeta med vilande sjukersättning eller till att ersättningen ändrades. Andelen uppföljningar som leder till en ändring ligger på samma nivå som föregående år.

Under året har Försäkringskassan dessutom kontrollerat ärenden där försäkrade har både sjukersättning och förvärvsinkomster. 392 ärenden valdes ut för kontroll. Vid årets slut hade 329 av kontrollerna avslutats, och ledde i 17 fall till ändrad ersättning. Till skillnad från den lagstadgade uppföljningen omfattade denna kontroll även försäkrade som beviljats ersättning enligt det tidigare regelverket.

De försäkrades upplevelse av den rättsliga kvaliteten

De försäkrades upplevelse av den rättsliga kvaliteten är oförändrad för alla förmåner inom området. Medelvärde på en femgradig skala ligger mellan 3,1 och 3,2. Det finns inga skillnader mellan könen.

Behovsstyrd handläggning för att personer ska få effektivt stöd

Försäkringskassans samordnande roll

Bedömningen av rättslig kvalitet och skyndsamhet i handläggningen innefattar även utredning och bedömning av vilket stöd en sjukskriven försäkrad behöver för att få tillbaka sin arbetsförmåga och vilket stöd en försäkrad med aktivitetsersättning eller sjukersättning behöver för att kunna börja arbeta eller studera. Här har Försäkringskassan en samordnande roll som förutsätter samverkan med bland annat hälso- och sjukvården, arbetsgivare och Arbetsförmedlingen.

Samverkan för att skapa förutsättningar för individen

Försäkringskassans samordningsuppdrag har två perspektiv. Dels det arbete som sker på individnivå i handläggningen. Dels det som sker på strukturell nivå för att skapa förutsättningar för effektiv samverkan mellan flera aktörer så att arbetet på individnivå fungerar smidigt. Mer om vad som genomförts inom samverkan med respektive samverkanspart redovisas i avsnittet Mål för sjukförsäkringen, under rubriken *Strukturell samverkan med andra aktörer för att uppnå målet*.

Under året har Försäkringskassan initierat ett internt arbete med att förtydliga samordningsuppdraget inom sjukpenning, såväl i enskilda ärenden som på strukturell nivå. Syftet är att skapa en gemensam bild av uppdraget och vad det innebär. Mer om arbetet med samordningsuppdraget redovisas i avsnittet Mål för sjukförsäkringen, under rubriken *Åtgärder för att förbättra den rättsliga kvaliteten*.

Under 2022 har vi även förtydligat och definierat det förebyggande uppdraget inom sjukpenning. Det förebyggande arbetet sker främst på strukturell nivå i samverkan med andra aktörer, men även på individnivå i handläggningen. Det förebyggande arbetet är avgränsat till sjukskrivningsförebyggande arbete, det vill säga vad Försäkringskassan och andra aktörer inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen kan göra för att bidra till att individer med ohälsa behåller arbetsförmåga och undviker sjukfrånvaro. Styrande dokument har uppdaterats med det förebyggande perspektivet i både handläggning och på strukturell nivå. Därtill har informations- och stödmaterial tagits fram.

Försäkringskassans rundabordssamtal om samordningsuppdraget ledde till bildandet av fyra arbetsgrupper tillsammans med berörda aktörer. Arbetet har fortsatt under 2022 och handlat om fyra utvecklingsområden:

- Kunskapsuppbyggnad och metodutveckling av anpassnings- och rehabiliteringsåtgärder, inklusive kunskaper om psykisk ohälsa
- Utveckling av informationskanalerna på Försäkringskassan med särskilt fokus på information till små och medelstora arbetsgivare samt utveckling av kontaktvägarna mellan Försäkringskassan och arbetsgivare
- Utveckling av samarbetet mellan rehabiliteringskoordinatorerna i hälso- och sjukvården och arbetsgivare
- De fackliga organisationernas roll i rehabiliteringsprocessen²¹

De fyra arbetsgrupperna har under hösten 2022 redovisat sina slutsatser och presenterat konkreta förslag till fortsatt arbete. Åtgärder som föreslås är exempelvis gemensam kunskapsutveckling inom området psykisk ohälsa, utvecklad samverkan mellan vård och arbetsgivare, utvecklat stöd till och förbättrade kontaktvägar mellan Försäkringskassan och arbetsgivare. Tanken är att åtgärderna ska leda till förbättrat stöd till de individer som behöver stöd för återgång.

Tidiga kontakter med den sjukskrivne

Syftet med att kontakta en sjukskriven person tidigt i ärendet är dels att informera om reglerna i sjukförsäkringen, dels att utreda förutsättningarna för återgång i arbete. Försäkringskassan har under året gjort en utredning med sjukskrivna via telefon före dag 30 i sjukfallen i 13 900 ärenden. Det är en minskning med 68 procent jämfört med 2021. Den genomsnittliga tiden till den första telefonutredningen var under året 51 dagar, vilket är en ökning med 15 dagar.

Såväl minskningen av antalet ärenden som ökningen av den genomsnittliga tiden till telefonutredning kan förklaras av att Försäkringskassan har förtydligat vad en telefonutredning innebär och förändrat sitt arbetssätt genom att bättre anpassa tidpunkten för telefonutredningen till det enskilda ärendet. I samband med att handläggningen av nya sjukfall koncentrerades visade det sig nämligen att man i vissa delar av verksamheten registrerat att en telefonutredning genomförts när det snarare varit ett telefonsamtal till den försäkrade med annat syfte än att kartlägga förutsättningar för återgång i arbete. Det kom också fram att telefonutredningar gjordes tidigt i sjukfallen när individen redan var på väg tillbaka i arbete.

Män och kvinnor kontaktas i stort sett vid samma tidpunkt. Kvinnor är något överrepresenterade i telefonutredningar i förhållande till fördelningen av pågående sjukfall. En anledning kan vara att fler kvinnor än män är sjukskrivna för stressrelaterad psykisk ohälsa,²² vilket ofta gör det angeläget med personlig kontakt för att klarlägga behov av hjälp med arbetslivsriktad rehabilitering.

Möten med den försäkrade för att utreda behovet av samordning

Avstämningsmöten

Försäkringskassan ska verka för att andra aktörer såsom hälso- och sjukvården, arbetsgivare och Arbetsförmedlingen vidtar rehabiliteringsåtgärder så snart det är lämpligt. Detta kan exempelvis ske inom ramen för ett avstämningsmöte.

²¹ Se svar på regeringsuppdrag Uppdrag att stärka sjukförsäkringshandläggningen för att åstadkomma en välfungerande sjukskrivningsprocess, dnr 2021/019759.

²² Avser uppgifter om pågående sjukfall med diagnos F43 till och med oktober 2022.

Tabell 35 Genomförda avstämningsmöten, sjukpenning¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Tid till första avstämningsmöte, antal dagar i genomsnitt	460	415	444	450	414	453	456	415	447
Avstämningsmöte, antal genomförda möten	25 888	33 786	32 441	12 743	16 523	15 780	38 631	50 309	48 221

¹ Denna statistik baseras på manuella registreringar och antalet kan skilja sig från årsredovisningen 2021 på grund av efterregistreringar. Resultaten ska tolkas med försiktighet eftersom viss underregistrering kan förekomma.

Antalet genomförda avstämningsmöten inom sjukpenning har minskat. Vi har fler avstämningsmöten med kvinnor än med män, vilket till en del kan bero på att fler kvinnor än män får sjukpenning. En annan förklaring kan vara att kvinnor är sjukskrivna på grund av stress i betydligt högre utsträckning än män.²³ Stressrelaterad ohälsa kräver ofta aktiva insatser i form av exempelvis avstämningsmöten för planering av arbetslivsinriktad rehabilitering.

Den genomsnittliga tiden till första avstämningsmötet har ökat under året. Ökningen är större för män än för kvinnor. Anledningen till ökningen är för närvarande oklar och behöver utredas vidare. Utifrån tillgängliga underlag kan vi inte heller förklara varför ökningen är större för män än för kvinnor.

Gemensam kartläggning²⁴

Ett sätt att komma fram till vilken rehabilitering en person behöver är en gemensam kartläggning med Arbetsförmedlingen. Metoden används framförallt för personer som har sjukpenning eller aktivitetsersättning. Kartläggningen sker vid ett eller flera möten och avslutas med att personen tillsammans med arbetsförmedlare och handläggare gör en plan för vilka insatser som hen behöver för att närma sig arbetslivet. Det kan handla om arbetsförberedande eller arbetslivsinriktade insatser hos Arbetsförmedlingen, insatser hos annan aktör, eller insatser finansierade av ett samordningsförbund eller Europeiska socialfonden.

Tabell 36 Gemensamma kartläggningar¹

		Kvinnor			Män			Totalt		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	Tid till första kartläggning, antal dagar, (medelvärde) ²	1 626	1 593	1 532	1 698	1 537	1 507	1 662	1 565	1 518
	Antal genomförda kartläggningar	872	802	755	870	804	829	1 742	1 606	1 584
Sjukpenning	Tid till första kartläggning, antal dagar i genomsnitt ³	1 047	1 087	1 106	899	947	1 018	994	1 035	1 075
	Antal genomförda kartläggningar ⁴	4 504	4 512	4 542	2 528	2 735	2 559	7 255	7 465	7 317

¹ Statistiken för tidigare år har uppdaterats i förhållande till årsredovisningen 2021 på grund av en eftersläpning i registreringer av uppgifterna.

² Tiden till gemensam kartläggning beräknas utifrån den första genomförda gemensamma kartläggningen i respektive ärende.

³ Tiden till gemensam kartläggning beräknas utifrån den första genomförda gemensamma kartläggningen, i den senaste omgången, i respektive sjukfall. En person kan delta i flera omgångar av gemensam kartläggning och då beräknas tiden från sjukfall till första kartläggningen i den senaste omgången av gemensam kartläggning.

⁴ Den könsuppdelade statistiken summerar inte till totalen på grund av problem med att koppla ärendeinformationen mellan statistiksystemen.

²³ Avser uppgifter om pågående sjukfall med diagnos F43 till och med oktober 2022.

²⁴ Arbetet med gemensamma kartläggningar redovisas mer utförligt i återrapporteringen av arbetet med det årliga regeringsuppdraget Insatser för personer som är sjukskrivna och för unga med aktivitetsersättning. Där redovisas även vad som händer efter insatsen, det vill säga i vilken omfattning de som deltagit i insatser lämnar sjukförsäkringen. Återrapportering gjordes den 9 maj 2022, dnr 2021/000476. Nästa återrapportering sker senast den 14 april 2023.

Antalet genomförda gemensamma kartläggningar inom aktivitetsersättning har minskat sedan 2021. Den första gemensamma kartläggningen sker tidigare än föregående år. Den sker tidigare för män än för kvinnor, men utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara varför. Antalet gemensamma kartläggningar har ökat för män sedan föregående år och fler män än kvinnor får gemensam kartläggning, vilket troligen beror på att fler män har aktivitetsersättning. Jämfört med andelen män som har aktivitetsersättning så får dock inte män gemensam kartläggning i samma utsträckning som kvinnor. Utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaden.

Antalet genomförda gemensamma kartläggningar inom sjukpenning har minskat något sedan 2021. Kartläggningarna görs något senare i sjukfallet jämfört med föregående år. Fler kvinnor än män får en gemensam kartläggning, vilket troligen beror på att fler kvinnor än män är sjukskrivna. Det tar längre tid innan kvinnor får en gemensam kartläggning, vilket var fallet även under 2020 och 2021. Utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaden.

Omställningsmöten

Personer som inte längre har rätt till sjukpenning eller som får avslag på ansökan om sjukersättning eller aktivitetsersättning erbjuds ett omställningsmöte med Arbetsförmedlingen. Syftet med mötet är att underlätta individens övergång från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen. Syftet är också att förhindra att man förlorar sin sjukpenninggrundande inkomst vid övergången.²⁵

Tabell 37 Omställningsmöten¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning, antal genomförda möten	–	101	103	–	127	126	304	228	229
Sjukersättning, antal genomförda möten	68	124	174	65	112	155	133	236	329
Sjukpenning, antal genomförda möten	2 527	1 165	923	1 320	719	547	3 847	1 884	1 470

¹ Denna statistik baseras på manuella registreringar och antalet kan skilja sig från årsredovisningen 2021 på grund av efterregistreringar. Resultaten ska tolkas med viss försiktighet eftersom viss underregistrering kan förekomma. För aktivitetsersättning finns inte uppgifter uppdelat på kön år 2020 på grund av detta inte registrerades fram till och med februari 2020.

Antalet omställningsmöten inom aktivitetsersättning är få och oförändrat sedan föregående år för både kvinnor och män. Fler omställningsmöten har genomförts för män men utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaden. De som erbjuds ett möte tackar i de flesta fall nej till mötet vilket beror på att flertalet redan har en pågående insats hos Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården eller kommunen.

Antalet omställningsmöten inom sjukersättning har ökat. Det genomförs fler omställningsmöten för kvinnor än för män, vilket kan förklaras av att fler kvinnor ansöker om och får avslag på ansökan. En stor andel av de som erbjuds ett omställningsmöte tackar nej till mötet, troligtvis av samma orsaker som inom aktivitetsersättning.

Antalet omställningsmöten med försäkrade som får sjukpenning har minskat sedan föregående år. Förklaringen är sannolikt att antalet försäkrade som får avslag på ansökan om sjukpenning har minskat till följd av lagändringar under de senaste åren. Fler kvinnor än män deltar i omställningsmöten. Könsskillnaden försvinner dock om man jämför med andelen kvinnor som får sjukpenning.

²⁵ Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har ett gemensamt regeringsuppdrag att vidareutveckla övergången mellan myndigheterna för personer som är sjukskrivna och för unga med aktivitetsersättning. Återrapportering gjordes den 9 maj 2022, dnr 2021/000476. Nästa återrapportering sker senast den 14 april 2023.

Arbetsgivarens plan för återgång

Arbetsgivaren ska upprätta en plan för återgång i arbete när en arbetstagares arbetsförmåga har varit nedsatt i 30 dagar. Försäkringskassan kan hämta in planen eller fråga arbetsgivaren om innehållet när vi behöver ytterligare information om vilka förutsättningar som finns för att arbetstagaren ska kunna återgå i arbete hos arbetsgivaren. Informationen i planen kan också användas för att avgöra om det är aktuellt med arbetslivsinriktad rehabilitering hos arbetsgivaren, Arbetsförmedlingen eller med insatser via samordningsförbund.

Antalet planer för återgång i arbete från arbetsgivaren som kommit in har ökat från cirka 27 300 under 2021 till cirka 35 700 under 2022. Det motsvarar en ökning med 31 procent. Antalet inkomna planer påverkas dels av hur många planer arbetsgivare skickar in till Försäkringskassan på eget initiativ, dels av hur många planer vi begär in. Ökningen beror sannolikt på att arbetsgivarna nu har en större kunskap om planen, samt på ett förstärkt ledningsfokus på samordningsuppdraget. Även nya lagändringar som syftar till att individer i första hand ska få möjlighet att återgå i arbete hos sin ordinarie arbetsgivare kan ha påverkat utvecklingen.

Statistiken för arbetsgivarens plan för återgång är inte könsuppdelad.

Skyndsamhet

Inom aktivitetsersättning och sjukersättning har handläggningstiderna ökat och behöver förbättras.

Inom sjukpenning har handläggningstiderna ökat, men är i nivå med vad som krävs för att säkerställa en korrekt handläggning och bedömning av rätten till ersättning. De korta handläggningstiderna under pandemiåren 2020 och 2021 kan till stor del förklaras av att inflödet bestod av enkla ärenden som kunde hanteras snabbt. Ökningen av antalet pågående ärenden förklaras av ett högt inflöde av sjukpenninganspråk, tillsammans med lagändringar som syftar till att göra förmånen tillgänglig för fler.

Tabell 38 Handläggningstider, antal dagar i genomsnitt per förmån

	Kvinnor			Män			Totalt			Förändring 2021–2022, procent
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
Aktivitetsersättning	65	69	92	64	68	90	64	68	91	33
Sjukersättning	81	93	131	79	89	122	80	91	127	39
Sjukpenning	20	23	27	21	24	28	20	23	28	18

Tabell 39 Pågående ärenden, antal per förmån¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	2 563	2 823	3 541	2 640	2 941	3 614	5 203	5 763	7 155
Sjukersättning	4 965	6 547	8 809	4 275	5 465	7 088	9 239	12 011	15 897
Sjukpenning fram till 2017	*	*	–	*	*	–	*	*	–
Sjukpenning från 2017	49 059	47 933	52 580	29 731	29 142	31 858	78 791	77 076	84 440

* Uppgifter som relaterar till enskild redovisas inte om det gäller färre än fyra personer.

¹ Ett nytt systemstöd för handläggning av sjukpenning infördes under 2017. I samband med det ändrades också ärendeslagen i handläggningen. Det innebär att resultaten före och efter förändringen inte går att jämföra.

Den genomsnittliga handläggningstiden för aktivitetsersättning har ökat sedan föregående år liksom antalet pågående ärenden. Orsaken är främst att det tillkommit många nyanställda medarbetare som behöver utbildning och stöd innan de själva kan handlägga ärenden i samma takt som mer erfarna kollegor. Utöver det har medarbetare som tidigare

arbetat med aktivitetsersättning även varit utlånade för att arbeta med andra förmåner, framförallt omvårdnadsbidrag. Handläggningstiden är något längre för kvinnor än för män. Ökningen av antalet pågående ärenden är högre för kvinnor än för män samtidigt som fler män har pågående ärenden. Utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaden.

Den genomsnittliga handläggningstiden för sjukersättning har ökat under året och likaså antalet pågående ärenden. Det trots att antalet årsarbetare ökat jämfört med 2021. Även för sjukersättning har nyrekryteringarna bidragit till att tid lagts på stöd och introduktion av de nya. Dessutom har förberedelserna för förändringar i regelverket tagit tid från handläggningen. Kompetensutvecklande insatser som gjorts i utredningsskyldighet och begripligare beslut har lett till att mer tid läggs på utredning med den försäkrade och andra parter, vilket också kan ha bidragit till längre handläggningstider. Handläggningstiden är längre för kvinnor än för män. Utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaden.

Den genomsnittliga handläggningstiden för sjukpenning har ökat sedan föregående år och motsvarar nu nivåerna före pandemin.²⁶ Ökningen förklaras delvis av att många sjukfall under 2020 och 2021 var relaterade till covid-19. Flertalet av dessa ärenden krävde mindre utredning varför beslut kunde fattas snabbare.

Inflödet av sjukpenninganspråk har under stora delar av 2022 varit högt. För att handläggningstiderna inte skulle bli för långa gjorde Försäkringskassan vissa förenklingar i hanteringen av sjukpenninggrundande inkomst under perioden juni–oktober. Vi har också gjort en omorganisation och omfördelat resurser, i syfte att säkerställa tillräckligt korta handläggningstider, korrekt handläggning och bedömning av rätten till ersättning, och samtidigt frigöra tid till arbetet med samordningsuppdraget. Handläggningstiden är något längre för män än för kvinnor, men skillnaden är liten och har inte ökat.

Antalet pågående ärenden har ökat. Det förklaras troligen av att vi under året har haft ett högt inflöde av sjukpenninganspråk vilket har medfört ärendeköer, tillsammans med de lagändringar som har trätt i kraft under året och som gör sjukpenning mer tillgänglig för fler försäkrade. Fördelningen mellan kvinnor och män är densamma som föregående år.

Tabell 40 Sjukpenning, andel bedömningar av arbetsförmågan gjorda senast vid dag 91 respektive dag 181, procent (i enlighet med rehabiliteringskedjan)¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Dag 90, ärenden med läkarintyg i tid	79,4	71,8	67,6	78,5	73,8	66,5	79,1	74,4	67,2
Dag 90, samtliga ärenden	71,8	68,3	60,0	69,2	65,4	56,6	70,9	67,2	58,7
Dag 180, ärenden med läkarintyg i tid	72,0	71,3	70,6	72,1	69,7	68,3	72,0	70,7	69,8
Dag 180, samtliga ärenden	64,0	62,6	63,5	62,6	59,8	58,9	63,5	61,6	61,9

¹ Utfallet för tidigare år är justerade i förhållande till årsredovisningen 2020 på grund uppdateringar av statistiken.

Andelen ärenden där bedömningar har gjorts vid dag 90 och där läkarintyg fanns i tid har minskat sedan 2021. Även andelen bedömningar vid dag 180 där läkarintyg fanns i tid har

²⁶ Den genomsnittliga handläggningstiden för sjukpenning var 28 dagar 2019, se Försäkringskassans årsredovisning 2021.

minskat marginellt. Vi vet inte vad utvecklingen beror på. Skillnaderna mellan könen när det gäller bedömningarna är återkommande, men små.²⁷

De försäkrades upplevelse av skyndsamheten

De försäkrades upplevelse av skyndsamheten är oförändrad sedan föregående år för alla förmåner. För sjukpenning är medelvärdet 3,7, för sjukersättning 3,3 och för aktivitetsersättning 2,6 på en femgradig skala. För sjukpenning är kvinnor mer positiva till skyndsamheten än män. I övrigt finns inga skillnader i resultaten mellan könen.

Service

Servicen inom aktivitetsersättning är i stort sett oförändrad. De försäkrades upplevelse av tillgänglighet och bemötande har förbättrats sedan föregående år. Väntetiden i telefon har ökat något men ligger fortfarande på en låg nivå.

Servicen inom sjukersättning har förbättrats i de flesta avseenden.

För sjukpenning har tillgängligheten i telefonin minskat och väntetiderna har ökat. Det beror på omfördelning av resurser för att hantera det ökade inflödet av sjukfall under pandemin, samt på ett ökat antal samtal i kombination med hög personalomsättning och sjukfrånvaro. De försäkrade har dock fortfarande en positiv upplevelse av tillgänglighet och bemötande, och användningen av e-tjänster fortsätter att öka.

Tillgänglighet och väntetider i telefon

Antalet telefonsamtal om aktivitetsersättning har ökat sedan föregående år, från 40 300 till 45 600. Tillgängligheten ligger fortfarande på samma nivå, 95 procent. Den genomsnittliga väntetiden har ökat från 3 till 4 minuter.

Antalet samtal om sjukersättning har ökat, från 98 800 till 123 900. Tillgängligheten har ökat från 89 till 90 procent. Den genomsnittliga väntetiden har minskat från 8 till 7 minuter.

Antalet samtal om sjukpenning har ökat, från cirka 1,2 miljoner till cirka 1,4 miljoner. Tillgängligheten har minskat från 79 till 62 procent och den genomsnittliga väntetiden har ökat från 11 till 12 minuter. En förklaring till det är att vi under våren behövde omfördela resurser för att hantera det ökade inflödet av sjukpenningärenden relaterade till covid 19. Även det ökade antalet samtal i kombination med en hög personalomsättning och hög sjukfrånvaro bidrog till försämringen.

²⁷ Statistiken baseras på manuella registreringar. Resultaten ska tolkas med viss försiktighet eftersom underregistrering kan förekomma. Därutöver visar indikatorn inte när en bedömning är gjord i ärendet, om den görs efter dag 90 respektive dag 180 i sjukfallet. Det är därför svårt att göra någon analys av om skillnaderna visar på någon utveckling jämfört med tidigare år.

Användning av e-tjänster

Tabell 41 Användning av e-tjänster per förmån, procent

		Kvinnor			Män			Totalt		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	Andel ansökan via e-tjänst	69,5	75,1	79,9	59,0	66,0	71,9	64,4	70,6	75,9
	Andel elektroniska läkarutlåtanden, nedsatt arbetsförmåga	73,9	82,0	84,7	71,0	80,0	82,1	72,4	80,9	83,4
	Andel elektroniska läkarutlåtanden, förlängd skolgång	67,1	76,7	81,3	62,4	72,3	79,5	65,0	74,8	80,6
Sjukersättning	Andel som ansöker om sjukersättning via e-tjänst	63,9	69,4	71,3	54,0	60,4	64,6	59,8	65,6	68,5
	Andel elektroniska läkarutlåtanden	65,2	73,9	79,6	65,6	73,7	78,5	65,4	73,8	79,1
Sjukpenning	Andel ansökan om sjukpenning via e-tjänst	89,3	91,3	92,8	88,7	90,2	91,4	89,1	90,9	92,3
	Andel elektroniska läkarintyg	87,1	91,0	93,8	85,8	90,1	93,1	86,6	90,7	93,5

Andelen ansökningar via e-tjänsten har ökat för alla tre förmånerna inom området, liksom andelen digitalt inskickade läkarintyg och läkarutlåtanden. När det gäller aktivitetsersättning kan en bidragande orsak vara att det under året blivit möjligt för ställföreträdare²⁸ att ansöka via e-tjänsten. Fler kvinnor än män använder e-tjänsterna, men utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaden.

De försäkrades upplevelse av tillgänglighet och bemötande

Det sammanvägda resultatet i kundundersökningen för tillgänglighet och bemötande har förbättrats något för aktivitetsersättning. För övriga förmåner inom området är det oförändrat. Medelvärde på en femgradig skala ligger mellan 3,8 och 3,9. Bemötandet får det bästa omdömet. Det finns inga skillnader mellan könen.

²⁸ Ställföreträdare är ett samlingsbegrepp för olika roller som företräder den försäkrade, exempelvis förmyndare, ombud eller förvaltare.

Produktivitet

Tabell 42 Styckkostnad, per förmån¹

		2020	2021	2022	Förändring 2021–2022, procent	Förvaltnings- kostnad 2022, miljoner kronor
Aktivitetsersättning	Kronor per beslut, löpande pris	13 186	12 600	12 631	0,3	474
	Kronor per beslut, fast pris	13 186	12 130	10 825	-10,8	406
Sjukersättning	Kronor per beslut, löpande pris	6 697	7 286	9 197	26,2	470
	Kronor per beslut, fast pris	6 697	7 014	7 882	12,4	403
Sjukpenning	Kronor per avslutat sjukfall, löpande pris	6 080	6 565	7 335	11,7	3 870
	Kronor per avslutat sjukfall, fast pris	6 080	6 290	6 286	-0,6	3 316

¹ Basår för fast pris är 2020.

Inom aktivitetsersättning är styckkostnaderna per beslut oförändrade i löpande priser men har minskat i fast pris. Antal beslut per årsarbetskraft har ökat. Det kan indikera att vi arbetat mer med att fatta beslut om rätten till aktivitetsersättning än med samordning och rehabilitering. Det kan också vara en effekt av insatser för att förbättra utredningsmetodiken.

För sjukersättning har styckkostnaden ökat och antalet beslut per årsarbetskraft minskat. Det finns flera orsaker till detta. Under 2022 har nya medarbetare rekryterats och medarbetare som under pandemin stöttat andra förmåner har återvänt till sjukersättning. Men för båda dessa grupper av medarbetare tar det tid att nå full produktivitet. Att många nya har rekryterats innebär även att andra medarbetare behövt lägga tid på att handledning. Dessutom har utbildningsinsatser inför införandet av äldre reglerna tagit tid från handläggningen.

Även för sjukpenning har styckkostnaden ökat och antalet beslut per årsarbetskraft minskat. Utvecklingen beror till stor del på att det under 2021 kom in fler ansökningar på grund av pandemin. I många av dessa ärenden krävdes mindre utredning och de kunde avslutas under 2021. En annan bidragande orsak är att personalomsättningen har ökat och att många nya medarbetare har behövt utbildning och upplärning innan de når full produktionskapacitet. Styckkostnaderna är dock fortfarande i nivå med 2019, och antalet beslut per årsarbetskraft alltså något högre än före pandemin.

Smittbärarsättning

De tillfälliga ersättningar som införts på grund av pandemin upphörde den 31 mars 2022, i samband med att regeringen beslutade att covid-19 inte längre skulle klassas som allmänfarlig eller samhällsfarlig sjukdom. Även de anpassningar av befintliga förmåner som gjorts under pandemin upphörde.

I januari 2022 fick coronaviruset på nytt stor spridning i samhället. Eftersom det då fanns rekommendationer om hushållskarantän för sammanboende med covid smittade fick vi under det första halvåret 2022 hantera exceptionellt många ansökningar om smittbärrpenning.

Smittbärarsättning består av två delar: smittbärrpenning och ersättning för resekostnader. Smittbärrpenning kan betalas ut till en person som inte kan arbeta på grund av att hen har eller antas ha en smittsam sjukdom.

Smittbärarsättning är normalt sett en liten förmån. Under 2019 kom det totalt in cirka 1 700 ansökningar om förmånen, varav 350 gällde smittbärrpenning och cirka

1 400 ersättning för resekostnader. Men till följd av pandemin ökade antalet ansökningar om smittbärrpenning till cirka 29 400 under 2020 och till cirka 106 300 under 2021. Under 2022 accelererade ökningen och bara under det första kvartalet kom det in cirka 109 000 ansökningar. För hela året blev utfallet 113 000 ansökningar. Antalet ansökningar om ersättning för resekostnader ökade marginellt, från cirka 1 100 under 2021 till cirka 1 400 under 2022.

Under 2022 fattades beslut i cirka 109 000 ärenden om smittbärrersättning, vilket är 12 procent fler än under 2021. Cirka 101 100 personer fick ersättning²⁹, vilket är 22 procent fler än 2021. Av dessa var 52 procent kvinnor och 48 procent män. En försäkrad kan ha ansökt om och fått utbetalning för flera olika ersättningsperioder. Förmånsutgifterna uppgick till 410,7 miljoner kronor, att jämföra med 392,9 miljoner kronor under 2021, 126,6 miljoner kronor under 2020 och 4,5 miljoner kronor under 2019.³⁰

Det ökande antalet ansökningar ledde till att ärendeköer bildades, och att den genomsnittliga handläggningstiden ökade från 28 dagar 2021 till 56 dagar 2022. För att hantera inflödet flyttades personal tillfälligt från andra förmåner, och en tillfällig hantering av sjukpenninggrundande inkomst infördes som innebar att handläggningen förenklades. Därtill byggdes en tillfällig maskinell lösning för handläggning av smittbärrpenning. När inflödet återgick till normala nivåer avvecklades de tillfälliga lösningarna och ordinarie handläggningssätt återupptogs.

---

²⁹ I uppgiften ingår antalet förmånstagare för viss smittbärrpenning.

³⁰ Förmånsutgiften inkluderar utgifterna för smittbärrersättning och viss smittbärrpenning.

Mål för sjukförsäkringen

Mål: Sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet vid sjukdom och ett effektivt stöd för att individen ska återfå arbetsförmågan och återgå i arbete.

Åtterrapporering: Försäkringskassan ska redovisa måluppfyllelsen samt resultat av genomförda insatser för att uppnå målet. Försäkringskassan ska särskilt redovisa:

vilka åtgärder som har vidtagits för att tillämpa regelverket enhetligt och rättssäkert så att den individ som har nedsatt arbetsförmåga ges ekonomiskt stöd vid sjukdom och rehabilitering samt vilka resultat åtgärderna har lett till,

vilka åtgärder som har vidtagits för att i enlighet med Försäkringskassans samordningsansvar säkerställa att såväl förebyggande insatser som tidiga rehabiliteringsinsatser genomförs för återgång i arbete. Redovisningen ska inbegripa insatser som vidtas i samverkan med arbetsgivare, hälso- och sjukvård, Arbetsförmedlingen och genom samordningsförbund samt vilka resultat åtgärderna har lett till,

hur ovanstående arbete bidragit till det riksdagsbundna målet för sjukförsäkringen.

Målet är delvis uppfyllt.

Sjukförsäkringen omfattar förmånerna sjukpenning, rehabiliteringsersättning, aktivitetsersättning och sjukersättning.

Bedömning av måluppfyllelse

Försäkringskassan bedömer att målet är delvis uppfyllt.

Sjukfrånvaron är låg och stabil

Försäkringskassan bedömer att frånvaron från arbete på grund av sjukdom ligger på en stabil och låg nivå, även om den tidigare trenden med ett minskat ohälsotal har brutits. Den samlade sjukfrånvaron som mäts genom ohälsotalet är oförändrad jämfört med 2021 och ligger kvar på 22 dagar. Aktivitets- och sjukersättningsdelen av ohälsotalet fortsätter att minska, medan sjukpenningdelen ökar.

Ökningen sedan 2021 kan till stor del förklaras av de lagändringar som gjorts under 2021 och 2022. Sverige ligger dock fortfarande i nivå med genomsnittet för ett antal västeuropeiska länder, och den svenska sjukfrånvaron är sedan ett drygt decennium såväl lägre än tidigare som mer stabil i internationell jämförelse.

Stärkt ekonomisk trygghet vid sjukdom

Försäkringskassan har vidtagit flera åtgärder för att säkerställa en enhetlig och rättssäker tillämpning av regelverket och därigenom öka förutsägbarheten för den som gör anspråk på ersättning. Vi bedömer att det har resulterat i bättre utredningar av arbetsförmågans nedsättning och rätten till ersättning, samt att begripligheten i våra beslut har förbättrats. Handläggningstiderna har ökat under året men ligger fortfarande i nivå med vad som

krävs för att säkerställa en korrekt handläggning, och de försäkrades upplevelse av skyndsamhet och rättslig kvalitet är fortsatt övervägande positiv, läs mer under avsnittet Förmåner vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga.

Den 1 januari 2022 höjdes inkomsttaket inom sjukförsäkringen till 10 prisbasbelopp, vilket har förstärkt försäkringsskyddet och ökat den ekonomiska tryggheten vid sjukdom för fler försäkrade. Vidare har omfattande lagändringar inom sjukpenning och sjukersättning medfört att fler kan ha rätt till ersättning under en längre period. Det har sannolikt bidragit till att andelen avslag på ansökan om sjukpenning minskar, och att andelen sjukfall där individen själv anser sig vara arbetsför och avslutar sjukfallet ökar. Fler får också rehabiliteringsersättning än tidigare, och en ökning kan skönjas av antalet som får rätt till sjukersättning till följd av de nya äldrereglerna inom förmånen. Detta bör ha stärkt den ekonomiska tryggheten vid sjukdom för berörda grupper.

Ökat fokus på effektivt stöd för att återfå arbetsförmågan och återgå i arbete

Försäkringskassan bedömer att vi har gjort en positiv förflyttning inom samordningsuppdraget, men att vi kan bli ännu bättre på att samordna rehabiliteringsinsatser för de individer som behöver stöd för återgång i arbete.

För att fortsätta värna det långsiktiga målet med en sjukfrånvaro på en stabil och låg nivå är det av avgörande betydelse att alla aktörer bidrar aktivt utifrån sina respektive ansvarsområden för att skapa förutsättningar för individen att återgå i arbete. Försäkringskassan arbetar därför med strukturell samverkan med alla aktörer i sjukskrivningsprocessen. Under året har vi arbetat med att ta fram och implementera utvecklade och nya arbetssätt och överenskommelser på en strukturell nivå som ska ge förutsättningar för en ändamålsenlig samordning av rehabiliteringsinsatser kring individen.

De senaste årens lagändringar har inneburit utökade undantagsmöjligheter vid bedömningen av arbetsförmågan enligt rehabiliteringskedjan i syfte att ge individen större möjligheter att rehabiliteras tillbaka i arbete hos ordinarie arbetsgivare. Att andelen sjukfall där individen själv anser sig vara arbetsför och avslutar sjukfallet ökar, kan vara ett tecken på att fler får möjlighet att rehabiliteras tillbaka i arbete hos arbetsgivaren, i enlighet med lagstiftningens intentioner. Kunskapen om vilket stöd som sjukskrivna får från olika aktörer och vad som är verkningfulla rehabiliteringsåtgärder vid olika diagnoser är dock begränsad. Det påverkar möjligheterna för samtliga aktörer att arbeta med ett effektivt stöd för att individen ska kunna återgå i arbete.

Utifrån Försäkringskassans ansvarsområde har vi vidtagit flera åtgärder för att säkerställa att relevanta samordnings- och rehabiliteringsinsatser görs för dem som behöver stöd för återgång i arbete. Pågående förändringsarbete som syftar till att förbättra förutsättningarna för arbetet med samordningsuppdraget och lagändringar som syftar till att ge fler möjlighet till återgång i det egna arbetet kan ha bidragit till de senaste årens utveckling där fler individer deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering och får rehabiliteringsersättning. Försäkringskassan får även in fler planer för återgång i arbete från arbetsgivaren. Samtidigt visar uppföljningar att vi kan bli bättre på att utreda behov av rehabilitering och samordna rehabiliteringsinsatser för individer med sjukpenning och aktivitetsersättning, läs mer under avsnittet Förmåner vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga.

Sjukfrånvaron i Sverige och internationellt

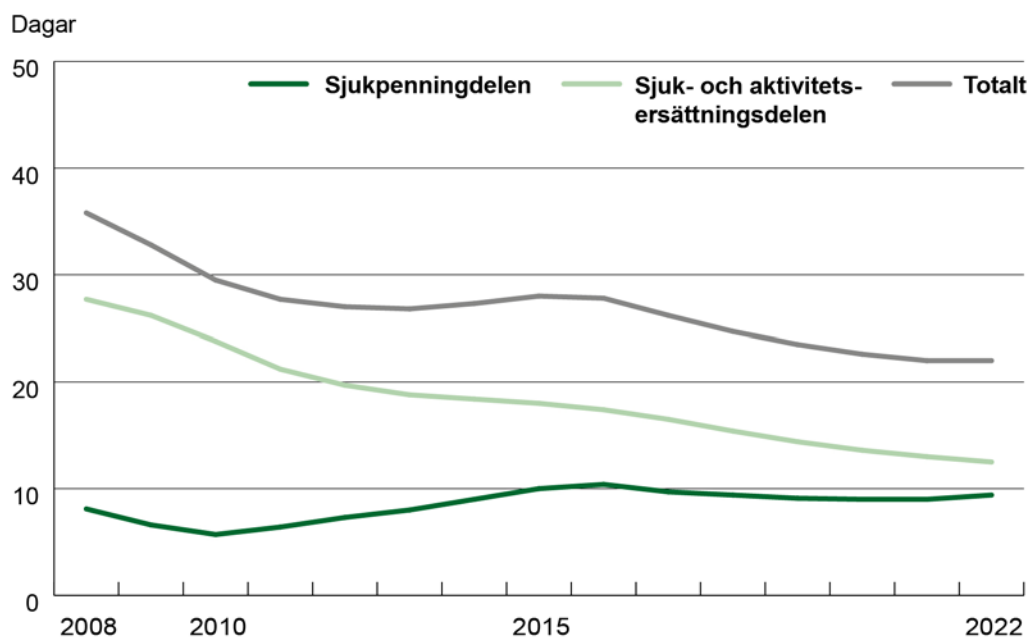
I det inledande avsnittet behandlas kortfattat och övergripande sjukfrånvaron i Sverige ur ett internationellt perspektiv. I de följande avsnitten beskrivs ohälsotalet och sjukpenningtalet och de båda måttens utveckling över tid.

I tidigare internationella jämförelser har den svenska sjukfrånvaron stuckit ut som både hög och fluktuerande. Men de senaste 20 åren har sjukfrånvaron blivit såväl lägre som mer stabil. Numera ligger Sverige i nivå med genomsnittet för ett antal västeuropeiska länder.³¹ Förändringen har flera samverkande förklaringar. Förändringar i sjukförsäkringens regelverk har minskat sjukfrånvaron i Sverige. I andra länder har den ökande sysselsättningsgraden i grupper med högre sjukfrånvaro, som kvinnor och äldre, ökat sjukfrånvaron. Kvinnors sjukfrånvaro beror sannolikt inte på att de har sämre hälsa utan snarare på att de i högre utsträckning tar ett ansvar för hem och barn samt arbetar i andra verksamheter och positioner än män.³²

Ohälsotalets utveckling

Ohälsotalet definieras som antalet utbetalade nettodagar³³ inom hela sjukförsäkringen. Talet visar utvecklingen av utbetalade dagar med en sjukpenningdel som omfattar sjukpenning, arbetsskadesjukpenning och rehabiliteringspenning samt en del som omfattar sjukersättning och aktivitetsersättning per försäkrad i åldrarna 16–64 år.

Diagram 3 Ohälsotalet¹

¹ Avser 12-månaders medelvärdet

Ohälsotalet är oförändrat sedan 2021 och ligger kvar på 22,0 dagar. Därmed har trenden brutits med ett sjunkande ohälsotal sedan 2016. Dock fortsätter aktivitets- och sjukersättningsdelen av ohälsotalet att minska, medan sjukpenningdelen har ökat jämfört med 2021.

³¹ Danmark, Finland, Frankrike, Nederländerna, Norge och Tyskland.

³² Sverige har inte längre högst sjukfrånvaro i Västeuropa (Korta analyser 2022:4)

³³ Dagar med partiell ersättning räknas om till hela dagar, till exempel resulterar två dagar med halv ersättning i en nettodag.

Ökningen av sjukpenningdelen kan framför allt förklaras av regeländringar, bland annat utökade undantagsmöjligheter vid bedömningen av arbetsförmågan vid dag 181 och 366 i rehabiliteringskedjan. En annan delförklaring är att andelen avslag, både initiala och pågående, under 2021 och 2022 är markant lägre än tidigare år.³⁴ Det beror rimligen på redan nämnda regelförändringar, men också på att Försäkringskassan under 2021 och 2022 fokuserat mer på att göra helhetsbedömningar och tydliggjort beviskravet för sjukpenning.

Vi ser dessutom att andelen sjukskrivna i åldersgruppen 62 till 64 år ökar något i förhållande till det totala antalet sjukskrivna.³⁵ Detta beror med största sannolikhet på att en särskild bedömningsgrund infördes för gruppen 1 februari 2022.

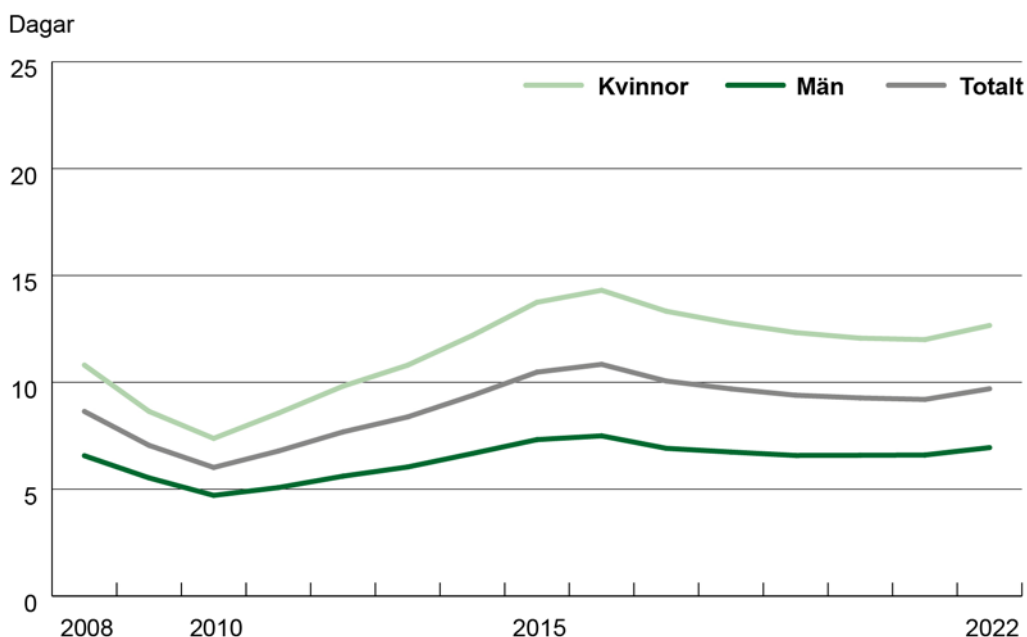
Ohälsotalet för kvinnor ligger betydligt högre än ohälsotalet för män, 26,4 dagar respektive 17,8 dagar – en skillnad på 48 procent. Skillnaden är densamma som under 2021.

Sjukpenningtalets utveckling

Sjukpenningtalet är i likhet med ohälsotalet ett mått på antalet utbetalade nettodagar per försäkrad i åldrarna 16–64 år. Det som skiljer ohälsotalet från sjukpenningtalet är att det senare endast visar utvecklingen för sjukpenning och rehabiliteringspenning.

För att förstå förändringar av sjukpenningtalet är det viktigt att följa både hur många försäkrade som beviljas sjukpenning och sjukfallens längd.

Diagram 4 Sjukpenningtalet¹

¹ Avser 12-månadersmedelvärden

³⁴ Skillnader i avslag för sjukpenning mellan olika grupper – En registerstudie om avslagsbeslut på initial ansökan och efter dag 180 i rehabiliteringskedjan (Socialförsäkringsrapport 2022:1).

³⁵ Försäkringskassan kan följa utvecklingen till och med oktober månad 2022. Senare data är inte tillgängligt.

Sjukpenningtalet har successivt ökat något under hela 2022 och låg i december på 9,7 dagar jämfört med 9,2 för december 2021. Kvinnors sjukpenningtal var i december 12,7 dagar jämfört med 12,0 föregående år medan männens var 6,9 i december 2022 respektive 6,6 i december 2021. Därmed ökar sjukpenningtalet i bägge grupperna, vilket till stor del kan förklaras av de regeländringar som gjorts under 2022 och som kommenteras ovan.

Det är fortfarande stor skillnad mellan kvinnors och mäns sjukpenningtal, vilket till stor del beror på bristande jämställdhet i arbetslivet och det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Många kvinnor arbetar inom verksamheter med högre risk för bristande organisatorisk och social arbetsmiljö, exempelvis inom vård och omsorg. Kvinnors sjukfrånvaro beror alltså sannolikt inte på att de har sämre hälsa utan snarare på att de i högre utsträckning tar ett ansvar för hem och barn samt arbetar i andra verksamheter och positioner än män.³⁶

Det finns en skillnad mellan olika regioners sjukpenningtal som bara till liten del kan förklaras av faktorer som befolkningens ålder, kön och inkomst. Variationen låg i december 2022 kvar på samma nivå som föregående år, samtidigt som sjukpenningtalet för både kvinnor och män ökade i nästan alla regioner. Långsiktigt har variationerna i regionernas sjukpenningtal minskat mellan 2004 och 2010 för att därefter öka något mellan 2011 till 2017, medan de sedan 2018 minskat något igen och varit relativt stabila.³⁷

Sjukpenning och rehabiliteringspenning

I det här avsnittet redovisas utvecklingen av antalet personer med sjukpenning eller rehabiliteringspenning. Utvecklingen beror till viss del på inflödet, det vill säga hur många som ansöker om och beviljas ersättning. Men utvecklingen påverkas även av varaktigheten, det vill säga hur långa sjukfallen blir.

Tabell 43 Antal personer som har fått utbetalning i december

	Kvinnor			Män			Totalt			Förändring 2021–2022, procent
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
Sjukpenning på normalnivå ¹	86 161	88 930	88 779	47 882	49 173	49 237	134 043	138 103	138 016	-0,1
Sjukpenning på fortsättningsnivå	41 326	43 542	49 615	20 314	21 493	24 512	61 640	65 035	74 127	14,0
Fler dagar med sjukpenning på normalnivå	2 780	2 971	3 065	2 298	2 395	2 584	5 078	5 366	5 649	5,3
Förebyggande sjukpenning	1 171	921	1 050	697	550	580	1 868	1 471	1 630	10,8
Rehabiliteringspenning	3 104	3 485	3 720	1 557	1 875	1 928	4 661	5 360	5 648	5,4

¹ Normalnivå betalas ut under 364 dagar under en ramtid om 450 dagar. Försättningsnivå betalas ut efter 364 dagar. Vid mycket allvarlig sjukdom kan fler dagar på normalnivå än 364 betalas ut.

I december 2022 fick 219 000 personer en utbetalning av någon form av sjukpenning: sjukpenning på normalnivå, sjukpenning på fortsättningsnivå, fler dagar med sjukpenning på normalnivå eller förebyggande sjukpenning. Av dem var 65 procent kvinnor och 35 procent män. Antalet personer som i december 2022 fick en utbetalning av sjukpenning var 4,5 procent fler än det antal personer som fick en utbetalning av sjukpenning i december 2021. I december 2022 var det likaså fler personer än i december 2020, då 203 000 personer fick en utbetalning av sjukpenning.

³⁶ Sverige har inte längre högst sjukfrånvaro i Västeuropa (Korta analyser 2022:4)

³⁷ Variation av sjukpenningnyttjandet i Sverige PMi 2022:3

Förebyggande sjukpenning

Antalet personer som får förebyggande sjukpenning har ökat något sedan 2021. I december 2022 hade 1 600 personer förmånen, en ökning med 11 procent från december 2021 då det var 1 500 personer. En möjlig förklaring till ökningen är att behandlingar som tidigare ställts in på grund av smittorisk under pandemin nu har kunnat erbjudas igen. Ökningen för kvinnor var 14 procent, medan den för män var 6 procent. Utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaden.

Rehabiliteringspenning

Antalet personer med rehabiliteringspenning har minskat under ett antal år. Under 2020 avstannade minskningen, och under 2021 ökade antalet med 15 procent. Ökningen har fortsatt under 2022. I december 2022 fick 5 600 personer rehabiliteringspenning, vilket kan jämföras med 5 400 personer i december 2021. Ökningen var större för kvinnor än män men vi kan inte utifrån tillgängliga underlag förklara skillnaden.

En möjlig förklaring till de senaste årens utveckling kan vara det arbete Försäkringskassan påbörjat för att skapa bättre förutsättningar att genomföra den samordning som uppdraget kräver. Under 2021 och 2022 har delar av den handläggande verksamheten inom sjukpenning koncentrerats, vilket har frigjort tid till arbetet med samordningsuppdraget. Genom att renodla uppdraget skapar vi också förutsättningar att höja kompetensen inom det avgränsade området. Därtill har vi uppdaterat stödjande dokument om arbetslivsinriktad rehabilitering och tydliggjort vad samordningsuppdraget innebär. De lagändringar som syftar till att ge fler möjlighet till återgång i det egna arbetet kan också ha bidragit.

Inflödet och varaktigheten i sjukskrivningarna

Antalet pågående sjukfall bestäms av inflödet av nya sjukfall och varaktigheten, där inflöde innebär hur många som beviljas sjukpenning och varaktighet är sjukfallens längd. Det är nödvändigt att följa utvecklingen av både inflödet och varaktigheten för att förstå förändringar av antalet pågående sjukfall.

Inflödet påverkas av flera faktorer, som direkt eller indirekt påverkar hälsan och arbetsförmågan i befolkningen. Faktorer som direkt påverkar kan exempelvis vara arbetsmiljö, förebyggande insatser i arbetslivet, levnadsvanor samt hälso- och sjukvårdens kapacitet och förmåga att identifiera och behandla sjukdomar – samt givetvis sjukdoms-spridning i samhället. Faktorer som indirekt påverkar kan vara förmågan till anpassningar på arbetsplatserna, inställningen till sjukskrivningar hos individen och sjukskrivningsprocessens övriga aktörer, liksom försäkringsadministrationens kapacitet och förmåga.

Inflödet av nya sjukfall är nu tillbaka på ungefär samma nivå som före pandemin.³⁸ Under januari–oktober 2022 startade i genomsnitt 44 000 sjukfall per månad. Det är en minskning med 4 procent och kan jämföras med i genomsnitt 46 000 sjukfall per månad under motsvarande period 2021 (januari–oktober). 63 procent av sjukfallen gällde kvinnor och 37 procent gällde män. Även antalet startade sjukfall med stressrelaterade diagnoser (F43) nu är tillbaka på samma nivå som före pandemin.³⁹

Sjukfallens varaktighet beräknas utifrån hur stor andel som avslutas efter en viss tid. Varaktigheten är viktig för att beskriva utvecklingen av antalet dagar i sjukskrivning på en aggregerad nivå. Varaktigheten påverkas av vilka diagnoser de sjukskrivna har och utfallet av bedömningen av rätten till ersättning i pågående fall, men även av de

³⁸ Utgiftsprognos för budgetåren 2022–2026 – November 2022. Dnr. FK 2022/002244

³⁹ Avser uppgifter om startade sjukfall med diagnos F43 till och med juni 2022.

aktiviteter som Försäkringskassan och övriga aktörer genomför för att underlätta återgång i arbete.

Varaktigheten har ökat något under 2022, främst genom att färre sjukfall avslutades efter omkring 180 dagars sjukfrånvaro.⁴⁰ Dock avslutas en något större andel sjukfall efter ett års sjukskrivning i stället. Den lilla förändringen av varaktigheten kan bero på att 2022 var det första hela året som det nya undantaget övervägande skäl, och förändringarna för undantaget särskilda skäl tillämpades.⁴¹ Undantagen kan tillämpas mellan dag 181 och 365 respektive mellan dag 181 och 550 i rehabiliteringskedjan. Övervägande skäl tillämpas nu under 2022 i 55 procent av ärenden som passerat dag 180. Men vi ser även att handläggarna i en liten andel ärenden tillämpar de andra undantagen särskilda skäl och att bedömningen mot normalt förekommande arbete skjuts upp på grund av att den försäkrades vård eller rehabilitering har försenats till följd av pandemin. Dessutom infördes ytterligare undantag i februari i år. Till exempel kan vi nu se att andelen 62–64-åringar av totalen ökar, troligen till följd av den nya bedömningsgrunden för försäkrade som har rätt till inkomstgrundad ålderspension.⁴²

Avslag vid ansökan om sjukpenning

Ett beslut om sjukpenning är alltid tidsbegränsat, och en försäkrad som fortfarande har nedsatt arbetsförmåga när beslutet upphör att gälla måste ansöka på nytt. Fram till och med juni gjordes förstärkta kvalitetssäkringar i sådana ärenden där handläggaren övervägde att avslå en ansökan som kommit in dag 181 eller senare i sjukperioden. Denna kvalitetssäkring togs bort, eftersom de brister som den skulle åtgärda bedömdes vara åtgärdade. Se även under rubriken *Åtgärder för att förbättra den rättsliga kvaliteten*.

Tabell 44 Avslag vid första ansökan om sjukpenning i ett sjukfall¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Antal avslag	15 305	6 960	3 352	8 183	3 935	2 280	23 488	10 895	5 633
Andel avslag, procent	3,6	1,9	0,9	3,2	1,8	1,1	3,5	1,9	1,0

¹ Mättet innefattar beslut om avslag på ansökan den första gången rätten till ersättning prövas i ett sjukfall.

Andelen avslag vid den första ansökan har minskat från 2 till 1 procent. Det innebär att minskningen under de senaste åren har fortsatt, om än i lägre takt. Minskningen gäller både kvinnor och män, men är något större för kvinnor.

Andelen avslag vid den första ansökan kan påverkas av hur inflödet ser ut – det vill säga antalet nya sjukfall och karaktären på dessa. Andelen kan också påverkas av hälso- och sjukvårdens arbetssätt, faktorer på arbetsmarknaden samt befolkningens sammansättning och attityder. Från en studie publicerad 2022 vet vi att lägst frekvens i initiala avslag har vissa fysiska sjukdomar som till exempel tumörer, infektionssjukdomar och skador. Högst frekvens har psykiatriska diagnoser som ångestsyndrom och stressrelaterad psykisk ohälsa. Studien baseras på registerdata för åren 2018–2021. Men eftersom vi nu i högre grad gör helhetsbedömningar och har förtydligat beviskravet kan andelen avslag i ärenden med sådana diagnoser ha minskat.

Under året har dessutom ny lagstiftning trätt i kraft som kan ha bidragit till att minska andelen initiala avslag. Det gäller dels förändringar om bedömningsgrund för

⁴⁰ Utgiftsprognos för budgetåren 2022–2026 – November 2022. Dnr. FK 2022/002244

⁴¹ Undantaget övervägande skäl infördes 1 mars 2021. Förändringarna avseende undantaget särskilda skäl infördes 1 februari 2022.

⁴² Försäkringskassan kan följa utvecklingen till och med oktober månad 2022. Senare data är inte tillgängligt.

behovsanställda under de första 90 dagarna, dels en bestämmelse som möjliggör en ojämn förläggning av arbetstiden vid deltidssjukskrivning.

Kvinnors ansökningar får något färre avslag. Förhållandet var det omvända 2021, då kvinnor hade en större andel initiala avslag. Skillnaden mellan könen är dock liten. Från den tidigare nämnda studien framgår också att könsskillnaderna vid avslag är marginella när man kontrollerar för diagnos, ålder och andra faktorer.⁴³

Tabell 45 Avslutade sjukfall efter avslutsanledning¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Antal arbetsföra	342 593	300 803	299 146	219 221	193 802	184 995	561 814	494 605	484 141
Andel arbetsföra, procent	84,0	88,2	88,5	89,1	92,5	92,7	85,9	89,9	90,0
Antal arbetsförmåga ej nedsatt (Avslag) ²	30 539	10 852	7 744	16 714	6 947	4 907	47 253	17 799	12 651
Andel arbetsförmåga ej nedsatt (Avslag), procent ²	7,5	3,2	2,3	6,8	3,3	2,5	7,2	3,2	2,4
Antal aktivitetsersättning eller sjukersättning	2 146	1 761	1 962	1 517	1 335	1 313	3 663	3 096	3 275
Andel aktivitetsersättning eller sjukersättning, procent	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6
Antal annan förmån ³	27 580	23 442	25 158	4 101	3 649	4 798	31 681	27 091	29 956
Andel annan förmån, procent ³	6,8	6,9	7,4	1,7	1,7	2,4	4,8	4,9	5,6
Antal övriga avslut	4 965	4 051	4 050	4 347	3 812	3 523	9 312	7 863	7 573
Andel övriga avslut, procent	1,2	1,2	1,2	1,8	1,8	1,8	1,4	1,4	1,4

¹ Andelen relaterar till totala antalet avslutade sjukfall.

² Mättet innefattar beslut om att inte bevilja ersättning för ytterligare dagar i ett sjukfall.

³ Exklusive övergångar till aktivitetsersättning eller sjukersättning. Vanligast är övergångar till föräldrapenning/graviditetspenning och aktivitetsstöd.

Tabell 46 Avslutade sjukfall efter avslutsanledning⁴⁴

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Andel arbetsföra dag 1–90	78	79	77	78	79	77	78	79	77
Andel arbetsförmåga ej nedsatt dag 1–90	3	2	1	3	2	1	3	2	1
Andel övriga avslut dag 1–90	19	20	22	19	19	22	19	19	22
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Andel arbetsföra dag 91–180	75	86	89	82	92	94	77	88	91
Andel arbetsförmåga ej nedsatt dag 91–180	14	4	2	14	4	3	14	4	2
Andel övriga avslut dag 91–180	11	10	9	4	4	3	9	8	7
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Andel arbetsföra dag 181–365	57	82	87	58	81	86	57	82	87
Andel arbetsförmåga ej nedsatt dag 181–365	34	10	6	35	12	7	35	11	6
Andel övriga avslut dag 181–365	8	8	7	7	7	6	8	8	7
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Andel arbetsföra dag 366–550	60	66	80	56	62	74	59	65	78
Andel arbetsförmåga ej nedsatt dag 366–550	28	22	12	28	23	14	28	22	13
Andel övriga avslut dag 366–550	12	11	8	16	15	12	13	13	9
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Andel arbetsföra dag 551–	43	50	57	39	45	50	42	48	55
Andel arbetsförmåga ej nedsatt dag 551–	31	21	15	27	17	14	30	19	15
Andel övriga avslut dag 551–	25	29	28	34	38	36	28	32	31
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

⁴³ Skillnader i avslag för sjukpenning mellan olika grupper, Socialförsäkringsrapport 2022:1

⁴⁴ Här ingår endast de ärenden som har en rehabiliteringskedja, arbetslösa sjukskrivna är därmed exkluderade.

De stora majoriteten sjukfall avslutas för att den sjukskrivne själv anser sig kunna gå tillbaka till arbetet. Antalet individer som gjorde det minskade under 2022, men sett till andelen av alla avslutade sjukfall ökade andelen arbetsföra. Ökningen av andelen sjukfall där individen själv anser sig vara arbetsföra och avslutar sjukfall är störst i de senare längdintervallen efter dag 180. Detta kan vara ett tecken på att fler individer får en chans att rehabilitera sig tillbaka i arbete i enlighet med intentionerna med den nya lagstiftningen. Andelen män vars sjukfall avslutas för att de anser sig arbetsföra är totalt sett större än andelen kvinnor. Utifrån tabell 46 framgår dock att andelen kvinnor som avslutar sjukskrivningen då de anser sig arbetsföra är högre i ärenden som är 181 dagar eller längre, medan män har en högre andel i ärenden som är mellan 91 och 180 dagar.

Både antalet och andelen sjukfall som avslutas med avslag fortsatte att minska under 2022. Att antalet fortsatte minska beror på de utökade undantagsmöjligheterna vid bedömning av arbetsförmågan enligt rehabiliteringskedjan. Dessutom har ytterligare förändringar av lagstiftningen skett som tillsammans gjort sjukförsäkringen mer tillgänglig för fler individer. Utöver den förändrade lagstiftningen har vi sedan något år tillbaka mer fokus på att göra helhetsbedömningar och har förtydligt beviskravet, vilket också kan påverka avslagsfrekvensen. Att även andelen som avslutas med avslag minskade är en följd av att andelen sjukfall där individen själv anser sig vara arbetsföra ökade. Andelen sjukfall som avslutades genom avslag uppgick under 2022 till 2,4 procent, att jämföra med 3,2 procent under 2021. Andelen var något lägre för kvinnor än för män under 2022 medan förhållandet var det omvända 2021. De största minskningarna av andelen ärenden som avslutas med avslag finns i längre ärenden, där minskningen mellan 2020 och 2022 är störst i ärenden som varar mellan 181 och 365 dagar. Andelarna minskar för både kvinnor och män i ungefär lika stor utsträckning.

Antalet personer som fick aktivitetsersättning eller sjukersättning i stället för sjukpenning ökade något under året, liksom andelen. Även andelen som är över 60 år när de beviljas sjukersättning ökade, vilket skulle kunna bero på äldrereglerna inom sjukersättningen som infördes i september 2022. Både antalet och andelen som gick över till någon förmån utanför sjukförsäkringen ökade. Bland kvinnor var andelen 7,4 procent och bland män 2,4 procent. Bland kvinnor är det relativt vanligt att gå från sjukpenning till föräldrapenning eller graviditetspenning, vilket förklarar en del av könsskillnaden.

Arbetslivsinriktad rehabilitering med rehabiliteringspenning

En person som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom och deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering kan få rehabiliteringspenning. Som redovisats ovan har antalet personer med rehabiliteringspenning ökat de senaste åren. Lagändringar som syftar att fler ska få möjlighet att återgå i arbete hos den egna arbetsgivaren kan ha påverkat utvecklingen. En annan bidragande faktor kan vara det förändringsarbete som pågår för att skapa bättre förutsättningar för arbetet med samordningsuppdraget. Andelen kvinnor som får rehabiliteringspenning är 65 procent, vilket i princip motsvarar andelen kvinnor med pågående sjukfall.

Antalet dagar som en person har fått sjukpenning innan hen får rehabiliteringspenning har minskat något sedan pandemiåren 2020 och 2021. I år var medianen 616 dagar, en minskning från 643 dagar under 2021. Kvinnor får i regel fler dagar med sjukpenning än män innan de beviljas rehabiliteringspenning. Skillnaden har dock minskat från föregående år.

Andelen personer som lämnar sjukförsäkringen efter att ha deltagit i arbetslivsinriktad rehabilitering har ökat, från 26 till 31 procent. Andelen kvinnor som lämnar

sjukförsäkringen är lägre än andelen män som gör det, 29 procent jämfört med 34 procent.⁴⁵ En möjlig orsak är att det är betydligt vanligare bland kvinnor med långvarig sjukfrånvaro för stressrelaterad psykisk ohälsa som hänger ihop med sociala och organisatoriska förhållanden på arbetsplatsen.⁴⁶ Detta kan sannolikt försvåra möjligheten till verkningsfulla arbetslivsinriktade rehabiliteringsåtgärder, eftersom kompetensen om psykisk ohälsa behöver stärkas hos alla aktörer i sjukskrivningsprocessen. Läs mer i avsnittet Förmåner vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga, under rubriken *Behovsstyrd handläggning för att personer ska få ett effektivt stöd*.

Sjukersättning

I det här avsnittet redovisas antalet pågående och nybeviljade sjukersättningar, avslag på ansökan om sjukersättning samt antalet personer som har en vilande sjukersättning för att prova på att arbeta eller studera.

Pågående ärenden om sjukersättning

I december 2022 hade 212 000 personer sjukersättning. Det är en minskning sedan december 2021, då det var 222 000 personer. Av dem som hade sjukersättning i december 2022 hade 127 000 personer beviljats förmånen enligt 2008 års regelverk och 85 400 personer enligt det äldre regelverket. Av dem som omfattas av 2008 års regelverk är 59 procent kvinnor och 41 procent män. Bland dem som omfattas av det äldre regelverket är 57 procent kvinnor och 43 procent män. En delförklaring till den högre andelen kvinnor är att fler kvinnor ansöker om sjukersättning.

Antalet personer med sjukersättning förväntas att fortsätta minska.⁴⁷ Många som har sjukersättning är äldre och förmånen upphör vid 65 års ålder när man i stället kan få ålderspension.⁴⁸ Även om antalet som beviljats sjukersättning har ökat något sedan förra året ligger det kvar på en låg nivå, vilket gör att utflödet från försäkringen är större än inflödet.

Nybeviljande av sjukersättning

Under 2022 nybeviljades 6 800 personer sjukersättning – en ökning med 26 procent från 2021, då antalet var 5 400 personer. Under 2022 var antalet nybeviljanden 1,5 sjukersättningar per 1 000 försäkrade, vilket är en ökning från 2021 då antalet var 1,2. Antalet nybeviljanden ligger dock fortfarande på en historiskt låg nivå, vilket beror på hur det nuvarande regelverket är utformat.⁴⁹

Skillnaden mellan kvinnor och män i antal nybeviljade sjukersättningar per 1 000 försäkrade är oförändrad mellan 2021 och 2022. Antalet är därmed fortsatt högre för kvinnor, 1,7 i jämförelse med 1,4 för män. Det högre antalet beror till viss del på att det är fler kvinnor som har långvariga sjukskrivningar och att det ofta är långa sjukskrivningar som föregår sjukersättning. Det högre antalet beror även på att det är fler kvinnor än män som ansöker om sjukersättning.

⁴⁵ Avser personer som lämnar sjukförsäkringen helt. För 2022 avses perioden 1 januari–30 september. På grund av efterregistreringar kan uppgifterna inte fullt ut jämföras med årsredovisningen 2021.

⁴⁶ Sjukfrånvaro i psykiatriska diagnoser – En registerstudie av Sveriges arbetande befolkning i åldern 20–69 år. Socialförsäkringsrapport 2020:8.

⁴⁷ Utgiftsprognos för budgetåren 2022–2026–November 2022, dnr FK 2022/002244.

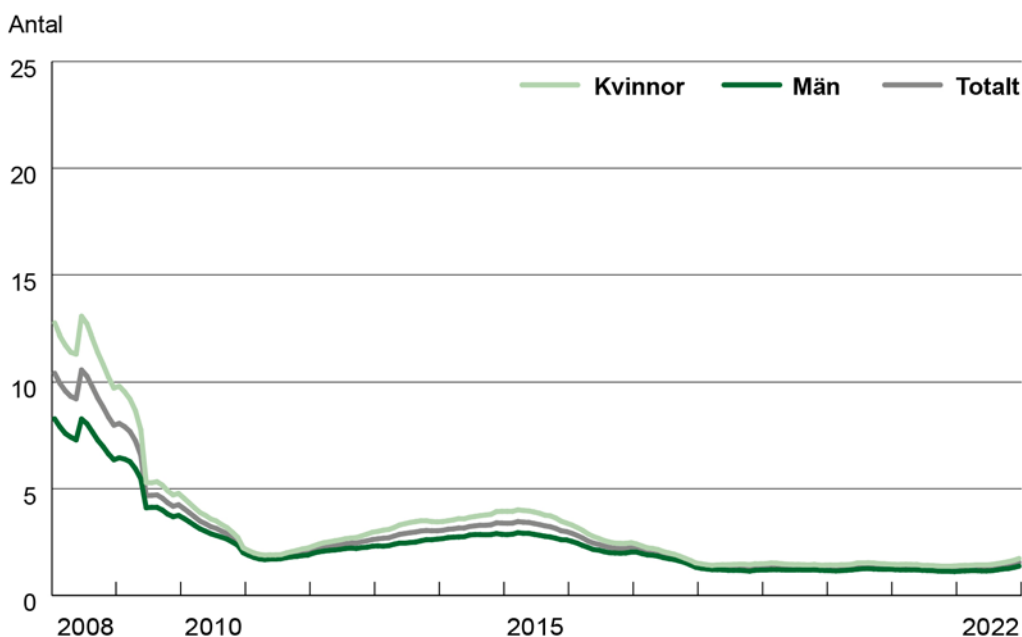
⁴⁸ Åldersgränsen höjdes med ett år från den 1 januari 2023. Det innebär att sjukersättning lämnas som längst till och med månaden före den månad den försäkrade fyller 66 år.

⁴⁹ Se svar på regeringsuppdrag Uppföljning av sjukfrånvarons utveckling 2020, dnr 001382-20

För sjukersättning infördes de så kallade äldrereglerna 1 september 2022. De nya reglerna kan antas leda till att fler försäkrade som ska fylla eller har fyllt 60 år kommer att få sjukersättning och att åldersgruppens andel av det totala antalet som får förmånen ökar. En sådan ökning kan ses i statistiken för september till december 2022.

Den som är yngre än 30 år kan sedan 2017 få sjukersättning om hen har en så omfattande funktionsnedsättning att rehabilitering och inträde eller återgång i arbete aldrig kommer att bli aktuellt. Under året beviljades sjukersättning till 107 personer som var yngre än 30 år, jämfört med 99 personer under 2021. I gruppen ingår inte de som går direkt från aktivitetsersättning till sjukersättning.

Diagram 5 Nybeviljade sjukersättningar per 1 000 försäkrade (30–64 år)¹

¹ Avser 12-månaders rullande medelvärden.

Av de 7 000 försäkrade som beviljades sjukersättning under 2022 ansökte 78 procent själva. I övriga fall har Försäkringskassan tagit initiativ till att byta sjukpenning mot sjukersättning. Av dem som beviljades sjukersättning under 2022 ansökte 5 500 själva, vilket kan jämföras med 4 300 under 2021. Av dessa ansökningar gjordes 3 000 av kvinnor och 2 500 av män.

Avslag vid ansökan om sjukersättning

Här redovisas antal och andel avslag på ansökan om sjukersättning. Den höga andelen avslag beror till stor del på det restriktiva regelverket.

Tabell 47 Avslag vid ansökan om sjukersättning¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Antal avslag	6 315	4 721	4 201	4 845	3 564	3 175	11 160	8 285	7 376
Andel avslag, procent	66,2	59,9	53,5	59,6	53,0	46,7	63,2	56,7	50,3

¹ Avser initial ansökan. På grund av efterregistreringar kan antalet skilja sig från årsredovisningen 2021, vilket gör att även andelen kan skilja sig. Från och med i år hämtas denna statistik på ett nytt sätt vilket även det kan innebära att skillnader finns jämfört med tidigare.

Under 2022 avslogs färre ansökningar än under 2021. Även andelen avslag har minskat. Att andelen avslag fortsätter minska kan bero på en dom i Högsta förvaltningsdomstolen 2019 som förtydligade begreppet förvärvsarbete på arbetsmarknaden. Andelen avslag är fortfarande högre för kvinnor än för män, en skillnad som dessutom ökat men som inte kan förklaras utifrån tillgängliga underlag.

Arbete och studier under tid med sjukersättning

Den som har sjukersättning enligt regelverket från 2008 kan prova att arbeta eller studera med vilande sjukersättning. Under 2022 provade i genomsnitt 821 personer per månad att arbeta. Motsvarande antal under 2021 var 769. Antalet personer som provade att studera har däremot minskat sedan föregående år, från i genomsnitt 130 till 120 personer per månad.

Av dem som använde sig av möjligheten till vilande ersättning var 69 procent kvinnor och 31 procent män. Skillnaden beror till del på att fler kvinnor än män har sjukersättning. Den högre andelen kvinnor beror sannolikt också på skillnader i diagnoser mellan könen; kvinnor har en högre andel av de vanligast förekommande psykiatriska diagnoserna i form av stressrelaterade sjukdomar, depression och ångestsjukdomar.⁵⁰

Även de som har beviljats sjukersättning enligt det äldre regelverket kan prova att arbeta utan att rätten till sjukersättning påverkas. För dem påverkar inte inkomster upp till ett fribelopp sjukersättningen.⁵¹ Under januari till november 2022 har i genomsnitt cirka 3 700 personer i månaden någon gång utnyttjat denna möjlighet, varav 66 procent var kvinnor och 34 procent män.

Aktivitetsersättning

I det här avsnittet redovisas antalet pågående och nybeviljade aktivitetsersättningar, avslag på ansökan om aktivitetsersättning, antalet personer som har vilande aktivitetsersättning för att prova på att arbeta eller studera, aktiviteter under tid med aktivitetsersättning samt antalet personer som lämnat aktivitetsersättningen och om de går vidare till arbete eller studier.

Pågående aktivitetsersättningar

I december 2022 hade 29 700 personer aktivitetsersättning. Det är något fler än i december 2021, då antalet var 28 900. Av dem som hade aktivitetsersättning i december 2022 fick 5 400 personer ersättningen för förlängd skolgång, medan 24 000 personer fick den på grund av nedsatt arbetsförmåga.

Av dem som har aktivitetsersättning är 46 procent kvinnor och 54 procent män. Vid förlängd skolgång är andelen kvinnor och män lika stor. Andelen kvinnor som får aktivitetsersättning vid förlängd skolgång har därmed ökat från 49 procent år 2021. För aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga är andelen kvinnor 45 procent och andelen män 55 procent. Andelen kvinnor som får aktivitetsersättning för nedsatt arbetsförmåga var oförändrad jämfört med 2021. Skillnaden mellan kvinnor och män beror sannolikt på skillnader i diagnoser mellan könen. Kvinnor har en högre andel psykiatriska diagnoser i form av stressrelaterade sjukdomar, depression och ångestsjukdomar.⁵²

⁵⁰ Se svar på regeringsuppdrag Uppföljning av sjukfrånvarons utveckling 2020, dnr 001382 20.

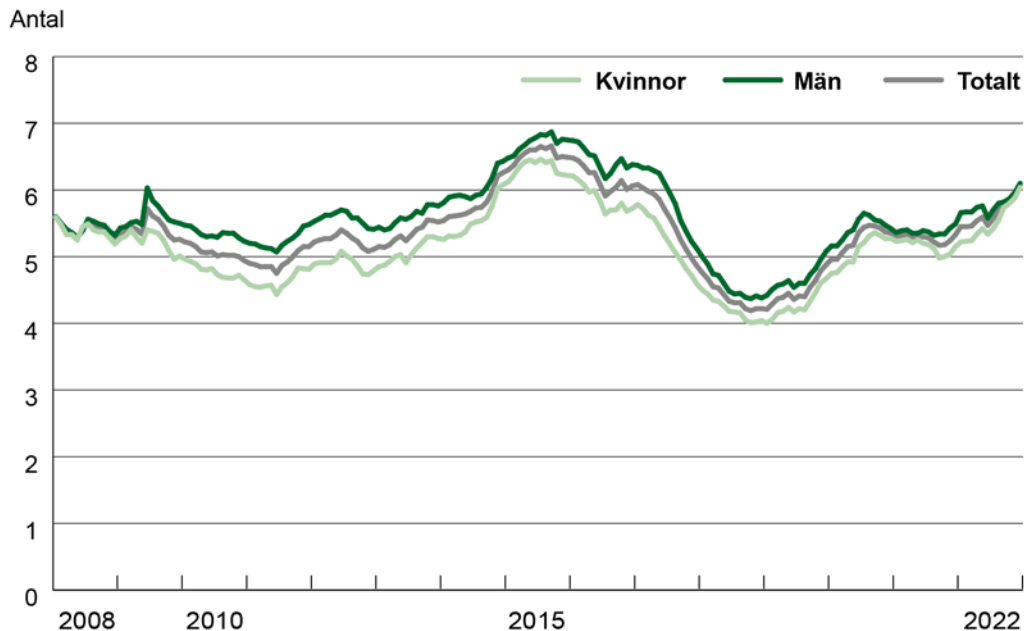
⁵¹ Storleken på fribeloppet är beroende av omfattningen på personens sjukersättning. Vid hel sjukersättning uppgick fribeloppet under år 2022 till 48 300 kronor.

⁵² Se svar på regeringsuppdrag Uppföljning av sjukfrånvarons utveckling 2020, dnr 001382 20.

Antalet nybeviljade aktivitetsersättningar

Under 2022 nybeviljades 7 500 personer aktivitetsersättning. Det är en ökning med 12 procent sedan 2021, då det var 6 700 personer.

Diagram 6 Nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar per 1 000 försäkrade för personer i åldern 19–29 år¹

¹ Nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar per 1 000 försäkrade baseras på medelantalet beslut under en rullande 12månadersperiod. Sedan lagändringen i februari 2017 finns en möjlighet att beviljas sjukersättning från 19 års ålder.

För att komplettera bilden av antalet nybeviljanden av aktivitetsersättning visas i diagram 6 ett mått där antalet personer som nybeviljats aktivitetsersättning och sjukersättning sätts i relation till antalet försäkrade i åldern 19–29 år.

Antalet personer per 1 000 försäkrade som nybeviljas ersättning minskade under perioden 2015–2018. Från 2019 började antalet att öka igen, och ökningen fortsatte under första halvåret 2020. Därefter minskade antalet igen fram till slutet av 2021. Under 2022 har antalet återigen börjat öka och^{53, 54} i december 2022 beviljades 6,1 personer av 1 000 försäkrade ersättning, att jämföra med 5,3 personer i december 2021.

Det finns en liten skillnad mellan könen. Bland kvinnor beviljades 6,0 personer per 1 000 försäkrade ersättning, medan siffran för män var 6,1 personer per 1 000 försäkrade. Skillnaden har dock minskat sedan 2021, då 5,1 kvinnor och 5,5 män per 1000 försäkrade beviljades aktivitetsersättning.

Avslag vid ansökan om aktivitetsersättning

Sammantaget avslogs 2 280 ansökningar om aktivitetsersättning under 2022. Det är 22 procent färre än under 2021, då 2 926 ansökningar avslogs. Även andelen avslag har minskat, både vid ansökan om aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga och vid förlängd skolgång.

⁵³ Se svar på regeringsuppdrag Uppföljning av sjukfrånvarons utveckling 2020, dnr 001382 20

⁵⁴ Utgiftsprognos för budgetåren 2022–2026 – November 2022 FK 2022/002244.

Avslag vid ansökan om aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga

Tabell 48 Avslag vid ansökan om aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Antal avslag vid initial ansökan	1 204	857	640	1 185	845	681	2 389	1 702	1 321
Andel avslag vid initial ansökan, procent	44,6	35,6	26,9	41,2	32,8	26,9	42,9	34,2	26,9
Antal avslag vid förlängningsansökan	505	290	200	553	271	217	1 058	561	417
Andel avslag vid förlängningsansökan, procent	9,4	5,9	4,0	9,4	5,0	3,9	9,4	5,4	4,0

¹ På grund av efterregistreringar kan antalet skilja sig från årsredovisningen 2021, vilket även gör att andelen kan skilja sig. Från och med i år hämtas denna statistik på ett nytt sätt vilket även det kan innebära att skillnader finns jämfört med tidigare.

Under 2022 fick färre personer avslag på sin initiala ansökan om aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga än under 2021. Även andelen avslag på initiala ansökningar har minskat. Avslagsandelen är nu lika för kvinnor och män.

Andelen avslag på förlängningsansökningar under 2022 var lägre än under 2021. Skillnaden mellan män och kvinnor är små. Att andelen avslag minskar vid både initial ansökan och förlängningsansökan skulle kunna bero på delvis förändrad rättspraxis efter en dom i Högsta förvaltningsdomstolen från oktober 2019. Domen förtydligar begreppet förvärvsarbete på arbetsmarknaden, och kan även framöver bidra till att minska andelen avslag.

Avslag vid ansökan om aktivitetsersättning vid förlängd skolgång

Tabell 49 Avslag vid ansökan om aktivitetsersättning vid förlängd skolgång¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Antal avslag	639	367	279	543	296	263	1 182	663	542
Andel avslag, procent	18,4	12,9	11,9	16,7	10,4	10,7	17,6	11,7	11,3

¹ På grund av efterregistreringar kan antalet skilja sig från årsredovisningen 2020, vilket även gör att andelen kan skilja sig.

Under 2022 fick färre personer avslag på ansökan om aktivitetsersättning vid förlängd skolgång. Även andelen avslag minskade något. Kvinnor fick avslag i större utsträckning än män, men skillnaden mellan könen har minskat sedan 2021. Vi kan dock inte förklara den utifrån tillgängliga underlag.

Arbete och studier under tid med aktivitetsersättning

Personer med aktivitetsersättning kan prova att arbeta eller studera med vilande ersättning. Under 2022 hade i genomsnitt 387 personer per månad vilande ersättning, varav 48 procent var kvinnor och 52 procent män. Det var en liten minskning från 2021, då det var i genomsnitt 391 personer per månad.

Aktiviteter för unga med aktivitetsersättning

När en person beviljas aktivitetsersättning ska Försäkringskassan undersöka om det finns möjlighet för hen att delta i aktiviteter. Aktiviteterna ska antas ha en gynnsam inverkan på sjukdomstillståndet eller den fysiska och psykiska prestationsförmågan.

För de kostnader som uppstår på grund av aktiviteterna betalar Försäkringskassan ut särskild ersättning. Utgifterna uppgick till cirka 25,9 miljoner kronor under 2022. Det är en ökning sedan föregående år. Då var utgifterna cirka 21,4 miljoner kronor, medan de var cirka 23,3 miljoner kronor under 2020. Utgifterna för den särskilda ersättningen har varierat över tid, men vad det beror på vet vi inte. De största utgiftsposterna är idrottsaktiviteter, ersättning för resor mellan bostad och aktivitet samt kursavgifter.

Personer som lämnar aktivitetsersättningen

Under 2022 lämnade 4 900 personer aktivitetsersättningen, vilket kan jämföras med 5 300 personer under 2021. Av dem som lämnade ersättningen var 48 procent kvinnor och 52 procent män.

Den som fyller 30 år har inte längre rätt till aktivitetsersättning. Under 2022 lämnade i genomsnitt 251 personer per månad aktivitetsersättningen av det skälet. Av dem som lämnat ersättningen under juli 2021–mars 2022 på grund av att de fyllt 30 år hade 53 procent inom ett halvår ansökt om och beviljats sjukersättning. För kvinnor var det andelen 46 procent och för männen 59 procent.⁵⁵ Andelen som fick sjukpenning i särskilda fall⁵⁶ var totalt 28 procent, 30 procent för kvinnor och 26 procent för män. Andelen som fick sjukpenning baserad på en tidigare inkomst var 5 procent totalt, 7 procent för kvinnor och 4 procent för män. Övriga hade antingen börjat arbeta eller studera, skrivit in sig hos Arbetsförmedlingen, beviljats föräldrapenning eller försörjningsstöd eller försörjde sig på annat sätt.

Efter period med aktivitetsersättning

Tabell 50 Resultat efter period med aktivitetsersättning¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Arbete, antal	478	387	383	454	396	364	932	783	747
Arbete, andel procent	5,5	4,4	4,4	4,9	4,2	3,8	5,2	4,3	4,1
Studier, antal	288	222	171	176	129	131	464	351	302
Studier, andel procent	3,3	2,5	2,0	1,9	1,4	1,4	2,6	1,9	1,7

¹ Informationen utgår från Försäkringskassans registrering vid avslutad period. Observera att tabellen endast anger antal och andel som går till arbete och studier efter en avslutad period med aktivitetsersättning och behöver inte innebära att personen lämnar ersättningen helt. Det går därför inte att sätta andelen som går till arbete eller studier i relation till det antal personer som lämnade aktivitetsersättningen under 2022.

Totalt har andelen personer som börjar arbeta efter period med aktivitetsersättning minskat något sedan föregående år, liksom andelen som börjar studera. Men det finns skillnader mellan könen: andelen män som börjat studera är oförändrad medan andelen kvinnor som gjort det har minskat. Andelen män som börjat arbeta har minskat, medan andelen kvinnor som gjort det är oförändrad. Utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara dessa skillnader.

Andelen personer som går vidare till studier eller arbete efter en period med aktivitetsersättning är liten. De flesta har antingen ansökt om eller beviljats en ny period med aktivitetsersättning.

⁵⁵ Uppgifterna som redovisas i stycket är en halvårsuppföljning av dem som lämnat aktivitetsersättningen. Exempelvis följs de som lämnade i juli 2021 upp i januari 2022 och de som lämnade i juni 2022 följs upp i december 2022.

⁵⁶ Sjukpenning i särskilda fall kan beviljas den som haft tidsbegränsad sjukersättning eller aktivitetsersättning och har en låg eller ingen sjukpenninggrundande inkomst.

Åtgärder för att förbättra den rättsliga kvaliteten

Stärka kompetensen inom psykisk ohälsa

En allt större del av sjukfrånvaron beror på psykisk ohälsa. Förmågan att hantera psykiatriska diagnoser och rehabiliteringsinsatser knutna till dessa behöver därför förstärkas, och ökade kunskaper om psykisk ohälsa är därmed viktigt för att förbättra kvaliteten i förvaltningen av sjukförsäkringen.

Utmaningarna kring den psykiska ohälsan var ett tema för de rundabordssamtal som Försäkringskassan höll tillsammans med berörda aktörer och experter sommaren 2021 och blev ett uppdrag för en av dess arbetsgrupper, som sedan arbetat vidare med gemensam kunskapsuppbyggnad inom psykisk ohälsa och anpassnings- och rehabiliteringsåtgärder. Arbetet slutfördes under hösten 2022 och har lett till inrättandet av ett gemensamt kunskapsforum. Forumet ska tillgängliggöra kunskap mellan aktörerna, dela erfarenheter av kunskapsutveckling, samordna gemensam kunskapsspridning samt identifiera kunskapsluckor. Det förväntas ge ökad kunskap om verkningsfulla insatser vid psykisk ohälsa och därigenom högre kvalitet på längre sikt. Försäkringskassan undersöker möjligheterna att ansöka om medel från Europeiska socialfonden (ESF) för att få resurser till att starta en nationell arbetsgrupp.

Förstärkt rättsligt stöd

Under året har vi förstärkt det rättsliga stödet till handläggningen genom att anställa avdelningsjurister till respektive försäkringsavdelning. Genom utökning och utveckling av det rättsliga stödet till handläggningsverksamheten förväntas tillämpningen på sikt bli mer enhetlig och de lokala och regionala variationerna minska.

Inom handläggningen av sjukpenning har dessutom ett samlat nationellt och verksamhetsnära försäkringsstöd skapats, genom att organisera försäkringsspecialister nationellt tillsammans med avdelningsjurister och verksamhetsutvecklare. Tidigare var försäkringsspecialisterna organiserade lokalt, vilket har bidragit till geografiska skillnader i arbetssätt och tillämpning. Med en nationalisering av försäkringsstödet kan gemensamma arbetssätt tas fram och en gemensam syn av uppdraget och tillämpningen skapas. Ett samlat stöd skapar också förutsättning för en jämnare tillgång av försäkringsstöd. Sammantaget förväntas detta leda till minskade geografiska variationer i tillämpningen. Arbeta med att utveckla arbetssätt för det nya försäkringsstödet pågår.

Det är dock ännu för tidigt att se några effekter av förändringarna, eftersom de precis har genomförts och arbetssätten fortfarande utformas.

Försäkringskassans utredningsskyldighet

För att säkerställa att de beslut som fattas grundas på ett tillräckligt underlag och att enskilda personer inte blir utan nödvändig rehabilitering har vi under året fortsatt arbetet med att förbättra uppfyllandet av utredningsskyldigheten i ärenden om sjukpenning, aktivitetsersättning och sjukersättning. Vi har bland annat reviderat och utvecklat befintliga utbildningar i utredningsmetodik. Vi ser också över hur stödet till de handläggare som håller utredningssamtal ska kunna förstärkas. Syftet är att utveckla deras kompetens i bemötande genom bra samtalsteknik. Arbetet kommer att presenteras i en delrapport under 2023.

Uppföljningar visar att våra insatser för att förtydliga utredningsskyldigheten har lett till förbättringar inom flera områden. Utredningarna av arbetsförmågans nedsättning och rätten till ersättning inom handläggningen av sjukersättning och sjukpenning har förbättrats. För aktivitetsersättning kan insatserna ha bidragit till en ökad produktivitet, se mer under Förmåner vid sjukdom och nedsatt arbetsförmåga.

Förtydliganden om information i läkarintygen

Arbetet med att förtydliga vilken information som behövs i läkarintyget för att kunna bedöma arbetsförmågans nedsättning och behovet av rehabilitering har fortsatt under året, dock inledningsvis i långsammare takt på grund av hög belastning under pandemin. Arbetet bedrivs i nära dialog med Socialstyrelsen och är en fortsättning på regeringsuppdraget om att vidareutveckla handläggningen av sjukförsäkringen i dialog med hälso- och sjukvården. Syftet är skapa en samsyn om vilka medicinska uppgifter Försäkringskassan behöver. Utan en gemensam bild riskerar både bedömningarna av arbetsförmågans nedsättning och rehabiliteringsarbetet att bli lidande.

Arbetet kommer att fortsätta även under 2023, och resultat förväntas därför först kommande år.

Stöd för analys av medicinska underlag inom aktivitetsersättning och sjukersättning

Vi har arbetat vidare med att utveckla det digitala metodstödet SAMU (Strukturerad analys av medicinska underlag). SAMU sorterar ut information om diagnoser, funktionsnedsättningar och aktivitetsbegränsningar i ett läkarutlåtande. Stödet syftar till att öka likformigheten i den försäkringsmedicinska analysen och att utveckla försäkringsutredarens kompetens i att analysera medicinska underlag.

Under 2022 har fler försäkringsutredare fått tillgång till SAMU, och deras upplevelse av att arbeta med det har följts upp. Resultatet av uppföljningen kommer att ligga till grund för den fortsatta utvecklingen, bland annat pågår arbete med att förbättra dokumentationsstödet. SAMU kommer att implementeras successivt för att göra det möjligt att utvärdera och eventuellt justera stödet innan det börjar användas av samtliga försäkringsutredare.

Kvalitetssäkring

Under juni 2021 infördes en förstärkt kvalitetssäkring vid dag 181 i rehabiliteringskedjan för att säkerställa att den ändrade lagstiftningen tillämpades korrekt.⁵⁷ Aktgranskningar som genomfördes samma höst och under våren 2022 visade att syftet med kvalitetssäkringen var uppnått. Därför beslutade vi i juni att avveckla den.

Under hösten infördes ny kvalitetssäkring i ärenden där det kan vara aktuellt att byta ut sjukpenning mot sjukersättning. Syftet är att säkerställa att de nya reglerna om sjukersättning för äldre som trädde i kraft 1 september tillämpas korrekt och enhetligt. Det är ännu för tidigt att se några effekter av detta arbete.

Begripliga beslut

Vi arbetar kontinuerligt för att förbättra begripligheten i besluten till den enskilde. Det handlar både om kompetensutveckling och stöd till medarbetare för att skriva kommuniserings- och beslutsbrev.

Inom sjuk- och aktivitetsersättning har en insats med temat ”att skriva beslut” genomförts under året. Skrivhandledningen för beslut om aktivitetsersättning och sjukersättning har uppdaterats, och medarbetarna har fått ta del av filmer med inspiration och fördjupningar

⁵⁷ Den förstärkta kvalitetssäkringen omfattade ärenden där handläggaren övervägde att avslå en ansökan om sjukpenning mellan dag 181 och 365 i rehabiliteringskedjan. Den innebar bland annat att ärendena skulle granskas av två olika specialister innan ett beslut om avslag fattades. Normalt görs granskningen enbart av en specialist.

kring olika aspekter av skrivandet. Syftet med insatsen är att tydliggöra vad man behöver ta hänsyn till för att göra beslutet rättsligt korrekt samtidigt som det är begripligt för mottagaren.

Även inom sjukpenning har skrivhandledningen för kommuniserings- och beslutsbrev uppdaterats för att ge handläggarna stöd i hur de ska bygga upp en begriplig beslutsomtyvering. Därutöver har brevmallar för beslut om avslag om sjukpenning reviderats.

Det är ännu för tidigt att se effekter av insatserna. Men uppföljningar visar att tidigare genomförda åtgärder har bidragit till fler kontakter i ärenden om sjukersättning, att medarbetarna fått en ökad förståelse av den försäkrades situation och att man upplever att färre försäkrade hör av sig med frågor efter att ha läst kommuniserings- eller beslutsbrev.⁵⁸ Även inom sjukpenning visar uppföljningar en viss positiv utveckling efter tidigare genomförda åtgärder, där dispositionen i beslutsmallarna blivit mer överskådlig och besluten har färre språkfel.⁵⁹

Vårt samordningsuppdrag i ärenden om sjukpenning

För att sjukskrivna personer ska få ett tillräckligt stöd för att återgå i arbete är det av avgörande betydelse att alla aktörer i sjukskrivningsprocessen bidrar aktivt utifrån sina respektive ansvarsområden.

Försäkringskassan har inga rehabiliteringsåtgärder att erbjuda den sjukskrivne. Däremot har vi en viktig samordnande roll i sjukskrivningsprocessen. Det handlar om att se till att behovet av rehabilitering snarast klarläggs och att nödvändiga åtgärder vidtas så att rehabiliteringen blir effektiv. I det arbete ska vi samverka med de andra aktörerna i sjukskrivningsprocessen.

Vi har under året förtydligt vad samordningsuppdraget innebär utifrån lagstiftningen. Syftet är att skapa en gemensam intern bild av vad uppdraget innebär och hur vi ska arbeta med det för att säkerställa att vi vidtar nödvändiga åtgärder för en effektiv rehabilitering. Vi har även genomfört kompetensutveckling för handläggare och chefer, och arbetar med att ta fram stödmaterial. Resultat av arbetet förväntas komma år.

Strukturell samverkan med andra aktörer för att uppnå målet

Andra aktörers insatser i sjukskrivningsprocessen har stor betydelse för sjukfrånvarons utveckling. Deras insatser bidrar till att uppfylla målen, och Försäkringskassans samverkan med dem är därför viktig för att långsiktigt uppnå målen i sjukförsäkringen. Kapitel 30 i socialförsäkringsbalken och förordningen (2009:1174) med instruktion för Försäkringskassan anger vilka aktörer vi har i uppdrag att samverka med, både generellt och utifrån rehabiliteringsperspektivet i sjukförsäkringen. Särskilt betydelsefull i sammanhanget är samverkan med hälso- och sjukvården, arbetsgivare och Arbetsförmedlingen. Även Socialstyrelsen har betydelse genom det kunskapsstöd de ger till hälso- och sjukvårdens och deras arbete med sjukskrivningar. På liknande sätt har Arbetsmiljöverket en viktig roll genom att stödja utvecklingen mot ett hållbart arbetsliv. Vi ser också samordningsförbunden och Europeiska socialfonden som viktiga arenor och

⁵⁸ Inom sjuk- och aktivitetsersättning har Försäkringskassan tidigare haft insatser med tema ”förståelse” och med tema ”svåra samtal”.

⁵⁹ Inom sjukpenning har Försäkringskassan tidigare haft en förstärkt kvalitetssäkring, samt tagit fram en ny webbutbildning, *Att skriva begripliga beslut*.

resurser för att tillsammans med andra aktörer nå målen. Insatser som sker för att utveckla samverkan med andra aktörer leder inte till omedelbara effekter under samma år de genomförs, men bedöms ha betydelse för vår långsiktiga måluppfyllelse.

Samverkan med hälso- och sjukvården⁶⁰

Vi har en väl utbyggd struktur för samverkan med hälso- och sjukvården på central, regional och lokal nivå. Det finns bland annat en nationell samverkansgrupp som hanterar nationella frågor som rör sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Försäkringskassan har under 2022 fortsatt implementeringen av gemensamma utgångspunkter och strukturer för samverkan på nationell nivå. Arbetet bedrivs tillsammans med Socialstyrelsen, Sveriges kommuner och regioner (SKR) och det nationella programområdet (NPO) för rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin. Syftet är att omhänderta gemensamma utmaningar och informera varandra om kommande förändringar. Denna strategi togs fram inom ramen för det så kallade Dialoguppdraget, som Försäkringskassan genomförde tillsammans med Socialstyrelsen.

Utifrån strategin har vi, tillsammans med övriga berörda aktörer, under 2022 genomfört utvecklingsinsatser för bättre försäkringsmedicinska underlag, bättre stöd och utveckling av hälso- och sjukvårdens försäkringsmedicinska arbete samt strukturer och arbetsformer för dialog.⁶¹

Utöver den befintliga nationella samverkansgruppen har de berörda aktörerna även inrättat en strategisk nivå dit övergripande frågor lyfts. Den nivån utgörs av avdelningschefer på Försäkringskassan, Socialstyrelsen och SKR.

Det pågår också en löpande dialog om gemensamma frågor mellan Försäkringskassan och regionerna i den lokala och regionala samverkan. Det finns upprättade samverkansforum i varje region, där lokala eller regionala frågor eller avvikelser hanteras enligt överenskomna arbetssätt.⁶²

Försäkringskassan och Socialstyrelsen har samarbetat med hälso- och sjukvården kring uppdraget att fortsätta utveckla förutsättningarna att följa läkarintyg på vårdenhetsnivå.⁶³ Vår slutsats är att det inte är möjligt i dagsläget på grund av begränsningar i nuvarande katalogtjänst, som ligger utanför vad Försäkringskassan kan påverka.

Samverkan med Arbetsmiljöverket⁶⁴

Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket har en fyraårig nationell överenskommelse om samverkan som löper under perioden 2021–2024.⁶⁵ Utöver den nationella överenskommelsen upprättar myndigheterna årligen en gemensam plan för aktiv samverkan. Syftet är att främja arbetsgivarnas ansvar för arbetsmiljö, förebygga ohälsa samt att arbeta

⁶⁰ Se svar på regeringsuppdrag Uppdrag att stärka sjukförsäkringshandläggningen för att åstadkomma en välfungerande sjukskrivningsprocess, dnr 2021/019759.

⁶¹ Uppdrag att vidareutveckla sjukförsäkringshandläggningen i dialog med hälso- och sjukvården, dnr 2020/001239.

⁶² Utgångspunkter och strukturer för bättre samverkan mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården, dnr FK 2022/012306-1

⁶³ Svar på regeringsuppdrag Rapport – Fortsatt uppdrag att skapa förutsättningar för uppföljningar av läkarintyg, Försäkringskassan och Socialstyrelsen 2022, dnr 2022/012294

⁶⁴ Se svar på regeringsuppdrag Uppdrag att stärka sjukförsäkringshandläggningen för att åstadkomma en välfungerande sjukskrivningsprocess, dnr 2021/019759.

⁶⁵ Överenskommelse om samverkan mellan Arbetsmiljöverket och Försäkringskassan 2021-2024, dnr 2020/004786.

effektivt med arbetsanpassning och rehabilitering. Målet är att tillsammans bidra till ett hållbart arbetsliv och i förlängningen till en låg och stabil sjukfrånvaro.

Myndigheternas nationella samverkan har under 2022 dels skett inom ramen för Arbetsmiljöverkets planerade nationella tillsyn av föreskrifterna om arbetsanpassning,⁶⁶ dels genom fortsatt fokus på att Försäkringskassan i sin handläggning ska identifiera arbetsgivare som brister i sitt arbetsanpassnings- och rehabiliteringsansvar.

Syftet med att Arbetsmiljöverket och Försäkringskassans samverkade i tillsynen av föreskrifterna om arbetsanpassning var främst att dela kunskap. Arbetsmiljöverket efterfrågade ökad kunskap om vilket stöd som arbetsgivare kan få från oss, exempelvis bidrag för arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd.

Vi har under året även fortsatt att utveckla förmågan att identifiera arbetsgivare som brister i sitt ansvar för arbetsmiljö, arbetsanpassning och rehabilitering, att signalera till Arbetsmiljöverket, som i sin tur kan ta ställning till om det är aktuellt med någon åtgärd.

Samverkan med arbetsgivare⁶⁷

De flesta arbetsgivare får tillräckligt stöd på Försäkringskassans webbplats, av kundcenter för partner och genom kontakter i handläggningen. Men efter dialog och behovsbedömning kan fördjupad samverkan med arbetsgivare etableras. Åtgärderna inom ramen för den fördjupade samverkan anpassas till de behov som arbetsgivaren och Försäkringskassan är överens om och kan dokumenteras i en överenskommelse. De flesta av dessa överenskommelser görs mellan Försäkringskassan och kommuner eller regioner som arbetsgivare.

På nationell nivå träffar vi återkommande de stora arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna. Dessa möten är viktiga för dialogen om våra gemensamma utmaningar i sjukskrivningsprocessen.

Utifrån rundabordsamtalen om sjukförsäkringen och samordningsuppdraget bildade vi en arbetsgrupp tillsammans med representanter från arbetsgivarorganisationerna. Arbetsgruppen har arbetat med att utveckla informationskanalerna på Försäkringskassan, med särskilt fokus på informationen till små och medelstora arbetsgivare, samt att utveckla andra kontaktvägar mellan Försäkringskassan och arbetsgivarna.

Den gemensamma arbetsgruppen med arbetsgivarorganisationerna har avslutats, och fortsatt återkoppling av utvecklingsarbetet och dialog kommer att ske i etablerade gemensamma forum, exempelvis partnerrådet⁶⁸.

Bidrag för arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd

Försäkringskassan handlägger och administrerar bidrag för köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd. Syftet med bidraget är att stödja arbetsgivare som anlitar expertstöd för att förebygga sjukfall och underlätta återgång i arbete efter sjukdom. Stödet omfattar insatser för att utreda, initiera, planera, genomföra och följa upp åtgärder för arbetstagarens återgång i arbete. Under 2022 har informationskampanjer genomförts i

⁶⁶ Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om arbetsanpassning (AFS 2020:5).

⁶⁷ Se svar på regeringsuppdrag Uppdrag att stärka sjukförsäkringshandläggningen för att åstadkomma en välfungerande sjukskrivningsprocess, dnr 2021/019759.

⁶⁸ På nationell nivå för Försäkringskassan dialog med arbetsgivarorganisationer via ett partnerråd. I partnerrådet ingår Svenskt Näringsliv, Arbetsgivarverket, Sveriges Kommuner och Regioner, Företagarna, Sobona, KFO och Småföretagarnas Riksförbund.

syfte att öka kännedomen om bidraget hos små och medelstora företag. Uppföljning av kampanjen görs under 2023.

För 2022 fanns 150 miljoner kronor avsatta för bidraget och Försäkringskassan har till och med årsskiftet betalat ut cirka 61,8 miljoner kronor till 1 484 arbetsgivare. Det kan jämföras med 2021, då Försäkringskassan vid årsskiftet hade betalat ut cirka 49 miljoner kronor till 1 220 arbetsgivare. Ökningen av utbetalat belopp och antal arbetsgivare kan sannolikt förklaras av att färre insatser genomfördes under pandemin.

Samverkan med Arbetsförmedlingen⁶⁹

När det gäller sjukförsäkringen samverkar Försäkringskassan med Arbetsförmedlingen främst inom det förstärkta samarbetet, samordningsförbunden och projektverksamhet inom ramen för den Europeiska socialfonden (ESF). Det förstärkta samarbetet är sedan 2012 ett årligt likalydande uppdrag i Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens regleringsbrev. Det består av två delar: dels rehabiliteringssamverkan för försäkrade som behöver rehabiliteringsinsatser för att få eller återfå arbetsförmåga, dels kontakt- och omställningsmöten för försäkrade som inte längre har rätt till sjukpenning eller får avslag på ansökan om sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Rehabiliteringssamverkan inleds med att myndigheterna gör en gemensam kartläggning med den försäkrade och berörda aktörer. Efter kartläggningen påbörjar den försäkrade rehabiliteringsinsatser på Arbetsförmedlingen. Under året har Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen sett över och reviderat det överenskomna arbetssättet i rehabiliteringssamverkan för att öka möjligheten för fler att uppnå arbetsförmåga. Det nya arbetssättet kommer att införas under 2023.

I möten för omställning (kontaktmöten eller omställningsmöten) ska myndigheterna säkerställa att försäkrade som inte får ersättning från sjukförsäkringen ges goda förutsättningar vid övergången från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen. Myndigheterna införde ett reviderat arbetssätt i november 2021. I början av 2022 genomfördes en kvalitativ kundundersökning med individer som deltagit vid omställningsmöte.⁷⁰ Undersökningen visade att båda myndigheterna behöver arbeta mer i enlighet med det reviderade arbetssättet för att individer ska uppleva ett bättre stöd i omställningen. Myndigheterna har fortsatt att arbeta enligt arbetssättet och planerar att göra en uppföljande kvantitativ kundundersökning under 2023.

Samordningsförbund för bättre samverkan och rehabilitering

Samordningsförbund är en frivillig form av samverkan mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, en eller flera kommuner och en eller flera regioner.⁷¹ Samverkan genom samordningsförbund syftar till att personer ska uppnå eller förbättra sin arbetsförmåga. Samordningsförbunden finansierar individriktade och strukturövergripande insatser som bedrivs av de samverkande parterna. De individriktade insatserna är arbetslivsinriktade, aktiverande och motiverande, behandlande eller förebyggande.

⁶⁹ Se svar på regeringsuppdragen Uppdrag att stärka sjukförsäkringshandläggningen för att åstadkomma en välfungerande sjukskrivningsprocess, dnr 2021/019759 och Uppdrag om förbättrad kvalitet i ärenden om rätt till sjukpenning, dnr 2020/001876.

⁷⁰ Insatser för personer som är sjukskrivna och för unga med aktivitetsersättning dnr 2021/000476.

⁷¹ Ett samordningsförbund bildas när samtliga förbundsmedlemmar har tagit beslut om en gemensam förbundsordning. Förbundsmedlemmarna utgörs av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, en eller flera kommuner och en eller flera regioner. Dessa kan påverka samordningsförbundets verksamhet genom förbundsordning, medelstilldelning, beredningsgrupp och medlemssamråd. Samordningsförbunden är fristående juridiska personer. De leds av en styrelse som fattar beslut om mål och riktlinjer för förbundets verksamhet och vilka insatser som ska finansieras med den egna budgeten.

De strukturövergripande insatserna syftar till att stärka stödet till individerna genom att stödja samverkan mellan parterna och öka kunskapen om olika gruppers behov av arbetslivsinriktad rehabilitering.

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska arbeta för att samordningsförbunden ska prioritera finansiering av insatser för långtidssjukskrivna, unga med funktionsnedsättning och unga som har aktivitetsersättning. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska bidra till att alla parter i samverkan tar ansvar för samordningsförbundens insatser. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska också genom det Nationella rådet för finansiell samordning stödja utvecklingen av samordningsförbundens verksamhet.⁷²

Försäkringskassan bidrar med statens andel, motsvarande hälften av resurserna, till den finansiella samordningen. Kommuner och regioner bidrar med var sin fjärdedel. För 2022 avsatte staten 339 miljoner kronor till den finansiella samordningen. När Försäkringskassan har fördelat de statliga medlen till förbunden är det styrelsen som förfogar över dem.

Vid utgången av 2022 fanns det 75 samordningsförbund som omfattade 273 av landets 290 kommuner och samtliga regioner. Vi har utsett både ordinarie ledamot och suppleant till samtliga styrelser i förbunden. Därutöver ingår medarbetare från Försäkringskassan i den beredningsgrupp eller motsvarande som finns hos respektive samordningsförbund. Vi har också bidragit med personal till insatserna.

Vi arbetar löpande med att stärka samverkan inom ramen för samordningsförbunden. Målet är bland annat att öka kunskapen om de lokala insatser som finansieras genom samordningsförbund så att fler individer med ersättning från Försäkringskassan kan hänvisas till relevanta insatser. Målet är också att vi ska ta initiativ till att fler samordnande insatser startar. I detta arbete ingår också att bättre och mer effektivt identifiera vilka individer som behöver insatser via samordningsförbund och att lyfta de behov av insatser som vi kan se att våra målgrupper har till förbunden. Under 2022 har vi tillsammans med de andra parterna i Nationella rådet⁷³ arbetat med att förtydliga samordningsförbundens uppdrag utifrån lagen om finansiell samordning.⁷⁴ Arbetet har bland annat resulterat i förbättringar av det digitala kunskapsstöd som ska ge parterna och förbundens medarbetare en gemensam vägledning för arbetet.⁷⁵

Det är svårt att uttala sig om vilka effekter arbetet med samordningsförbund gett. Det beror bland annat på att det gemensamma uppföljningssystemet är bristfälligt. Ett nytt uppföljningssystem är kommer att lanseras under 2023, men på grund av sekretess-juridiska skäl kommer det inte möjliggöra uppföljning på individnivå.

⁷² Arbetet kommer att redovisas utförligt i återrapporteringen av regeringsuppdraget Insatser för personer som är sjukskrivna och för unga med aktivitetsersättning. Återrapporteringen sker den 14 maj 2023.

⁷³ För att stödja utvecklingen av finansiell samordning genom samordningsförbund finns ett Nationellt råd. I rådet ingår representanter för Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner.

⁷⁴ Lag (2013:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser.

⁷⁵ Kunskapsstödet finns publicerat på Finsam.se.

Samverkan med svenska ESF-rådet

Svenska ESF-rådet är förvaltande myndighet för Europeiska Socialfonden Plus (ESF+)⁷⁶ i Sverige. Liksom samordningsförbunden finansierar ESF+ såväl strukturövergripande som individinriktade projekt. Försäkringskassan ska enligt regleringsbrevet medverka i arbetet med fonden, både i förberedelserna inför en ny programperiod och i genomförandet.⁷⁷

Vi samverkar strukturellt med ESF-rådet på lokal, regional och nationell nivå inom ramen för uppdraget. Under 2022 har det i stor utsträckning handlat om förberedande arbete inför programstarten av den nya programperioden som startade i september 2022. På nationell nivå har det tillsatts särskilda samverkansgrupper med ESF-rådet, Försäkringskassan och ibland även Arbetsförmedlingen för olika sakområden; utvärdering, indikatorer och programområde A.⁷⁸ Utöver det finns en samarbetsgrupp på nationell nivå med Försäkringskassan, ESF-rådet och Arbetsförmedlingen som tagit upp olika typer av frågor kopplat till förberedelsearbetet.

Under 2022 har Sveriges program och handlingsplaner slutförts för programperioden med ESF+. ESF-rådet ansvarade för programmet och den nationella handlingsplanen medan regionerna ansvarade för de åtta regionala handlingsplanerna. Vi var en aktiv part i framtagandet av programmet och samtliga handlingsplaner. Genom arbete i fondens övervakningskommitté har vi fattat beslut om handlingsplanerna och andra styrande och stödjande dokument i arbetet med ESF+.

Eftersom programperioden nyligen startade hinner de flesta projekt med medel från ESF+ inte påbörjas förrän under 2023. Försäkringskassan har dock under 2022 haft ett flertal dialoger med ESF-rådet både regionalt och nationellt om eventuella projektidéer inom ramen för ESF+ som handlar om ökad kompetens, förbättrad samverkan och att ge bättre stöd till de försäkrade.

Det har också gjorts förberedelser inom Försäkringskassan genom exempelvis information, diskussion och beslut i myndighetens ledningsgrupp om arbete med fonden och framtagandet av interna riktlinjer med fonden.⁷⁹

---

⁷⁶ Under programperiod 2014–2020 hette fonden Europeiska socialfonden (ESF), men byter namn till Europeiska socialfonden Plus (ESF+) för programperiod 2021–2027 då fonden även omfattar fattigdoms- och ungdomsfrågor.

⁷⁷ Se mer om Försäkringskassans arbete med fonden i svar på regeringsuppdrag i regleringsbrev 2022 om det nationella programmet för Europeiska socialfonden plus (ESF+) 2021–2027, dnr FK 2022/023423

⁷⁸ Programområde A är ett av socialfondens fem programområden. Det handlar om att öka möjligheterna till ett hållbart och inkluderande arbetsliv. Det är det programområde som mest berör Försäkringskassans målgrupper.

⁷⁹ Se mer om Försäkringskassans arbete med fonden i svar på regeringsuppdrag i regleringsbrev 2022 om det nationella programmet för Europeiska socialfonden plus (ESF+) 2021–2027, dnr FK 2022/023423

Övriga förmåner

I detta avsnitt redovisas resultaten avseende handläggningen av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning samt statligt tandvårdsstöd och hur de har utvecklats med utgångspunkt i aspekterna rättslig kvalitet, skyndsamhet, service och produktivitet.

Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning

Pandemin satte verksamheten i ett ansträngt läge, där delar av uppdraget prioriterades ner för att klara utbetalningarna av ersättning. Tack vare att arbetsmarknaden sedan dess har återhämtat sig ligger antalet ansökningar nu på samma nivå som 2020. Det har gjort att vi har kunnat arbeta ikapp, och uppföljningen visar att verksamheten nu fungerar väl.

Rättslig kvalitet

Handläggningen av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning består av kontroller av ett antal villkor som behöver vara uppfyllda, och kvalificerade bedömningar krävs ytterst sällan. Det ger goda förutsättningar för automatisering, och en tredjedel av alla ärenden handlägs nu helt maskinellt samtidigt som arbete pågår för att öka andelen.

Automatiseringen bidrar till att beslut fattas skyndsammare och korrekt utifrån de uppgifter som deltagaren anger i sin ansökan och som finns i ärendet vid beslutstillfället. De indikatorer vi följer visar att deltagarna får rätt beslut, oavsett om ärendet hanteras maskinellt och manuellt. Men det har blivit vanligare att det kommer in nya uppgifter från externa aktörer eller deltagare efter att Försäkringskassan har fattat beslut. Detta tillsammans med att beslut fattas skyndsammare leder till en ökning av ändringsbeslut, omprövningar och återkrav. Handläggningen får därför större inslag av rättningar och ändringar, men automatiseringen ger samtidigt handläggarna möjlighet att fokusera på dessa mer utmanande moment när risken för fel i förutsägbara situationer minskar.

Resultat av uppföljningar och granskningar

Handläggningen av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning består av kontroller av ett antal villkor som behöver vara uppfyllda, och kvalificerade bedömningar krävs ytterst sällan. Det ger goda förutsättningar för automatisering, och en tredjedel av alla ärenden handlägs nu helt maskinellt samtidigt som arbete pågår för att öka andelen.

Automatiseringen bidrar till att beslut fattas skyndsammare och korrekt utifrån de uppgifter som deltagaren anger i sin ansökan och som finns i ärendet vid beslutstillfället. De indikatorer vi följer visar att deltagarna får rätt beslut, oavsett om ärendet hanteras maskinellt och manuellt. Men det har blivit vanligare att det kommer in nya uppgifter från externa aktörer eller deltagare efter att Försäkringskassan har fattat beslut. Detta tillsammans med att beslut fattas skyndsammare leder till en ökning av ändringsbeslut, omprövningar och återkrav. Handläggningen får därför större inslag av rättningar och ändringar, men automatiseringen ger samtidigt handläggarna möjlighet att fokusera på dessa mer utmanande moment när risken för fel i förutsägbara situationer minskar.

Indikatorer

Här redovisas ett antal indikatorer som är relevanta för den samlade bedömningen av den rättsliga kvaliteten i handläggningen av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning.

Tabell 51 Upptäckta felaktiga utbetalningar, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal	8 881	11 592	7 374	10 747	13 596	7 470	19 628	25 188	14 844
Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent ¹	24,6	29,8	33,4	21,3	28,6	31,7	22,8	29,2	32,5

¹ Andelen kan inte relateras till antalet felaktiga utbetalningar i den översta tabellraden, eftersom andelen har beräknats utifrån felaktiga utbetalningar som hanterats under året.

Antalet upptäckta felaktiga utbetalningar har minskat sedan förra året i takt med att det totala antalet utbetalningar har minskat. Andelen som Försäkringskassan orsakat har däremot fortsatt att öka sedan förra året. Majoriteten av dessa beror på att information kommit in efter att vi har fattat ett beslut, och att vi inte har hunnit agera på den nya informationen före utbetalningen. Det beror i sin tur på att Arbetsförmedlingen skickar fler avstängningsbeslut. För att åtgärda detta har vi under året börjat hantera ändringar löpande innan utbetalningsdatumet.

Något fler av de upptäckta felaktiga utbetalningarna har gjorts till män än till kvinnor, vilket kan förklaras av att andelen män som får förmånerna är större. Av de felaktiga utbetalningarna var andelen orsakade av Försäkringskassan högre för kvinnor än för män. Skillnaden har ökat sedan föregående år, vilket inte går att förklara utifrån det tillgängliga underlaget.

Utökade kontroller för att minska de felaktiga utbetalningarna

Under de senaste åren har vi kontrollerat ärenden där det finns risk för att deltagarna lämnar felaktiga uppgifter. Det gäller bland annat när deltagaren lämnar uppgifter om frånvaro i ansökan. I 34 procent av de ärenden som kontrollerades fanns felaktiga uppgifter om frånvaro, vilket ledde till avslag på ansökan och därmed förhindrade en felaktig utbetalning. I de fall vi upptäckt att deltagaren även tidigare lämnat felaktiga uppgifter historiskt har vi dessutom krävt tillbaka pengar.

På samma sätt som tidigare år har vi även kontrollerat uppgifter om lön i ansökan och jämfört med uppgifter om pensionsgrundande inkomst från Skatteverket. I 28 procent av de kontrollerade ärendena stämde inte uppgifterna från deltagaren. Under året har vi efter dessa kontroller beslutat om återkrav på sammanlagt 40,5 miljoner kronor. Dessa felaktiga utbetalningar är svåra att förebygga, eftersom vi inte har uppgifter om inkomst från Skatteverket när besluten fattas.

Slutligen har vi även i år kontrollerat ärenden där en kontrollutredning visat att deltagaren sannolikt befinner sig utomlands under tid som hen får ersättning. I 86 procent av ärendena fann vi att ersättning betalades ut felaktigt. Totalt 18,2 miljoner kronor har ställts i återkrav, och utfallet visar att kontrollerna har hög träffsäkerhet.

Tabell 52 Intern försäkringskontroll, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Antal granskade ärenden	3 267	3 590	1 684	3 614	3 724	1 630	6 881	7 314	3 314
Andel med avvikelser, procent	–	1,6	4,2	–	1,7	3,3	1,4	1,7	3,8

Andelen avvikelser har ökat. En förklaring till ökningen är att den maskinella handläggaren under en period felaktigt registrerade förbrukade dagar i jobb- och utvecklingsgarantin. Felaktigheten rättades och hade ingen påverkan på beslut om ersättning. Bortsett från detta fel, så är registreringen av förbrukade dagar i jobb- och utvecklingsgarantin den vanligaste orsaken till avvikelserna.

Under föregående år var andelen ärenden med avvikelser är högre bland kvinnor än män, vilket inte går att förklara utifrån det tillgängliga underlaget.

Omrövningar

Tabell 53 Omrövningar, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Inkomna ärenden, antal	3 217	5 108	5 099	3 419	5 429	4 580	6 636	10 537	9 685
Avgjorda ärenden, antal	3 411	4 995	5 295	3 617	5 327	4 739	7 028	10 322	10 034
Ändrade beslut, procent	13,0	26,1	31,0	12,3	21,8	26,8	12,6	23,9	29,0

¹ På grund av utveckling av statistikfångsten skiljer sig utfallet för tidigare år mot årsredovisningen 2021. Utfallet baseras på den senaste registreringen av vilken förmån eller ärendeslag som omrövningen avser.

² Den könsuppdelade statistiken summerar inte till totalen på grund av registreringar med okänt kön.

Antalet beslut som omprövas har minskat, men andelen som ändras efter omprövning har ökat. Anledningen till att beslut ändras är i 97 procent av fallen att det tillkommit nya underlag i samband med omprövningen. Likt förra året handlar det i regel om att deltagaren har missförstått e-tjänsten och lämnat felaktiga uppgifter, vilket gjort att hen har fått för lite ersättning. Under hösten 2022 har en ny e-tjänst driftsatts som ska vara enklare och tydligare, bland annat genom att presentera en översikt över uppgifterna som deltagaren fyllt i innan inlämning.

Kvinnor begär omprövning av fler beslut än män, vilket är en förändring jämfört med tidigare år då det var män som i högre utsträckning begärde omprövning. Kvinnor får sina beslut ändrade i högre utsträckning än män. Vi kan inte förklara dessa skillnader utifrån det tillgängliga underlaget.

Mål i förvaltningsrätt

Tabell 54 Mål i förvaltningsrätt, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Inkomna ärenden, antal	396	476	556	474	592	581	870	1068	1 137
Avgjorda ärenden, antal	362	495	522	439	607	614	801	1102	1 136
Ändrade beslut, procent	5,2	13,3	20,5	6,4	9,4	14,3	5,9	11,2	17,2

Källa. Domstolsverket och ÄHS

¹ Även förmånerna bostadsersättning och etableringstillägg ingår i statistiken.

Antalet beslut om aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning som överklagas har fortsatt att öka, liksom antalet avgjorda ärenden och andelen beslut som ändras. Den vanligaste anledningen till att ett beslut ändras är att förvaltningsrätten gör en annan bedömning utifrån samma underlag. Det beror i huvudsak på att förvaltningsrättens syn på när dag ersättning förfaller till utbetalning skiljer sig från Försäkringskassans rättsliga ställningstagande. Försäkringskassan har beslutat om och lämnat in en framställning om ändringar i aktuell förordning till Arbetsmarknadsdepartementet.

Fler män har överklagat sina beslut än kvinnor, vilket beror på att andelen män som får förmånerna är större. Däremot är andelen ändrade beslut högre för kvinnor. Utifrån tillgängliga underlag kan vi inte förklara skillnaden.

Deltagarnas upplevelse av den rättsliga kvaliteten

Upplevelsen av den rättsliga kvaliteten inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning är oförändrad från föregående år. Medelvärdet uppgår till 3,6 på en femgradig skala. Det finns inga skillnader mellan könen i resultatet.

Skyndsamhet

Skyndsamheten inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning har utvecklats positivt. Alla som har haft rätt till ersättning har fått sin utbetalning i tid under 2022 vilket inte var fallet under 2021.

Tabell 55 Handläggningstider, andel utbetalda i tid¹

	Kvinnor			Män			Totalt			Förändring 2021–2022, procentenhet
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	97,0	95,3	93,9	96,5	94,8	94,0	96,7	95,0	93,9	-1

¹ Avser andel utbetalningar av ansökningar om ersättning som kommit in senast den sjunde och som betalas ut senast den 26:e varje månad. I utfallet ingår inte avslag, avvisningar och avskrivningar där deltagaren inte har haft rätt till utbetalning av någon av förmånerna. Dessa utgör resterande del av de inkomna ansökningarna som avses i måttet.

Andelen utbetalningar som görs i tid är något lägre än förra året. Anledningen till minskningen är att andelen ansökningar som helt avslås har ökat. De två vanligaste orsakerna till avslagen är att deltagare som inte har rätt till fler dagar med aktivitetsstöd fortsätter att ansöka samt att Arbetsförmedlingen beslutat om en sanktion.

Handläggningstiderna är ungefär desamma för kvinnor och män.

Deltagarnas upplevelse av skyndsamheten

Upplevelsen av skyndsamheten inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning är oförändrad från föregående år. Medelvärdet uppgår till 3,7 på en femgradig skala. Det finns inga skillnader mellan könen i resultatet.

Service

Service inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning har förbättrats sedan 2021, även om resultaten inte når upp till samma nivå som under 2020. Förbättringen förklaras av att färre personer varit anvisade till program hos Arbetsförmedlingen, att automatiseringsgraden har ökat och en förhållandevis högre bemanning i relation till inflödet av ansökningar än tidigare, vilket har lämnat mer utrymme åt bland annat bemanning och kompetensutveckling inom telefonin. Vi har även haft möjlighet att öppna personligt webbmöte igen efter att det varit nedstängt under 2021 på grund av det ansträngda läget.

Tillgänglighet och väntetider i telefon

Service inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning har förbättrats sedan 2021, även om resultaten inte når upp till samma nivå som under 2020. Förbättringen förklaras av att färre personer varit anvisade till program hos Arbetsförmedlingen, att automatiseringsgraden har ökat och en förhållandevis högre bemanning i relation till inflödet av ansökningar än tidigare, vilket har lämnat mer utrymme åt bland annat bemanning och kompetensutveckling inom telefonin. Vi har även haft möjlighet att öppna personligt webbmöte igen efter att det varit nedstängt under 2021 på grund av det ansträngda läget.

Användning av e-tjänster

Tabell 56 Användning av e-tjänster inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning, procent

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Andel ansökningar via e-tjänst	92,8	95,1	95,5	92,5	94,5	94,9	92,6	94,8	95,2

Användningen av e-tjänsten har fortsatt öka. Under året har e-tjänsten utvecklats, bland annat med en mer logisk ordningsföljd i ansökningsflödet och en tydligare överblick av ifyllda uppgifter. Könsskillnaderna mellan kvinnor och män som använder e-tjänsten är små.

Deltagarnas upplevelse av tillgänglighet och bemötande

Det sammanvägda resultatet för tillgänglighet och bemötande inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning är oförändrat. Medelvärdet uppgår till 3,9 på en femgradig skala. Frågorna om att bli bemött med respekt och om Försäkringskassan har god kunskap om ersättningar och bidrag får även i år bäst omdöme av försäkrade. Man är mindre positiv när det gäller om det är lätt att veta vad som händer i sitt ärende och möjligheten att komma i kontakt med rätt person. Det finns inga skillnader mellan könen i resultatet.

Produktivitet

Försäkringskassan bedömer att produktiviteten inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning är tillfredsställande och styckkostnaden har minskat.

Tabell 57 Styckkostnad, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning¹

	2020	2021	2022	Förändring 2021–2022, procent	Förvaltningskostnad 2022, miljoner kronor
Kronor per beslut, löpande pris	279	226	253	12,1	484
Kronor per beslut, fast pris	279	217	217	-0,2	415

¹ Basår för fast pris är 2020.

Styckkostnaden har ökat jämfört med föregående år men är fortfarande lägre än 2020 och bedöms ligga på en rimlig nivå. 2021 var mycket ovanligt på grund av pandemin och det ökade inflödet. För att säkerställa att utbetalningarna under 2021 gjordes i tid prioriterades andra delar inom uppdraget ned samtidigt som medarbetarna arbetade mer övertid. I och med att antalet ansökningar minskat till normala nivåer så hinner utbetalningarna säkerställas utan nedprioriteringar och övertidsinsatser.

Statligt tandvårdsstöd

Inflödet av nya ärenden har ökat när många patienter som valde att skjuta på sina tandläkarbesök på grund av pandemin har behövt tandvård. Bland patienter äldre än 70 år är antalet besök tillbaka på samma nivåer som innan pandemin. De yngre patienterna har däremot inte återvänt i samma utsträckning.

Rättslig kvalitet

En stor del av handläggningen av tandvårdsstödet är automatiserad och kontrolleras i efterhand. Den höga automatiseringsgraden skapar goda förutsättningar för korrekt och likformig tillämpning utifrån de uppgifter som finns i ärendet vid beslutstillfället. De kontroller som görs har fungerat utan problem.

Efterhandskontrollerna blir allt mer effektiva, och det felaktigt utbetalda beloppet som återkrävs efter kontrollerna har ökat sedan föregående år – trots att antalet kontrollerade ärenden minskat.

Resultat av uppföljningar och granskningar

Årets kvalitetsuppföljningar visar att förbättringar skett inom flera områden, till exempel bedömning av om den inrapporterade tandvårdsåtgärden är ersättningsberättigande och om ersättnings storlek är korrekt. Inom det förvaltningsrättsliga området behöver vi fortfarande förbättra dokumentationen, som dock har utvecklats positivt under året.

Två riktade kontroller har genomförts 2022. Den ena kontrollen gällde ersättningsbegäran och genomfördes på ett slumpmässigt urval av utbetalningar gjorda i oktober 2021. Totalt granskades 100 ärenden och inga avvikelser påträffades, vilket indikerar att systemet handlägger dessa ärenden korrekt.

Den andra kontrollen gällde om statligt tandvårdsstöd betalats ut trots att det kommit in information som innebär att patienten inte haft rätt till stödet. Informationen gällde främst utvandring eller arbete i annat land. Kontrollen visade att det i 33 av 79 ärenden hade patienten blivit avregistrerad från svensk socialförsäkring innan patientbesöken vilket innebär att patienten inte hade rätt till ersättning.

Indikatorer

För sent inskickade ärenden

Vårdgivaren ska rapportera in utförd tandvård till Försäkringskassan inom två veckor. Om inrapporteringen görs senare handläggs ärendet manuellt och begäran om ersättning godkänns bara om det finns särskilda skäl.

Vårdgivarna har de senaste åren i allt större utsträckning sett till att skicka in begäran om ersättning i tid. Det är en förväntad effekt av att färre begäran om ersättning som kommer in för sent godkänns. Avslagsfrekvensen för ersättningsbegäran som rapporterats in för sent ligger på en hög nivå, vilket indikerar god efterlevnad av processen och normering i enlighet med lagstiftarens intentioner.

Efterhandskontroller

I efterhandskontrollerna utreder Försäkringskassan om det tandvårdsstöd som betalats ut till vårdgivaren var korrekt. Här kontrolleras till exempel att tillstånd och åtgärd stämmer och att patienten har betalat. Detta sker med hjälp av bland annat röntgenbilder, journalanteckningar och ekonomiska underlag. Om vården eller betalningen inte är utförd, inte stämmer överens med vetenskap och beprövad erfarenhet eller inte kan styrkas återkräver Försäkringskassan det felaktigt utbetalda beloppet.

Genomströmningstiden för efterhandskontroller är oförändrad. Samtidigt har det genomsnittliga återkravsbeloppet per handlagd timme ökat. Även det genomsnittliga återkravsbeloppet per efterhandskontroll har ökat. I efterhandskontrollerna undersöks de ekonomiska transaktionerna som gjorts i samband med patientbesöket i högre utsträckning än tidigare.

Tabell 58 Efterhandskontroller, statligt tandvårdsstöd

	2020	2021	2022
Kontrollerade ärenden, antal ¹	39 269	31 008	28 218
Återkrävt belopp, kronor	32 396	38 412	38 531

¹ Innefattar både riktade och slumpmässiga efterhandskontroller.

Färre efterhandskontroller har gjorts i år jämfört med föregående år, men det återkrävda beloppet per kontroll har ökat. Troligen är det på grund av att riskprofilerna har blivit mer träffsäkra än tidigare samt att vi i högre utsträckning än tidigare har börjat utreda ekonomi i patientbesöket, det vill säga om patienten betalt och hur betalningen har skett.

Sanktioner, nekade anslutningar och upphörande av anslutning

När en vårdgivare bryter mot reglerna i det statliga tandvårdsstödet kan Försäkringskassan besluta om sanktioner. Sanktionernas syfte är att förhindra ytterligare felaktiga utbetalningar. Beslut om sanktioner fattas restriktivt och endast när de kan ge eftersträvd effekt.

Det finns två typer av sanktioner: innehållande av ersättning och föreläggande om förhandsprövning. Vid innehållande av ersättning kräver Försäkringskassan att vårdgivaren ska lämna underlag som styrker att tandvård som vårdgivaren redan utfört är ersättningsberättigande. Därefter kan Försäkringskassan betala ut tandvårdsersättningen. Vid ett föreläggande förhandsprövar Försäkringskassan om den planerade tandvården är ersättningsberättigande innan behandlingen påbörjas. Det är möjligt att utfärda båda sanktionerna samtidigt.

Under 2022 fattades 11 beslut om att innehålla ersättning, vilket är en ökning från 5 beslut under 2021. Inga beslut om föreläggande fattades under 2022. Under 2021 fattades 1 beslut om föreläggande om förhandsprövning.

Vi har under 2022 nekat 5 anslutningar samt genomfört 9 avanslutningar. En avanslutning är en mycket ingripande åtgärd mot en vårdgivare. Det kommer endast ifråga om det rör sig om ett allvarligt åsidosättande av reglerna i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och som gäller vårdgivarens skyldigheter eller förutsättningar för ersättning.

Anmälan till andra myndigheter

Om Försäkringskassan upptäcker allvarliga brister i den inrapporterade tandvården kan vi göra en anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Under 2022 gjordes 30 anmälningar till IVO, vilket är en ökning från 15 anmälningar under 2021.

Under 2022 polisanmälde Försäkringskassan 13 vårdgivare, att jämföra med 7 under 2021. När en vårdgivare har åsidosatt sina skyldigheter i tandvårdsstödet kan det bli aktuellt för Försäkringskassan att vidta olika sanktioner, men det betyder inte nödvändigtvis att vårdgivaren ska polisanmäljas.

Försäkringskassan kan också anmäla missförhållanden till Läkemedelsverket och Strålsäkerhetsmyndigheten. 2 anmälningar gjordes till Läkemedelsverket, men ingen till Strålsäkerhetsmyndigheten. Under 2021 gjordes inga anmälningar till vare sig Läkemedelsverket eller Strålsäkerhetsmyndigheten.

Omprövningar

Tabell 59 Omprövningar, statligt tandvårdsstöd¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Inkomna ärenden, antal	328	339	388	300	360	385	845	711	778
Avgjorda ärenden, antal	319	313	362	309	314	370	847	640	740
Ändrade beslut, procent	40,1	43,5	51,4	46,5	47,5	54,6	41,5	44,5	52,7

¹ På grund av utveckling av statistikfångsten skiljer sig utfallet för tidigare år mot årsredovisningen 2021. Utfallet baseras på den senaste registreringen av vilken förmån eller ärendeslag som omprövningen avser.

² Den könsuppdelade statistiken summerar inte till totalen på grund av registreringar med okänt kön.

Antalet begäran om omprövning har ökat. Även antalet beslut som ändras efter omprövning har ökat sedan 2020, men underlag som kan förklara ökningen saknas. Ändringsfrekvensen är högre för män än för kvinnor. Skillnaden kan inte förklaras utifrån tillgängliga underlag.

Mål i förvaltningsrätt

Tabell 60 Mål i förvaltningsrätt, statligt tandvårdsstöd¹

	2020	2021	2022
Inkomna ärenden	152	107	128
Avgjorda ärenden	142	189	85
Ändrade beslut, procent	9,2	29,6	11,8

Källa: Domstolsverket.

¹ Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av att Domstolsverket inte har könsuppdelad statistik.

Antalet beslut som överklagas till förvaltningsrätten har ökat något sedan föregående år. Andelen beslut som ändrats har också minskat, men underlag som kan förklara minskningen saknas.

Skyndsamhet

Vårdgivarna rapporterar in uppgifter om den utförda tandvården elektroniskt. Deras upplevelse av skyndsamheten avgörs därför till stor del av hur systemet fungerar. Cirka 99 procent av alla inrapporterade ärenden beslutas direkt och ger vårdgivarna omedelbar återkoppling.

Tabell 61 Pågående ärenden, antal¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Statligt tandvårdsstöd	7 782	7 527	8 048	9 845	9 137	9 864	17 668	16 747	17 991

¹ Pågående ärenden innefattar endast ärenden som handläggs manuellt.

Antalet pågående manuellt handlagda ärenden har legat på en jämn nivå de senaste åren. Den vanligaste orsaken till att ärende handläggs manuellt är att patientens försäkringstillhörighet behöver utredas.

Utredning av om en patient omfattas av svensk socialförsäkring

Under 2022 fattades beslut i totalt 63 600 ärenden där patientens försäkringstillhörighet utretts, vilket är fler än 2021. Då fattades beslut i 62 200 sådana ärenden, vilket också var en minskning från året innan. I 65 procent av ärendena hade patienten rätt till statligt tandvårdsstöd. Den genomsnittliga handläggningstiden var 82 dagar. Det är en ökning sedan 2021 då det var 77 dagar, men en minskning från 117 dagar under 2020.

Service

Service inom det statliga tandvårdsstödet är oförändrad jämfört med föregående år. Tillgängligheten i telefonin är oförändrad medan väntetiden har minskat något. Servicenivån för vårdgivarna avgörs främst av tillgängligheten för inrapportering av utförd tandvård via journalsystem eller Försäkringskassans tandvårdsportal. Under 2022 har tillgängligheten i genomsnitt för dessa varit hög, 100 respektive 99,4 procent.

Tillgänglighet och väntetider i telefon

Det finns två olika telefonköer för tandvårdens kunder, en för patienter och en för vårdgivare och partner. Under 2022 kom det in totalt 51 500 samtal till de bägge köerna, vilket är en ökning sedan 2021.

För båda telefonköerna är tillgängligheten 94 procent i genomsnitt. Den genomsnittliga väntetiden är samma som 2021, 3,5 minuter.

Produktivitet

Tabell 62 Styckkostnad, statligt tandvårdsstöd¹

	2020	2021	2022	Förändring 2021–2022, procent	Förvaltnings- kostnad 2022, miljoner kronor
Kronor per beslut, löpande pris	19	22	22	0,7	195
Kronor per beslut, fast pris	19	21	19	-10,3	167

¹ Basår för fast pris är 2020.

Styckkostnaden för tandvårdsstöd är i stort sett oförändrad. Antalet beslut per årsarbetskraft har dock ökat. Fler medarbetare har anställts i syfte att utöka kontrollverksamheten under året.

Mål för att minska felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan har i uppgift att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och att motverka bidragsbrott. Här redovisas arbetet för att minska de felaktiga utbetalningarna, resultatet av interna kontroller och arbetet för att upptäcka och motverka bidragsbrott. Slutligen redogörs för återkrav och fordringar. Information om arbetet för att säkerställa korrekta utbetalningar finns också i avsnittet Försäkringskassans kvalitet i handläggningen, i de förmånspecifika avsnitten och i avsnittet Mål för assistansersättningen.

Mål för att minska felaktiga utbetalningar

Mål: Försäkringskassan ska bidra till det övergripande målet om minskade felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Andelen felaktiga utbetalningar från de ersättningar som Försäkringskassan hanterar ska därför minska.

Åtterrapporering: Försäkringskassan ska redovisa måluppfyllelsen och genomförda insatser för att uppnå målet. Redovisningen ska omfatta följande:

Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal och belopp samt andel felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan

Konstaterade felaktiga utbetalningar, antal och belopp inom kontrollutredning samt en uppskattning av förhindrade felaktiga utbetalningar

Återkrav, antal och belopp

Total fordran, återbetalda medel, antal och belopp

Antal polisanmälningar

Totalt belopp av upptäckta felaktiga utbetalningar i förhållande till dels de totala utbetalningarna, dels till den senaste uppskattningen av det totala beloppet av felaktiga utbetalningar

Redovisningen ska för alla indikatorer utom total fordran, återbetalda medel, antal och belopp ske per ersättning som Försäkringskassan hanterar och totalt. Därtill ska en analys göras av hur utfallet av dessa indikatorer utvecklas över tid. Vidare ska en redovisning lämnas av vidtagna åtgärder för att minska de felaktiga utbetalningarna. Försäkringskassan ska också redovisa en bedömning av åtgärdernas effekter och kostnadsutvecklingen för kontrollarbetet.

Målet är delvis uppfyllt.

Bedömning av måluppfyllelse

Försäkringskassan bedömer att målet delvis är uppfyllt.

Det görs ett stort antal felaktiga utbetalningar inom det svenska välfärdssystemet och det finns en omfattande bidragsbrottslighet.⁸⁰

Under 2021 stärkte Försäkringskassan arbetet med att motverka bidragsbrott kraftigt. De största förstärkningarna gjordes inom kontrollutredningsverksamheten. Cirka 50 kontrollutredare anställdes, en utökning av utredningskapaciteten med cirka 25 procent. Vi inrättade även en strategisk enhet inom kontrollutredningsverksamheten i syfte att identifiera nya områden där det finns risker för felaktiga utbetalningar, ta fram förslag på nya riskbaserade kontroller och testa dessa. Under 2022 börjar effekterna synas. Bland annat har fler kontrollutredningar avslutats, en hög åtgärdsfrekvens har upprätthållits, antalet polisanmälningar har ökat liksom antalet riskbaserade kontroller.

Detta år har kontrollarbetet framför allt stärkts genom att Försäkringskassan har identifierat och utrett fler egeninitierade ärenden. Fler kontroller har gjorts av ärenden där personer fått en förmån som ska ersätta förlorad inkomst trots att de arbetat, samt ärenden kopplade till bosättning i Sverige och utomlands. Detta innebär också att fler framtida felaktiga utbetalningar har förhindrats, eftersom dessa felaktiga utbetalningar kan pågå under en längre tid om de inte upptäcks.

Under året har ytterligare satsningar också gjorts inom MUR-samarbetet⁸¹. Det har bland annat resulterat i fler underrättelser lämnade med stöd av lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Det felaktigt utbetalda beloppet som upptäcks är högt och har ökat sedan 2021, liksom antalet polisanmälningar. Detta indikerar sammantaget att Försäkringskassans arbete bidrar till att minska de felaktiga utbetalningarna. Dock visar de skattningar som har gjorts av den totala omfattningen av de felaktiga utbetalningarna att det inom vissa förmåner betalas ut stora belopp felaktigt utan att det upptäcks. Det innebär att även om arbetet för att motverka felaktiga utbetalningar har stärkts krävs ytterligare satsningar och utveckling för att nå målet.

Upptäckta felaktiga utbetalningar

I följande avsnitt redovisas antal och belopp för upptäckta felaktiga utbetalningar.⁸² De upptäckta felaktiga utbetalningarna relateras även till de totala utbetalningarna inom förmånerna samt till de senaste skattningarna av omfattningen av felaktiga utbetalningar. Det finns vissa skillnader mellan kvinnor och män, till exempel i antal upptäckta felaktiga utbetalningar. Vi kan inte utifrån tillgängliga underlag förklara dessa skillnader.

Hur många felaktiga utbetalningar som upptäcks och hur stort det totala upptäckta beloppet är påverkas av vilka kontroller som Försäkringskassan gör och hur omfattande de är. Om fler kontroller efter utbetalning görs kommer med stor sannolikhet fler felaktiga utbetalningar att upptäckas.

⁸⁰ SOU 2019:59.

⁸¹ Motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter mot missbruk och brott inom välfärden.

⁸² Felaktiga utbetalningar kan upptäckas i handläggning, via olika former av kontroller efter utbetalning eller externa impulser från till exempel andra myndigheter eller allmänheten. Försäkringskassan genomför också kontroller före utbetalning, vilket förhindrar att en felaktig utbetalning sker. Dessa förhindrade felaktiga utbetalningar ingår inte i statistiken över upptäckta felaktiga utbetalningar.

I redovisningen av upptäckta felaktiga utbetalningar är det viktigt att särskilja antal och belopp. Detta är särskilt viktigt i analysen av resultat där andelar redovisas utifrån vem som har orsakat den felaktiga utbetalningen. Exempelvis står Försäkringskassan för 20 procent av det upptäckta antalet felaktiga utbetalningar, men endast för 10 procent av det upptäckta beloppet.

Antal och belopp för upptäckta felaktiga utbetalningar

Antalet upptäckta felaktiga utbetalningar har ökat sedan föregående år. Även beloppet har ökat, vilket innebär att det ligger kvar på en hög nivå.

Tabell 63 Antal upptäckta felaktiga utbetalningar

	Kvinnor			Män			Totalt ¹		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	255	164	190	225	181	204	480	345	394
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	8 881	11 592	7 374	10 747	13 596	7 470	19 628	25 188	14 844
Arbets hjälpmedel	268	278	190	176	227	104	444	505	294
Arbets skadelivränta	99	121	141	145	230	269	244	351	410
Assistansersättning	412	334	310	480	375	315	1 136	905	1 051
Barnbidrag	14 961	12 785	14 145	5 072	3 998	4 939	20 225	16 908	19 193
Bilstöd	105	74	60	162	106	97	267	180	157
Boendetillägg	63	39	41	34	19	31	97	58	72
Bostadsbidrag	5 126	4 407	4 406	2 539	2 147	2 160	7 666	6 554	6 566
Bostadsersättning	78	60	42	226	103	96	304	163	138
Bostadstillägg	8 905	9 169	9 168	7 251	7 519	7 223	16 156	16 688	16 391
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	5 937	4 066	19 181
Etableringstillägg	346	193	95	103	34	54	449	227	149
Familjebidrag till totalförsvarspålitiga	68	52	45	93	77	70	161	129	115
Föräldrapenning	10 442	8 631	8 626	7 986	6 185	6 069	18 428	14 816	14 695
Graviditetspenning	302	482	394	*	*	*	303	484	395
Handikappersättning	35	44	26	52	41	30	87	85	56
Merkostnadsersättning	13	32	79	19	25	59	32	57	138
Närståendepenning	111	73	85	37	16	32	148	89	117
Omvårdnadsbidrag	55	153	383	15	53	120	70	206	503
Rehabiliteringsersättning	74	51	50	41	28	36	115	79	86
Sjukersättning	594	323	346	507	307	325	1101	630	671
Sjuklönegaranti	24	4	8	11	9	9	35	13	17
Sjukpenning ²	16 437	16 793	13 346	9 725	10 964	8 268	26 225	27 773	21 692
Smittbärarersättning	67	305	557	29	245	459	96	550	1 016
Statlig personskadeersättning	–	–	–	–	–	–	–	–	*
Statligt tandvårdsstöd ³	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Tillfällig föräldrapenning	5 684	3 747	5 112	3 563	2 500	3 273	9 247	6 247	8 386
Underhållsstöd	7 974	6 356	6 708	3 098	2 655	2 806	11 072	9 011	9 514
Vårdbidrag	129	144	60	36	36	17	165	180	77
Övrigt	3 031	1 771	2 033	2 598	1 140	1 262	5 633	2 917	3 305
Totalt	84 547	78 178	74 021	54 978	52 822	45 799	145 951	135 404	139 625

* Uppgifter som relaterar till enskild redovisas inte om det gäller färre än fyra personer.

¹ I totalen ingår även felaktiga utbetalningar till organisationer. Den könsuppdelade statistiken summerar därför inte.

² Inkluderar även ersättning för karensavdrag.

³ Statistik saknas på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

Tabell 64 Belopp för upptäckta felaktiga utbetalningar fördelat per förmån, miljoner kronor

	Kvinnor			Män			Totalt ¹		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	3,4	2,9	8,6	2,6	2,8	9,2	6,0	5,6	17,8
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	66,2	47,6	66,1	86,0	66,3	89,5	152,2	113,9	155,6
Arbetshjälpmedel	6,9	4,8	3,4	3,7	3,3	1,6	10,6	8,2	5,0
Arbetskadelivränta	3,6	13,8	22,6	12,3	35,9	59,7	16,0	49,7	82,2
Assistansersättning ²	150,9	123,8	118,1	199,3	105,7	59,9	549,5	445,6	539,3
Barnbidrag	73,1	72,2	86,7	23,7	24,9	37,3	97,4	97,6	124,3
Bilstöd	5,6	4,4	5,8	8,1	7,2	8,1	13,6	11,6	13,9
Bostadsbidrag	58,0	58,3	73,0	16,1	15,8	19,2	74,1	74,1	92,2
Bostadsersättning	0,6	0,4	0,3	1,2	0,9	0,8	1,8	1,3	1,1
Bostadstillägg	70,4	116,0	44,4	63,5	103,6	40,6	133,9	219,5	85,0
Ersättning för höga sjuklönekostnader ³	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Etableringstillägg	1,1	0,7	0,8	0,7	0,1	0,3	1,7	0,8	1,1
Familjebidrag till totalförsvarspiktiga	0,0	0,0	0,1	0,3	0,1	0,2	0,3	0,1	0,3
Föräldrapenning	68,9	61,4	84,5	91,2	87,6	95,4	160,1	149,0	179,9
Graviditetspenning	1,5	1,7	2,3	–	0,0	0,0	1,5	1,7	2,3
Handikappersättning	0,6	0,9	0,5	1,2	0,7	0,7	1,9	1,6	1,2
Merkostnadsersättning	0,1	0,1	0,4	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	0,7
Närstående penning	0,4	0,5	0,5	0,2	0,1	0,3	0,6	0,6	0,8
Omvårdnadsbidrag	0,5	1,4	5,6	0,1	0,4	1,0	0,6	1,8	6,6
Rehabiliteringsersättning	0,3	1,6	2,2	0,8	0,9	0,6	1,2	2,5	2,8
Sjukersättning	64,3	33,6	60,7	74,6	41,9	62,8	138,9	75,5	123,6
Sjuklönegaranti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
Sjukpenning ⁴	90,7	136,1	137,3	80,9	146,3	114,9	171,6	282,4	252,3
Smittbärarsättning	0,2	0,7	1,9	0,0	0,6	1,9	0,2	1,3	3,8
Statligt tandvårdsstöd ³	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Tillfällig föräldrapenning	32,7	29,2	54,2	31,2	30,7	44,0	63,9	59,9	98,2
Underhållsstöd	94,5	62,6	75,1	22,3	11,4	14,6	116,8	74,0	89,7
Vårdbidrag	4,6	5,0	5,6	0,8	1,4	1,6	5,4	6,4	7,2
Totalt	799,2	779,9	860,7	720,8	688,6	664,6	1 720,0	1 685,0	1 887,1

¹ I totalen ingår även felaktiga utbetalningar till organisationer. Den könsuppdelade statistiken summerar därför inte i alla förmåner.

² En ändring i statistikupbyggnaden ledde till att de redovisade siffrorna inom assistansersättningen skiljer sig från årsredovisningen 2021. Detta påverkar även den totala siffran.

³ Statistik saknas på grund av statistiksystemets upbyggnad.

⁴ Inkluderar även ersättning för karensavdrag.

Det upptäckta felaktigt utbetalda beloppet har ökat för i stort sett alla förmåner. Undantaget är framför allt bostadstillägg, där beloppet mer än halverats sedan med föregående år. Även inom sjukpenning har beloppet minskat, även om det fortfarande är högt. En möjlig förklaring till minskningen är att fler fel kan ha upptäckts inom ersättning för karensavdrag under 2021 och 2022, men eftersom statistiken för upptäckta felaktiga utbetalningar inom sjukpenning och ersättning för karensavdrag inte särredovisas går det inte att avgöra säkert.

Andra förmåner där stora belopp betalas ut felaktigt är bland annat assistansersättning, aktivitetsersättning, sjukersättning, barnbidrag och föräldrapenning.

Felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan

Den andel av det felaktigt utbetalade beloppet som orsakas av Försäkringskassan har varit stabil under de senaste tre åren. Det innebär att Försäkringskassans andel är cirka 10 procent och att enskilda eller andra aktörer står för cirka 90 procent av det totala felaktigt utbetalda beloppet.

Tabell 65 Andel felaktiga utbetalningar (belopp) orsakade av Försäkringskassan, procent

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	9	6	21	9	10	16	9	8	18
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	9	16	17	10	15	13	9	16	15
Arbetshjälpmedel	1	0	–	–	–	–	0	0	–
Arbetskadetilivränta	11	16	17	6	16	10	7	16	12
Assistansersättning ¹	3	1	7	4	5	11	4	2	4
Barnbidrag	8	8	8	9	9	11	8	8	9
Begravningshjälp	–	71	–	–	–	–	–	71	–
Bilstöd	–	2	2	1	–	2	0	1	2
Bostadsbidrag	7	5	5	11	12	9	8	7	6
Bostadsersättning	38	34	23	17	24	28	23	27	27
Bostadstillägg	15	14	10	12	11	7	14	13	9
Ersättning för höga sjuklönekostnader ¹	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Etableringstillägg	36	21	41	55	59	34	44	27	39
Familjebidrag till totalförsvarspliktiga	12	1	–	10	20	6	10	15	5
Föräldrapenning	18	18	21	7	6	7	11	11	13
Graviditetspenning	61	55	56	–	–	–	61	55	56
Handikappersättning	2	16	17	4	14	4	4	15	9
Merkostnadsersättning	78	26	28	50	33	34	59	29	31
Närståendepenning	33	28	46	12	39	27	27	29	39
Omvårdnadsbidrag	36	19	21	45	30	16	38	22	20
Rehabiliteringsersättning	49	13	47	13	20	31	23	15	43
Sjukersättning	1	2	5	3	3	8	2	3	7
Sjuklönegaranti	80	78	27	80	59	53	80	67	42
Sjukpenning	33	31	30	18	20	20	26	25	25
Smittbärarersättning	81	30	39	34	24	29	72	27	34
Statligt tandvårdsstöd ¹	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Tillfällig föräldrapenning	5	8	6	4	5	3	4	6	4
Underhållsstöd	9	10	6	14	8	8	10	10	7
Vårdbidrag	33	28	16	11	23	22	30	27	17
Totalt	11	13	14	8	11	11	9	11	10

¹ Statistik saknas på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

Upptäckta felaktiga utbetalningar i relation till totala utbetalningar

För att få en bättre förståelse för omfattningen av de upptäckta felaktiga utbetalningarna redovisas relationen mellan beloppet för de upptäckta felaktiga utbetalningarna och beloppet för de totala utbetalningarna per förmån.

Tabell 66 Andel upptäckta felaktiga utbetalningar av totala utbetalningar fördelat per förmån, procent

	Kvinnor			Män			Totalt ¹		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Adoptionsbidrag	–	–	–	–	–	–	–	–	0,1
Aktivitetsersättning	0,2	0,2	0,5	0,1	0,1	0,4	0,2	0,2	0,4
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	0,9	0,5	0,8	1,1	0,6	1,0	1,0	0,6	0,9
Arbetshjälpmedel	–	–	–	–	–	–	13,4	17,5	12,5
Arbetskadetilivränta	–	–	–	–	–	–	0,7	2,3	4,2
Assistansersättning ²	1,2	1,0	0,9	1,3	0,7	0,4	2,0	1,6	1,9
Barnbidrag	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,5	0,3	0,3	0,4
Bilstöd	–	–	–	–	–	–	10,2	8,4	9,4
Bostadsbidrag	1,6	1,7	2,5	1,0	1,1	1,7	1,4	1,6	2,3
Bostadsersättning och etableringstillägg	–	–	–	–	–	–	0,8	0,9	1,3
Bostadstillägg	–	–	–	–	–	–	2,7	4,4	1,5
Försvarsmaktens förmåner	–	–	–	–	–	–	0,6	0,1	0,2
Föräldrapenning	0,3	0,3	0,4	0,7	0,7	0,8	0,5	0,4	0,5
Graviditetspenning	–	–	–	–	–	–	0,2	0,1	0,2
Merkostnadsersättning	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2
Närståendepenning	–	–	–	–	–	–	0,3	0,4	0,4
Omvårdnadsbidrag	0,0	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,2
Rehabiliteringsersättning	–	–	–	–	–	–	0,2	0,3	0,3
Sjukersättning	0,3	0,2	0,3	0,5	0,3	0,4	0,4	0,2	0,4
Sjukpenning	0,4	0,5	0,5	0,5	0,9	0,7	0,4	0,7	0,6
Smittbärarsättning	0,3	0,3	1,0	0,1	0,3	0,9	0,2	0,3	0,9
Tillfällig föräldrapenning	0,6	0,5	1,0	0,7	0,6	0,9	0,6	0,6	0,9
Underhållsstöd	3,0	1,9	2,2	4,0	2,0	2,5	3,1	1,9	2,3

¹ Könsuppdelad statistik saknas för vissa förmåner.

² En ändring i statistikupbyggnaden ledde till att de redovisade siffrorna inom assistansersättningen skiljer sig från årsredovisningen 2021.

Inom de flesta förmåner utgör de upptäckta felaktiga utbetalningarna mindre än en procent av de totala utbetalningarna. Andelen är högst inom bidrag till arbetshjälpmedel och bilstöd. En trolig förklaring är att eftersom förmånsutgifterna inom dessa förmåner är små och antalet ärenden litet så kan enstaka ärenden få relativt stor påverkan på statistiken. De felaktigt utbetalda beloppen är dock mycket små.

Upptäckta felaktiga utbetalningar i relation till den senaste skattningen av omfattning

De upptäckta felaktiga utbetalningarna kan också sättas i relation till skattningar av de felaktiga utbetalningarnas omfattning. Inom ramen för arbetet i regeringsuppdraget *Uppdrag att studera felaktiga utbetalningar av vissa ersättningar*⁸³ skattades omfattningen av felaktiga utbetalningar under 2021. Skattningarna är i flera fall osäkra, men indikerar att de felaktiga utbetalningarna är omfattande. Tabellen nedan visar upptäckta felaktiga utbetalningar som andel av den senaste skattningen av omfattningen av felaktiga utbetalningar, omräknade till 2022 års försäkringsutgifter.

⁸³ Fi2021/03247, Fi2022/00107

Tabell 67 Upptäckta felaktiga utbetalningar i förhållande till den senaste uppskattningen av den totala omfattningen av felaktiga utbetalningar, procent

	Skattad andel felaktigt utbetalt belopp av försäkringsutgifter, procent	Skattat felaktigt utbetalt belopp, mkr ³	Andel upptäckta av skattade felaktiga utbetalningar, procent
Aktivitetsersättning	0,2	9,2	194
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning ¹	4,2	727	21
Arbetskadeliivränta	0,8	15,4	535
Assistansersättning	8,2	2 323,2	23
Barnbidrag	0,7	240,1	52
Bilstöd	3,9	5,8	239
Bostadsbidrag	17,7	715,4	13
Bostadstillägg	2,6	144,2	59
Ersättning för höga sjuklönekostnader ²	8,1	951,8	–
Föräldrapenning	3,3	1 176,7	15
Graviditetspenning	3,9	49,8	5
Merkostnadsersättning	3,8	12,6	5
Närståendepenning	3,9	7,4	10
Omvårdnadsbidrag	3,7	149,8	4
Rehabiliteringsersättning	3,9	36,7	8
Sjukersättning	0,2	62	199
Sjukpenning	6,6	2 857,3	9
Smittbärarsättning	3,9	16,2	24
Statligt tandvårdsstöd ²	6,3	435,7	–
Tillfällig föräldrapenning	13,8	1 434,6	7
Underhållsstöd	7,3	286	31

¹ Skattad omfattning av felaktiga utbetalningar från SOU 2019:59, Rapport 6: Läckaget i välfärdssystemen, del 2.

² Statistik för upptäckta felaktiga utbetalningar saknas på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

³ Uppskattat felaktigt utbetalt belopp baserat på totala utbetalningar per förmån år 2022, miljoner kronor.

Skattningarna av omfattningen av de felaktiga utbetalningarna har justerats så att de felaktiga utbetalningarna får ha skett under maximalt ett år. De upptäckta felaktiga utbetalningarna inkluderar däremot felaktiga utbetalningar som skett under flera år, vilket gör att de upptäckta och de uppskattade felaktiga utbetalningarna inte är jämförbara fullt ut. Detta blir särskilt tydligt för aktivitetsersättning, arbetskadeliivränta, bilstöd och sjukersättning. Inom dessa förmåner uppgår andelen upptäckta felaktiga utbetalningar i relation till den uppskattade omfattningen av felaktiga utbetalningar till cirka 200 procent eller mer.

Resultat från kontrollutredningar

Fakta – kontrollutredning

En kontrollutredning startar genom en underrättelse från en myndighet eller en förmånshandläggare. Den kan också starta efter en anmälan från allmänheten eller kontroller som Försäkringskassan initierar.

Kontrollutredningarna är inriktade på att identifiera och åtgärda fel där en person eller en annan aktör avsiktligt lämnat felaktiga uppgifter eller underlåtit att anmäla ändrade förhållanden i syfte att få ersättning. Eftersom kontrollutredningarna i regel är omfattande genomförs de av utredare med särskild kompetens och inte i de ordinarie handlägningsprocesserna.

Orsaker till felaktiga utbetalningar som upptäcks i kontrollutredningarna återkopplas till de handläggande avdelningarna för att användas i deras utvecklingsarbete.

Försäkringskassan gör kontrollutredningar för att upptäcka och motverka bidragsbrott. Under året har fler kontrollutredningar genomförts än tidigare år. Det har lett till att de felaktiga utbetalningar vi upptäckt uppgår till ett högt belopp och att vi har kunnat förhindra fler felaktiga utbetalningar.

Tabell 68 Antal avslutade kontrollutredningar fördelat per förmån¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	45	45	40	39	35	48	85	80	88
Aktivitetsstöd, etableringsersättning och utvecklingsersättning	811	700	871	1 210	1 211	1 368	2 023	1 911	2 239
Arbetskadeföränta	19	13	17	31	45	38	50	58	55
Assistansersättning	395	285	214	427	332	264	879	687	523
Barnbidrag inkl. flerbarnstillägg	1 504	1 678	2 319	719	800	1 162	2 223	2 478	3 481
Bilstöd	*	*	*	*	*	*	8	5	9
Boendetillägg	37	33	23	25	22	14	62	55	37
Bostadsbidrag	2 173	2 518	2 813	586	643	858	2 759	3 161	3 671
Bostadsersättning	9	*	*	13	*	*	22	13	11
Bostadstillägg	460	473	442	376	353	347	836	826	789
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	327	429	104
Ersättning för karensavdrag ³	–	555	906	–	989	1 293	–	1 546	1 958
Ersättning för riskgrupper	–	*	10	–	*	20	–	15	30
Etableringstillägg	10	*	10	4	*	4	14	9	14
Föräldrapenning	1 417	1 378	1 823	2 625	2 508	2 686	4 042	3 886	4 689
Graviditetspenning	13	24	30	–	–	–	13	24	30
Handikappersättning	24	17	20	33	39	35	57	56	55
Internationell vård	*	–	*	*	6	*	6	6	*
Merkostnadsersättning	6	*	6	–	*	*	6	4	11
Omvårdnadsbidrag	20	44	87	8	16	16	28	60	103
Sjukersättning	662	570	527	642	568	540	1 304	1 138	1 067
Sjukpenning	1 291	1 346	1 556	1 335	1 565	1 491	2 631	2 917	3 049
Smittbärrpenning	–	–	92	–	–	106	–	–	198
Statligt tandvårdsstöd ⁴	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Tillfällig föräldrapenning	2 052	1 494	2 847	2 186	1 882	2 672	4 238	3 376	5 520
Underhållsstöd	1 148	1 301	1 488	143	144	180	1 291	1 445	1 668
Vårdbidrag	73	41	28	15	9	5	88	50	33
Övrigt	104	127	38	156	232	66	267	366	108
Totalt	12 278	12 665	16 138	10 588	11 427	13 246	23 264	24 603	29 543

* Uppgifter som relaterar till enskild redovisas inte om det gäller färre än fyra personer.

¹ Utfallet för tidigare år skiljer sig från årsredovisningen 2021. Enbart ärenden som lett till en kontrollutredning ingår i statistiken för avslutade ärenden.

² Uppgift om kön saknas i ett antal fall, exempelvis på grund av att personen har skyddade personuppgifter eller att utredningen har gällt företag eller organisationer, men i totalsiffran ingår samtliga utredningar.

³ Statistik över ersättning för karensavdrag började föras under mars 2021. Utredningar av ersättning för karensavdrag som avslutats dessförinnan ingår i Övrigt.

⁴ Inom statligt tandvårdsstöd sker efterkontroller av utbetalningar. Resultaten från dessa är inte fullt jämförbara med utfallet från kontrollutredningar och redovisas därför separat i avsnittet Övriga förmåner, Statligt tandvårdsstöd.

Under 2022 genomfördes 29 500 kontrollutredningar. Det är en ökning sedan med året innan och delvis ett resultat av att de medarbetare som rekryterades 2021 under året nått en högre utredningskapacitet.

Antalet kontrollutredningar som gäller ersättning för höga sjuklönekostnader har dock minskat kraftigt när pandemin har avtagit. Kontrollutredningarna av ersättning för karensavdrag, en förmån som infördes under pandemin, har däremot ökat i antal. Det beror dels på att vi infört riskbaserade kontroller, dels på att a-kassorna lämnat information i fler ärenden.

Barnbidrag, bostadsbidrag, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning står för de största ökningarna sett till antalet. Vi har fått in fler anmälningar från kommunerna om bostadsbidrag och barnbidrag, vilket kan vara ett resultat av arbetet i MUR och en ökad kännedom hos kommunerna om lagen om underrättelseskyldighet.⁸⁴ En stor del av ökningarna inom föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning är ett resultat av

⁸⁴ Se nedan under rubriken Initiativet MUR.

riktade insatser och att vi under året haft möjlighet att göra större uttag i de riskbaserade kontrollerna tack vare den utökade utredningskapaciteten.

Inom vissa förmåner finns skillnader mellan könen i antalet kontrollutredningar som avslutats. När det gäller barnbidrag, bostadsbidrag och underhållsstöd kan det förklaras med att det är flest kvinnor som är mottagare. Inom föräldrapenning är det dock en överrepresentation av män och även i år har dessa utredningar till stor del startats på grund av anmälningar från a-kassor. Vi har ingen förklaring till varför a-kassorna anmäler fler män än kvinnor. Det är också skillnader mellan könen inom aktivitetsstöd, etableringsersättning och utvecklingsersättning. Dessa skillnader kan inte förklaras utifrån tillgängligt underlag.

Tabell 69 Andel avslutade kontrollutredningar med åtgärd fördelat per förmån, procent¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	24	18	18	23	14	19	24	16	18
Aktivitetsstöd, etableringsersättning och utvecklingsersättning	56	54	53	55	48	55	56	50	54
Arbetskadelivränta	26	69	29	39	20	16	34	31	20
Assistansersättning	24	20	22	22	17	23	27	23	26
Barnbidrag inkl. flerbarnstillägg	63	60	60	60	62	65	62	61	62
Bilstöd	50	25	0	50	0	33	50	20	22
Boendetillägg	22	3	26	28	14	7	24	7	19
Bostadsbidrag	42	38	43	46	45	50	43	39	45
Bostadsersättning	11	25	0	23	33	29	18	31	18
Bostadstillägg	33	36	32	43	39	40	38	37	35
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	60	77	46
Ersättning för karensavdrag ³	–	68	67	–	72	68	–	70	67
Ersättning för riskgrupper	–	–	70	–	58	55	–	47	60
Etableringstillägg	20	33	40	25	0	75	21	22	50
Föräldrapenning	57	57	60	65	66	66	62	63	64
Graviditetspenning	46	38	27	–	–	–	46	38	27
Handikappersättning	25	59	35	30	21	31	28	32	33
Internationell vård	33	–	0	33	17	50	33	17	33
Merkostnadsersättning	–	–	33	–	–	–	–	–	18
Omvårdnadsbidrag	25	30	39	13	19	31	21	27	38
Sjukersättning	32	25	27	34	23	26	33	24	27
Sjukpenning	30	34	36	34	41	37	32	38	36
Smittbärrpenning	–	–	66	–	–	63	–	–	65
Statligt tandvårdsstöd ¹	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Tillfällig föräldrapenning	71	71	69	67	70	70	69	70	70
Underhållsstöd	46	41	43	43	36	42	46	40	43
Vårdbidrag	41	61	54	33	44	80	40	58	58
Övrigt	29	50	24	35	51	20	33	51	20
Totalt	49	49	53	54	56	58	52	53	55

¹ Inom statligt tandvårdsstöd sker efterkontroller av utbetalningar. Resultaten från dessa är inte fullt jämförbara med utfallet från kontrollutredningar och redovisas därför separat i avsnittet Övriga förmåner, Statligt tandvårdsstöd.

² Uppgift om kön saknas i ett antal fall, exempelvis på grund av att personen har skyddade personuppgifter eller att utredningen har gällt företag eller organisationer, men i totalsiffran ingår samtliga utredningar.

³ Statistik över ersättning för karensavdrag började föras under mars 2021. Utredningar av ersättning för karensavdrag som avslutats dessförinnan ingår i Övrigt.

Andelen avslutade kontrollutredningar som har lett till åtgärder är högre än tidigare år. Kontrollutredningar som gäller barnbidrag, ersättning för karensavdrag, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning utgör cirka 50 procent av samtliga kontrollutredningar och har en åtgärdsfrekvens på mellan 62 och 70 procent. Det är högre än den genomsnittliga åtgärdsfrekvensen som är 55 procent. I utredningar i nämnda förmåner har vi möjligheter att kontrollera med förskolor, skolor och arbetsgivare som kan ge oss tillförlitliga uppgifter vilket leder till högre andel åtgärder.

När det gäller könsskillnaderna kan de förklaras med att vi har få utredningar inom vissa förmåner där skillnaderna är stora. Det innebär att enstaka utredningar med åtgärd påverkar resultatet i högre grad än i de förmåner där vi har många utredningar. Om dessa förmåner exkluderas så är könsskillnaderna knappt mätbara.

Tabell 70 Konstaterade felaktiga utbetalningar vid kontrollutredningar fördelat per förmån, tusen kronor¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	1 601	1 201	1 031	892	461	781	2 492	1 662	1 812
Aktivitetsstöd, etableringsersättning och utvecklingsersättning	18 135	9 413	11 067	25 295	15 114	19 974	43 430	24 528	31 041
Arbetskadeliivränta	1 175	1 492	1 563	4 364	2 710	1 852	5 539	4 203	3 415
Assistansersättning	191 989	192 659	165 961	178 077	135 709	230 064	464 255	461 422	454 466
Barnbidrag inkl. flerbarnstillägg	40 662	41 545	46 760	12 240	14 880	17 057	52 902	56 425	63 816
Bilstöd	70	80	–	166	–	60	236	80	60
Boendetillägg	857	14	463	866	273	–	1 723	287	463
Bostadsbidrag	40 806	45 492	53 718	7 340	8 452	11 023	48 146	53 944	64 741
Bostadsersättning	47	21	–	26	81	72	74	102	72
Bostadstillägg	10 153	11 659	9 146	13 088	8 838	9 819	23 241	20 497	18 965
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	3 697	19 970	7 979
Ersättning för karensavdrag ³	–	11 387	6 590	–	28 230	10 088	–	39 713	16 678
Ersättning för riskgrupper	–	–	760	–	1 056	1 826	–	1 056	2 586
Etableringstillägg	12	30	107	24	–	24	36	30	130
Föräldrapenning	33 719	29 767	37 523	61 803	64 310	64 651	95 522	94 077	102 174
Graviditetspenning	144	104	187	–	–	–	144	104	187
Handikappersättning	405	521	450	606	561	591	1 012	1 081	1 042
Merkostnadsersättning	–	–	41	–	–	–	–	–	41
Omvårdnadsbidrag	81	627	1 618	15	206	50	95	832	1 668
Sjukersättning	55 790	31 040	42 615	72 380	39 356	45 298	128 170	70 396	87 913
Sjukpenning	31 495	35 482	38 995	45 431	43 007	37 804	76 926	78 488	76 799
Smittbärandepening	–	–	560	–	–	676	–	–	1 237
Statligt tandvårdsstöd ⁴	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Tillfällig föräldrapenning	28 046	22 277	45 639	27 615	24 911	39 358	55 661	47 188	84 997
Underhållsstöd	29 113	28 575	34 232	1 558	1 357	2 811	30 671	29 932	37 043
Vårdbidrag	1 567	1 789	1 186	413	275	239	1 980	2 064	1 425
Övrigt	457	1 502	397	1 452	5 936	416	1 988	7 504	813
Totalt	486 324	466 676	500 610	453 652	395 722	494 534	1 037 941	1 015 584	1 061 563

¹ Beloppen är delsummer av beloppen i tabell 64.

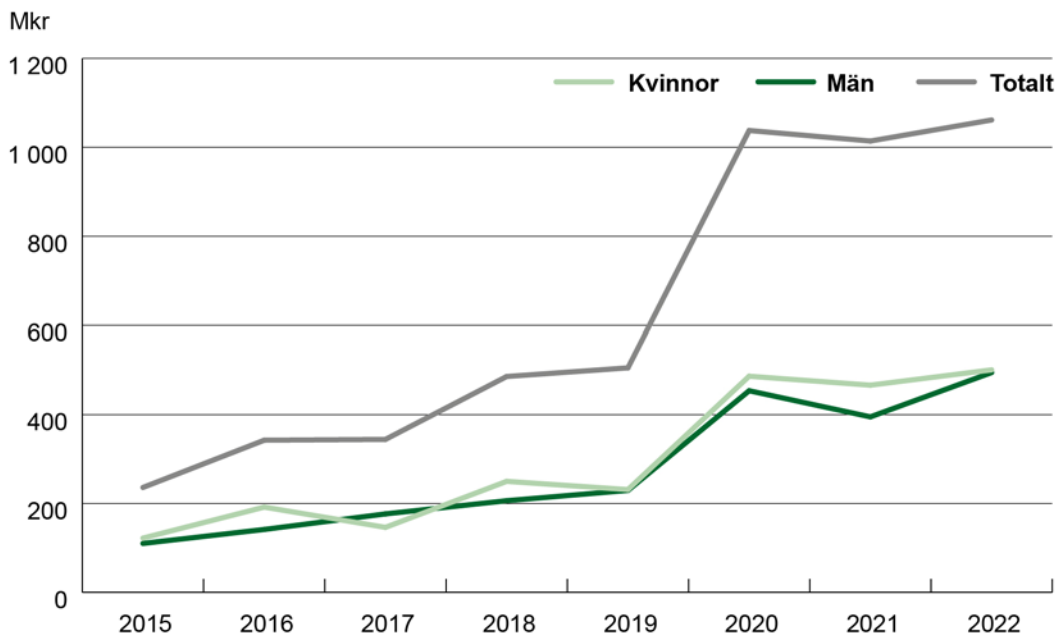
² Uppgift om kön saknas i ett antal fall, exempelvis på grund av att personen har skyddade personuppgifter eller att utredningen har gällt företag eller organisationer, men i totalsiffran ingår samtliga utredningar.

³ Statistik över ersättning för karensavdrag började föras under mars 2021. Utredningar av ersättning för karensavdrag som avslutats dessförinnan ingår i Övrigt.

⁴ Inom statligt tandvårdsstöd sker efterkontroller av utbetalningar. Resultaten från dessa är inte fullt jämförbara med utfallet från kontrollutredningar och redovisas därför separat i avsnittet Övriga förmåner, Statligt tandvårdsstöd.

Diagram 7 Konstaterade felaktiga utbetalningar vid kontrollutredning, totalt

Det totala beloppet för konstaterade felaktiga utbetalningar är högre än föregående år. Tillfällig föräldrapenning står för den största ökningen vilket kan förklaras med att vi kunnat göra större uttag från de riskbaserade kontrollerna. Ökningarna inom barnbidrag och bostadsbidrag kan, som tidigare nämnts, förklaras av en ökning av anmälningar från kommunerna. Inom assistansersättning är det felaktigt utbetalade beloppet fortfarande högt trots att vi avslutat färre kontrollutredningar. Det innebär att det genomsnittliga beloppet per kontrollutredning är högre än föregående år. Det höga utfallet 2020 jämfört med 2019 berodde dels på att kontrollutredningsverksamheten blev effektivare och att vi utvecklade mer träffsäkra riskbaserade kontroller, dels på att vi förändrade sättet att registrera statistik som innebär att fler impulser till kontrollutredning registrerades.

De skillnader mellan könen i antalet avslutade kontrollutredningar som nämnts i kommentarerna till tabell 68 återspeglas även i antalet konstaterade felaktiga utbetalningar.

Tabell 71 Förhindrade felaktiga utbetalningar vid kontrollutredningar fördelat per förmån, tusen kronor¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	1 024	649	287	596	461	381	1 620	1 110	668
Aktivitetsstöd, etableringsersättning och utvecklingsersättning	24 281	25 180	28 414	36 254	36 712	46 621	60 535	61 892	75 035
Arbetskadeföränta	1 705	1 331	406	4 075	2 243	857	5 780	3 574	1 263
Assistansersättning	73 146	74 531	62 302	107 022	77 718	84 102	183 972	158 472	146 404
Barnbidrag inkl. flerbarnstillägg	185 969	219 856	310 816	65 434	81 165	130 948	251 403	301 022	441 764
Bilstöd	–	–	–	–	–	133	–	–	133
Boendetillägg	474	8	119	285	262	124	759	270	243
Bostadsbidrag	18 596	18 257	21 368	3 409	3 619	4 304	22 004	21 876	25 672
Bostadsersättning	–	–	–	2	1	–	2	1	–
Bostadstillägg	11 225	13 769	12 741	14 132	11 106	12 193	25 357	24 874	24 934
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	5 449	17 522	4 135
Ersättning för karensavdrag ³	–	1 780	881	–	4 211	1 452	–	6 048	2 334
Ersättning för riskgrupper	–	–	–	–	238	287	–	238	49
Etableringstillägg	–	90	6	–	–	–	–	90	6
Föräldrapenning	1 888	1 513	2 301	1 482	990	1 692	3 370	2 503	3 994
Handikappersättning	446	486	343	284	337	504	730	823	848
Internationell vård	29	–	–	139	22	7	167	22	7
Merkostnadsersättning	–	–	115	–	–	–	–	–	115
Omvårdnadsbidrag	372	484	3 074	–	357	477	372	841	3 552
Sjukersättning	41 370	25 384	24 520	50 136	26 327	30 293	91 505	51 711	54 813
Sjukpenning	3 649	2 452	2 921	5 242	3 656	2 056	8 891	6 108	4 978
Smittbärrpenning	–	–	10	–	–	23	–	–	32
Statligt tandvårdsstöd ⁴	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Tillfällig föräldrapenning	42	28	242	44	44	200	86	72	442
Underhållsstöd	185 906	186 429	226 423	9 555	9 156	13 632	195 461	195 585	240 055
Vårdbidrag	1 281	485	286	177	679	145	1 458	1 164	431
Övrigt	325	90	–	436	759	–	1 130	962	–
Totalt	551 727	572 801	697 577	298 704	260 061	330 195	860 052	856 779	1 031 907

¹ Förhindrade felaktiga utbetalningar är en bedömning av hur mycket ersättning som skulle ha betalats ut felaktigt om ersättningen inte hade avslagits, dragits in eller minskats.

² Uppgift om kön saknas i ett antal fall, exempelvis på grund av att personen har skyddade personuppgifter eller att utredningen har gällt företag eller organisationer, men i totalsiffran ingår samtliga utredningar.

³ Statistik över ersättning för karensavdrag började föras under mars 2021. Utredningar av ersättning för karensavdrag som avslutats dessförinnan ingår i Övrigt.

⁴ Inom statligt tandvårdsstöd sker efterkontroller av utbetalningar. Resultaten från dessa är inte fullt jämförbara med utfallet från kontrollutredningar och redovisas därför separat i avsnittet Övriga förmåner, Statligt tandvårdsstöd.

Det totala beloppet för förhindrade felaktiga utbetalningar är högre i år än föregående år. De största ökningarna i kronor finns inom barnbidrag, sjukersättning och underhållsstöd, där vi också har avslutat flera kontrollutredningar än under tidigare år. När det gäller barnbidrag och underhållsstöd blir beloppet för förhindrade utbetalningar högt, framför allt om utredningen gäller barn i låg ålder, eftersom vi räknar beloppet fram till barnets 18-årsdag. De förmåner där beloppet har minskat mest är ersättning för höga sjuklönekostnader och ersättning för karensavdrag, som är kopplade till pandemin.

Kvinnorna står för mer än dubbelt så högt belopp som männen totalt och även här kan det förklaras av att de högsta beloppen finns inom barnbidrag och underhållsstöd där flest kvinnor är mottagare.

Polisanmälningar

Tabell 72 Antal polisanmälningar fördelat per förmån¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	4	*	*	4	*	*	8	5	6
Aktivitetsstöd, etableringsersättning och utvecklingsersättning	266	268	362	427	423	569	693	691	931
Arbetskadelivränta	*	6	5	*	8	6	12	14	11
Assistansersättning	117	71	26	126	74	42	255	155	76
Barnbidrag inkl. flerbarnstillägg	446	507	796	180	238	391	626	745	1 187
Bilstöd	–	*	–	*	*	*	*	*	*
Boendetillägg	*	*	*	*	*	–	*	*	*
Bostadsbidrag	394	488	644	127	154	239	521	642	883
Bostadsersättning	*	*	–	*	*	–	*	*	–
Bostadstillägg	62	67	65	72	63	60	134	130	125
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	14	32	24
Ersättning för karensavdrag ³	–	164	264	–	327	424	–	492	688
Ersättning för riskgrupper	–	*	4	–	*	9	–	*	13
Etableringstillägg	–	–	*	–	–	*	–	–	5
Föräldrapenning	381	334	487	732	683	850	1 113	1 017	1 337
Graviditetspenning	*	*	*	–	–	–	*	*	*
Handikappersättning	5	5	*	7	4	*	12	9	9
Internationell vård	–	*	*	*	*	*	*	*	*
Merkostnadsersättning	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Omvårdnadsbidrag	*	*	*	*	*	*	3	14	24
Sjukersättning	115	63	85	133	81	83	248	144	168
Sjukpenning	158	188	254	210	271	250	368	460	504
Smittbärrpenning	–	–	20	–	–	25	–	–	45
Statligt tandvårdsstöd ¹	–	–	–	–	–	–	3	7	13
Tillfällig föräldrapenning	621	420	830	707	531	856	1 328	951	1 686
Underhållsstöd	231	268	350	30	20	34	261	288	384
Vårdbidrag	*	*	*	*	*	*	17	18	16
Övrigt	5	28	5	26	46	4	31	75	9
Totalt	2 153	2 117	2 993	2 281	2 339	2 908	5 661	5 903	8 154

* Uppgifter som relaterar till enskild redovisas inte om det gäller färre än fyra personer.

¹ Polisanmälningar till följd av efterkontroller av statligt tandvårdsstöd, se avsnitt Övriga förmåner, Statligt tandvårdsstöd.

² Uppgift om kön saknas i ett antal fall, exempelvis på grund av att personen har skyddade personuppgifter eller att utredningen har gällt företag eller organisationer, men i totalsiffran ingår samtliga utredningar.

³ Statistik över ersättning för karensavdrag började föras under mars 2021. Utredningar av ersättning för karensavdrag som avslutats dessförinnan ingår i Övrigt.

Antalet polisanmälningar har ökat med totalt 38 procent sedan 2021. Barnbidrag, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning står för det största antalet anmälningar och har ökat med mellan 31 och 77 procent.

Ökningen inom barnbidrag beror till viss del på att vi fått fler anmälningar från kommunerna, vilket kan vara ett resultat av arbetet i MUR och en ökad kännedom inom kommunerna om lagen om underrättelseskyldighet.⁸⁵

En stor del av ökningarna inom tillfällig föräldrapenning är ett resultat av riktade insatser och att vi under året också haft möjlighet att göra ett större uttag från våra riskbaserade kontroller än under 2021. Vi har också genomfört informationsinsatser för kontrollutredarna om förutsättningarna för att göra en polisanmälan och anmälningsskyldigheten vid misstanke om att någon medvetet lämnat oriktiga uppgifter eller underlåtit att anmäla ändra förhållanden.

⁸⁵ Se nedan under rubriken Initiativet MUR.

Antalet polisanmälningar inom assistansersättning har däremot minskat kraftigt. Det kan förklaras med att vi numera gör en polisanmälan per kontrollutredning där samtliga anmälda personer inkluderas i stället för som tidigare en polisanmälan per person.

Inom vissa förmåner finns skillnader mellan könen i antalet polisanmälningar som görs. De skillnader mellan könen i antalet avslutade kontrollutredningar som nämnts i kommentarerna till tabell 68 återspeglas även i antalet polisanmälningar.

Tabell 73 Polisanmälningar – belopp för upptäckta felaktiga utbetalningar fördelat på utredningstyp, tusen kronor

	Kvinnor			Män			Totalt ¹		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Arbete trots förmån	77 831	50 586	92 224	116 026	79 909	100 730	193 857	130 495	192 954
Assistans har inte utförts i enlighet med tidredovisning	41 779	59 855	29 537	54 650	49 649	54 810	131 765	132 146	98 167
Bor inte i bostaden	1 069	1 366	2 522	1 965	2 146	1 702	3 034	3 512	4 224
Deltar inte i program/åtgärd	402	730	375	1 990	1 057	1 730	2 393	1 787	2 105
Felaktiga inkomstuppgifter	7 452	2 725	4 955	2 354	7 656	6 785	9 806	10 719	11 741
Felaktigt uppgivna kostnader	157	661	62	306	466	62	1 069	8 769	3 175
Felaktigt uppgivna medicinska besvär	65 971	32 686	604	31 710	3 787	15 147	97 681	52 756	20 064
Fritidsaktiviteter som kan påverka rätten till förmån	48	144	504	1 472	806	–	1 520	950	504
Förfalskade underlag	1 275	529	334	1 474	254	46	2 749	784	380
Oriktiga underlag	24 193	3 691	4 667	22 959	7 896	4 729	47 151	12 237	9 866
Sammanboende/skenseparation	37 158	41 290	47 602	3 226	1 912	3 715	40 385	43 202	51 318
Uppdrag som kan påverka rätten till förmån	622	–	23	8	916	22	630	916	45
Utlandsvistelse/-bosättning	56 838	66 596	77 068	34 089	37 501	42 910	90 927	104 097	119 978
Övrigt/flera saker	35 797	25 258	48 883	35 259	58 546	38 034	71 149	106 345	87 727
Totalt	350 591	286 118	309 362	307 490	252 500	270 423	694 117	608 714	602 245

¹ Uppgift om kön saknas i ett antal fall, exempelvis på grund av att personen har skyddade personuppgifter eller att utredningen har gällt företag eller organisationer, men i totalsiffran ingår samtliga utredningar.

I de ärenden där vi har gjort en polisanmälan kan vi konstatera att utredningstyperna Arbete trots förmån och Utlandsvistelse/-bosättning står för de högsta beloppen. Skillnaderna i beloppen jämfört med föregående år, såväl ökningar som minskningar, kan förklaras med att antalet avslutade kontrollutredningar inom respektive förmån har ökat eller minskat.

Tabell 74 Polisanmälningar – belopp för förhindrade felaktiga utbetalningar fördelat på utredningstyp, tusen kronor¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Arbete trots förmån	47 577	32 333	41 310	70 033	43 834	53 731	117 611	76 167	95 041
Assistans har inte utförts i enlighet med tidredovisning	3 964	18 790	8 406	16 738	18 847	19 779	24 506	37 637	28 185
Bor inte i bostaden	1 889	1 416	2 344	3 266	1 998	2 500	5 156	3 414	4 844
Deltar inte i program/åtgärd	609	795	846	1 568	1 454	1 679	2 177	2 249	2 525
Felaktiga inkomstuppgifter	1 183	447	519	326	814	452	1 508	1 484	971
Felaktigt uppgivna kostnader	–	42	22	111	2 892	22	515	5 094	384
Felaktigt uppgivna medicinska besvär	25 897	10 493	451	16 099	2 326	3 453	41 996	12 819	3 904
Fritidsaktiviteter som kan påverka rätten till förmån	39	–	66	759	46	–	797	46	66
Förfalskade underlag	86	–	25	171	25	112	258	25	137
Oriktiga underlag	5 221	722	1 275	3 202	601	313	8 423	2 179	1 921
Sammanboende/skenseparation	67 040	73 532	76 841	2 810	3 121	5 238	69 850	76 652	82 079
Uppdrag som kan påverka rätten till förmån	30	78	130	12	900	62	42	978	192
Utlandsvistelse/-bosättning	126 309	154 256	261 126	42 566	56 772	91 682	168 875	211 028	352 808
Övrigt/flera saker	6 029	6 076	13 555	6 954	7 959	7 178	13 266	14 101	20 733
Totalt	285 873	298 980	406 916	164 615	141 590	186 199	454 981	443 874	593 789

¹ Förhindrade felaktiga utbetalningar är en bedömning av hur mycket ersättning som skulle ha betalats ut felaktigt om ersättningen inte hade avslagits, dragits in eller minskats.

² Uppgift om kön saknas i ett antal fall, exempelvis på grund av att personen har skyddade personuppgifter eller att utredningen har gällt företag eller organisationer, men i totalsiffran ingår samtliga utredningar.

I kontrollutredningar där polisanmälan gjorts återfinns de största förhindrade felaktiga utbetalningarna inom utredningstyperna Arbete trots förmån och Utlandsvistelse/bosättning. I det första fallet – Arbete trots förmån – står aktivitetsstöd och sjukersättning för de största beloppen. Det beror på att för aktivitetsstöd kan en avstängningsperiod generera höga belopp och inom sjukersättning räknas det förhindrade felaktiga beloppet för tre år framåt, vilket också genererar höga belopp. När det gäller Utlandsvistelse/-bosättning är det barnbidrag och underhållsstöd som står för de högsta beloppen. I dessa utredningar blir beloppet för förhindrade utbetalningar högt, framför allt om utredningen gäller barn i låg ålder, eftersom vi räknar beloppet fram till barnets 18-årsdag.

Det är störst skillnader mellan kvinnor och män i kontrollutredningar som gäller Sammanboende/skenseparation och Utlandsvistelse/-bosättning, där kvinnorna står för de största beloppen. Det kan bero på att dessa utredningar till största delen gäller barnbidrag, bostadsbidrag och underhållsstöd där det är flest kvinnor som är mottagare.

Resultat från myndighetsimpulser

Tabellerna nedan visar resultatet av de impulser till kontrollutredningar som kommit från regionala underrättelsecenter (RUC), regionala samverkansråd (RSR), Nationellt underrättelsecentrum (NUC) och projekt inom ramen för lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet (LUS). Resultatet redovisas utifrån antal kontrollutredningar, oavsett om de gäller en eller flera förmåner.

Tabell 75 Resultat för impulser från RUC, RSR, NUC och LUS-projekt¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Antal utredningar	295	326	377	248	344	386	564	701	829
Andel med åtgärd, procent	49	48	50	51	47	54	51	49	52
Antal polisanmälningar	96	101	94	106	96	119	205	204	229
Konstaterade felaktiga utbetalningar/ skadestånd, tusen kronor	26 238	22 086	17 091	40 412	21 343	64 164	120 941	50 130	101 018
Förhindrade felaktiga utbetalningar ³ , tusent kronor	40 653	30 413	42 518	24 686	17 139	32 165	65 339	48 612	75 065

¹ Utfallet för tidigare år skiljer sig från årsredovisningen 2021. Enbart ärenden som lett till en kontrollutredning ingår i statistiken för avslutade ärenden. Resultat från efterkontroller av statligt tandvårdsstöd redovisas separat i avsnitt Övriga förmåner.

² Uppgift om kön saknas i ett antal fall (exempelvis på grund av att personen i fråga har skyddade personuppgifter), men i totalsiffran ingår samtliga utredningar.

³ Förhindrade felaktiga utbetalningar är en bedömning av hur mycket ersättning som skulle ha betalats ut felaktigt om ersättningen inte hade avslagits, dragits in eller minskats.

Resultatet visar en ökning inom samtliga områden jämfört med föregående år. Variationerna i resultaten över tid och mellan könen kan förklaras av antalet utredningar från respektive RUC eller LUS projekt men främst av hur många kontrollutredningar inom assistansersättning som avslutas respektive år. Det är fler män som är beviljade assistansersättning och utredningar av assistansersättning kan omfatta stora utbetalningar, vilket innebär att även mindre förändringar i antalet utredningar kan få stor påverkan på fördelningen mellan könen av det konstaterat felaktigt utbetalda beloppet.

Tabell 76 Resultat för impulser från övriga myndigheter¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Antal utredningar	2 422	2 919	3 429	2 950	3 447	3 414	5 373	6 377	6 849
Andel med åtgärd, procent	60	56	55	60	60	57	60	58	56
Antal polisanmälningar	581	663	913	697	799	869	1 278	1 463	1 784
Konstaterade felaktiga utbetalningar/ skadestånd, tusen kronor	110 010	91 161	106 771	114 022	95 470	103 012	225 044	211 798	210 131
Förhindrade felaktiga utbetalningar ³ , tusent kronor	192 666	214 671	313 107	74 625	76 753	114 107	267 290	297 647	427 560

¹ Utfallet för tidigare år skiljer sig från årsredovisningen 2021. Enbart ärenden som lett till en kontrollutredning ingår i statistiken för avslutade ärenden. Resultat från efterkontroller av statligt tandvårdsstöd redovisas separat i avsnitt Övriga förmåner.

² Uppgift om kön saknas i ett antal fall (exempelvis på grund av att personen i fråga har skyddade personuppgifter), men i totalsiffran ingår samtliga utredningar.

³ Förhindrade felaktiga utbetalningar är en bedömning av hur mycket ersättning som skulle ha gått ut felaktigt om ersättningen inte hade avslagits, dragits in eller minskats.

Resultatet av utredningar där andra myndigheter anmält misstanke om fel visar en ökning i totalt antal utredningar, antal polisanmälningar och förhindrade felaktiga utbetalningar. Andel åtgärder och konstaterade felaktiga utbetalningar har minskat något jämfört med föregående år.

Skillnaden mellan kvinnor och män när det gäller förhindrade felaktiga utbetalningar kan förklaras med att det främst gäller förmånerna barnbidrag och underhållsstöd där det är betydligt fler kvinnor som får ersättningen.

Kostnadsutvecklingen för kontrollarbetet

Tabell 77 Kostnadsutvecklingen för kontrollarbetet, tusen kronor

	2020	2021	2022
Kostnad för kontrollarbetet	148 000	181 612	190 530

Kostnaderna inkluderar kostnader för kontrollutredning, dataanalys, intern försäkringskontroll och verksamhetsutveckling.

Under året har antalet avslutade kontrollutredningar per kontrollutredare ökat från 125 till 140, vilket betyder att effektiviteten har förbättrats.

Riktade insatser från intern försäkringskontroll

Fakta – intern försäkringskontroll

Den interna försäkringskontrollen görs utifrån varje förmåns risker och innefattar ett slumpmässigt urval av utbetalningar, riskfyllda transaktioner samt riktade kontroller. Riskfyllda transaktioner är utbetalningar av höga belopp och lokala utbetalningar. Kontrollen av de riskfyllda transaktionerna kan antingen vara 100 procent vid högrisktransaktion, eller utgöra en andel av det totala antalet utförda transaktioner. Kontrollnivåer och urval av risktransaktionerna ändras regelbundet och anpassas till varje förmåns risker, vilket gör att resultaten inte går att jämföra år från år.

I samband med särskilda riskanalyser identifieras risker som inte tas om hand i den löpande kontrollen. Det kan handla om dubbelutbetalningar, brister i samordning mellan förmåner, brister i it-stöden med mera. I de fall en identifierad risk bedöms ha ett kontrollvärde görs en riktad kontroll. Beroende på riskens art och omfattning görs kontrollen antingen som engångsåtgärd eller över längre tid.

Intern försäkringskontroll genomförs inom alla förmåner för att upptäcka och motverka felaktiga utbetalningar, misstänkta interna överträdelser, systematiska avvikelser som kan leda till felaktiga utbetalningar samt avvikelser som gäller registrerade kontonummer. Det är också ett sätt att följa upp att de manuella och maskinella kontrollerna innan utbetalning fungerar och är ändamålsenliga. Den interna försäkringskontrollen ger Försäkringskassan möjlighet att göra undantag från dualitetsprincipen, det vill säga att utbetalningar ska verkställas först när två personer godkänt utbetalningen. Alla avvikelser som upptäcks i den interna försäkringskontrollen återkopplas till berörd handläggare och dennes chef för åtgärd. Återkopplingen är en del av det systematiska kvalitetsarbetet. I detta avsnitt redovisas kontroller av löpande riskfyllda transaktioner och riktade kontroller. Resultat från den slumpmässiga kontrollen redovisas i förmånsavsnitten under rättslig kvalitet.

Kontroll av riskfyllda transaktioner

Med riskfyllda transaktioner avses utbetalningar av höga belopp och utbetalningar med manuella moment som inte betalas ut via Försäkringskassans centrala utbetalningssystem, så kallade lokala utbetalningar. Vid höga belopp kontrolleras enbart att inga interna överträdelser skett. Vid lokala utbetalningar kontrolleras att de manuella momenten för utbetalningen har fungerat samt att utbetalningen är attesterad och har gjorts till rätt mottagare. Under 2022 kontrollerades 8 503 ärenden där det gjorts riskfyllda transaktioner. Andelen avvikelser är 1 procent. De avvikelser som upptäckts handlar främst att betalningsunderlaget inte skickas iväg till utbetalning utan endast registrerats i systemet samt att attest för utbetalning saknas.

Kontrollen justeras löpande utifrån den utveckling som görs inom förmånerna och som genererar riskfyllda moment för förmånen. Vi har även sett över beloppsgränserna för höga belopp för varje förmån så att de är aktuella. Vi bedömer med anledning av ovanstående att kontrollen fungerar väl.

Riktade kontroller

Riktade kontroller ger kunskap om kvalitetsbrister och möjliggör åtgärder för att minska antalet felaktiga utbetalningar på sikt. De riktade kontrollerna kan visa om de kontroller som görs innan utbetalning inte fungerar på ett tillfredsställande sätt och om maskinella utbetalningar borde ha fallit ut för manuell handläggning, till exempel när det finns flera anspråk för samma dag. Återkoppling från de riktade kontrollerna har lett till ändringar i vägledningar, handlägningsprocesser och it-stöd. Den har också lett till ändrade rutiner för när en utbetalning som normalt görs maskinellt ska hanteras manuellt och till förbättringar i de riskbaserade kontrollerna. Flera kontrollutredningar har också startats efter återkoppling från riktade kontroller. Urvalen till de riktade kontrollerna görs genom särskilda riskanalyser inom den interna försäkringskontrollen. Under 2022 genomfördes 47 riktade kontroller inom områden där risker för felaktiga utbetalningar har identifierats. Resultaten från några av dessa redovisas nedan.

Uppföljning av tidigare riktad kontroll om redovisad assistanstid som sammanfaller med utbetald dagersättning

En uppföljande granskning har gjorts av hur många assistenter som har redovisad arbetstid som sammanfallit med utbetald dagersättning under 2021. I den uppföljande granskningen ingår även aktivitetsstöd och utvecklingsersättning utöver sjukpenning, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning.

Kontrollen visar att cirka 10 procent av assistenterna hade redovisad arbetstid i tidrapporten samtidigt som de fått dagersättning utbetald från Försäkringskassan. Under 2020 var det 12 procent. Vi kan utifrån granskningen inte uttala oss om hur stora belopp som eventuellt har betalats ut felaktigt eller var i handlägningsprocessen det kan ha blivit fel. Vi kan dock konstatera en minskning av antalet assistenter som har redovisad assistanstid samtidigt med dagersättning, trots att granskningen utvidgats till att omfatta flera ersättningar.

Sjukpenninggrundande inkomst – uppföljning av skickade återkopplingar

En uppföljande riktad kontroll har genomförts av om de avvikelser som intern försäkringskontroll återkopplar till verksamheten i den löpande kontrollen åtgärdas. Kontrollen visade att 51 procent av avvikelserna under en fyramånadersperiod inte hade åtgärdats. Det är en försämring jämfört med tidigare uppföljningar inom området. Eftersom den sjukpenninggrundade inkomsten är grunden för utbetalning av många förmåner är det viktigt att den blir rätt och att återkopplingar som lämnas tas omhand. Detta eftersom de annars kan generera kommande felaktiga utbetalningar.

Granskning av uppehållstillstånd inom barnbidrag, bostadsbidrag och underhållsstöd

En uppföljande granskning har gjorts av om handläggarna utreder om den sökande har uppehållstillstånd vid ansökningstillfället och därefter registrerar uppgifter och bevakningar. Andelen avvikelser visade sig ha ökat något sedan en tidigare granskning, från 63 till 65 procent. Sammanfattningsvis visar granskningarna att det i många ärenden saknas uppgift om till exempel uppehållstillstånd, eller att bevakning inte har registrerats. Dessa moment i handläggningen är viktiga, eftersom en missad bevakningsregistrering kan leda till att en förmån betalas ut felaktigt.

Utbetalningar av föräldrapenning för samma tid som tidigare utbetalt aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning

Intern försäkringskontroll har tidigare gjort en riktad kontroll när föräldrapenning sammanfallit med aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning och förmånerna därför ska samordnas. Kontrollen visade att föräldrapenninghandläggarna missade sitt samordningsansvar i samtliga ärenden. I mars 2021 ändrades systemet för att ge handläggarna information om det är aktuellt att utreda om förmånerna ska samordnas och avdrag därför ska göras. En uppföljande granskning visar att det trots det fortfarande finns avvikelser i 59 procent av ärendena.

Kontokontroll

Registrering av kontouppgifter bedöms som särskilt riskfyllt, och därför kontrolleras alla registreringar mot bankgirot och bankerna. Under året återkopplade bankgirot och bankerna avvikelser i 12 200 ärenden. Avvikelseerna kan innebära att kontot är avslutat eller inte tillhör den försäkrade. 83 av avvikelserna var felhanterade av Försäkringskassan. 72 av dem var felregistrerade och i 11 fall hade konton registrerats utan underlag. Antalet avvikelser har minskat, vilket till en del beror på att de försäkrade i större utsträckning hänvisas till att anmäla sitt kononummer via Mina Sidor och inga manuella moment i samband med registrering behövs. Riktlinjen för registrering av konto har också uppdaterats med information om att det enbart får finnas ett registrerat konto per person. Återkoppling av felregistrerade konton direkt till berörda handläggare kan också ha bidragit till att avvikelserna har minskat.

Misstanke om interna överträdelser

Intern försäkringskontroll har under 2022 vid 4 tillfällen lämnat information om misstänkta interna överträdelser.⁸⁶

Åtgärder för att minska felaktiga utbetalningar

Åtgärder inom förmånshandläggningen

Försäkringskassan arbetar kontinuerligt och systematiskt med att motverka felaktiga utbetalningar inom välfärdsområdet. Under året har vi bland annat påbörjat följande:

- Arbete med så kallade beteendeinsikter för att kunna förebygga fel och förenkla ansökningsförfarandet i e-tjänsterna. Det innebär att vi med hjälp av en datadriven modell kan riskbedöma informationen redan vid ansökningstillfället och ge den sökande möjlighet att ändra uppgiften om det finns en förhöjd risk. Detta bedöms kunna ge positiva effekter framöver.
- Införande av möjlighet till kommunikation mellan handläggare och försäkrade i inloggat läge i e-tjänsten för sjukpenning. Det kommer att ge oss snabbare svar på frågor än i en säkrare kanal.
- Förtydliganden i självbetjäningstjänsterna och införande av en steg-för-steg-modell för att underlätta för de försäkrade att göra rätt direkt.

Förutom ovanstående har vi genom kampanjer och annonsering i olika medier informerat allmänheten om vikten av att lämna korrekta uppgifter och att uppgifter lämnas på heder

⁸⁶ Med intern överträdelse menas att en anställd, praktikant eller uppdragsgivare gör sig skyldig till brott enligt brottsbalken eller annan författning eller till avsteg från interna styrande dokument. Se riktlinjerna (2018:03) Hanteringen av misstänkta interna överträdelser och brott mot Försäkringskassan.

och samvete. Vi förbättrar löpande informationen på Försäkringskassans webbplats och i blanketter. Vi har också genomfört informationsinsatser internt om kontrollutredningsverksamheten för att öka kunskapen om hur man kan bidra till att minska felaktiga utbetalningar, oavsett yrkesroll inom myndigheten.

Förstärkt arbete mot bidragsbrott

Under 2021 anställdes 50 kontrollutredare och vi har nu börjat se resultat av detta. Det har möjliggjort ett större uttag av ärenden från de riskbaserade kontrollerna som har hög åtgärdsfrekvens. Vi har också genomfört utbildningsinsatser i syfte att förbättra och effektivisera kontrollutredningsverksamheten.

Under 2021 startades en nationell strategisk enhet inom kontrollutredningsverksamheten. Enhetens uppdrag är bland annat att kravställa riskbaserade kontroller för att mer effektivt kunna upptäcka och motverka bidragsbrott. De har under året börjat leverera ärenden till övriga kontrollutredningsenheter, vilket bidrar till en högre andel egeninitierade ärenden inom kontrollutredningsverksamheten.

Försäkringskassan deltar sedan tidigare i flera projekt enligt lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet som gäller brott mot välfärdssystemet. Under 2022 har vi dessutom varit med och initierat två nya projekt. Båda avser systematisk och organiserad, migrationsrelaterad välfärdsbrottslighet.

Samverkan med andra myndigheter med anledning av pandemin

Försäkringskassan och nio andra myndigheter deltar sedan våren 2020 i samverkan om pandemirelaterade förmåner i syfte att förhindra felaktiga utbetalningar.⁸⁷

Samverkan med Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten

Försäkringskassan samverkar med Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten på nationell och regional nivå. Samverkan sker i flera nätverk inom olika områden. Syftet med samverkan är att öka kunskapen om varandras områden och på så vis utveckla ett effektivare flöde. Den regionala samverkan har även i år till viss del präglats av pandemin, genom att det inte funnits tekniska förutsättningar för digitala möten på grund av att myndigheterna har olika plattformar för digitala möten som inte är kompatibla. I flera regioner har man därför startat upp med fysiska möten under hösten.

Försäkringskassan har under året samverkat med Nationellt bedrägericentrum på Polismyndigheten om kvaliteten på Försäkringskassans polisanmälningar och utfallet av dem. Vi samverkar också med Nationella kontaktenheten på Polismyndigheten med anledning av deras bristande rutiner gällande registrering av polisanmälningar.

Statistiken över åiterrapporterade polisanmälningar gäller ofta anmälningar som gjorts tidigare år. Därför kan vi inte uttala oss om effekterna av den samverkan som skett under året.

Initiativet MUR

Försäkringskassan tog i slutet av 2019 initiativ till ett fördjupat samarbete med andra myndigheter, Motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter

---

⁸⁷ Deltagande myndigheter är Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Boverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Tillväxtverket och Åklagarmyndigheten.

(MUR). Syftet är att stärka arbetet mot bidragsbrott och missbruk av välfärdssystemet. 22 myndigheter deltar i initiativet.⁸⁸ Myndighetscheferna träffas två gånger per år.

Arbetet i MUR bedrivs inom olika arbetsgrupper med specifika uppdrag inom olika områden. Bland annat har man tagit fram ett undervisningsmaterial riktat till gymnasie-ungdomar som går under namnet ”Upptäck välfärden”. Målet är att stärka ungdomars vilja att göra rätt för sig gentemot myndigheter, det vill säga stärka bidragsmoralen.

MUR har också inlett samverkan med kommunerna. En arbetsgrupp har genomfört ett webinarium med FUT-handläggare⁸⁹ inom kommuner. Målsättningen är att öka antalet impulser som kommuner skickar enligt lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. En annan arbetsgrupp har i uppdrag att stärka kommunerna och deras handläggare i handläggningen av ekonomiskt bistånd. En tredje arbetsgrupp bestående av deltagare från Försäkringskassan, Migrationsverket, Polismyndigheten och Skatteverket har påbörjat ett arbete avseende stärkt grundidentitet med syfte att få en väl fungerande utgivning och förvaltning av identiteter inom Sverige.

MUR har under året också inlett aktörsinriktad samverkan inom tandvård och pensionsgrundande inkomst. Projektet tandvård syftar till att analysera och utveckla tillämpningen av lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt att utveckla parametrarna i befintliga riskbaserade kontroller. Projektet om pensionsgrundande inkomst syftar till att förbättra samverkan mellan myndigheter för att reducera risken för felaktiga utbetalningar av pension.

Myndighetsgemensam kontroll för att motverka brottslighet i arbetslivet⁹⁰

Enligt regeringsuppdrag ska myndigheter samverka mot arbetslivskriminalitet.⁹¹ Inom ramen för uppdraget har det under 2022 etablerats två regionala center med operativ verksamhet. Försäkringskassan har medverkat både i styr- och analysgrupper och i det operativa arbetet. Vi genomför kontrollutredningar baserade på information från de andra myndigheterna som ingår i denna samverkan och har startat fler kontrollutredningar. En hög andel av dessa har lett till åtgärder.

De deltagande myndigheterna tar varje år fram en gemensam lägesbild inom området arbetslivskriminalitet. Lägesbilden används som underlag för övergripande inriktning och prioritering för kommande år. Den beskriver de allvarligaste hoten och sårbarheterna och ger rekommendationer om vilka hot och sårbarheter som är viktigast att reducera. Försäkringskassan har i samband med detta identifierat risker inom assistans- och tandvårdsbranschen.

⁸⁸ Deltagande myndigheter är Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Brottsförebyggande rådet, CSN, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket, Försäkringskassan, Inspektionen för socialförsäkringen, Inspektionen för vård och omsorg, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Skolinspektionen, Skolverket, Socialstyrelsen, Tillväxtverket, Åklagarmyndigheten.

⁸⁹ FUT är en förkortning av Felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen.

⁹⁰ Deltagande myndigheter är Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten och Skatteverket.

⁹¹ Uppdrag att inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet och om varaktig myndighetssamverkan.

Samverkan mot organiserad brottslighet

Försäkringskassan deltar sedan 2009 tillsammans med elva andra myndigheter i en myndighetsgemensam satsning mot den organiserade brottsligheten.⁹² Satsningen har gett goda resultat under de senaste åren och har bidragit till ökningen av konstaterade felaktiga utbetalningar och förhindrade felaktiga utbetalningar.

Under året har vi arbetat i ett projekt tillsammans med fem kommuner i syfte att öka kunskapen om välfärdsbrottslighet hos kommunerna och därmed förhindra bidragsbrott, bedrägerier och annan ekonomisk brottslighet. Försäkringskassan har bidragit med metodstöd för hur kommunerna kan ta fram modeller för risk- och urvalsanalyser. Dessa analyser ska kunna användas för att identifiera felaktiga utbetalningar och därmed effektivisera kommunernas kontrollverksamhet.

Riskbaserade kontroller genom dataanalys

Syftet med riskbaserade kontroller är att minimera risken för felaktiga utbetalningar. Under året har användningen av riskbaserade kontroller i handläggningssystemen ökat i enlighet med en långsiktig myndighetsstrategi. Nya och förbättrade riskbaserade kontroller har börjat användas inom handläggningen av bland annat assistansersättning, arbetshjälpmedel, arbetsskadelivränta, försäkringstillhörighet och sjukpenninggrundande inkomst.

Bedömning av åtgärdernas effekter

De åtgärder som redovisats syftar dels till att underlätta för enskilda att lämna korrekta uppgifter i ansökan, dels till att utveckla Försäkringskassans förmåga att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar som orsakats av att enskilda medvetet lämnat oriktiga uppgifter eller inte anmält ändrade förhållanden.

Åtgärderna som vidtagits för att underlätta för enskilda att lämna korrekta uppgifter bidrar till att minska felaktiga utbetalningar men det går inte att uttala sig om i vilken utsträckning. Däremot kan vi konstatera att Försäkringskassans förmåga att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar har ökat.

Samverkan i olika konstellationer där Försäkringskassan deltar, bland annat mot organiserad brottslighet och arbetslivskriminalitet, har gjort att frågor kring missbruk och brott mot välfärdssystemen fått mer uppmärksamhet. Det finns ett större intresse hos beslutande organ vilket bidrar till bättre förutsättningar för vårt arbete med att minska felaktiga utbetalningar. Uppmärksamheten i media är också större, vilket kan leda till att förbättrad kunskap hos allmänheten om att upptäcktsrisken är relativt hög och därmed bidra till en ökad vilja hos medborgarna att göra rätt. Arbetet i initiativet MUR med undervisningsmaterial för gymnasieungdomar bedöms också kunna få en långsiktig effekt när det gäller en ökad vilja att göra rätt. Samverkan med polis och åklagare kan ha bidragit till att antal fällande domar avseende bidragsbrott har ökat från 277 under 2020 till 584 under 2022. Domarna får uppmärksamhet i media vilket också kan ha en preventiv effekt.

Den samverkan med kommuner som inletts i MUR har lett till ett ökat antal impulser enligt lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

⁹² Deltagande myndigheter är Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarstyrelsen.

Återbetalning

Syftet med återbetalningsverksamheten är huvudsakligen att rätta till myndighetens felaktiga utbetalningar och därigenom säkerställa att rätt ersättning har tillfallit rätt person. Verksamheten är uppdelad i återkrav och fordringshantering.

I en återkravsutredning prövar Försäkringskassan om den enskilde är återbetalnings-skyldig eller inte. Om den enskilde är återbetalningsskyldig prövar vi även möjligheten till eftergift. Om det saknas skäl för eftergift och pengarna inte har betalats tillbaka inom 30 dagar efter att beslutet om återkrav fattats påbörjas fordringshanteringen, som innebär att vi vidtar indrivningsåtgärder för att få tillbaka de felaktigt utbetalda pengarna.

Resultat återkrav

Tabell 78 Återkrav per förmån, antal ställda krav¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	95	71	269	73	88	272	168	159	541
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	4 242	5 379	6 134	5 700	6 400	6 975	9 942	11 779	13 109
Arbetskadeföränta	39	110	117	83	230	220	122	340	337
Assistansersättning	83	47	68	119	73	57	396	287	449
Barnbidrag	3 520	4 276	5 693	1 409	1 859	2 865	5 017	6 270	8 641
Bidrag till arbetshjälpmedel	240	188	154	141	145	77	381	333	231
Bilstöd	30	25	44	40	37	55	70	62	99
Bostadsbidrag	2 589	3 455	4 847	1 049	1 365	1 999	3 638	4 820	6 846
Bostadsersättning	26	19	30	102	34	80	128	53	110
Bostadstillägg	3 309	4 218	2 293	2 966	3 987	1 901	6 275	8 206	4 194
Ersättning för höga sjuklönekostnader ³	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Etableringstillägg	129	64	86	47	18	22	176	82	108
Familjebidrag till totalförsvarspiktiga	9	*	22	40	*	43	49	17	65
Föräldrapenning	3 370	3 427	4 534	3 970	3 799	4 330	7 340	7 226	8 864
Graviditetspenning	146	145	171	–	–	–	146	145	171
Handikappersättning	17	23	14	25	25	21	42	48	35
Jämställdhetsbonus	*	*	–	*	*	–	*	*	–
Merkostnadsersättning	4	12	38	6	14	26	10	26	64
Närstående-penning	43	34	51	12	14	16	55	48	67
Omvårdnadsbidrag	21	71	218	6	18	69	27	89	287
Rehabiliteringsersättning	35	47	48	22	26	15	57	73	63
Sjukersättning	424	318	567	400	291	475	824	609	1 042
Sjuklönegaranti	–	*	–	–	–	*	–	*	*
Sjukpenning ⁴	4 808	8 237	8 622	2 816	6 418	6 190	7 624	14 655	14 812
Smittbärarersättning	13	117	301	4	89	250	17	206	551
Statligt tandvårdsstöd ³	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Tillfällig föräldrapenning	1 854	1 557	2 567	1 729	1 604	2 237	3 583	3 161	4 804
Underhållsstöd	4 657	3 643	4 365	2 135	1 434	1 673	6 792	5 077	6 038
Vårdbidrag	106	93	83	18	18	21	124	111	104
Totalt	29 810	35 580	41 336	22 913	28 002	29 890	53 005	63 885	71 633

* Uppgifter som relaterar till enskild redovisas inte om det gäller färre än fyra personer.

¹ Inkluderar inte återkrav av slutligt beslut om bostadsbidrag samt felaktiga utbetalningar som hanterats enligt nuvarande beloppsgrens på 2 000 kronor.

² I totalen ingår även återkrav som inte kan delas upp på kön. Det innefattar solidariska bostadsbidrag och återkravsärenden på organisationer förutom i ersättning för höga sjuklönekostnader.

³ Utfall saknas på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

⁴ I utfallet ingår även ärenden som rör ersättning för karensavdrag.

Tabellen ovan visar antal beslut om återkrav uppdelat per förmån. Det är alltså krav som vi har ställt efter prövningen av återbetalningsskyldighet och eftergift. Det totala antalet beslut om återkrav har ökat mellan åren 2020 och 2022. Flera orsaker bidrar till ökningen.

Den viktigaste är att vi har utökat antalet medarbetare i återkravshandläggningen, bland annat genom rekryteringar. Vi har även gjort insatser för att arbeta av äldre ärenden och vi ser en tendens till ökad produktivitet i handläggningen.

Något fler än hälften av återkraven ställs mot kvinnor, eftersom något fler felaktiga utbetalningar görs till kvinnor.

Tabell 79 Återkrav per förmån, totalt belopp, miljoner kronor¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	3,1	2,6	5,1	2,3	2,5	6,0	5,4	5,1	11,1
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	58,0	39,7	52,2	75,8	55,5	74,4	133,8	95,2	126,7
Arbetskadetilivränta	3,1	11,0	18,6	10,1	27,2	50,1	13,2	38,2	68,7
Assistansersättning	148,1	123,0	84,0	171,6	105,0	53,9	514,5	422,7	492,1
Barnbidrag	54,5	56,0	67,0	16,2	20,8	25,7	71,2	77,3	93,0
Bidrag till arbetshjälpmedel	6,8	4,3	3,1	3,5	3,0	1,5	10,2	7,3	4,6
Bilstöd	0,9	0,7	1,3	1,4	1,4	1,9	2,3	2,1	3,2
Bostadsbidrag	54,1	55,3	68,3	14,2	14,2	17,7	68,3	69,6	86,0
Bostadsersättning	0,2	0,1	0,2	0,8	0,4	0,6	1,1	0,5	0,8
Bostadstillägg	50,9	75,0	36,9	50,1	73,0	34,9	101,0	148,0	71,8
Ersättning för höga sjuklönekostnader ³	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Etableringstillägg	0,7	0,5	0,6	0,5	0,1	0,2	1,2	0,6	0,8
Familjebidrag till totalförsvarspliktiga	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,2
Föräldrapenning	57,2	52,4	68,0	86,2	83,8	88,2	143,4	136,1	156,1
Graviditetspenning	1,3	1,5	1,9	–	–	–	1,3	1,5	1,9
Handikappersättning	0,6	0,9	0,3	1,2	0,6	0,7	1,8	1,5	1,0
Jämställdhetsbonus	0,0	0,0	–	0,0	0,0	–	0,0	0,0	–
Merkostnadsersättning	0,1	0,1	0,3	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,5
Närstående penning	0,4	0,4	0,4	0,1	0,1	0,2	0,5	0,5	0,6
Omvårdnadsbidrag	0,4	1,2	4,8	0,1	0,4	1,0	0,5	1,7	5,8
Rehabiliteringsersättning	0,3	1,5	1,2	0,8	0,7	0,4	1,0	2,2	1,6
Sjukersättning	57,8	31,6	49,5	71,4	40,6	51,7	129,1	72,1	101,2
Sjuklönegaranti	–	0,0	–	–	–	0,0	–	0,0	0,0
Sjukpenning ⁴	73,0	108,9	107,1	71,1	124,9	95,3	144,1	233,8	202,4
Smittbärarersättning	0,1	0,6	1,7	0,0	0,5	1,7	0,1	1,1	3,4
Statligt tandvårdsstöd ³	–	–	–	–	–	–	32,4	38,4	38,5
Tillfällig föräldrapenning	30,6	27,3	51,1	29,8	29,7	42,7	60,4	57,0	93,8
Underhållsstöd	60,7	53,3	65,7	14,1	10,0	12,9	74,8	63,3	78,6
Vårdbidrag	4,4	4,6	4,3	0,8	0,5	1,4	5,1	5,1	5,6
Totalt	667,0	652,5	693,6	622,3	595,1	563,4	1517,0	1442,8	1650,1

¹ Inkluderar inte återkrav av slutligt beslut om bostadsbidrag samt felaktiga utbetalningar som hanterats enligt nuvarande beloppsgrens på 2 000 kronor.

² I totalen ingår även återkrav som inte kan delas upp på kön. Det innefattar solidariska bostadsbidrag och återkravsärenden på organisationer förutom i ersättning för höga sjuklönekostnader.

³ Utfall saknas på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

⁴ I utfallet ingår även ärenden som rör ersättning för karensavdrag.

Även beloppet som återkrävs har ökat, dock inte lika mycket som antalet återkrav. 393,0 miljoner kronor gällde juridiska personer, vilka ingår i totalen men inte i könsuppdelningen. Det gäller till övervägande del återkrav av assistansersättning från assistansbolag, men även återkrav av statligt tandvårdsstöd.

Skillnaderna mellan könen är mindre i återkrävt belopp än i antal ställda krav, vilket innebär att återkrav mot män i genomsnitt gäller högre belopp. Det stämmer överens med att de felaktiga utbetalningarna till män är på högre belopp i genomsnitt.

Beloppsgräns för återkravsutredning

Sedan 2015 utreds inte felaktiga utbetalningar som är lägre än 2 000 kronor. Det gör det möjligt att fokusera på återkravsärenden till följd av kontrollutredningar som gäller högre belopp. Totalt uppgick de felaktiga utbetalningar som inte utreddes för återkrav till 38,8 miljoner kronor, varav 66 procent gått till kvinnor och 34 procent till män.⁹³ Detta är en liten minskning sedan 2021, då den totala summan var 41,1 miljoner kronor.⁹⁴ Fördelningen mellan könen var i stort sett densamma.

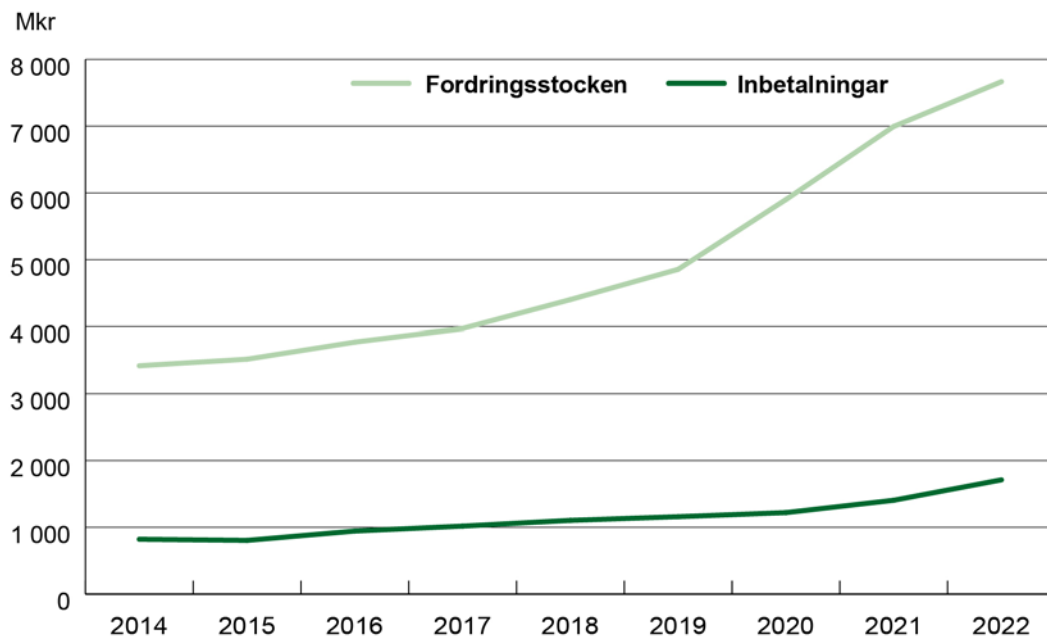
Slutligt bostadsbidrag

För 2022 var återbetalningsbeloppet för slutligt bostadsbidrag 923,8 miljoner kronor fördelat på 101 000 återkrav. Det är en ökning sedan 2021, då beloppet var 902,8 miljoner kronor fördelat på 99 000 återkrav.⁹⁵ 46 procent av återkraven gällde kvinnor, 22 procent män och 33 procent sammanboende hushåll. Återkravsbeloppets fördelning var 40 procent för kvinnor, 17 procent för män och 43 procent för sammanboende hushåll.

Liksom 2021 så utgör 2022 ett övergångsår under vilket det har skett inkomstavstämningar för två olika bidragsår, 2020 och 2021.

Resultat fordringshantering

Diagram 8 Försäkringskassans fordringsstock med inbetalningar, miljoner kronor

Diagrammet ovan visar fordringsstocken, det vill säga den totala fordran. Mellan 2021 och 2022 ökade fordringsstocken från 6,9 miljarder till 7,7 miljarder kronor. Inbetalningarna uppgick 2022 till 1,7 miljarder kronor.

Fordringsstocken har ökat kontinuerligt sedan 2014, eftersom återkraven inte betalas av i samma takt som nya återkrav ställs. Sedan tre år tillbaka har ökningen av

⁹³ Inkluderar inte felutbetalningar i ersättning för höga sjuklönekostnader.

⁹⁴ I årsredovisningen 2021 inkluderades felaktigt alla felutbetalningar under 2 000 kronor och inte enbart de där beloppsgränsen tillämpades.

⁹⁵ Belopp och antal återkrav för 2021 har korrigerats och skiljer sig från vad som redovisades i årsredovisningen 2021.

fordringsstocken accelererat samtidigt som inbetalningarna ökat marginellt. Den främsta förklaringen är ett större inflöde av återkrav till följd av slutligt bostadsbidrag, i och med att övergångsåren innebär att det har skett cirka 50 procent fler avstämningar 2021 och 2022 än ett vanligt år, samt att handläggning av återkrav till följd av kontrollutredningar har prioriterats.

Åtgärder för att stärka återkrav och fordringshantering

En lagändring som gjorts under året innebär att återkravsbeslut som fattas av förvaltningsmyndigheter är direkt verkställbara av Kronofogden. Det är en stor förändring för Försäkringskassans återbetalningsverksamhet, och implementeringen och utveckling kopplad till lagändringen har av naturliga skäl varit prioriterad. Direkt verkställbara återkravsbeslut utgör den enskilt viktigaste åtgärden för att stärka vår förmåga att driva in och återföra felaktigt utbetalda bidrag och ersättningar. Försäkringskassan föreslog också ändringen till regeringen redan 2013.⁹⁶

Lagändringen syftar till att fler ska betala innan förfallodagen och att fler återkrav kan drivas in. Det förväntas i sin tur leda till ökade inbetalningar och en minskande fordringsstock samt bidra till att minska de felaktiga utbetalningarna. Lagändringen skapar också en större förutsägbarhet i vad det innebär att ha en skuld till Försäkringskassan.

De utökade beslutsbefogenheter som direkt verkställbara återkravsbeslut ger ställer höga krav på den rättsliga kvaliteten i dessa beslut. Vi har därför tagit fram ett nytt rättsligt ställningstagande som klargör beviskravet som gäller när vi fattar ett beslut om återkrav.

Vi har även sett över hanteringen av avbetalningsplaner. En avbetalningsplan innebär att den enskilde får betala en del av beloppet varje månad i stället för allt på en gång. Skyldigheten att lämna över återkravet till Kronofogden skjuts då fram i tiden. För att det inte ska leda till att Försäkringskassan genom generösa avbetalningsplaner motverkar effekten av lagändringen beviljar vi sedan 1 september 2022 som huvudregel bara avbetalningsplaner på högst ett år.

Vi har även genomfört åtgärder under året som inte är en följd av lagändringen. Bland annat har vi förtydligat i vilka situationer som Försäkringskassan ska ansöka om betalningsföreläggande hos Kronofogden för återkrav beslutade före 1 september 2022. Det har resulterat i en kraftig ökning av antalet ansökningar. Vi har också utvecklat ett it-stöd för maskinell beräkning av betalningsförmågan, vilket har lett till ökad kvalitet i betalningsutredningarna.

Utmaningar

Lagändringen ger oss möjlighet att arbeta mer effektivt, men skapar samtidigt flera utmaningar för verksamheten. Främst handlar det om att säkerställa att gäldenären tagit del av återkravsbeslutet, vilket innebär helt nya arbetsuppgifter för oss. Det är också en utmaning att handlägga fordringarna enligt två olika regelverk beroende på om återkravet är beslutat före 1 september 2022 eller senare.

Lagändringen och skärpningen av våra villkor för avbetalningsplaner skapar också utmaningar för handläggarna i mötet med gäldenärerna. Därför arbetar vi med att utveckla service och tillgänglighet genom samtalsteknik, telefontillgänglighet, utformning av brev och information på Mina Sidor.

⁹⁶ Verkställighet av Försäkringskassans återkrav – framställning om ändrad lagstiftning, dnr 044392.

Arbete pågår med att ta fram indikatorer för att kunna följa återbetalningsverksamheten på olika nivåer för att få en ändamålsenlig styrning. Men i det sammanhanget är vårt föråldrade it-stöd en utmaning, eftersom det begränsar möjligheten till en effektiv produktionsstyrning och gör det nödvändigt med många manuella arbetsmoment. En utveckling av it-stödet kräver dock förflyttning till en modernare systemmiljö och därmed även stora investeringar.

Samverkan med Pensionsmyndigheten om fordringshantering

Försäkringskassan handlägger Pensionsmyndighetens fordringar, tillhandahåller it-stöd samt ansvarar för process och vägledning för handläggningen av fordringar.

Samverkan med Pensionsmyndigheten fungerar bra när det gäller it-utveckling. Vi har i slutet av året träffat Pensionsmyndigheten och gemensamt identifierat ett behov av att utveckla samverkan för verksamhetsfrågor, såsom produktionsplanering.

Gemensamma nyckeltal och nyckeltal per förmån

I detta avsnitt redovisas en sammanställning av ett antal viktiga nyckeltal som finns tillgängliga på förmånsnivå.

Resultaten redovisas så långt som möjligt i historiska treårsvisa serier. Om det inte är möjligt kommenteras det särskilt. Mindre differenser i statistikuppgifter kan förekomma mellan åren. Större differenser och förändringar till följd av utveckling av statistiken kommenteras i noter till tabellerna. Summeringsdifferenser kan förekomma på grund av avrundningar. Uppgifter som relaterar till enskild redovisas inte om det gäller färre än fyra personer.

Utfallet för viss förebyggande sjukpenning ingår i redovisningen för ersättning till riskgrupper, viss smittbärrersättning redovisas i utfallet för smittbärrersättning.

Tabell 80 Försäkringsutgifter, miljoner kronor¹

	Kvinnor			Män			Totalt			Förändring 2021–2022, procent	Andel av totala försäkrings- utgifterna, procent
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022		
Aktivitetsersättning	1 585	1 583	1 844	1 861	1 864	2 152	3 446	3 446	3 996	15,9	1,6
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	7 202	9 426	7 975	8 125	11 187	9 334	15 328	20 613	17 309	-16,0	6,9
Assistansersättning, brutto ²	12 330	12 678	12 533	15 431	15 991	15 875	27 761	28 669	28 408	-0,9	11,3
Assistansersättning, inbetalt från kommunerna*	–	–	–	–	–	–	4 485	4 470	4 424	–	–
Assistansersättning, netto*	–	–	–	–	–	–	23 276	24 199	23 984	–	–
Barnbidrag	26 552	25 965	25 358	6 758	7 413	7 942	33 310	33 377	33 299	-0,2	13,2
Bostadsbidrag	3 615	3 346	2 899	1 631	1 428	1 148	5 246	4 773	4 046	-15,2	1,6
Ersättning för höga sjuklönekostnader varav Ersättning för sjuklönekostnader under pandemin ³	–	–	–	–	–	–	19 497	12 660	11 751	-7,2	4,7
Ersättning för karensavdrag	1 921	1 904	959	1 399	1 391	694	3 321	3 294	1 653	-49,8	0,7
Ersättning till riskgrupper	95	205	19	99	214	29	194	419	48	-88,5	0,0
Föräldrapenning	22 977	23 038	23 032	12 443	12 120	12 604	35 420	35 158	35 637	1,4	14,2
Merkostnadsersättning	60	97	180	51	82	153	112	180	333	85,7	0,1
Omvårdnadsbidrag	1 493	2 395	3 314	305	513	688	1 798	2 908	4 002	37,6	1,6
Sjukersättning	19 129	18 113	18 133	14 949	14 218	14 395	34 077	32 331	32 528	0,6	12,9
Sjukpenning ³	23 520	23 466	26 779	14 311	14 326	16 495	37 832	37 792	43 274	14,5	17,2
Smittbärarersättning	68	197	196	58	196	215	127	393	411	4,5	0,2
Statligt tandvårdsstöd	3 030	3 469	3 503	2 927	3 305	3 361	5 957	6 774	6 863	1,3	2,7
Tillfällig föräldrapenning	5 325	5 343	5 605	4 651	4 738	4 773	9 976	10 080	10 378	3,0	4,1
Underhållsstöd	3 198	3 267	3 361	553	568	579	3 751	3 835	3 940	2,7	1,6
Underhållsstöd, inbetalt av bidragsskyldiga*	–	–	–	–	–	–	1 158	1 190	1 236	–	–
Underhållsstöd, netto*	–	–	–	–	–	–	2 593	2 645	2 704	–	–
Övriga förmåner ³	–	–	–	–	–	–	15 877	15 419	13 618	-11,7	5,4
Totalt⁴	–	–	–	–	–	–	253 028	252 124	251 495	-0,2	100

* Ingår inte i de totala försäkringsutgifterna.

¹ I försäkringsutgifterna ingår även statliga ålderspensionsavgifter och avskrivna återkravsfordringar. Eftersom dessa utgifter inte går att härleda till person har de fördelats per kön utifrån fördelningen av försäkringsutgifterna i övrigt. De statliga ålderspensionsutgifterna utgör cirka 5 procent av försäkringsutgifterna.

² I utgifterna ingår ersättning för personlig skyddsutrustning till assistansanordnare med anledning av pandemin med 23 miljoner kronor för 2020 och 18 miljoner kronor för 2021.

³ Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

⁴ Totalen för 2021 och 2022 skiljer sig från totalen för transfereringar i resultaträkningen eftersom bidrag till forskning inom socialförsäkringsområdet inte ingår.

Tabell 81 Förvaltningskostnader, miljoner kronor

	2020 ²	2021	2022
Aktivitetsersättning	503	438	474
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	527	520	484
Assistansersättning	444	422	381
Barnbidrag	150	152	131
Bostadsbidrag	358	387	369
Ersättning för höga sjuklönekostnader	36	30	31
Ersättning för karensavdrag	82	62	37
Ersättning till riskgrupper	30	22	2
Föräldrapenning	632	586	573
Merkostnadsersättning	183	228	315
Omvårdnadsbidrag	447	706	557
Sjukersättning	395	355	470
Sjukpenning	3 830	3 648	3 870
Smittbärarsättning	22	90	52
Statligt tandvårdsstöd	150	195	195
Tillfällig föräldrapenning	532	529	590
Underhållsstöd	380	376	396
Övriga förmåner	771	790	852
Övrigt ¹	409	438	491
Totalt	9 880	9 973	10 270

¹ I posten ingår kostnader för annan verksamhet än förmåner, till exempel tjänster som levereras till Pensionsmyndigheten, tjänster inom ramen för samordnad och säker statlig it-drift (SSSID), Electronic Exchange of Social Security Information (EESSI), finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser samt uppdraget om officiell statistik.

² Från och med 2021 fördelas indirekta it-kostnader till respektive förmån utifrån principer enligt Technology Business Management (TBM). Det har inte varit möjligt att räkna om jämförelsesiffror för år 2020.

Tabell 82 Antal personer med utbetalning av förmån under respektive år¹

	Kvinnor			Män			Totalt			Förändring 2021–2022, procent
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
Aktivitetsersättning	16 826	16 598	16 819	19 450	19 403	19 733	36 276	36 001	36 552	1,5
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	129 157	152 383	126 859	137 558	162 951	129 948	266 715	315 350	256 828	-18,6
Assistansersättning	6 570	6 476	6 345	7 960	7 849	7 729	14 530	14 325	14 074	-1,8
Barnbidrag	1 112 385	1 118 376	1 119 505	497 186	540 961	571 277	1 609 572	1 659 358	1 690 810	1,9
Bostadsbidrag	173 274	167 634	155 238	102 001	96 480	84 928	275 275	264 121	240 175	-9,1
Ersättning för karensavdrag ²	927 040	849 995	636 936	681 451	639 517	481 783	1 608 491	1 489 515	1 118 721	-24,9
Ersättning till riskgrupper	1 844	2 183	449	1 523	1 815	541	3 367	3 998	990	-75,2
Föräldrapenning	462 534	445 474	437 464	394 506	378 103	374 503	857 040	823 583	811 974	-1,4
Merkostnadsersättning	2 562	4 457	8 096	2 065	3 646	6 751	4 627	8 103	14 847	83,2
Omvårdnadsbidrag	25 789	50 425	65 764	6 432	12 650	17 932	32 221	63 075	83 696	32,7
Sjukersättning	149 059	140 696	133 869	105 060	100 174	96 390	254 119	240 870	230 259	-4,4
Sjukpenning	421 230	383 051	387 414	258 390	235 901	230 167	679 620	618 952	617 582	-0,2
Smittbärarsättning	7 497	43 725	52 897	6 237	39 214	48 236	13 734	82 939	101 133	21,9
Statligt tandvårdsstöd ²	1 974 578	2 136 195	2 127 923	1 731 844	1 843 183	1 838 842	3 706 422	3 979 380	3 966 779	-0,3
Tillfällig föräldrapenning	499 791	479 278	509 795	450 384	434 793	454 678	950 175	914 071	964 475	5,5
Underhållsstöd	120 074	115 813	115 201	24 740	24 295	25 188	144 814	140 108	140 390	0,2

¹ På grund av efterregistreringar kan antalet skilja sig från årsredovisningen 2021.

² I totalsumman för ersättning för karensavdrag och tandvårdsstöd ingår även individer av okänt kön.

Tabell 83 Personer med utbetalning av förmån under respektive år, andel per kön¹

	Kvinnor			Män		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	46,4	46,1	46,0	53,6	53,9	54,0
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	48,4	48,3	49,4	51,6	51,7	50,6
Assistansersättning	45,2	45,2	45,1	54,8	54,8	54,9
Barnbidrag	69,1	67,4	66,2	30,9	32,6	33,8
Bostadsbidrag	62,9	63,5	64,6	37,1	36,5	35,5
Ersättning för karensavdrag	57,6	57,1	56,9	42,4	42,9	43,1
Ersättning till riskgrupper	54,8	54,6	45,4	45,2	45,4	54,6
Föräldrapenning	54,0	54,1	53,9	46,0	45,9	46,1
Merkostnadsersättning	55,4	55,0	54,5	44,6	45,0	45,5
Omvårdnadsbidrag	80,0	79,9	78,6	20,0	20,1	21,4
Sjukersättning	58,7	58,4	58,1	41,3	41,6	41,9
Sjukpenning	62,0	61,9	62,7	38,0	38,1	37,3
Smittbärarsättning	54,6	52,7	52,3	45,4	47,3	47,7
Statligt tandvårdsstöd	53,3	53,7	53,6	46,7	46,3	46,4
Tillfällig föräldrapenning	52,6	52,4	52,9	47,4	47,6	47,1
Underhållsstöd	82,9	82,7	82,1	17,1	17,3	17,9

¹ På grund av efterregistreringar kan andel per kön skilja sig från årsredovisningen 2021.

Tabell 84 Volymer, antal beslut

	Kvinnor			Män			Totalt			Förändring 2021–2022, procent
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
Aktivitetsersättning	19 502	17 710	18 970	18 630	17 013	18 531	38 132	34 723	37 501	8,0
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	931 503	1 139 955	965 672	955 079	1 166 557	947 779	1 886 582	2 306 512	1 913 451	-17,0
Assistansersättning	2 524	2 305	2 531	3 386	2 940	3 113	5 910	5 245	5 645	7,6
Barnbidrag	319 303	313 444	284 303	233 717	236 122	217 183	553 024	549 573	501 538	-8,7
Bostadsbidrag	285 550	279 566	265 545	181 915	159 559	138 946	467 465	439 125	404 494	-7,9
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	870 520	921 596	709 636	-23,0
<i>varav Ersättning för sjuklönekostnader under pandemin</i>	–	–	–	–	–	–	454 739	607 042	330 336	–
Ersättning för karensavdrag ¹	2 332 041	2 170 320	1 108 186	1 461 045	1 455 487	761 828	3 793 096	3 625 815	1 870 014	-48,4
Ersättning till riskgrupper	3 682	4 920	507	3 101	4 500	637	6 783	9 420	1 144	-87,9
Föräldrapenning	1 906 217	1 821 333	1 760 126	1 289 206	1 214 231	1 209 394	3 195 423	3 035 564	2 969 523	-2,2
Merkostnadsersättning	14 941	15 283	18 486	7 200	7 764	12 134	22 141	23 047	30 620	32,9
Omvårdnadsbidrag	31 631	43 983	42 994	10 044	15 935	19 791	41 675	59 918	62 785	4,8
Sjukersättning	35 059	28 527	29 896	23 939	20 268	21 171	58 998	48 795	51 067	4,7
Sjukpenning ²	395 244	348 105	333 940	234 665	207 494	193 663	629 909	555 599	527 603	-5,0
Smittbärarsättning ³	–	–	–	–	–	–	23 629	97 134	109 206	12,4
Statligt tandvårdsstöd ¹	4 192 291	4 724 767	4 697 797	3 751 743	4 153 795	4 138 529	7 944 737	8 879 400	8 837 064	-0,5
Tillfällig föräldrapenning	2 754 220	2 747 797	3 065 990	1 895 415	1 926 803	2 073 550	4 649 635	4 674 600	5 139 541	9,9
Underhållsstöd	101 652	90 724	84 011	87 262	81 022	77 063	188 914	171 746	161 074	-6,2
Övriga förmåner ³	–	–	–	–	–	–	306 298	284 669	286 194	0,5
Totalt3	–	–	–	–	–	–	24 682 871	25 722 481	23 618 100	-8,2

¹ I totalsumman för ersättning för karensavdrag och statligt tandvårdsstöd ingår även individer av okänt kön.

² För sjukpenning redovisas antalet avslutade sjukfall.

³ Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

Tabell 85 Volymer, beslut, andel per kön

	Kvinnor			Män		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	51,1	51,0	50,6	48,9	49,0	49,4
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	49,4	49,4	50,5	50,6	50,6	49,5
Assistansersättning	42,7	43,9	44,8	57,3	56,1	55,1
Barnbidrag	57,7	57,0	56,7	42,3	43,0	43,3
Bostadsbidrag	61,1	63,7	65,6	38,9	36,3	34,4
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–
Ersättning för karensavdrag	61,5	59,9	59,3	38,5	40,1	40,7
Ersättning till riskgrupper	54,3	52,2	44,3	45,7	47,8	55,7
Föräldrapenning	59,7	60,0	59,3	40,3	40,0	40,7
Merkostnadsersättning	67,5	66,4	60,4	32,5	33,6	39,6
Omvårdnadsbidrag	75,9	73,4	68,5	24,1	26,6	31,5
Sjukersättning	59,4	58,5	58,5	40,6	41,5	41,5
Sjukpenning	62,7	62,7	63,3	37,3	37,3	36,7
Smittbärarsättning ¹	–	–	–	–	–	–
Statligt tandvårdsstöd	52,8	53,2	53,2	47,2	46,8	46,8
Tillfällig föräldrapenning	59,2	58,8	59,7	40,8	41,2	40,3
Underhållsstöd	53,8	52,8	52,2	46,2	47,2	47,8

¹ Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

Tabell 86 Volymer, antal utbetalningar¹

	Totalt			Förändring 2021–2022, procent
	2020	2021	2022	
Aktivitetsersättning	362 218	359 866	363 812	1,1
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	1 799 464	2 121 549	1 727 559	–18,6
Assistansersättning	162 106	162 435	157 746	–2,9
Barnbidrag	30 189 799	31 314 806	32 107 252	2,5
Bostadsbidrag	2 030 670	1 938 544	1 738 767	–10,3
Ersättning för höga sjuklönekostnader varav Ersättning för sjuklönekostnader under pandemin	448 786	456 138	321 190	–29,6
	397 333	411 244	257 110	–
Ersättning för karensavdrag	3 804 958	3 614 624	1 847 610	–48,9
Ersättning till riskgrupper	11 938	28 921	3 253	–88,8
Föräldrapenning	4 382 328	4 122 767	3 992 349	–3,2
Merkostnadsersättning	33 537	74 322	138 981	87,0
Omvårdnadsbidrag	247 175	559 638	871 007	55,6
Sjukersättning	2 946 099	2 795 296	2 665 454	–4,6
Sjukpenning	2 758 518	2 675 514	2 805 765	4,9
Smittbärarsättning	15 563	88 230	103 291	17,1
Statligt tandvårdsstöd	5 896 090	6 584 196	6 587 116	0,0
Tillfällig föräldrapenning	3 005 741	3 010 807	3 248 171	7,9
Underhållsstöd	1 519 913	1 473 765	1 451 352	–1,5
Övriga förmåner	3 354 589	3 044 060	2 727 354	–10,4
Totalt	62 969 492	64 425 478	62 858 029	–2,4

¹ Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

Tabell 87 Styckkostnader, kronor per beslut, löpande priser¹

	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	13 186	12 600	12 631
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	279	226	253
Assistansersättning	75 124	80 480	67 542
Barnbidrag	270	277	261
Bostadsbidrag	765	881	912
Ersättning för höga sjuklönekostnader	42	32	44
Ersättning för karensavdrag	22	17	20
Ersättning till riskgrupper	4 369	2 315	1 648
Föräldrapenning	198	193	193
Merkostnadsersättning	8 270	9 948	10 290
Omvårdnadsbidrag	10 753	11 861	8 879
Sjukersättning	6 730	7 286	9 197
Sjukpenning ²	6 080	6 565	7 335
Smittbärarsättning	932	928	472
Statligt tandvårdsstöd	19	22	22
Tillfällig föräldrapenning	114	113	115
Underhållsstöd	2 014	2 190	2 457

¹ Redovisning av kostnader i löpande priser uttrycker det faktiska värdet och är inte rensat för värdeförändringar. Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av tidredovisningssystemets uppbyggnad.

² För sjukpenning redovisas kostnad per avslutat sjukfall.

Tabell 88 Styckkostnader, kronor per beslut, fasta priser¹

	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	13 186	12 130	10 825
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	279	217	217
Assistansersättning	75 124	77 482	57 884
Barnbidrag	270	267	224
Bostadsbidrag	765	848	782
Ersättning för höga sjuklönekostnader	42	31	38
Ersättning för karensavdrag	22	16	17
Ersättning till riskgrupper	4 367	2 227	1 412
Föräldrapenning	198	186	165
Merkostnadsersättning	8 270	9 577	8 818
Omvårdnadsbidrag	10 753	11 419	7 609
Sjukersättning	6 697	7 014	7 882
Sjukpenning ²	6 080	6 321	6 286
Smittbärarsättning	932	893	405
Statligt tandvårdsstöd	19	21	19
Tillfällig föräldrapenning	114	109	98
Underhållsstöd	2 014	2 108	2 105

¹ Redovisning av kostnader i fasta priser uttrycker värdet i priser från en tidigare period, rensat för värdeförändringar. Basåret för fasta priser är 2020. Statistiken kan inte delas upp per kön på grund av tidredovisningssystemets uppbyggnad.

² För sjukpenning redovisas kostnad per avslutat sjukfall.

Tabell 89 Handläggningstider, antal dagar i genomsnitt

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	65	69	92	64	68	90	64	68	91
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning ¹	97,0	95,3	93,9	96,5	94,8	94,0	96,7	95,0	93,9
Assistansersättning	121	105	106	130	108	109	126	107	108
Barnbidrag	22	17	22	19	16	19	21	17	21
Bostadsbidrag	31	29	24	32	32	26	31	30	24
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ersättning för karensavdrag	4	6	5	4	6	5	4	6	5
Ersättning till riskgrupper	14	12	21	17	15	20	16	13	21
Föräldrapenning	4	5	5	5	5	5	4	5	5
Merkostnadsersättning	273	325	214	299	336	218	281	329	215
Omvårdnadsbidrag	274	296	153	270	274	143	273	292	151
Sjukersättning	81	93	131	79	89	122	80	91	127
Sjukpenning	20	23	27	21	24	28	20	23	28
Smittbärarsättning	17	28	55	17	28	57	17	28	56
Statligt tandvårdsstöd	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Tillfällig föräldrapenning	6	7	8	6	6	8	6	6	8
Underhållsstöd	43	43	53	43	44	52	43	43	53

¹ Avser andel ärenden utbetalade i tid vid fast utbetalningsdag, procent.

Tabell 90 Pågående ärenden, antal

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	2 563	2 823	3 541	2 640	2 941	3 614	5 203	5 763	7 155
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning ¹	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Assistansersättning	4 881	4 587	5 686	5 990	5 571	6 780	10 871	10 157	12 467
Barnbidrag	14 772	10 337	13 947	8 591	5 842	8 215	23 364	16 179	22 169
Bostadsbidrag	19 210	17 966	14 203	12 594	10 804	7 781	31 804	28 770	21 984
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	1 000	–	–	323	397	786	1 322
Ersättning för karensavdrag	25 773	32 828	37 332	16 452	21 964	23 029	42 225	54 792	60 361
Ersättning till riskgrupper	705	199	199	763	229	294	1 468	429	493
Föräldrapenning	24 456	28 994	29 954	16 321	18 756	20 197	40 777	47 750	50 152
Merkostnadsersättning	12 946	11 618	4 336	6 213	6 101	2 624	19 159	17 720	6 961
Omvårdnadsbidrag	29 904	23 181	7 879	7 272	5 032	1 934	37 176	28 213	9 813
Sjukersättning	4 965	6 547	8 809	4 275	5 465	7 088	9 239	12 011	15 897
Sjukpenning från 2017 ²	49 059	47 933	52 580	29 731	29 142	31 858	78 791	77 076	84 440
Sjukpenning fram till 2017 ²	*	*	–	*	*	–	*	*	–
Smittbärarsättning	895	3 968	9 560	848	3 772	9 095	1 743	7 741	18 657
Statligt tandvårdsstöd	7 782	7 527	8 048	9 845	9 137	9 864	17 668	16 747	17 991
Tillfällig föräldrapenning	34 148	44 362	56 188	22 595	30 289	36 843	56 743	74 651	93 031
Underhållsstöd	5 341	4 541	5 127	1 622	1 522	1 774	6 963	6 063	6 901

* Uppgifter som relaterar till enskild redovisas inte om det gäller färre än fyra personer.

¹ Inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning mäts skyndsamheten i form av handläggningstid från inkommen försäkran till utbetalning.

² Ett nytt systemstöd för handläggning av sjukpenning infördes under 2017. I samband med det ändrades också ärendeslagen i handläggningen. Det innebär att resultaten före och efter förändringen inte går att jämföra.

Tabell 91 Upptäckta felaktiga utbetalningar, antal¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	255	164	190	225	181	204	480	345	394
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	8 881	11 592	7 374	10 747	13 596	7 470	19 628	25 188	14 844
Assistansersättning	412	334	310	480	375	315	1 136	905	1 051
Barnbidrag	14 961	12 785	14 145	5 072	3 998	4 939	20 225	16 908	19 193
Bostadsbidrag (enskilt)	4 809	4 082	4 014	1 787	1 436	1 403	6 597	5 518	5 417
Bostadsbidrag (solidariskt) ³	317	325	392	752	711	757	1 069	1 036	1 149
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	5 937	4 066	19 181
Föräldrapenning	10 442	8 631	8 626	7 986	6 185	6 069	18 428	14 816	14 695
Merkostnadsersättning	13	32	79	19	25	59	32	57	138
Omvårdnadsbidrag	55	153	383	15	53	120	70	206	503
Sjukersättning	594	323	346	507	307	325	1 101	630	671
Sjukpenning	16 430	16 788	13 341	9 715	10 961	8 262	26 145	27 749	21 604
Smittbärarsättning	67	305	557	29	245	459	96	550	1 016
Statligt tandvårdsstöd ⁴	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Tillfällig föräldrapenning	5 684	3 747	5 112	3 563	2 500	3 273	9 247	6 247	8 386
Underhållsstöd	7 974	6 356	6 708	3 098	2 655	2 806	11 072	9 011	9 514
Övriga förmåner	13 645	12 560	12 443	10 976	9 590	9 337	24 688	22 172	21 869
Totalt	84 547	78 178	74 021	54 978	52 822	45 799	145 951	135 404	139 625

¹ Uppgifterna inkluderar inte sådana åter- eller tilläggsbetalningar som görs inom för preliminärt respektive slutligt bostadsbidrag. De inkluderar inte heller åter- och tilläggsbetalningar som sker inom ramen för de särskilda regler om s.k. steglös avräkning av sjukersättning som gäller för försäkrade som beviljats sjukersättning enligt regler som gällde före juli 2008.

² I totalen ingår även felaktiga utbetalningar till organisationer. Den könsuppdelade statistiken summerar därför inte.

³ Cirka 1 procent av felutbetalningarna varje år gäller sammanboende hushåll med bostadsbidrag. För dessa utgör könsbestämelsen i statistiken en mer eller mindre slumpvis uppdelning. Antalet bedöms som försumbart i detta sammanhang.

⁴ Statistik saknas på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

Tabell 92 Handlagda felaktiga utbetalningar, andel orsakade av Försäkringskassan, procent¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	25,0	22,6	28,4	28,4	14,4	26,3	26,5	18,3	27,3
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	24,6	29,8	33,4	21,3	28,6	31,7	22,8	29,2	32,5
Assistansersättning	24,0	33,3	31,3	31,0	47,5	45,2	19,9	23,2	21,5
Barnbidrag	8,0	6,2	5,7	13,2	9,2	10,5	9,4	7,1	7,2
Bostadsbidrag (enskilt)	17,5	14,9	13,1	23,2	19,8	17,4	19,0	16,1	14,0
Bostadsbidrag (solidariskt) ²	19,3	12,1	12,7	15,8	17,3	12,7	16,9	15,7	12,7
Ersättning för höga sjuklönekostnader ³	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Föräldrapenning	19,3	16,5	16,6	11,6	8,5	8,1	16,0	13,0	13,0
Merkostnadsersättning	40,0	42,1	38,2	41,7	36,4	40,0	40,9	39,0	38,9
Omvårdnadsbidrag	58,6	40,2	34,8	37,5	47,6	24,3	54,1	41,7	32,4
Sjukersättning	14,8	17,1	23,6	17,4	28,5	25,4	16,1	22,7	24,4
Sjukpenning	39,3	36,3	32,6	34,9	30,8	26,1	37,8	34,1	30,1
Smittbärarsättning	67,4	42,9	54,0	56,5	40,4	49,1	63,8	41,9	51,9
Statligt tandvårdsstöd ³	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Tillfällig föräldrapenning	11,9	10,9	10,1	7,0	5,4	4,6	10,0	8,6	7,9
Underhållsstöd	13,8	10,9	9,7	13,7	10,3	8,8	13,8	10,7	9,4
Övriga förmåner	25,8	25,8	28,3	21,9	20,9	24,0	24,1	23,6	26,4
Totalt	20,3	20,9	19,5	19,4	20,8	19,8	19,9	20,9	19,6

¹ Uppgifterna inkluderar inte sådana åter- eller tilläggsbetalningar som görs inom för preliminärt respektive slutligt bostadsbidrag. De inkluderar inte heller åter- och tilläggsbetalningar som sker inom ramen för de särskilda regler om s.k. steglös avräkning av sjukersättning som gäller för försäkrade som beviljats sjukersättning enligt regler som gällde före juli 2008. Andelen har beräknats utifrån felaktiga utbetalningar som hanterats under året.

² Cirka 1 procent av felutbetalningarna varje år gäller sammanboende hushåll med bostadsbidrag. För dessa utgör könsbestämelsen i statistiken en mer eller mindre slumpvis uppdelning. Antalet bedöms som försumbart i detta sammanhang.

³ Statistik saknas på grund av statistiksystemets uppbyggnad.

Tabell 93 Intern försäkringskontroll, antal granskade ärenden¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	1 005	996	469	1 039	1 062	516	2 044	2 058	985
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	3 267	3 590	1 684	3 614	3 724	1 630	6 881	7 314	3 314
Assistansersättning	698	699	493	870	850	575	1 568	1 549	1 068
Barnbidrag	1 246	1 275	653	711	769	422	1 957	2 044	1 075
Bostadsbidrag	1 875	1 940	688	1 012	1 144	402	2 887	3 091	1 090
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ersättning för karensavdrag	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ersättning till riskgrupper	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Föräldrapenning	1 241	1 287	606	722	759	462	1 963	2 046	1 068
Merkostnadsersättning	1 042	1 105	454	882	972	386	1 924	2 077	840
Omvårdnadsbidrag	1 413	1 448	637	511	636	407	1 924	2 084	1 044
Sjukersättning	990	959	514	873	880	480	1 863	1 840	994
Sjukpenning	6 529	2 076	674	3 515	1 281	396	10 044	3 382	1 070
Statligt tandvårdsstöd	–	–	–	–	–	–	199	1 495	1 037
Tillfällig föräldrapenning	1 201	1 178	697	796	802	402	1 997	1 980	1 099
Underhållsstöd	1 770	1 859	742	717	837	310	2 487	2 701	1 052
Övriga förmåner	1 001	3 802	1 754	580	3 323	1 446	1 581	7 128	3 207
Totalt	23 278	22 214	10 065	15 842	17 039	7 834	39 319	40 789	18 943

¹ Inför 2022 sågs det slumpmässiga urvalet över med avseende på statistisk signifikans. Översynen visade att urvalet var större än nödvändigt. Antalet utbetalningar som granskats genom ett slumpmässigt urval har därför minskat.

Tabell 94 Intern försäkringskontroll, andel med avvikelse¹

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	–	1,6	4,1	–	1,6	4,7	0,8	1,6	4,4
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	–	1,6	4,2	–	1,7	3,3	1,4	1,7	3,8
Assistansersättning	–	0,1	0,2	–	0,0	0,3	0,3	0,1	0,3
Barnbidrag	–	1,6	1,8	–	2,0	2,8	2,0	1,8	2,2
Bostadsbidrag	–	6,3	6,3	–	10,8	10,4	5,5	8,1	7,8
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ersättning för karensavdrag	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ersättning till riskgrupper	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Föräldrapenning	–	1,9	8,9	–	2,0	5,8	1,3	1,9	7,6
Merkostnadsersättning	–	1,1	1,3	–	1,4	2,3	1,8	1,3	1,8
Omvårdnadsbidrag	–	1,2	2,0	–	0,9	2,7	2,4	1,1	2,3
Sjukersättning	–	0,9	1,4	–	1,5	2,1	1,2	1,3	1,7
Sjukpenning	–	8,5	7,4	–	6,6	5,3	5,0	8,3	6,6
Statligt tandvårdsstöd	–	–	–	–	–	–	9,5	4,6	1,8
Tillfällig föräldrapenning	–	1,9	3,9	–	2,5	5,2	1,5	2,1	4,4
Underhållsstöd	–	3,5	4,6	–	3,3	3,5	5,1	3,6	4,3
Övriga förmåner	–	9,5	14,6	–	8,7	12,8	7,1	9,2	13,8
Totalt	3,4	4,1	5,9	2,7	4,1	5,5	3,1	4,2	5,5

¹ Ärenden som handlagts automatiskt ingår sedan 2020 inte längre i urvalet. Jämförelser med det året ska därför göras med försiktighet.

Tabell 95 Inkomna omprövningar, antal¹

	Kvinnor			Män			Totalt ²		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	622	398	255	607	375	290	1 229	773	545
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	3 217	5 108	5 102	3 419	5 429	4 583	6 636	10 537	9 685
Assistansersättning	644	454	395	923	681	514	1 606	1 152	917
Barnbidrag	747	687	712	460	417	504	1 208	1 104	1 216
Bostadsbidrag	4 602	4 101	3 842	2 812	2 069	1 894	7 415	6 170	5 736
Ersättning för höga sjuklönekostnader	121	83	66	31	28	24	209	258	185
Ersättning för karensavdrag	69	83	60	44	105	48	113	188	108
Ersättning till riskgrupper	24	18	*	31	36	*	55	54	9
Föräldrapenning	658	533	496	792	628	573	1 451	1 161	1 069
Merkostnadsersättning	676	638	758	320	355	447	997	993	1 205
Omvårdnadsbidrag	1 412	1 643	1 134	329	370	301	1 742	2 013	1 435
Sjukersättning	2 536	1 801	1 594	1 724	1 276	1 186	4 260	3 077	2 780
Sjukpenning	12 161	6 035	3 830	6 590	3 499	2 429	18 752	9 534	6 259
Smittbärarsersättning	*	112	70	*	99	62	*	211	132
Statligt tandvårdsstöd ³	328	339	388	300	360	385	845	711	778
Tillfällig föräldrapenning	2 747	2 036	2 939	1 813	1 417	1 929	4 560	3 453	4 868
Underhållsstöd	2 125	1 810	1 491	2 524	2 274	1 931	4 649	4 084	3 422
Övriga förmåner	6 687	5 535	4 435	4 514	3 752	3 402	11 234	9 287	7 837
Totalt	39 416	31 414	27 570	27 255	23 170	20 508	67 023	54 760	48 186

* Uppgifter som relaterar till enskild redovisas inte om det gäller färre än fyra personer.

¹ Resultatet för tidigare år skiljer sig mot årsredovisningen 2021. Utfallet baseras på den senaste registreringen av vilken förmån eller ärendeslag som omprövningen avser.

² Den könsuppdelade statistiken summerar inte till totalen på grund av registreringar med okänt kön.

Tabell 96 Avgjorda omprövningar, antal

	Kvinnor			Män			Totalt ¹		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	622	457	236	638	414	274	1 260	871	510
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	3 411	4 995	5 295	3 617	5 327	4 739	7 028	10 322	10 034
Assistansersättning	666	419	432	969	633	562	1 675	1 073	1 001
Barnbidrag	745	667	719	461	409	505	1 206	1 076	1 224
Bostadsbidrag	3 833	4 925	3 913	2 361	2 570	1 957	6 194	7 495	5 870
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	219	260	186
Ersättning för karensavdrag	68	83	60	44	105	48	112	188	108
Ersättning till riskgrupper	17	25	3	21	46	6	38	71	9
Föräldrapenning	655	554	485	814	603	604	1 470	1 157	1 089
Merkostnadsersättning	512	795	584	237	443	335	749	1 238	919
Omvårdnadsbidrag	1 222	1 834	1 066	261	436	272	1 483	2 270	1 338
Sjukersättning	2 530	1 929	1 547	1 751	1 329	1 156	4 281	3 258	2 703
Sjukpenning	12 379	6 853	3 983	6 662	3 870	2 552	19 042	10 723	6 535
Smittbärarsersättning	*	112	75	*	99	63	*	211	138
Statligt tandvårdsstöd	319	313	362	309	314	370	847	640	740
Tillfällig föräldrapenning	2 732	1 975	2 898	1 812	1 373	1 887	4 544	3 348	4 785
Underhållsstöd	2 048	1 871	1 514	2 463	2 289	1 954	4 511	4 160	3 468
Övriga förmåner	6 787	5 878	4 417	4 631	4 003	3 396	11 448	9 881	7 813
Totalt	38 718	33 770	27 657	27 105	24 290	20 706	66 162	58 242	48 470

* Uppgifter som relaterar till enskild redovisas inte om det gäller färre än fyra personer.

¹ Den könsuppdelade statistiken summerar inte till totalen på grund av registreringar med okänt kön.

Tabell 97 Ändrade beslut vid omprövning, procent

	Kvinnor			Män			Totalt ¹		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Aktivitetsersättning	11,3	19,0	19,5	11,0	18,1	20,4	11,1	18,6	20,0
Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning	13,0	26,1	31,0	12,3	21,8	26,8	12,6	23,9	29,0
Assistansersättning	7,2	10,0	9,3	5,4	10,6	9,4	6,0	10,2	9,6
Barnbidrag	17,3	14,8	17,9	15,8	14,9	13,9	16,7	14,9	16,3
Bostadsbidrag	29,1	29,3	23,7	32,5	31,5	21,5	30,4	30,1	22,9
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–	–	–	–	–	–	16,0	10,0	17,7
Ersättning för karensavdrag	48,5	42,2	20,0	40,9	18,1	37,5	45,5	28,7	27,8
Ersättning till riskgrupper	17,6	20,0	–	4,8	15,2	–	10,5	16,9	–
Föräldrapenning	41,4	45,8	38,4	46,1	46,4	39,9	43,9	46,2	39,2
Merkostnadsersättning	5,5	5,5	8,0	9,3	7,0	9,6	6,7	6,1	8,6
Omvårdnadsbidrag	5,3	6,8	10,1	3,1	5,3	8,8	4,9	6,5	9,9
Sjukersättning	2,5	4,3	11,8	4,5	5,6	11,9	3,3	4,8	11,8
Sjukpenning	7,1	11,9	13,9	8,9	15,5	16,8	7,7	13,2	15,0
Smittbärarersättning	34,3	54,5	33,3	20,0	50,5	44,4	29,1	52,6	38,4
Statligt tandvårdsstöd	40,1	43,5	51,4	46,3	47,5	54,6	41,4	44,5	52,7
Tillfällig föräldrapenning	63,2	66,4	68,2	60,1	62,9	67,6	62,0	65,0	68,0
Underhållsstöd	12,6	11,8	11,0	8,5	5,8	6,1	10,4	8,5	8,3
Övriga förmåner	38,4	38,2	38,6	33,5	33,4	34,4	36,3	36,2	36,7
Totalt	20,4	24,6	28,7	20,3	23,6	26,8	20,4	24,2	27,9

¹ Den könsuppdelade statistiken summerar inte till totalen på grund av registreringar med okänt kön.

Övrig åter- rapportering

- Regleringsbrev
- Förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag
- Förordningen (2009:1174) med instruktion för Försäkringskassan

Förtroende

I detta avsnitt redovisas utvecklingen av förtroendet för myndigheten samt vilka åtgärder som vidtagits för att stärka detta.

Försäkringskassan behöver ha förtroende från allmänheten för att det ska finnas en vilja att betala för socialförsäkringen och upprätthålla välfärdssamhället. Förtroendet påverkas inte bara av myndighetens eget arbete, utan också i hög grad av hur Försäkringskassan framställs i media och förändringar i regelverket.

Flera undersökningar visar att förtroendet för Försäkringskassan är högre bland dem som har direktkontakt och egen erfarenhet av myndigheten. De som saknar egna erfarenheter formar i högre grad sin bild av Försäkringskassan utifrån rapporteringen i media, där kritiska granskningar har varit vanliga. Rapporteringen i media har till stor del handlat om fall där försäkrade nekats sjukpenning eller andra förmåner, samt till viss del om felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.⁹⁷

Förtroendet kan också påverkas av hur de lagar och regler som regering och riksdag beslutar om utformas. Om allmänheten har förväntningar som inte överensstämmer med lagstiftarens intentioner så kan det påverka förtroendet för Försäkringskassan och socialförsäkringen.

Men det finns givetvis även faktorer som kan påverka förtroendet i en positiv riktning, inte minst det arbete som Försäkringskassan gör för att öka tillgängligheten, ge god service och kommunicera begripligt.⁹⁸

Det kan också vara värt att notera att personer med sämre ekonomi och personer som nekats ersättning har lägre förtroende för Försäkringskassan.⁹⁹ Det lägre förtroendet hos denna grupp gäller dock hela samhället, inte bara Försäkringskassan.

Förtroendet för Försäkringskassan

Försäkringskassan följer utvecklingen av allmänhetens förtroende för myndigheten med hjälp av flera årliga undersökningar. Sammanfattningsvis visar dessa att allmänhetens förtroende har varit ganska stabilt sedan 2012, men legat på en låg nivå. Personer som nyligen haft ett ärende och fått en utbetalning har högre förtroende för Försäkringskassan. Även denna skillnad är stabil över tid.

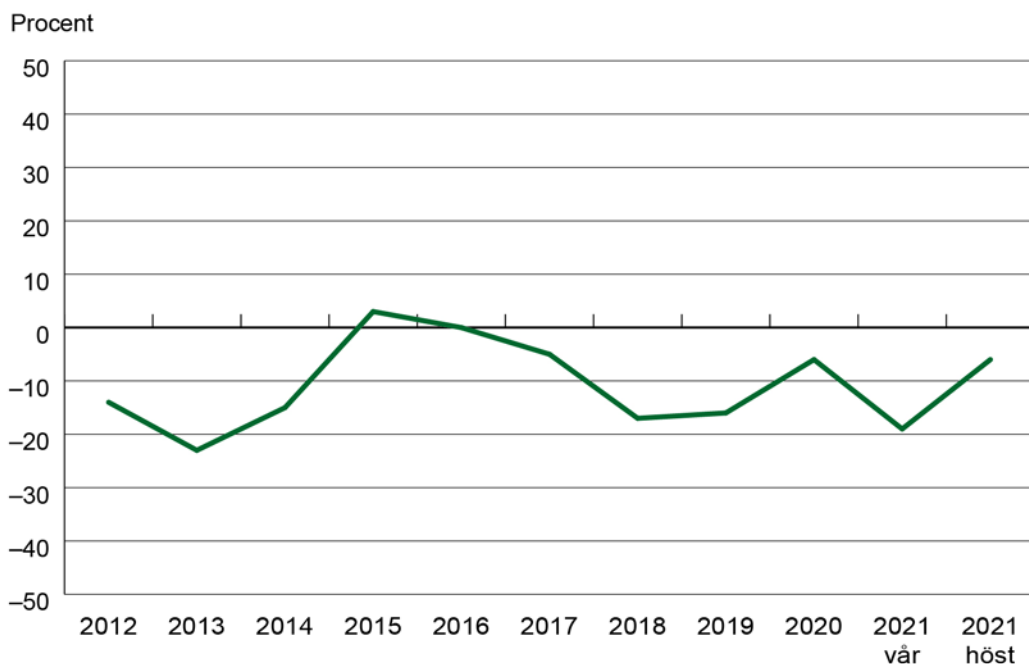
⁹⁷ PM 2020i:4. Medborgarnas bristande och övertid varierande förtroende för Försäkringskassan.

⁹⁸ Socialförsäkringsrapport 2015:12. Människors tillit till våra ekonomiska trygghetssystem.

⁹⁹ Ibid.

SOM-institutets mätning av förtroendet

Diagram 9 Förtroendet för Försäkringskassan 2012–2021 (SOM-institutets förtroendeundersökning)

SOM-institutet undersöker regelbundet förtroendet för flera samhällsinstitutioner och myndigheter. Förtroendet mäts genom frågan ”Ange också hur stort förtroende du har för följande [myndigheter eller institutioner]”. En negativ siffra för balansmålet¹⁰⁰ innebär att andelen som har lågt förtroende för Försäkringskassan är högre än andelen med stort förtroende.

Resultatet för hösten 2021 var minus 6 procentenheter.¹⁰¹ Det är en förbättring från minus 19 procentenheter under våren 2021. Jämfört med år 2020 är resultatet däremot oförändrat.

Hösten 2021 fanns en liten skillnad mellan män och kvinnor. Balansmålet var då minus 7 för kvinnor respektive minus 5 för män. Det fanns också skillnader mellan olika åldersgrupper, där yngre var mer positiva än äldre.

Försäkringskassans image- och förtroendeundersökning

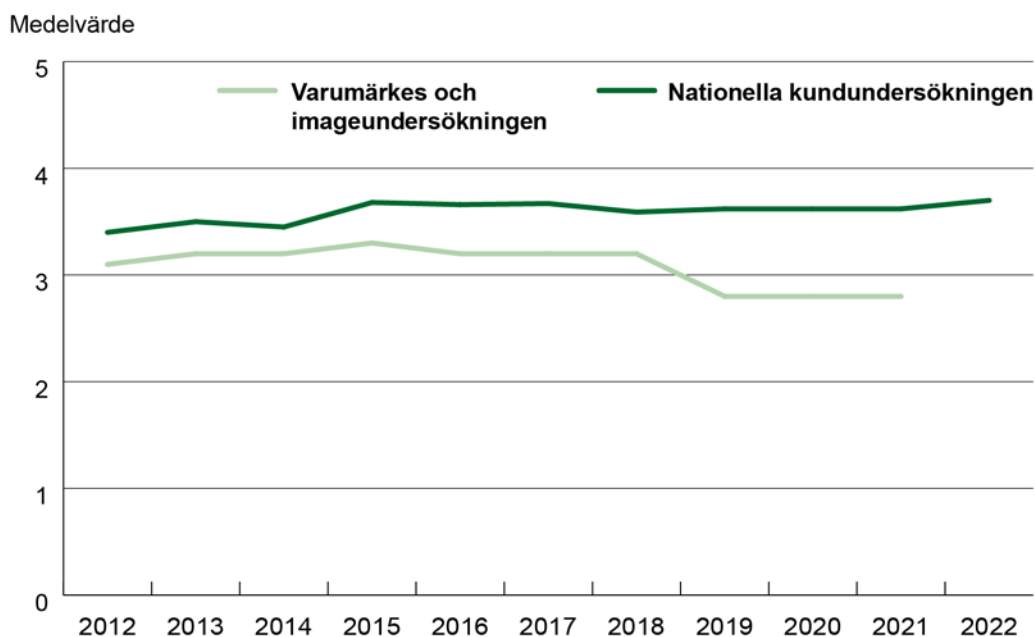
Allmänhetens förtroende och mediebild av myndigheten undersöks även inom ramen för Försäkringskassans image- och varumärkesundersökning. Enligt denna uppgick medelvärdet för förtroendet under 2021 till 2,8 på en femgradig skala, vilket visas i diagram 10. Några grupper hade dock högre förtroende, till exempel föräldrar och studenter. Även de som uppgav att de hade högre kännedom om Försäkringskassan, eller hade haft kontakt med oss, hade högre förtroende.

¹⁰⁰ Förtroendebalans bland dem med åsikt avser andelen som svarat ’mycket’ eller ’ganska stort förtroende’ minus andelen som svarat ’mycket’ eller ’ganska litet förtroende’.

¹⁰¹ Mätningen genomfördes under hösten 2021 men publicerades först under 2022. På grund av en extra undersökning kopplad till pandemin redovisas även ett resultat för våren 2021 (som även presenterades i årsredovisningen 2021).

Den nationella kundundersökningen

Diagram 10 Förtroendet för Försäkringskassan 2012–2022 (Försäkringskassans nationella kundundersökning) och image och varumärkesundersökningen 2012–2021.

Den nationella kundundersökningen är den viktigaste källan till kunskap om hur de försäkrade upplever Försäkringskassans service, hur deras förtroende för myndigheten ser ut och hur nöjda de är med Försäkringskassan som helhet. Den riktar sig till försäkrade inom 21 förmåner. Urvalet görs något olika för olika förmåner, men alla som svarar i undersökningen har varit i kontakt med Försäkringskassan det senaste året. De flesta har även fått en utbetalning.¹⁰²

I undersökningen ställs frågan ”Hur stort förtroende har du för Försäkringskassan?”. Liksom i undersökningen av image- och varumärkesundersökning anges svaret på en femgradig skala. Genomsnittet för 2022 är 3,7, marginellt högre än 2021 då det var 3,6. Förtroendet som det mäts i den nationella kundundersökningen har varit stabilt under den senaste tioårsperioden, med undantag för en viss ökning mellan 2014 och 2015.

Som framgår av diagram 10 ligger förtroendet enligt den nationella kundundersökningen under hela perioden högre än det gör i image- och varumärkesundersökning. Skillnaden mellan undersökningarna är att alla som svarar på kundundersökningen har haft kontakt med Försäkringskassan, vilket inte gäller för image- och varumärkesundersökningen. Att personer som har haft kontakt med Försäkringskassan har högre förtroende för myndigheten bekräftas också av att resultaten i SOM-undersökningen visar på ett lägre förtroende.

¹⁰² 2022 skickades undersökningen ut till knappt 19 000 individer. Drygt 6 200 svarade, vilket ger en svarsfrekvens på cirka 33 procent.

Försäkringskassans arbete med att stärka förtroendet för myndigheten

2022 skickades undersökningen ut till knappt 19 000 individer. Drygt 6 200 svarade, vilket ger en svarsfrekvens på cirka 33 procent.

Ökad tillgänglighet och bättre bemötande

I alla möten och kontakter har Försäkringskassan möjlighet att arbeta på ett sätt som kan öka förtroendet för myndigheten.

Kontakten med Försäkringskassan kan ske genom flera olika kanaler. Bland de vanligaste är webbplatsen och e-tjänsterna, som över 90 procent av de försäkrade har besökt och använt. Många är också i kontakt med oss via telefon.

För att förbättra dessa möten gör vi löpande insatser. Det kan handla om att erbjuda nya e-tjänster för att göra kontakterna smidigare eller att förbättra bemötandet i olika situationer. Under 2022 har en särskild satsning inletts för att utveckla ett stöd för de handläggare som genomför utredningssamtal.¹⁰³ Stödet ska ge ett bättre bemötande, vilket i sin tur kan stärka förtroendet och förbättra utredningarnas kvalitet. Vi har också arbetat för att förbättra handläggarnas kompetens i att kommunicera beslut, något som i tidigare rapporter visat sig vara en nyckel för att skapa förtroende.¹⁰⁴

Under 2022 har vi även beslutat att stärka kunskaperna om förtroende, bemötande och service på myndighetsövergripande nivå. Detta ska ge bättre möjligheter till analyser inom kunskapsområdet som helhet. Det har till exempel resulterat i en utvecklad kvalitetsanalys för myndigheten med fokus på just service.¹⁰⁵

Minska antal felaktiga utbetalningar

Allmänheten har en låg tolerans mot bidragsbrott.¹⁰⁶ I Försäkringskassans uppdrag ingår att förhindra felaktiga utbetalningar och motverka bidragsbrott. Vi har under året förstärkt det arbetet, läs mer i avsnittet Mål för att minska felaktiga utbetalningar.

Strategiskt kommunikationsarbete för förändrad mediebild

Under 2022 har allmänheten upplevt att Försäkringskassans utrymme i media har minskat i jämförelse med de närmast föregående åren. Samtidigt har den negativa rapporteringens andel minskat. Det kan komma att ge avtryck i mätningar av förtroende framöver, och har troligen redan bidragit till en positiv utveckling i Kantar Sifos Anseendeindex för myndigheter. Där är Försäkringskassan en av få myndigheter vars anseende ökar signifikant 2022, jämfört med närmast föregående år. I denna mätning är anseendet för Försäkringskassan det högsta sedan 2016.¹⁰⁷

¹⁰³ Det gäller särskilt utredningskrävande förmåner som kan innebära längre utredningssamtal. Dessa förmåner är framförallt assistansersättning, sjuk- och aktivitetsersättning, sjukpenning, omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning.

¹⁰⁴ Socialförsäkringsrapport 2015:12. Människors tillit till våra ekonomiska trygghetssystem.

¹⁰⁵ Försäkringskassans kvalitetsanalys 2022. Med fokus på service. PMi 2022. Dnr. FK 2022/018773

¹⁰⁶ Se till exempel: Målet att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen – en samlad analys. ESV 2022:33. Sammanställningen visar att många tror att bidragsbrotten är ganska omfattande, och cirka 70 procent tycker att myndigheter ska kunna dela information med varandra för att minska omfattningen. Inte mer än cirka 7 procent anser att myndigheterna är överdrivet noggranna i sin kontrollverksamhet. Arbetet med att minska felaktiga utbetalningar borde alltså bidra till att öka förtroendet till Försäkringskassan.

¹⁰⁷ Försäkringskassan i medierna. Kantar Public januari 2013.

Försäkringskassans kommunikation ska ge en rättvisande bild av myndighetens ansvar och agerande i olika frågor. Den ska även lyfta fram rollen som expertmyndighet samt tydliggöra att politiken och myndigheten har olika ansvarsområden.

Försäkringskassan har under året arbetat med

- att berätta om det omfattande arbetet för att minska felaktiga utbetalningar och motverka bidragsbrott
- att berätta om det arbete som pågår inom myndigheten för att skapa förutsättningar för förbättringar, till exempel avskaffande av sekretess mellan myndigheter, säker it drift inom staten, förenkling och modernisering av lagstiftning inom socialförsäkringsområdet
- omfattande kommunikation om Försäkringskassan som arbetsgivare, där medarbetare i olika yrkesroller själva berättar om de goda möjligheter till professionell och personlig utveckling som finns i den stora och komplexa verksamhet som Försäkringskassan utgör.

Tillsammans med det dagliga arbetet för att ta fram nyheter som kan vara intressanta och relevanta för allmänheten kan dessa insatser ha bidragit till att Försäkringskassan under året framställts mer positivt och mångsidigt i media. Andra bidragande orsaker kan vara förändringar i lagstiftning och tillämpning.

Mörkertal inom bostadstillägg

I detta avsnitt redovisas en uppskattning av underutnyttjandet av bostadstillägg bland personer med sjuk- eller aktivitetsersättning och hur det påverkar andelen med låg ekonomisk standard. Även de insatser som genomförts för att öka andelen som ansöker om bostadstillägg redovisas.

Bostadstillägget ska bidra till skälig levnadsnivå och bostadsstandard för ålderspensionärer och försäkrade som får sjuk- eller aktivitetsersättning.¹⁰⁸ Men förmånen nyttjas inte av alla som har rätt till den. Under 2020–2022 har mellan 230 000 och 254 000 försäkrade haft sjukersättning. Av dessa har mellan 40 och 45 procent också fått bostadstillägg. Antalet försäkrade med aktivitetsersättning har varierat mellan 36 000 och 37 000, varav cirka 60 procent har fått bostadstillägg.

Det kan finnas flera anledningar till att försäkrade med sjuk- eller aktivitetsersättning inte ansöker om bostadstillägg. Därför krävs också flera typer av åtgärder. De åtgärder som vidtagits under de senaste åren har utgått från rekommendationerna i Riksrevisionens rapport Mörkertal inom bostadstillägg.¹⁰⁹ Fokus har legat på proaktiva insatser för att fler ska ansöka om bostadstillägg direkt efter att de beviljats sjuk- eller aktivitetsersättning. Men vi har också vidtagit åtgärder för att öka kunskapen om vilka insatser som ger störst effekt och ska användas vid kommande insatser riktade till dem som tidigare beviljats sjuk- eller aktivitetsersättning, men inte ansökt om bostadstillägg.

Uppskattat underutnyttjande av bostadstillägg och koppling till ekonomisk standard

Här redovisas det uppskattade underutnyttjandet av bostadstillägg bland försäkrade med sjuk- eller aktivitetsersättning och hur detta påverkar antalet som lever i hushåll med låg ekonomisk standard. I uppskattningen har vi använt SCB:s fördelningsanalytiska statistiksystem för inkomster och transfereringar (FASIT).¹¹⁰

¹⁰⁸ Försäkringskassan ansvarar för utbetalning av bostadstillägg till försäkrade som får sjuk- eller aktivitetsersättning

¹⁰⁹ RIR 2019:22

¹¹⁰ I urvalet ingår endast personer som är folkbokförda vid årets slut och har en disponibel inkomst som skiljer sig från noll, och hushåll där alla individer i hushållet fanns i hushållet både 1 januari och 31 december

Tabell 98 Uppskattat underutnyttjande av bostadstillägg bland försäkrade med sjuk- eller aktivitetsersättning, antal och andel av uppskattat antal berättigade mottagare av bostadstillägg

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Sjukersättning, antal	16 400	16 000	14 500	13 000	13 000	12 000	29 400	29 000	26 500
Sjukersättning, andel i procent	23	23	22	22	22	22	23	23	22
Aktivitetsersättning, antal	2 800	2 800	2 800	2 700	2 800	2 700	5 600	5 600	5 500
Aktivitetsersättning, andel i procent	24	24	24	20	21	21	22	22	22

Källa: SCB FASIT Star.

Tabellen visar att drygt en femtedel av dem som förmodligen har rätt till bostadstillägg inte har ansökt om förmånen.¹¹¹ När det gäller försäkrade med aktivitetsersättning är det uppskattade underutnyttjandet marginellt högre bland kvinnor än bland män.

Tabellen nedan visar dels en uppskattning av hur många och hur stor andel av de försäkrade med sjuk- eller aktivitetsersättning som lever i hushåll med låg ekonomisk standard, dels hur andelen med låg ekonomisk standard påverkas av att inte alla som har rätt till bostadstillägg ansöker om det. Raden ”Med underutnyttjande” visar en uppskattning av nuvarande situation, medan raden ”Utan underutnyttjande” visar en uppskattning av hur det hade sett ut om alla med rätt till bostadstillägg ansökt om det.

Tabell 99 Uppskattat antal och andel mottagare av sjuk- eller aktivitetsersättning som lever i hushåll med låg ekonomisk standard, med och utan underutnyttjat bostadstillägg

Förekomst av låg ekonomisk standard	Kvinnor			Män			Totalt		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Bland sjukersättningsmottagare									
Med underutnyttjande, antal	47 500	48 400	50 900	45 600	46 300	46 400	93 000	94 800	97 300
Utan underutnyttjande, antal	43 000	43 800	46 800	39 300	40 600	41 700	82 300	84 400	88 500
Med underutnyttjande, andel i procent	31	34	37	45	47	50	37	39	42
Utan underutnyttjande, andel i procent	28	30	34	38	41	45	32	35	39
Bland aktivitetsersättningsmottagare									
Med underutnyttjande, antal	7 600	8 100	8 100	8 500	8 900	8 900	16 100	15 400	17 000
Utan underutnyttjande, antal	7 200	7 500	7 600	8 300	8 500	8 500	15 500	14 900	16 200
Med underutnyttjande, andel i procent	44	48	49	43	47	48	44	48	48
Utan underutnyttjande, andel i procent	42	45	46	42	45	46	42	45	46

Källa: SCB FASIT Star.

En relativt stor andel av dem som har sjuk- eller aktivitetsersättning lever i dag i hushåll med låg ekonomisk standard. Andelen skulle enligt beräkningen minska med några procentenheter om alla som har rätt till bostadstillägg skulle söka och få tillägget.¹¹²

Cirka 8 800 personer med sjukersättning skulle lyftas över gränsen för låg ekonomisk standard om de hade fått bostadstillägg under 2021. Motsvarande siffra för aktivitetsersättning är cirka 800. Den totala andelen försäkrade med sjukersättning som lever i

¹¹¹ I analysen definieras underutnyttjandet som antalet som har rätt till bostadstillägg minus antalet individer som mottagit bostadstillägg enligt simuleringsmodellen FASIT. På grund av en 2-årig eftersläpning i den ingående grunddata till FASIT baseras underutnyttjandet 2021 på en framskrivning baserad på 2020 års grunddata.

¹¹² Låg ekonomisk standard baseras på hushållets inkomst och är framför allt ett mått på relativa inkomstskillnader. Det gör det till en indikator över den ekonomiska betydelsen av bostadstillägget, som är en ersättning på individnivå. Det är därför möjligt att bostadstillägget kan fylla syftet att bidra till en skälig levnadsnivå och bostadsstandard, även om det inte påverkar hushållets disponibla inkomst per konsumtionsenhet, relativt medianinkomsten i befolkningen, i någon större omfattning

hushåll med låg ekonomisk standard skulle därmed minska med 5 procentenheter under 2019, med 4 procentenheter under 2020 och med 3 procentenheter under 2021. Den totala andelen försäkrade med aktivitetsersättning som lever i hushåll med låg ekonomisk standard skulle minska med 2 procentenheter under 2019, 3 procentenheter under 2020 och med 2 procentenheter under 2021.

Det finns en skillnad mellan könen när det gäller sjukersättning, där män i högre utsträckning än kvinnor lever i hushåll med låg ekonomisk standard.

Insatser för att minska mörkertalet inom bostadstillägg

Utökad informationsinsats om bostadstillägg

Sedan våren 2020 används en automatisk urvalsprofil för att söka ut försäkrade som nyligen beviljats sjuk- eller aktivitetsersättning och kan ha rätt till bostadstillägg. Under 2022 har vi börjat arbeta med ytterligare en urvalsprofil för att söka ut försäkrade som har haft sjukersättning en längre tid utan att ha ansökt om bostadstillägg. De första utsökningarna gjorda med hjälp av den nya profilen levererades under hösten, och kommer att utvärderas tillsammans med olika metoder för att kontakta de försäkrade. Den nya urvalsprofilen kommer att börja användas under första kvartalet 2023, och då bidra till att mörkertalet successivt minskar genom att alla som kan ha rätt till bostadstillägg får information om förmånen.

Kvalitetsuppföljning av avslagsärenden

Riksrevisionens rapport visade att vissa av dem som har fått avslag på sin ansökan om bostadstillägg i själva verket uppfyllde villkoren för förmånen.¹¹³ Problemet var att de inte klarade av att på egen hand sammanställa och lämna all den information om sin ekonomi och sitt boende som Försäkringskassan behöver för att kunna fatta beslut om bostadstillägg.

Under 2021 granskades därför avslagsärenden för att ta reda på om vi gör vad som krävs för att ärendena ska bli tillräckligt utredda. Granskningen visade att handläggaren vidtagit åtgärder för att hjälpa den sökande att lämna in rätt information i 89 procent av de granskade ärendena.

Ärenden med avslag granskades igen under 2022. Handläggarna hade nu vidtagit åtgärder för att hjälpa den sökande att lämna rätt information i 94 procent av de granskade ärendena, en ökning med 5 procentenheter.

Bakom det förbättrade resultatet ligger troligen både kompetenshöjande insatser och löpande diskussioner. Frågor som diskuterats är bland annat hur handläggarna ska göra för att ge de försäkrade rätt förutsättningar och möjligheter att lämna alla uppgifter i ansökan som behövs för att beslutsunderlaget ska bli fullständigt.

---

¹¹³ Mörkertal inom bostadstillägget (RiR 2019:22).

Uppföljning av handlägningsprocessen

Under 2021 infördes en ny handlägningsprocess som innehöll nya arbetsmoment för att minska underutnyttjandet av bostadstillägg. Efterlevnaden av processen följdes upp under samma år, och det visade sig då att det fanns områden där en förbättrad efterlevnad skulle kunna bidra till att minska underutnyttjandet.

Processen har därför förtydligats för att bättre stödja handläggarna i utredningar och kontakter med den försäkrade. En ny uppföljning under 2022 visade att efterlevnaden förbättrats, vilket bör bidra till att minska underutnyttjandet.

Nytt handlägningsstöd

Under året har arbetet med ett nytt it-stöd för handläggningen av bostadstillägg fortsatt. Övergången till det nya it-stödet sker succesivt under 2023, vilket kommer att skapa bättre förutsättningar för bland annat ansökan. Det kommer också att förändra handläggningen genom att det blir Försäkringskassan som ansvarar för att kontrollera och komplettera de uppgifter som den sökande lämnar. Vi bedömer att det nya arbetssättet kommer att bidra till ett minskat underutnyttjande. Dessutom har blanketterna setts över och förenklats samtidigt som e-tjänsten har vidareutvecklats, så att det under 2023 kommer att bli möjligt att signera ansökningen digitalt även för par som ansöker gemensamt.

Information om regeländringar

I början av 2022 ändrades regelverket för bostadstillägg. Bland annat höjdes gränsen för högsta godtagbara bostadskostnad, vilket innebär att försäkrade som tidigare inte fått förmånen nu kan ha rätt till den.

För att nå personer som tidigare inte haft rätt till bostadstillägg har vi informerat om regeländringen i ett pressmeddelande och i media. Vi har även hänvisat till webbplatsen, där det går att beräkna bostadstillägget preliminärt för att få en indikation på om man har rätt till ersättning enligt de nya reglerna.

Medarbetare och kompetensförsörjning

Försäkringskassans kompetensförsörjning bedöms utifrån hur väl vi lyckas attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla personal. En god kompetensförsörjning är en förutsättning för att kunna utföra vårt uppdrag effektivt och rättssäkert med hög kvalitet och god service. Här redovisas åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa detta, samt en bedömning av åtgärdernas resultat.

Kompetensförsörjningen bedöms ha fungerat väl för myndigheten som helhet. Personalomsättningen har dock ökat, vilket har varit en utmaning framför allt inom vissa delar av verksamheten och vissa orter i landet.

Personalstruktur

Vid utgången av 2022 hade Försäkringskassan 14 518 anställda.

Tabell 100 Antal anställda, årsarbetskrafter och genomsnittsålder

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Antal anställda ¹	10 539	10 712	10 840	3 579	3 632	3 678	14 118	14 344	14 518
Medeltal anställda ²	10 608	10 591	10 677	3 551	3 595	3 631	14 159	14 185	14 308
Årsarbetskrafter ³	9 325	9 162	9 466	3 346	3 306	3 433	12 671	12 468	12 889
Genomsnittligt antal årsarbetskrafter ⁴	9 219	9 244	9 391	3 288	3 326	3 404	12 506	12 570	12 794
Genomsnittsålder ⁵	44	43	43	43	43	44	43	43	43

¹ Totalt antal anställda den 31 december.

² Baserat på mätningar den 1 januari och den 31 december.

³ Baserat på arbetade timmar för tolv månader dividerat med årsarbetstid.

⁴ Baserat på månadsuppgifter 1 januari till 31 december.

⁵ Genomsnittsålder för alla anställda den 31 december.

Medelåldern hos de anställda var under året 43 år. 31 procent var över 50 år och 10 procent var över 60 år.

Tabell 101 Könsfördelning anställda, procent

	Kvinnor			Män		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Andel anställda	75	75	75	25	25	25
Andel i chefsposition	71	71	70	29	29	30

Av de anställda är 75 procent kvinnor. Andelen kvinnor som är chefer har minskat något i relation till könsfördelningen bland samtliga anställda.

Attrahera och rekrytera rätt kompetens

Försäkringskassan gjorde 3 532 rekryteringar under 2022. Av dessa var 2 268 externa, och 1 961 ledde till en tillsvidareanställning. Det är något fler än under 2021, då 2 015 personer anställdes genom extern rekrytering och 1 615 rekryteringar ledde till en tillsvidareanställning.

Det har funnits färre kvalificerade sökande och det har därför varit svårare än föregående år att hitta rätt kompetens. Det beror troligen främst på en god arbetsmarknad där konkurrensen mellan arbetsgivare är stor.

Vi har fortsatt arbetet med att stärka vårt arbetsgivarvarumärke genom interna och externa aktiviteter. Syftet med varumärket är att stärka förmågan att attrahera, rekrytera och behålla medarbetare med rätt kompetens.

Rekrytering med särskilda anställningsformer

Försäkringskassan har i uppdrag av regeringen att tillhandahålla praktikplatser för nyanlända och personer med funktionsnedsättning. Under året har 2 personer påbörjat sådan praktik. Det är färre än föregående år, då det var 4 personer.¹¹⁴

Växla och avveckla kompetens

Försäkringskassan använder primärt medarbetarsamtal för att fånga behov av individuell utveckling. Det finns riktlinjer som bland annat beskriver hur en omställning kan förebyggas, hur omställningen går till och hur partsgemensamma omställningsmedel kan stödja en omställningsprocess.¹¹⁵ Totalt har vi under året förbrukat 7,5 miljoner kronor i partsgemensamma omställningsmedel, vilket är en minskning från 2021 då det var 8,1 miljoner kronor.¹¹⁶ Dessa medel finansierar även coachning som stöd i utveckling och vid individuell omställning för medarbetare och chefer.

Statlig närvaro i landet

Sedan 2018 har vi som en del av arbetet med kompetensförsörjning aktivt prövat var i landet vi ska rekrytera. Vid utgången av 2022 var 65 procent av Försäkringskassans medarbetare placerade utanför storstadsområdena.

¹¹⁴ I årsredovisningen 2021 redovisades samtliga praktikanter. Från och med i år ingår bara praktikanter inom ramen för regeringsuppdraget. Därför stämmer utfallet för 2021 inte överens med tidigare redovisning.

¹¹⁵ Omfördelning eller minskning av antalet medarbetare på grund av verksamhetsförändring eller åtgärder som genomförs när en medarbetare bedöms behöva byta arbetsuppgifter eller yrkesroll.

¹¹⁶ I årsredovisningen 2021 redovisades beviljade omställningsmedel. Från och med i år redovisas förbrukade omställningsmedel. Därför stämmer utfallet för 2021 inte överens med tidigare redovisning.

Behålla personal och utveckla rätt kompetens

I detta avsnitt beskrivs bland annat personalomsättning och sjukfrånvaro.

Personalomsättning

Minskad extern personalomsättning är fortfarande ett prioriterat område som följs kontinuerligt. Personalomsättningen ska vara anpassad efter verksamhetens behov och minska där den är alltför hög.

Tabell 102 Personalomsättning tillsvidareanställda

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Antal tillsvidareanställda	10 091	10 268	10 290	3 442	3 478	3 529	13 533	13 746	13 819
Antal som börjat	711	1 055	1 472	310	365	501	1 021	1 420	1 973
Antal som slutat	979	910	1 329	286	333	457	1 265	1 243	1 786
Personalomsättning i procent	9,6	8,9	12,8	8,4	9,6	12,8	9,3	9,1	12,8
Genomsnittlig anställningstid, antal år	10,3	9,8	9,4	9,3	9,2	9,1	10,0	9,6	9,3

Tabell 103 Avgångsorsaker, procent

	Kvinnor			Män			Totalt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Pension ¹	22	19	11	14	9	11	20	16	11
Egen uppsägning	58	62	68	58	68	63	58	63	67
Visstidsanställning upphört ²	14	17	13	19	22	18	15	19	14
Övrigt ³	6	2	8	9	1	9	7	2	8

¹ I pension ingår avgång enligt övergångsbestämmelse, avgång i pensioneringssyfte, avgång med sjukersättning och avgång med ålderspension.

² I visstidsanställning ingår allmän visstidsanställning, arbetstagare 67, nystartsjobb, tim- och daglönsanställda samt vikariat.

³ I övrigt ingår arbetsbrist, avliden, avsked och uppsägning av personliga skäl, flyttat till annan statlig tjänst och provanställning upphört.

Personalomsättningen uppgick till cirka 13 procent. Det är en ökning med cirka 4 procentenheter jämfört med 2021. Den genomsnittliga anställningstiden minskade marginellt och var 9,3 år. Andelen pensionsavgångar minskade medan andelen egna uppsägningar ökade under året. Andelen avgångar på grund av att en visstidsanställning upphört minskade.

Åtgärder för att minska personalomsättningen

Vi följer och analyserar kontinuerligt personalomsättningen, vad som ligger bakom den och vilka effekter den har för verksamheten. Materialet utgörs av statistik, avgångssamtal samt så kallade stanna-kvar-samtal.¹¹⁷ Utifrån uppföljningar och analyser har vi vidtagit åtgärder, både inom rekrytering och introduktion av nyanställda och för att få fler medarbetare att stanna kvar längre:

- **Rekrytering och introduktion.** Vi har börjat ett arbete för att ge chefer utökad stöd i rekrytering. Det förväntas både bidra till mer träffsäkra rekryteringar och frigöra tid för cheferna. Vi har också sett över yrkesrollsbeskrivningar och introduktionen av nya medarbetare samt påbörjat en myndighetsövergripande översyn av strukturen för våra yrkesroller.
- **Beskrivning av chefsuppdraget.** För att stärka och utveckla chefs- och ledarskapet har vi tagit fram en beskrivning av chefsuppdraget. Genom arbetsordning, styrfilosofi, chefsroller och ledarfilosofi ska beskrivningen tydliggöra krav och förväntningar som finns på cheferna.
- **Stärkta förutsättningar för chefer.** Vi har reviderat introduktionsutbildningen för nya chefer, infört ett systemstöd för att förenkla vissa administrativa uppgifter och fortsatt att ge stöd i att utveckla ledningsgruppernas arbete. För att stödja arbetet med förbättringar i chefers vardag har vi också startat en chefsreferensgrupp. Vi har även börjat ett arbete med att ta fram ett samlat stöd för chefernas utveckling.
- **Utveckling av det systematiska arbetsmiljöarbetet.** För att skapa en god arbetsmiljö och ge medarbetarna goda förutsättningar utvecklar vi kontinuerligt det systematiska arbetsmiljöarbetet.
- **Nya medarbetarundersökningar.** För att kunna utveckla arbetet med att introducera och behålla medarbetare har vi under året tagit fram ett nytt upplägg för introduktions- och avgångsenkäter. Vi har också tagit fram nya enkäter om organisatorisk och social arbetsmiljö samt lika rättigheter och möjligheter som kommer att genomföras under 2023.

Trots de åtgärder som vidtagits har personalomsättningen ökat. En bidragande orsak till det kan vara den goda arbetsmarknaden efter pandemin.

Utbildningar

Pandemin och inriktningen mot ökad digitalisering och distansutbildningar har påverkat både formen för och omfattningen av de utbildningar som getts under året. Majoriteten av årets utbildningar har genomförts på distans.

Det finns vissa prioriterade utbildningar som är myndighetsgemensamma, bland annat en del chefsutbildningar och en nationell introduktionsutbildning som ska ge en grundläggande förståelse för Försäkringskassans uppdrag, socialförsäkringens roll i Sverige, den statliga värdegrunden samt för hur förvaltningslagen och övrig lagstiftning styr vår myndighetsutövning i handläggning, beslut och bemötande. Utbildningen är obligatorisk för nyanställda.

De myndighetsgemensamma chefsutbildningar som gavs under året var chefsintroduktion samt utbildningar i arbetsmiljö och förändringsledning. Vi har även fortsatt att utveckla stödet till chefer i att leda möten och i att leda på distans.

---

¹¹⁷ Samtal som genomförs för att identifiera de framgångsfaktorer som gör att medarbetare väljer att arbeta kvar hos oss.

Antalet deltagare i våra utbildningar har i likhet med 2021 och 2020 varit betydligt lägre än tidigare år. Sammantaget under året levererades myndighetsgemensamma utbildningar till 81 500 deltagare, vilket är 1 400 färre än under 2021. De lärarledda utbildningarna hade 11 500 deltagare jämfört med 11 300 deltagare föregående år. Webbutbildningarna hade 70 000 deltagare, att jämföra med 71 600 deltagare föregående år. Minskningen beror sannolikt på verksamhetens prioritering. Medarbetarnas tid har i högre utsträckning behövts i försäkringshandläggningen och utbildningarna har därför prioriterats ner.

Hälsa och sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron på Försäkringskassan ska vara låg och stabil. Minskad intern sjukfrånvaro fortsätter därför att vara ett prioriterat område, med särskilt fokus på långtidsfrånvaro.

Tabell 104 Sjukfrånvaro

	2020	2021	2022
Sjukfrånvaro, procent			
Totalt	4,5	5,1	5,9
Kvinnor	5,1	5,7	6,6
Män	3,0	3,4	3,8
Anställda –29 år	3,6	3,6	4,1
Anställda 30–49 år	4,6	5,3	5,9
Anställda 50 år–	4,8	5,2	6,1
Sjukfrånvarons längd, andel av sjukfrånvaron ≥ 60 dagar			
Totalt	46,3	47,8	47,2
Kvinnor	48,2	49,2	48,9
Män	37,1	41,0	38,7
Kostnader för sjukfrånvaro, miljoner kronor¹			
Totalt	87,1	75,3	88,0
Dag 2–14	72,4	56,7	72,5
Dag 15–90	12,4	16,4	14,9
Dag 90–	2,3	2,2	0,5

¹ Kostnader för sjukfrånvaro avser utbetald sjuklön.

Den totala sjukfrånvaron är högre än föregående år. Ökningen gäller både kvinnor och män samt alla åldersgrupper. Kostnaderna för sjukfrånvaron har ökat. Ökningen gäller bara utbetald sjuklön vid frånvaro under högst 14 dagar. Kostnaderna för längre sjukfrånvaro har däremot minskat något.

En viktig faktor för ett hållbart arbetsliv är en balanserad arbetssituation. Därför följer vi hur uttaget av övertid utvecklas. Under året har det minskat till totalt 194 900 timmar, vilket innebär 13 timmar i genomsnitt per anställd. Det kan jämföras med totalt 214 200 timmar och 15 timmar i genomsnitt per anställd föregående år.

För att bättre kunna hantera den interna sjukfrånvaron och speciellt långtidsfrånvaron har vi utökat stödet till cheferna, bland annat genom att ta fram ett mer enhetligt och effektivt arbetssätt vid ohälsa, sjukfrånvaro och rehabilitering. Även utvecklingen av det systematiska arbetsmiljöarbetet har fortsatt.

Vi har tydliggjort processen för rehabilitering vid intern sjukfrånvaro och erbjudit kompetensutveckling för chefer. Liksom andra arbetsgivare, samarbetar vi med Försäkringskassan när vi har anställda som blir sjuka.

Arbete hemifrån

Försäkringskassan har följt Folkhälsomyndighetens rekommendationer och regeringens beslut under pandemin. Det innebar att samtliga medarbetare arbetade hemifrån om deras arbetsuppgifter tillät det. Den 15 mars påbörjades en återgång till kontoren. För att underlätta återgången uppdaterade vi då stödmaterial för cheferna och tog stöd av företagshälsan.

I samband med återgången till kontoren beslutade vi om riktlinjer som möjliggör distansarbete upp till högst 49 procent av arbetstiden under ett år. En medarbetare kan distansarbeta om närmaste chef bedömer att det är möjligt med hänsyn till de arbetsuppgifter som ska utföras samt att detta stärker medarbetarens förmåga att utföra dem. Verksamhetens samlade behov är styrande, inte minst allas ansvar att aktivt bidra till en väl fungerande arbetsgrupp och en god och trivsamt arbetsmiljö. En uppföljning av riktlinjerna påbörjades under hösten.

Hot och kränkningar

Varje år utsätts ett antal medarbetare för hot, kränkningar eller trakasserier av personer som har kontakt med Försäkringskassan. Under 2022 rapporterades 1 817 sådana påverkansförsök, en minskning från 1 907 under 2021. Av dessa var 875 stycken suicidhot medan 512 var kränkningar och trakasserier, 221 var hot och 3 gällde våld mot medarbetare. Försäkringskassan har sedan tidigare både processer och stödmaterial för att hjälpa medarbetare som utsätts för detta.

Ett annat hot mot medarbetarnas fysiska säkerhet är när obehöriga tar sig in i och vistas i Försäkringskassans lokaler. Under 2022 inträffade 41 sådana incidenter, att jämföra med 13 under 2021 och 21 under 2020. Ökningen under 2022 jämfört med 2021 och 2020 kan bero på en ökad medvetenhet bland medarbetarna som lett till fler anmälningar. I och med återgången till kontoren har också in- och utpasseringar på kontoren ökat och därmed även möjligheten för obehöriga att komma in i lokalerna.

Verksamhetsutveckling

I detta avsnitt redovisas de viktigaste insatserna inom verksamhets- och it-utveckling som Försäkringskassan gjort under 2022. Därutöver redogörs för insatsernas förväntade och realiserade nytta samt effekter som uppkommit under året och som härrör från tidigare år. Slutligen beskrivs större framtida utmaningar där utvecklingsarbete ännu inte har inletts.

I huvudsak redovisas verksamhetsutveckling med it-inslag. För övrig verksamhetsutveckling hänvisas till tidigare avsnitt i årsredovisningen. I den mån en utvecklingsinsats omfattar flera rubriker har den redovisats under den rubrik som motsvarar det huvudsakliga syftet. Uppdrag och insatser som redovisas i särskild ordning tas inte upp här, vilket till exempel gäller uppdragen Säker digital information, Informationssäkerhet och Rätt från början.

Verksamhetsutveckling med it-inslag

Moderniserade tekniska plattformar och system skapar förutsättningar för fortsatt digital utveckling

Genom att flera nya tekniska plattformar har driftsatts under 2021 och 2022 har det funnits förutsättningar för fortsatt arbete med digital utveckling. De nya plattformarna gör att it-utveckling och drift blir snabbare, säkrare och mer stabil. Plattformarna används bland annat för webbplatsen och inom handläggningen av bilstöd och slutligt bostadsbidrag. Vidareutveckling av flera tekniska plattformar pågår, och vi planerar att driftsätta dem under nästa år. Detta ska bland annat göra det möjligt för de försäkrade att få digital information på ett säkert och effektivt sätt, till exempel genom publicering digitalt på Mina Sidor så att brev inte behöver skickas som papperspost.

Moderniserade system i handläggningen ger bättre förutsättningar att administrera socialförsäkringen

Allt eftersom de nya plattformarna gör det möjligt att flytta handläggningen av fler förmåner in i moderniserade system skapas förutsättningar för ytterligare digital utveckling, automatisering och förbättringar av servicen. Förflyttningen av det slutliga bostadsbidraget är klar, och har lett till att de flesta försäkrade får sitt slutliga beslut

7 till 9 månader snabbare än tidigare. Även handläggningen av det preliminära bostadsbidraget görs nu delvis i ett nytt system, och fortsatt utveckling pågår för att hela handläggningen ska flyttas. Bostadstillägg står på tur under 2023, och kommer under de följande åren att följas av underhållsstöd, sjukpenning, förebyggande sjukpenning och rehabiliteringsersättning.

Även utbetalningarna ska flyttas till en ny teknisk plattform med ett modernt och robust system. Första delen av förflyttningen är klar, och innebär en mer effektiv handläggning med ökade kontroller och säkerhetskrav redan under nästa år. Systemet kommer fortsätta att utvecklas, och från 2024 beräknas andelen maskinella utbetalningar ge effektiviseringar i handläggningen samt minska risken för felaktigheter.

Arkiv och kunskapsstöd för beslutsinformation

Under året har vi även börjat att arbeta för att skapa ett nytt arkiv för elektronisk information. Det nya arkivet ska stödja myndigheten i digital hantering av verksamhetsinformation samtidigt som det är nödvändigt för att vi ska kunna följa lagen och upprätthålla säkerheten i systemen. Vi har vidare arbetat med att modernisera kunskapsportalen för beslutsstödsinformation, som under nästa år ska kunna ge användarna bättre stöd och bidra till att Försäkringskassan fattar mer datadrivna beslut.

Nytt system för att följa upp samverkan och finansiell samordning

Under året har vi också utvecklat ett nytt myndighetsgemensamt system för att följa upp resultaten av samverkan och finansiell samordning. Det nya systemet kommer att kunna användas för uppföljning och återrapportering under 2023.

Andelen system på föråldrade tekniska plattformar är fortfarande hög

Trots den utveckling som redovisas här har vi fortfarande kvar en hög andel föråldrade it-system och underliggande tekniska plattformar. Det begränsar möjligheterna till en effektiv handläggning i modern miljö och riskerar på sikt att leda till att vi inte kan fullgöra uppdraget att administrera socialförsäkringen på ett tillfredsställande sätt. Investeringsbehovet bedöms därför vara stort även de kommande åren.

Utveckling för att implementera regeländringar

Flera regeländringar har under året krävt utveckling av it-systemen, bland annat

- **Direkt verkställbara återkravsbeslut.** Utifrån en lagändring som gör att återkravsbeslut blir direkt verkställbara¹¹⁸ har it-systemen anpassats så att besluten kan lämnas direkt till Kronofogden när de vunnit laga kraft.
- **Etableringsjobb.** Vi har utvecklat it-system för att hantera den nya förmånen etableringsjobb. Reglerna började gälla den 1 september¹¹⁹ men Arbetsförmedlingens har inte börjat arbeta med förmånen, så i praktiken används inte systemen.
- **Omställningsstudiestöd.** Från och med 2023 kan personer som är etablerade på arbetsmarknaden beviljas omställningsstudiestöd hos CSN för att få möjlighet att studera och bredda sin kompetens. Stödet beräknas utifrån personens sjukpenninggrundande inkomst (SGI), som fastställs av Försäkringskassan. För att förenkla hanteringen har vi utvecklat ett system som möjliggör att beslutet om SGI kan skickas digitalt till CSN och den sökande.
- **Sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning.** EU domstolens avgörande om att den svenska garantipensionen är en minimiförmån har gjort det nödvändigt att utveckla it-systemet för sjukersättning och aktivitetsersättning.¹²⁰ Utvecklingen beräknas vara klar under 2023 och innebär att ärenden kan registreras och beräknas maskinellt.
- **Stärkt rätt till personlig assistans.** Den 1 januari 2023 trädde flera lagändringar i kraft inom assistansersättning¹²¹ som krävt utveckling av it-systemen för att kunna tillämpas samtidigt som statistik tillhandahålls.

¹¹⁸ Ändringar i 3 kap. 1 och 20 §§ utsökningsbalken innebär att återkravsbeslut som fattats den 1 september 2022 eller senare är direkt verkställbara. Det betyder att besluten kan lämnas till Kronofogden när de vunnit laga kraft utan ansökan om betalningsföreläggande hos Kronofogden eller stämning i allmän domstol.

¹¹⁹ Förordning (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb.

¹²⁰ EU-domstolen har i målet Zaniewicz-Dybeck (C-189/16, EU:C:2017:946) bedömt att den svenska garantipensionen är en minimiförmån. Garantipensionsutredningen bedömde i SOU 2019:53 att även sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning är minimiförmåner. Lagstiftningsförteckningen har ändrats, och det framgår numera att sjukersättning och aktivitetsersättning på garantinivå är minimiförmåner.

¹²¹ I prop. 2021/22:214 och i lagrådsremiss Stärkt rätt till personlig assistans vid behov av egenvård föreslås lagändring inom i huvudsak två områden, införande av två nya grundläggande behov samt schabloniserat avdrag för föräldraansvar. Dessutom föreslås att kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser ska beaktas som en del av hjälpen med det grundläggande behovet i fråga. Lagförslagen föreslås träda i kraft 1 januari 2023.

Förbättringar i kundmötet

Utvecklade e-tjänster kan användas av fler

En stor del av arbetet med den digitala utvecklingen får direkt genomslag i form av bättre service till försäkrade och partner:

- Inom assistansersättning sker alltmer arbete digitalt. Förra året lanserades en e-tjänst som ger möjlighet att lämna uppgifter om vilka assistenter som arbetar för den försäkrade. Merparten av dessa uppgifter lämnas nu digitalt. Även en e-tjänst för räkningar har lanserats under året. Andelen räkningar som kommer in digitalt har ökat succesivt och beräknas öka ytterligare nästa år. Under året har vi också börjat skicka fakturor digitalt till kommunerna som har betalningsansvar inom assistansersättning. Läs mer i avsnitt Förmåner vid funktionsnedsättning, Användning av e-tjänster.
- Ställföreträdare¹²² som ansöker om förmånerna sjuk- och aktivitetsersättning, bostadstillägg eller assistansersättning kan nu göra det digitalt, och möjligheten kommer att införas för fler förmåner kommande år. Sedan januari 2022 kan ombud inom sjuk- och aktivitetsersättning också beställa månadsuppgifter digitalt. Cirka 70 procent av månadsuppgifterna hämtas via den nya tjänsten.
- I Försäkringskassans app kan de försäkrade nu se pågående och avslutade ärenden inom alla förmåner.
- Personer med skyddad identitet kan nu ansöka digitalt om fler förmåner, bland annat assistansersättning och bilstöd. Utveckling pågår för att utöka antalet förmåner ytterligare.
- Tidigare års lansering av nya sidor på försäkringskassan.se och en ny databas för statistik har förenklats åtkomsten till kunskapsunderlag. Försäkringskassan har därmed tagit betydande steg mot att möta kraven som statistikansvarig myndighet (EU-direktiv) och tillgänglighet (WCAG¹²³).
- Inom ramen för Esam¹²⁴ har Försäkringskassan deltagit i samarbetet med en digital samarbetsplattform för offentlig sektor (SAFOS). Tjänsten innehåller flera olika verktyg, där delar används av Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) och inom SITSSAM¹²⁵. Fler har anmält intresse.
- Försäkringskassan har tillsammans med företagshälsovården och branschorganisationen Sveriges Företagshälsor vidareutvecklat en plattform för digitala avstämningsmöten som ingår i Försäkringskassans samverkansuppdrag.

¹²² Ställföreträdare är ett samlingsbegrepp för olika roller som företräder den försäkrade, exempelvis förmyndare, ombud eller förvaltare.

¹²³ Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) är internationellt etablerade rekommendationer för tillgängligt innehåll på webben.

¹²⁴ Esam är ett medlemsdrivet program för samverkan mellan 34 myndigheter för att underlätta och påskynda digitaliseringen. DIGG och SKR är adjungerade i flertalet forum.

¹²⁵ SITSSAM, Säkra IT-tjänster i statlig samverkan. Försäkringskassan har av regeringen fått i uppdrag att erbjuda samordnad och säker IT-drift för vissa statliga myndigheter.

Fler korrekta uppgifter med e-tjänster

E-tjänster underlättar ansökan, och kan utformas med funktionalitet som gör det lättare för den sökande att lämna fullständiga och korrekta uppgifter:

- E-tjänsten för att ansöka om merkostnadsersättning har gjorts om på ett sätt som gör att det kommer in färre ansökningar från personer som inte uppfyller villkoren för förmånen, vilket minskar handläggarnas arbetsbörda och bidrar till kortare handläggningstid.
- Inom föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning kommer en ny e-tjänst lanseras under våren 2023 där arbetsgivare kan rapportera försäkrades frånvaro från arbetet. Inom tillfällig föräldrapenning har även maskinell samordning införts samt kontroller av orimligt höga belopp. Därutöver har kontohanteringen automatiserats ytterligare inom hanteringen av barnbidrag.
- Ansökan har förenklats och förbättrats för bostadstillägg, omvårdnadsbidrag, aktivitetsersättning, utvecklingsersättning och etableringsersättning. Exempel på sådana förenklingar är steg-för-steg-guider och möjligheten att digitalt lämna alla uppgifter som behövs för utredning av ärendet.

Förbättrad säkerhet i digitala tjänster

Arbete med att stärka de digitala identiteterna har påbörjats under året. Det innebär att ytterligare digital identifikation (FrejaID+) i våra självbetjäningstjänster kan anslutas. Utvecklingen gör det möjligt för fler medborgare att använda sig av e-tjänsterna. Vid telefonsamtal är det nu också möjligt att identifieras sig med bank-id, vilket ger såväl bättre service som ökad säkerhet.

Effektiviseringar i handläggningen

Ökad automatisering i handläggningen

Automatiseringsgraden ökar inom flera förmåner och leder till såväl förbättrad effektivitet som ökad rättslig kvalitet:

- Inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning har automatiseringsgraden ökat motsvarande cirka 60 000 ärenden på årsbasis genom tidigare års utveckling samt funktionalitet som driftsatts i år. Automatiseringen höjer den rättsliga kvaliteten i besluten och minskar antalet felaktiga utbetalningar. Läs mer i avsnitt Övriga förmåner, Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning.
- Den automatisering av hanteringen av sjukpenninggrundande inkomst som gjordes under 2021 har lett till förbättrad rättslig kvalitet och effektivisering i handläggningen av tillfällig föräldrapenning. Fortsatt utveckling pågår som under 2023 kommer att ge ytterligare förbättringar i handläggningen och förenkling för de försäkrade. Läs mer i avsnitt Förmåner till barn och familj.
- Inom assistansersättning ger tidigare års utveckling resultat. Ett exempel är att automatiseringsgraden nu är 85 procent i handläggningen av anmälan för assistenter. Fortsatt arbete med automatisering pågår och ytterligare effektiviseringar i handläggningen beräknas komma 2024.
- Handläggningen av omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning har under året blivit effektivare samt förbättrat den rättsliga kvaliteten genom ett mer differentierat stöd och automatisering av kontroller och informationsinhämtning.

Förbättrad funktionalitet i handläggningen

Tidigare förbättringar av funktionen central utskrift används av fler förmåner och ökar därmed effektiviseringen i handläggningen. Befintliga e-tjänster har vidareutvecklats med ny funktionalitet som ger effektiviseringar i handläggningen och bättre service. Bland annat finns nu en meddelandetjänst som ger handläggarna möjlighet att skicka sms till försäkrade så att kontakt kan tas snabbare. Det finns även en ny funktion för att skicka digitala meddelanden som kan besvaras via Mina Sidor. I år är tjänsten tillgänglig i sjukpenningärenden, omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning och fler förmåner planerar att ansluta under 2023.

Under året har vi börjat att utveckla it-system för att kunna utbyta information om underhållsskyldighet med andra länder digitalt. Systemet kommer under 2023 bidra till att korta handläggningstiderna.

Insatser för att minska felaktiga utbetalningar

Flera genomförda utvecklingsinsatser leder till minskade felaktiga utbetalningar. Nedan redovisas ett urval av utveckling som i huvudsak bidrar att minska antalet felaktiga utbetalningar:

- Ett nytt it-system för att beräkna betalningsförmåga för den som är återbetalningsskyldig har gjort att en större andel utredningar görs automatiskt och leder till att felaktigt utbetald ersättning betalas tillbaka i större utsträckning. Systemet bygger på föregående års automatisering och att uppgifter från Skatteverket nu hämtas månatligen.
- Fler nya och förbättrade riskbaserade kontroller har införts i handläggningen inom bland annat assistansersättning, arbetshjälpmedel, arbetsskadelivränta, försäkringstillhörighet och sjukpenninggrundande inkomst.
- En automatisk kontroll har införts som säkerställer att EU-kort inte utfärdas till personer som är försäkrade i andra länder.

Läs mer i avsnitt Mål för att minska felaktiga utbetalningar.

Förbättrad informationssäkerhet

Sedan 2022 görs all inskanning av dokument i egen regi. Förbättrade kontroller och ökad bildkvalitet har bidragit till att minska både antalet incidenter och behovet av att skanna om handlingar.

Under året har den vidareutveckling av myndighetens gemensamma statistik- och uppföljningssystem som tidigare gjorts driftsatts, vilket bidrar till förbättrad säkerhet och dataskydd.

Ett verktyg för att följa upp hur socialförsäkringsdata behandlas har utvecklats under året. Det ska bidra till förbättrad rättslig kvalitet och effektivare hantering av information när en person begär ut information. Verket beräknas vara i drift under 2023.

Den modernisering av föråldrade it-system och plattformar som myndigheten bedriver förväntas även öka informationssäkerheten.

Utbetalningar av högkostnadsskydd till Sveriges elkunder

Försäkringskassan har fått i uppdrag att betala ut stöd till elkonsumenter i Sverige.¹²⁶ Under 2022 har Försäkringskassan arbetat med förberedelser och utvecklat ett nytt it system så att Försäkringskassan kan fatta beslut om ersättning och utbetalning. En e-tjänst har utvecklats som möjliggör att elnätsbolagen kan skicka information digitalt och

¹²⁶ Regeringsbeslut IV:5 Uppdrag att vidta förberedande åtgärder i syfte att möjliggöra utbetalningar av högkostnadsskydd till Sveriges elkunder, S2022/04199.

automatisera hanteringen. Beslutet kan också skickas digitalt till den sökande. Utbetalningarna kommer att ske successivt till privatpersoner utifrån att elnätsbolagen tillhandahåller uppgifter om elförbrukning.

Omfattning av verksamhetsutveckling med it-inslag

Tabell 105 Utvecklingskostnader med it-inslag, tusen kronor

	2020	2021	2022
Genomförandeprojekt ¹	591 193	607 059	618 338
Förstudier	10 643	11 427	14 049
Utvecklingskostnad, totalt	601 836	618 486	632 387

¹ Avser utvecklingsram och mindre utveckling.

Tabell 106 Utfall utveckling med it-inslag, antal timmar

	2020	2021	2022
Utveckling med it-inslag ¹	909 864	923 211	937 898

Kostnader för utveckling med it-inslag har ökat med knappt 3 procent. Jämfört med den plan som sattes upp vid början av året har flera utvecklingsinitiativ senarelagts eller inte startat i den takt som planerats vilket främst beror på kapacitetsbrist till följd av att it-resurser inte kunnat rekryteras i tillräcklig omfattning. Kostnadsökningen beror på ökade personalkostnader till följd av ett högre löneläge men också för att timmar avseende utveckling med it-inslag har ökat. Försäkringskassan har minskat andelen it-konsulter för att istället använda egen personal i större utsträckning vilket har bidragit till att de totala kostnaderna inte har ökat i den takt som de annars skulle ha gjort. Utvecklingskostnader och antal timmar för pandemirelaterad utveckling har varit betydligt lägre under 2021 jämfört med föregående år eftersom behovet av utveckling har minskat.

Verksamhetsutveckling utan it-inslag

Nedan beskrivs de verksamhetsutveckling utan it-inslag som är av större karaktär och myndighetsövergripande.

Förstärkt rättslig styrning och stöd

Under året har fortsatta steg tagits i arbetet med att stärka den rättsliga styrningen och stödet på Försäkringskassan. Nyanställda jurister har genomgått omfattande introduktionsprogram och de rättsliga stödfunktionerna byggs upp på försäkringsavdelningarna. Stöden har bemannats med chef och avdelningsjurister. I takt med att de nya rättsliga stödfunktionerna är igång fullt ut kan arbetet renodlas med styrning och regelutveckling. Läs mer i avsnitt Året som gått, Rättslig kvalitet.

Programmet för förnyelse av sjukförsäkringens förvaltning

Genomlysningen av sjukförsäkringen har tagits vidare. Ett program för att förnya förvaltningen av sjukförsäkringen och driva det strategiska utvecklingsarbetet har startat under året. Detta görs för att kunna möta dagens och framtida utmaningar, krav och möjligheter samt för att ta ett helhetsgrepp om förvaltningen av sjukförsäkringen. Ett första steg har varit att ta fram en målbild och en verksamhetsmodell för hur sjukförsäkringen i alla dess delar ska förvaltas och utvecklas. I uppdraget ligger också att föreslå åtgärder och förändringar i stort, även utanför sjukförsäkringsområdet. Ett förväntat resultat av arbetet är att olika uppdrag omfördelas mellan myndighetens avdelningar.

Sektorsansvarig myndighet för Ekonomisk säkerhet

Sedan 1 oktober 2022 är Försäkringskassan sektorsansvarig myndighet för Ekonomisk säkerhet. Det innebär bland annat att myndigheten har fått ett utökat ansvar för att stärka samordningen mellan ett antal myndigheter inför och vid fredstida kriser, höjd beredskap och krig. Sektorn Ekonomisk säkerhet ansvarar för att samhällets utbetalningar ska fungera, till exempel av barnbidrag, föräldrapenning, sjukpenning och pension.

I sektorn ingår utöver Försäkringskassan också Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Statens servicecenter och Riksgälden. Under året har Försäkringskassan förberett sig för uppdraget bl.a. genom att hålla möten med berörda myndigheter på gd-nivå, säkerhetschefs-nivå och handläggarnivå. Läs mer i avsnittet Stabs- och expertfunktionen, Försäkringskassans arbete som beredskapsmyndighet.

Större utmaningar framöver

Nedan beskrivs de större utmaningar som myndigheten identifierat där utvecklingsarbete ännu inte inletts eller endast till viss del påbörjats.

Försämrat säkerhetsläge

Kriget i Ukraina har konsekvenser även för Försäkringskassan. Vi behöver fokusera på att handläggning och utbetalningar ska fungera även i krissituationer, inklusive väpnat angrepp och krig. Detta i sin tur kommer sannolikt att ställa krav på omprioriteringar inom utvecklingsområdet i ett redan ansträngt läge, se vidare stycket nedan ”Vår förmåga att utveckla verksamheten”.

Det samhällsekonomiska läget

Sverige befinner sig i en period av ekonomisk instabilitet. Många hushåll har fått ökade kostnader för bland annat transporter, varor, energi och räntor. Detta kan komma att påverka ärendeflödet till Försäkringskassan. Vi ser även att nya uppdrag kan påverka myndighetens utveckling, vilket sannolikt kommer att ställa krav på omprioriteringar i ett redan ansträngt läge, se vidare nedan.

Vår förmåga att utveckla verksamheten

Som vi tidigare har beskrivit är många av Försäkringskassans it-system och plattformar föråldrade. Arbetet med att förnya dem pågår, men kommer att fortsätta under lång tid framöver och ta stora resurser i anspråk. Vi har även beroenden till andra aktörer som kan påverka våra möjligheter till digital utveckling. Det gäller till exempel vården och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), där vidareutveckling av it-system för att skicka intyg från hälso- och sjukvården till Försäkringskassan, vilket är en förutsättning för fortsatt digital utveckling av sjukförsäkringen, har avstannat. Därtill kommer nya krav och behov samt konsekvenser av det förändrade säkerhetsläget och det samhällsekonomiska läget. Sammantaget innebär ovanstående att kraven på prioritering och styrning av utvecklingen är stora och sannolikt kommer att öka. På sikt får det konsekvenser för förmågan att göra förflyttningar på de områden där vi ser att det behövs.

Arbetet med mänskliga rättigheter

Försäkringskassan har i uppdrag att belysa, analysera och uppmärksamma Sveriges åtaganden enligt internationella konventioner till skydd för de mänskliga rättigheterna. Försäkringskassan ska också beakta barns rättigheter, stödja genomförandet av funktionshinderspolitiken och integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten.

Mänskliga rättigheter och den statliga värdegrunden

Utgångspunkten för Försäkringskassans arbete med mänskliga rättigheter är de lagar och regler som tar sig uttryck i den statliga värdegrunden, som är väl förankrad inom myndigheten. I en enkät som genomfördes under hösten svarade 100 procent av myndighetens chefer att de har ganska eller mycket stor kännedom om värdegrunden, vilket kan jämföras med 99 procent år 2021. Motsvarande siffra för myndighetens medarbetare var 93 procent, vilket även det liknar resultatet från 2021 som var 96 procent.

Arbetet mot interna överträdelser och korruption

Under 2022 har Försäkringskassan fortsatt att arbeta förebyggande mot korruption. Riskanalyser har genomförts, och de identifierade riskerna har legat till grund för en kontrollplan. Utfallet av de riktade kontrollerna har utretts, liksom anmälningar om misstänkta interna överträdelser och brott mot Försäkringskassan. Arbetet mot korruption bidrar indirekt till flera mål i Agenda 2030, men framför allt till mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen.

Försäkringskassan inrättade den 17 juli 2022 en visselblåsarfunktion enligt lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden. Sedan starten har ett fåtal ärenden kommit in.

Agenda 2030 och den statliga värdegrunden

Förverkligandet av mänskliga rättigheter är ett övergripande mål i Agenda 2030 och arbetet bidrar till flera mål i agendan. Försäkringskassans arbete med skydd av mänskliga rättigheter för utsatta grupper bidrar framför allt till målen 1 Ingen fattigdom, 3 God hälsa och välbefinnande, 5 Jämställdhet, 10 Minskad ojämlikhet, 16 Fredliga och inkluderande samhällen och 17 Genomförande och globalt partnerskap. Vårt arbete med den statliga värdegrunden bidrar till de globala målen för social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Under 2022 har vi bland annat deltagit i ett myndighetsnätverk för samverkan om Agenda 2030, vilket ger oss möjlighet att utbyta erfarenheter av hållbarhetsarbetet med andra myndigheter.

Skydd av mänskliga rättigheter för utsatta grupper

Nationella minoriteter

För att motverka diskriminering av och utsatthet för de nationella minoriteterna har Försäkringskassan genomfört kunskaps- och medvetandehöjande åtgärder riktade till chefer och medarbetare. Åtgärderna rymms inom arbetet med den statliga värdegrunden och mänskliga rättigheter. De består bland annat av kompetensutveckling, dilemma- och temadiskussioner samt årliga uppföljningar av arbetet med den statliga värdegrunden.

För att stärka de nationella minoriteternas inflytande och delaktighet har de erbjudits samråd med Försäkringskassan. Under hösten genomfördes samråd med företrädare för romer, sverigefinnar och tordedalingar. Företrädare för de andra nationella minoriteterna, judar och samer, avböjde erbjudandet.

Information, inspel och förslag från samråden analyseras och kommer att användas i vårt fortsatta utvecklingsarbete. Under samråden informerar vi även om pågående arbete och resultat utifrån de behov som kommit fram i tidigare samråd.

Försäkringskassan arbetar med att se över utbud och behov av tolktjänster på minoritetsspråken. En utmaning är att det saknas auktoriserade tolkar i flera av språken. En intern kartläggning från 2021 visar att efterfrågan på tolkning i minoritetsspråken är låg. Men i samråden framkommer att det ändå finns ett visst behov, framför allt bland äldre.

I dag saknar vi kunskap om hur många på myndigheten som talar ett minoritetsspråk. Hur medarbetarnas kunskaper i minoritetsspråk kan vara en resurs är något som kommer att undersökas närmare under 2023.

Vi ser också över informationen om de nationella minoriteternas särskilda rättigheter utifrån kraven i lagstiftningen. Det är en del i arbetet med att förbättra bemötande och service till de nationella minoriteterna.

Vi behöver slutligen bli bättre på att informera om enskildas rättigheter i myndighetskontakter. Arbetet med detta har inletts, både med informationen på webbplatsen och i muntliga kontakter.

HBTQI-personer

Försäkringskassan arbetar kontinuerligt för ett jämlikt samhälle med lika rättigheter för HBTQI-personer, fritt från diskriminering. Arbetet består av utbildningar, medvetandehöjande insatser och övningar som kan genomföras enskilt, i grupp eller som temamaterial på avdelningarna.

Tips och klagomål till Diskrimineringsombudsmannen (DO)

Under 2022 har det kommit in 43 anmälningar om diskriminering till DO som rör Försäkringskassan. Det är en minskning från 57 anmälningar under 2021, 64 under 2020 och 60 under 2019. Merparten handlar om individer som har upplevt sig diskriminerade i kontakten med Försäkringskassan. De vanligaste diskrimineringsgrunderna som anges är funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet och ålder. I 8 anmälningar saknades diskrimineringsgrund.

Barns rätt

Regeringsuppdraget Ett kunskapslyft för barnets rättigheter

Försäkringskassan har under 2022 fortsatt arbetet med regeringsuppdraget ”Ett kunskapslyft för barnets rättigheter”.¹²⁷ Vi har tagit fram ett kunskapsmaterial om barnkonventionen som ska ge stöd i hur den påverkar tillämpningen av lagen. Materialet bygger på flera delar:

- Rättslig styrning och rättsligt stöd har tagits fram som syftar till att öka kunskapen om barnrättens påverkan i handläggningen och ytterligare synliggöra barnets rättigheter inom ramen för Försäkringskassans verksamhet.
- Inspelade panelsamtal mellan medarbetare på Försäkringskassan och Barnombudsmannens (BO) kontaktperson som kompletterar de fyra animerade filmer som togs fram i samband med regeringsuppdraget 2021. Samtalen ska underlätta förståelsen av de rättsliga frågeställningar som lyfts som utmaningar av verksamheten.

Kunskapsmaterialet kommer att tillgängliggöras i början av 2023.

I arbetet med regeringsuppdraget har Försäkringskassan fått stöd från BO. Försäkringskassans samordnare för uppdraget har också deltagit i de nätverksmöten och seminarier som BO har bjudit in till under året.

Fler anmälningar till socialtjänsten, trots bristande kunskaper om förfarandet

Under året gjordes fler orosanmälningar till socialtjänsten än tidigare, totalt 393 anmälningar registrerades. År 2021 gjordes 279 anmälningar, år 2020 gjordes 255 anmälningar och 2019 gjordes 183 anmälningar. Men i enkäten om den statliga värdegrunden från hösten 2022 är det färre medarbetare och chefer som anger att de vet hur en orosanmälan ska göras. Det finns därmed behov av ökad kunskap som kommer att tillgodoses genom det kunskapsmaterial som tagits fram.

Genomförande och systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken

Strategin för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken

Försäkringskassan har under 2022 fortsatt arbetet med strategin för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken. Arbetat har i huvudsak fokuserat på intern samordning och kartläggning av myndighetens arbete med funktionshinderpolitiken. Uppdraget är myndighetsövergripande och den interna arbetsgruppen ska tillsammans identifiera utvecklingsbehov, föreslå nödvändiga åtgärder och ta fram en myndighetsgemensam handlingsplan.

För att inkludera civilsamhällets perspektiv i strategiarbetet och utveckla dialogen kring funktionsrättsperspektivet i myndigheten, har Försäkringskassan ordnat möten med Funktionsrätt Sverige och dess Funktionsrättsbyrå. Vi har haft möten även med funktionsrättsorganisationer som inte ingår i Försäkringskassans funktionshinderråd, bland annat

¹²⁷ I regleringsbrevet för budgetåret 2022 tilldelades Försäkringskassan 500 000 kronor avseende regeringsuppdraget Ett kunskapslyft för barnets rättigheter. Regeringsuppdraget ska slutrapporteras den 28 februari 2023.

för att få med barnrättsperspektivet. I mötena har organisationerna bidragit med sina medlemmars erfarenheter och önskemål om utveckling.

Som en del av strategiarbetet och uppdraget att stärka funktionsrättsperspektivet har vi gjort en kartläggning på hela myndigheten för att få en bild av hur vi i dag arbetar med tillgänglighetsfrågor och funktionshinderspolitiken. Kartläggningen visar bland annat att ytterligare analyser behöver göras internt för att ge en tydligare bild av nuläget och att det behövs fortsatt dialog med civilsamhället.

Försäkringskassan har regelbundet deltagit i möten som Myndigheten för delaktighet bjudit in till samt i dialogmöten med de myndigheter som ingår i de två prioriterade samhällsområden, där bland annat Försäkringskassan har ett särskilt ansvar för uppföljningen.¹²⁸

Försäkringskassans funktionshindersråd

Försäkringskassans funktionshindersråd har under 2022 genomfört fyra hybridmöten. Funktionshindersrådet är ett forum som syftar till att involvera funktionshindersrörelsen i myndighetens arbete. Funktionshinderrådet har vid samtliga möten fått information om Försäkringskassans arbete med strategin och status i arbetet. Mötena har planerats i samråd med intresseorganisationerna.

Digital tillgänglighet

Försäkringskassan ska vara inkluderande och tillgänglig för alla. Därför har vi fortsatt att utveckla, testa och förbättra webbplats, intranät, mobilapp och digitala tjänster. Vi har också startat en översyn av hur de interna verktygen ska bli mer inkluderande och tillgängliga och vi genomför regelbundet utbildningar och stöttar alla medarbetare som behöver lära sig mer om området.

Försäkringskassans arbete med att stödja genomförandet av funktionshinderspolitiken och den systematiska uppföljningen av politiken bidrar till målen i Agenda 2030. Det är framför allt målen 4 God utbildning för alla, 5 Jämställdhet, 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 10 Minskad ojämlikhet, 16 Fredliga och inkluderande samhällen och 17 Genomförande och globalt partnerskap som arbetet bidrar till.

Arbetet med att genomföra och systematiskt följa upp funktionshinderspolitiken har både ett internt och ett externt perspektiv.

---

¹²⁸ Samhällsområdet Arbete och försörjning delar vi uppföljningsansvar med Arbetsförmedlingen och Arbetsmiljöverket och samhällsområdet Hälsa, folkhälsa och social välfärd delar vi ansvaret med Folkhälsomyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg och Socialstyrelsen.

Arbetet med att bidra till ökad jämställdhet

Försäkringskassan har i sin inriktning för åren 2022–2025 fyra övergripande mål för arbetet med jämställdhetsintegrering:

- Det ska inte förekomma några osakliga könsskillnader i handläggning, beslut eller bemötande i Försäkringskassans verksamhet.
- När föräldrar och andra anhöriga kan välja vem som ska ta ut en viss förmån fördelar de uttaget jämställt.
- Försäkringskassan ska upptäcka och motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.
- Skillnaderna mellan kvinnors och mäns hälsa som beror på olika aspekter av ojämställdhet ska minska.

Myndigheten kommer redovisa arbetet med inriktningen separat i februari 2023.

Försäkringskassan har under 2022 fortsatt arbetet med jämställdhetsintegrering. Arbetet har i huvudsak handlat om utbildning av medarbetare, ställa frågor om erfarenheter av våld¹²⁹ samt informera och uppmuntra till jämställt uttag¹³⁰ inom vissa förmåner.

Kunskap om jämställdhet och mäns våld mot kvinnor

Sedan 2015 har medarbetare och chefer fått kompetensutveckling i jämställdhet och om mäns våld mot kvinnor. Det har fortsatt även under 2022.

I enkäten om den statliga värdegrunden som genomfördes i september och oktober 2022 svarade två av tio medarbetare på försäkringsavdelningarna att det finns risk för osakliga könsskillnader i kontakten med enskilda och i bedömningen av den enskildes förmåga.

Inom de förmåner där medarbetare arbetar med att ställa frågor om våld svarade knappt sju av tio att de i mycket eller ganska stor utsträckning vet hur de ska agera när en enskild har erfarenhet av eller lever i en relation där våld förekommer.

Jämställt uttag av förmåner där föräldrar och andra anhöriga kan välja

Inom förmåner där föräldrar och andra anhöriga kan välja vem som ska använda förmånen ska vi bidra till ett jämställt uttag.

Enkäten om den statliga värdegrunden visar att medarbetare som handlägger föräldrapeningförmåner informerar om möjligheten att välja i samma utsträckning som 2021. Inom omvårdnadsbidrag har det däremot skett en liten minskning, medan det har ökat något inom merkostnadsersättning.

Det är inte lika vanligt att handläggarna uppmuntrar till ett jämställt uttag, och enkäten visar att det inte heller har skett någon förändring sedan 2021.

¹²⁹ Avser utredningskrävande sjukpenningärenden, aktivitetsersättning och underhållsstöd samt partnerservice, språkmöte och myndighetsväxeln.

¹³⁰ Avser föräldraförsäkring, omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning.

Upptäcka och motverka mäns våld mot kvinnor

Inom handläggningen av vissa förmåner ska försäkringsutredare och handläggare ställa frågor om våld. Det gäller utredningskrävande sjukpenningärenden, aktivitetsersättning och underhållsstöd. Frågor om våld ska även ställas vid kontakt via telefon inom partnerservice, språkmöte och myndighetsväxeln. Av dem som ställer frågor om våld inom sjukpenning uppger fem av tio att de under det senaste året identifierat våldsutsatthet.

Inom utredningskrävande sjukpenningärenden ska frågor om våld ställas rutinmässigt. Men bara hälften av de som svarat i enkäten om den statliga värdegrunden 2022 uppger att de ställer frågor om våld i samtliga eller de flesta av sina utredningar. Det är dock en ökning från förra året.¹³¹ Ungefär tre av tio uppger fortfarande att de aldrig eller i få ärenden ställer frågor om våld.

Inom aktivitetsersättning ska frågor om våld ställas på indikation. De flesta försäkringsutredare uppger att de frågar om våld i få ärenden, och andelen har minskat jämfört med 2021.

De flesta medarbetare som sällan eller aldrig ställer frågor om våld motiverar det med att de inte har uppfattat att personen är utsatt. Vissa uppger också att de saknar kunskap eller känner sig obekväma med att ställa frågor om våld – trots att frågor om våld alltså ska ställas rutinmässigt i utredningskrävande sjukpenningärenden. Inom aktivitetsersättning anger många också som skäl att det generellt är ombud som hanterar ärendet.

Av de som ställer frågor om våld uppger hälften att de också lämnar information om och hänvisar personen till var det finns stöd och hjälp att få, oavsett om personen är våldsutsatt eller inte.

Även inom underhållsstöd ställer handläggare frågor om våld, och enkäten visar att majoriteten utreder och informerar om hot och våld i handläggningen av ansökan om ersättning. Det finns dock också de som uppger att de sällan eller aldrig gör det. Majoriteten uppger också att om de får veta att det förekommer hot och våld eller våld i en utredning av den fortsatta rätten till underhållsstöd så bedömer de alltid eller oftast att det finns särskilda skäl, och att personen därmed har fortsatt rätt till underhållsstöd. Det innebär att våldsutsatta individer, främst kvinnor, fortsatt får rätt till ekonomisk ersättning utan att behöva ha kontakt med våldsutövaren.

Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall

Socialstyrelsen ska informera berörd statlig myndighet om att de har inlett ett ärende när en vuxen eller ett barn har dödats eller utsatts för försök till dödligt våld av en närstående eller tidigare närstående. Försäkringskassan ska då inleda intern tillsyn enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall. Under 2022 informerade Socialstyrelsen Försäkringskassan om att de har inlett utredning i 8 ärenden. Försäkringskassan har under 2022 genomfört intern tillsyn i 20 ärenden och då underrättat Socialstyrelsen om vad som iakttagits i tillsynen och om vilka åtgärder som vidtagits med anledning av tillsynen.

---

¹³¹ Frågan har till en viss del ändrats från enkäten 2021.

Stabs- och expertfunktionen

Avsnittet beskriver Försäkringskassans uppgift som stabs- och expertfunktion till regeringen. I avsnittet redovisas även Försäkringskassans arbete som sektorsansvarig myndighet för ekonomisk säkerhet.

Försäkringskassan ansvarar för en kvalificerad kunskapsuppbyggnad inom sitt verksamhetsområde. Det innebär att vi följer och analyserar socialförsäkringssystemets utveckling och effekter för enskilda och samhället. Resultaten av analyserna förmedlas till regeringen och allmänheten genom olika typer av publikationer.

Försäkringskassan ansvarar också för Sveriges officiella statistik inom socialförsäkringsområdet, för utbyte av kunskap med andra länder samt för att stödja regeringen i det internationella arbetet.

Kunskapsuppbyggnad

Som kunskapsmyndighet kan Försäkringskassan initiera egna studier av socialförsäkringens effekter för individ och samhälle. Forskningsbaserad kunskap behövs för att kunna värna och utveckla socialförsäkringen så att den lever upp till de politiska målen, ger trygghet och adekvat stöd till enskilda över tid och bidrar till ett starkare samhälle. Försäkringskassan ser behov av forskningsbaserad kunskap inom många skilda ämnesområden för att myndighetens och andra berörda samhällsaktörers verksamheter ska vila på en stabil kunskapsgrund och stödja att uppdraget utförs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

I tabellen nedan redovisas de publikationer vi har gett ut under perioden 2020–2022.

Tabell 107 Publikationer, antal

	2020	2021	2022
Socialförsäkringsrapporter	5	9	7
Korta analyser	3	5	7
Promemorior	6	2	4

De socialförsäkringsrapporter som publicerats under 2022 handlade om skillnader i avslag för sjukpenning mellan olika grupper¹³², gravidas socialförsäkringsskydd¹³³,

¹³² Socialförsäkringsrapport 2022:1 Skillnader i avslag för sjukpenning mellan olika grupper. Studien syftar till att ge ökad kunskap om skillnader i avslag för sjukpenning mellan olika grupper.

¹³³ Socialförsäkringsrapport 2022:2 Gravidas socialförsäkringsskydd. En egeninitierad rapport om gravidas socialförsäkringsskydd.

användning av assistansersättning¹³⁴, försäkring mot höga sjuklönekostnader¹³⁵, familjepolitikens koppling till föräldrars upplevelser av konflikt mellan arbete och familj¹³⁶, socialförsäkringslitteracitet¹³⁷ samt medicinska och socioekonomiska aspekter av gynekologiska smärttillstånd¹³⁸. De korta analyser som publicerades handlade om smittbärrpenning under pandemin¹³⁹, ersättning för karens under pandemin¹⁴⁰, hjälp med andning och sondmatning inom assistansersättningen¹⁴¹, den svenska sjukfrånvaron i ett europeiskt perspektiv¹⁴², nyttjandet av dubbeldagar bland förstagångsföräldrar¹⁴³, högkostnadsskydd för tandvård¹⁴⁴ samt ersättning för sjuklönekostnader under coronapandemin¹⁴⁵. De promemoria som publicerades handlade om kvalitetssäkring av och bedömning mot normalt förekommande arbete¹⁴⁶, samordning av rehabiliteringsinsatser¹⁴⁷, mer aktivitet i utredningar av ärenden om sjukpenning¹⁴⁸ samt omfattning av och orsaker till att assistansersättning sänks eller upphör¹⁴⁹.

¹³⁴ Socialförsäkringsrapport 2022:3 Användning av assistansersättningen. Rapporten ger en beskrivning av hur assistansanvändarna förlägger sin assistansersättning över veckodagarna. Analysen görs på antal använda minuter per timme på vardagar och helgdagar. Rapporten ger också en beskrivning av vilken form av assistans som används, det vill säga aktiv tid, väntetid och dubbelassistans.

¹³⁵ Forskarrapport 2022:1 Försäkring mot höga sjuklönekostnader. Hur påverkades sjukfrånvaron av de ändrade reglerna 2015?

¹³⁶ Forskarrapport 2022:2 Familjevänligt arbete – för vem? Deltidsarbete kan öka traditionellt fördelat hemarbete och en segregerad arbetsmarknad samt minska karriärmöjligheter. Mer eller mindre flexibilitet, gränshantering, könsroller och strategisk anpassning är teman i arbetsförhållanden som skapar skillnader och ger olika möjlighet att använda de verktyg som finns i familjepolitiken.

¹³⁷ Forskarrapport 2022:3 Socialförsäkringslitteracitet. I denna rapport introduceras begreppet socialförsäkringslitteracitet. Syftet med att utveckla detta begrepp har varit att undersöka huruvida människors förmåga att förstå ett socialförsäkringssystem, och detta systems begriplighet, har en påverkan på sjukskrivningsutfall och upplevd rättvisa.

¹³⁸ Forskarrapport 2022:4 Medicinska och socioekonomiska aspekter av gynekologiska smärttillstånd. Rapporten handlar om medicinska och socioekonomiska aspekter av vulvodyni och endometrios, två smärtsamma gynekologiska sjukdomstillstånd som drabbar kvinnor.

¹³⁹ Korta analyser 2022:1 Smittbärrpenning under coronapandemin. Under år 2020 och 2021 fick cirka 13 000 respektive drygt 83 000 personer smittbärrpenning. Det kan jämföras med tidigare år då 200 till 300 personer per år fått smittbärrpenning.

¹⁴⁰ Korta analyser 2022:2 Ersättning för karens under coronapandemin. Ersättning för karens användes av många, men inte av alla som hade möjlighet.

¹⁴¹ Korta analyser 2022:3 Assistansersättning – hjälp med andning och sondmatning. Antalet nya mottagare med assistansersättning ökade efter lagändringar som utvidgade möjligheten att få assistans för hjälp med andning och måltider i form av sondmatning. Under 2020 och 2021 ökade nya mottagare väsentligt. Särskilt bland små barn var ökningen stor.

¹⁴² Korta analyser 2022:4 Den svenska sjukfrånvaron i ett europeiskt perspektiv. Försäkringskassan har under flera decennier följt sjukfrånvarons utveckling i Sverige och våra närmaste västeuropeiska grannländer. I denna analys sätts sjukfrånvarons utveckling under 1995–2021 i samband med några tänkbara förklaringar.

¹⁴³ Korta analyser 2022:5 Nyttjandet av dubbeldagar bland förstagångsföräldrar. Korta analysen innehåller information om hur föräldrar använder dubbeldagar. Bland annat har föräldrar som tar ut dubbeldagar ett mer jämställt uttag.

¹⁴⁴ Korta analyser 2022:6 Högkostnadsskydd för tandvård. Korta analysen innehåller information om hur tandvårdens högkostnadsskydd blir mindre effektivt när priserna på tandvård överstiger referenspriserna.

¹⁴⁵ Korta analyser 2022:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader under coronapandemin.

¹⁴⁶ PM 2022:1 Kvalitetssäkring av och bedömning mot normalt förekommande arbete. Uppföljning av kvalitetssäkringen och bedömningarna mot normalt förekommande arbete vid dag 181 i rehabiliteringskedjan.

¹⁴⁷ PM 2022:2 Samordning av rehabiliteringsinsatser. Hinder, goda exempel och sätt att stärka Försäkringskassans arbete.

¹⁴⁸ PM 2022:3 Mer aktivitet i utredningar av ärenden om sjukpenning. En analys av skillnader i handläggningen mellan åren 2019 och 2021 med fokus på utredningen av försäkrades behov av rehabilitering och möjlighet att återgå i arbete hos den egna arbetsgivaren i ärenden som blir minst 180 dagar. Analysen berör också hur handläggarnas bedömningar vid dag 180 i rehabiliteringskedjan har förändrats mellan 2019 och 2021.

¹⁴⁹ PM 2022:4 Omfattning av och orsaker till att assistansersättning sänks eller upphör. I rapporten redovisas omfattning av och orsaker till att assistansersättning sänkts eller upphört under 2021.

Försäkringskassans engagemang i forskning inom socialförsäkringen

Försäkringskassan får enligt regleringsbrevet årligen använda 8,9 miljoner kronor till forskning inom socialförsäkringsområdet. Myndigheten betalade under 2022 ut 8 miljoner kronor till 9 forskningsprojekt. Av det totala beloppet gällde 3,2 miljoner kronor 3 nya projekt medan resten betalades ut till pågående projekt.

Tabell 108 Forskning vid högskola och universitet finansierad av Försäkringskassan, tusen kronor

Högskola/universitet/ organisation	Projekttitel	2022
Göteborgs universitet	Sociodemografiska faktorer och risken att utveckla långtidssjukdom och komplikationer efter mild respektive svår covid-19 - Ett fokus på nedsatt arbetsförmåga och utvecklandet av sjukdom i efterförloppet av covid-19	1 168
Lunds universitet	Kommunikativa offentliga organisationer	150
Högskolan i Gävle	Att fråga om våld och ta hand om svaret: Möjligheter och hinder för arbetslivsrelaterad rehabilitering vid långtidssjukskrivning kopplad till våldsutsatthet	699
Göteborgs universitet	Vilka faktorer stärker individens arbetsförmåga och möjligheter att arbeta med psykisk ohälsa – en prospektiv enkät- och registerundersökning	1 500
Lunds universitet	Socialförsäkringarna inför utmaningen från gig ekonomin - socialförsäkringsskydd för plattformarbetare och andra i nya arbetsformer med särskild inriktning på sjukpenning, föräldrapenning och arbetsskadeersättning	800
Linnéuniversitetet	Försäkringskassans samverkan gällande arbetslösa med ohälsa – betydelse för organisation och försäkrade	474
Göteborgs universitet	Fördjupad utredning av aktivitetsförmåga vid psykisk sjukdom som underlag för bedömning av behov av sjukskrivning och rehabiliterande insatser	349
Karolinska Institutet	Betydelsen av boendeområden med olika social struktur för depression och ångest	956
Uppsala universitet	Förutsättningar för ökad inkludering och hållbarhet i arbetslivet för unga vuxna med OCD	1 872
Linköpings universitet	Socialförsäkringslitteracitet: Påverkar kunskap om och förståelse för sjukförsäkringens regelverk och processer upplevd rättvisa och möjligheten att få sjukpenning?	13
Totalt		7 981

Statistikansvarig myndighet

Försäkringskassan är statistikansvarig myndighet med ansvar för att producera och publicera officiell och annan statistik inom områdena Stöd till barnfamiljer och Stöd vid sjukdom och handikapp. Sedan 2021 har Försäkringskassan tillsammans med Socialstyrelsen även statistikansvar inom tandvårdsområdet. Som statistikansvarig myndighet ansvarar Försäkringskassan för att utveckla statistikens innehåll och kvalitet samt anpassa den till användarnas informationsbehov.

Den officiella statistiken beskriver antalet mottagare, antalet beslut samt utbetalt belopp för de ersättningar, förmåner och bidrag som Försäkringskassan administrerar. Statistiken kan fördelas på region, ålder och kön och möjliggöra jämförelser mellan olika grupper. Statistiken tillgängliggörs bland annat i en allmänt tillgänglig statistikdatabas som uppdateras månadsvis. Det gör den central för en kunskapsbaserad samhällsdebatt om socialförsäkringen, både för enskilda individer och för samhället. Statistiken är därför en viktig informationskälla och en förutsättning för att beslutsfattare och allmänhet ska kunna fatta beslut grundade på kunskap.

Under året har ny statistik över avslag och nybeviljande inom sjuk- och aktivitetserättning publicerats. Vi har även tagit fram ny statistik om omvårdnadsbidraget, dels om vilka diagnoser barnen har, dels hur föräldrar delar på utbetalningar av bidraget. Dessutom har vi publicerat statistik över hur startade sjukfall fördelas på yrke och bransch.

Utöver att publicera officiell och annan statistik besvarar Försäkringskassan årligen cirka 1 000 frågor om statistik. Vi lämnar även ut individdata för forskningsändamål och till andra myndigheter. Slutligen publiceras den årliga skriften Socialförsäkringen i siffror (Social Insurance in Figures), som ger en samlad redogörelse för socialförsäkringens utfall genom kortfattad kommenterad statistik.

Försäkringskassan har som en av Sveriges 29 statistikansvariga myndigheter också samverkat med de andra myndigheterna inom det svenska statistiksystemet. Bland annat har vi deltagit i rådet för den officiella statistiken samt bidragit till arbetet för att ta fram en gemensam målbild för Sveriges officiella statistik och aktiviteter för att nå målbilden.

Försäkringskassans internationella arbete

Försäkringskassan ska stödja regeringen i internationella frågor samt medverka i EU arbetet och annat internationellt samarbete inom vårt verksamhetsområde. Nedan redovisas de viktigaste delarna av detta arbete samt Försäkringskassans övriga internationella arbete under året. På grund av pandemin har de flesta möten genomförts digitalt.

Nordiskt samarbete

Försäkringskassan är förbindelseorgan enligt Nordiska konventionen om social trygghet. Under året har Försäkringskassan deltagit i möten med förbindelseorgan från andra nordiska länder inom områdena tillämplig lagstiftning, familjeförmåner, sjukvårdsförmåner samt pension inklusive sjukersättning och aktivitetserättning. Försäkringskassan har även deltagit i det årliga Stora nordiska förbindelseorgansmötet som behandlar samtliga områden.

Försäkringskassan har också deltagit i två andra möten inom det nordiska samarbetet. Dels Nordic Family Benefits Group, som diskuterade nationell lagstiftning och tillämpning av EU-förordningar, samt erfarenheter av system för utbyte av information. Dels Nordiska socialstatistikkommitténs (NOSOSKO) årliga möte.

Medverkan i EU-arbetet

Administrativa kommissionen, tekniska kommissionen och revisionskommittén

Försäkringskassans stöd till regeringen i EU-arbetet består bland annat av att lämna redogörelser och yttranden i samband med olika möten samt bistå med representanter om regeringen så önskar.

Försäkringskassan har deltagit i administrativa kommissionens möten vid fyra tillfällen och i samtliga möten med tekniska kommissionens möten som ledamot. Vi har också representerat Sverige som ledamot och ställföreträdande ledamot vid revisionskommitténs möte.

Utöver ovanstående deltar Försäkringskassan i administrativa kommissionens temadagar samt i ett antal arbetsgrupper och nätverk för utvalda arbetsområden. I egenskap av nationell kontaktpunkt för gränsöverskridande hälso- och sjukvård har Försäkringskassan också deltagit i ett möte med ländernas kontaktpersoner.

Försäkringskassans arbete med Electronic Exchange of Social Security Information (EESSI)¹⁵⁰

Under 2022 har Försäkringskassan deltagit i arbetet med EESSI-systemet på flera sätt, bland annat som ledamot i Change Advisory Board och i arbetsgrupper för säkerhet, handläggningsstöd och kontinuitet. Inför mötena i tekniska kommissionen presenterar Försäkringskassan ett gemensamt yttrande för berörda myndigheter som även sammanfattar pågående aktiviteter.

Övrigt stöd till regeringen

Försäkringskassan har på olika sätt varit involverad i förhandlingarna om ändring av EU:s bestämmelser om samordning av social trygghet.

Europeiska socialfonden

Europeiska socialfonden Plus (ESF+) finansierar insatser som ökar sysselsättning och social delaktighet i Europa. Försäkringskassans målgrupper är främst personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Insatserna syftar till att ge stöd till individer att närma sig arbetsmarknaden och att uppnå förändringar på strukturell nivå. Hur medlen används i respektive medlemsland styrs av ett nationellt program som i Sverige kompletteras med en nationell och åtta regionala handlingsplaner utifrån nationella och regionala förutsättningar och behov.

Under 2022 har Sveriges program och samtliga handlingsplaner slutförts och beslutats för en ny programperiod med ESF+. I det arbetet har Försäkringskassan varit en aktiv part. Vi har varit delaktiga i att ta fram och besluta om program, handlingsplaner och andra styrande och stödjande dokument genom vår representation i fondens övervakningskommitté.

Övrigt internationellt samarbete

Försäkringskassan har beviljats bidrag från, EU till projektet ”iSupport in Sweden” som syftar till att koppla Sverige och Försäkringskassan till iSupport och e-CODEX. Projektet kommer att pågå till och med januari 2024.

Försäkringskassan deltar i National Child Support Enforcement Associations (NCSEA) årliga digitala konferens. Konferensen blandar föredrag om underhåll till barn från de olika deltagande länderna med information från ledande forskare som studerar underhållsbidrag.

Försäkringskassan har tillsammans med Justitiedepartementet deltagit vid den första specialkommissionen om praktisk hantering av 2007 års Haagkonvention. Specialkommissionen syftade till att hitta slutsatser om hur konventionen praktiskt fungerar samt ge rekommendationer till medlemsstaterna om hur de kan få konventionen att fungera ännu bättre i praktiken.

Sedan den 1 januari 2019 deltar Försäkringskassan i ett tjänsteexportprojekt genom Sidas internationella kapacitetsutvecklingsprogram (ITP) inom social trygghet. Arbetet görs tillsammans med Arbetsförmedlingen, Skatteverket, Pensionsmyndigheten och ett sydafrikanskt forskningsinstitut, Economic Policy Research Institute. Projektet kommer att pågå till och med 2023. Tjänsteexporten är fokuserad på länder i Afrika och Asien. För närvarande utförs arbetet digitalt.

¹⁵⁰ Electronic Exchange of Social Security Information är ett it-system som ska hjälpa socialförsäkringsorganen inom EU/EES-området samt Schweiz att snabbare och säkrare utbyta information i enlighet med EU-reglerna om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Sedan pandemin har studiebesöken återupptagits. Under året har Försäkringskassan tagit emot ett tiotal internationella besök. Besöken har bland annat handlat om socialförsäkringens konstruktion, dess finansiering, organisation och styrning samt utvecklingstendenser och utmaningar.

Försäkringskassans arbete som sektorsansvarig beredskapsmyndighet

Enligt den nya beredskapsförordningen som trädde i kraft 1 oktober 2022 är Försäkringskassan ansvarig myndighet för sektorn Ekonomisk säkerhet.¹⁵¹ Det innebär att Försäkringskassan ska leda sektorns arbete med att samordna åtgärder både inför och vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Förutom Försäkringskassan ingår Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten, Riksgälden, Skatteverket och Statens servicecenter i sektorn.

Sedan beredskapsförordningen trädde i kraft har Försäkringskassan och övriga myndigheter i sektorn fokuserat på ett antal områden som är centrala för det fortsatta arbetet. Det rör huvudsakligen säkerhetsskydd, informationsdelning och etablering av strukturer för att ta fram och utbyta lägesbilder. Utöver det har den kortsiktiga inriktningen för arbetet varit att intensifiera myndigheternas beredskapsplanering med hänsyn till det mycket allvarliga säkerhetspolitiska omvärldsläge som rått under året. På lite längre sikt handlar arbetet om att ta fram en gemensam strategi och målbild. Utifrån dessa ska de ingående myndigheterna etablera gemensamma former för säkert utbyte av information och lägesbilder samt genomföra insatser för att höja motståndskraften hos de viktiga samhällsfunktionerna inom sektorn, bland annat genom övningar och utbildningar.

Utöver samverkan med myndigheterna inom sektorn Ekonomisk säkerhet behöver Försäkringskassan samverka med sektorsansvariga myndigheter för sektorerna Grunddata och Finansiella tjänster, det vill säga Skatteverket och Finansinspektionen. Flera åtgärder för att etablera sådan samverkan har genomförts och arbetet kommer att fortsätta.

Internt har Försäkringskassan under året arbetat intensivt för att påskynda myndighetens totalförsvarsplanering. En särskild arbetsgrupp har tillsatts för att identifiera åtgärder som ska stärka vår operativa förmåga på kort och lång sikt. Åtgärderna berör hela Försäkringskassan.

---

¹⁵¹ Förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap (Beredskapsförordningen).

Avgiftsbelagd verksamhet

I detta avsnitt redovisas avgiftsbelagd verksamhet som anges i regleringsbrevet. Myndighetens totala avgiftsintäkter återfinns i resultaträkningen med tillhörande tilläggsupplysningar och noter.

Administration av statlig fordran

Avgiftsintäkterna avser avgifter som tas ut av gäldenärer för administration av statlig fordran i enlighet med bestämmelser i olika författningar. Reglerna anger ofta ett högsta belopp som får tas ut. Avgiftsintäkterna för 2022 uppgick till 16,0 miljoner kronor. De kostnader som inte täcks av avgiftsintäkter finansieras med anslagsmedel.

Tabell 109 Administration av statlig fordran, tusen kronor

	2020	2021	2022	Budget 2022
Ingående balans	–	–		
Avgiftsintäkter	14 207	15 301	15 988	17 500
Totala kostnader	–36 564	–47 325	–46 050	
– kostnader som täcks av avgiftsintäkter	–14 207	–15 301	–15 988	–17 500
– kostnader som täcks av anslagsmedel	–22 357	–32 024	–30 062	
Årets resultat	–	–		
Utgående balans	–	–		

Ersättning från försvaret

Försäkringskassan ska ta ut avgifter för administration av ersättningar till hemvärns-soldater som betalas ut enligt förordningen (1997:147) om förmån för hemvärnssoldater, frivilliga enligt förordningen (1994:523) om förmåner till frivilliga, officersaspiranter enligt officersförordningen (2007:1268) och rekryter enligt förordningen (2015:613) om militär grundutbildning. Vidare ska Försäkringskassan ta ut avgifter för administration av familjebidrag och dagpenning till totalförsvarspiktiga som betalas ut enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspiktiga.

Tabell 110 Ersättning från försvaret, tusen kronor

	2020	2021	2022	Budget 2022
Ingående balans	–	–	–	–
Avgiftsintäkter	16 025	16 835	18 211	17 700
Kostnader	–16 025	–16 835	–18 211	–17 700
Årets resultat	–	–	–	
Utgående balans	–	–	–	–

Ersättning från affärsdrivande verk

Försäkringskassan tar ut en avgift för administration av arbetsskadeärenden vid affärsdrivande verk för skador som reglerats före den 1 juli 1995. Avgiften tas ut i samband med debitering av utbetalda arbetsskadeersättningar och ska motsvara den andel av kostnaderna som enskilda arbetsgivare betalar genom arbetsskadeavgiften. De kostnader som inte täcks av avgiftsintäkter finansieras med anslagsmedel.

Tabell 111 Ersättning från affärsdrivande verk, tusen kronor

	2020	2021	2022	Budget 2022
Ingående balans	–	–	–	
Avgiftsintäkter	413	352	311	400
Totala kostnader	–870	–996	–1 008	
– kostnader som täcks av avgiftsintäkter	–413	–352	–311	–400
– kostnader som täcks av anslagsmedel	–457	–644	–697	
Årets resultat	–	–	–	
Utgående balans	–	–	–	

Intäkter från Pensionsmyndigheten

De tjänster som Försäkringskassan tillhandahåller till Pensionsmyndigheten är framför allt it-stöd för handläggning och utbetalning av de förmåner som hanteras av Pensionsmyndigheten, datacenter samt stödtjänster inom behörighetsadministration och internservice.

Under året har kostnaderna för att tillhandahålla tjänsterna till Pensionsmyndigheten varit större än intäkterna. Det har lett till ett ackumulerat underskott om 7,5 miljoner kronor, varav årets resultat är ett underskott på 25,2 miljoner kronor. Orsaken är dels att kostnaderna blev högre än vad som beräknats, dels att det ackumulerade överskottet från 2021 beaktades vid beräkningen av avgiften för 2022. Avgiftsnivån beräknas utifrån att den långsiktiga självkostnaden ska täckas. Försäkringskassan räknar med full kostnadstäckning på några års sikt.

Tabell 112 Intäkter från Pensionsmyndigheten, tusen kronor

	2020	2021	2022	Budget 2022
Ingående balans	–	–1 132	17 684	
Avgiftsintäkter	271 562	254 714	227 066	227 100
Kostnader	–272 694	–235 898	–252 233	–246 300
Årets resultat	–1 132	18 816	–25 167	
Utgående balans	–1 132	17 684	–7 483	

Electronic exchange of social security information (EESSI)

EESSI är ett system för digitalt utbyte av socialförsäkringsinformation inom EU/ EES-området och Schweiz. Systemet togs i drift under 2019. Försäkringskassan driver systemet för eget utbyte av information samt hanterar driften åt andra samverkande parter inom Sverige. Uppbyggnaden av systemet är delvis finansierad av bidrag från EU i form av medel från programmet Connecting Europe Facility. I tabellen nedan redovisas den avgiftsfinansierade delen av verksamheten. Det ekonomiska målet är full kostnadstäckning.

Både intäkter och kostnader för EESSI understiger budgeten i regleringsbrevet; intäkterna med 1,4 miljoner kronor och kostnaderna med 0,8 miljoner kronor. Avvikelseberor till stor del på att kostnader för licenser blev lägre än beräknat.

Det ackumulerade underskottet är 0,5 miljoner kronor. Underskottet kommer att beaktas vid avgiftsberäkningen kommande år.

Tabell 113 Intäkter från EESSI, tusen kronor

	2020	2021	2022	Budget 2022
Ingående balans	-56	-	38	
Avgiftsintäkter	3 636	3 314	2 782	4 200
Kostnader	-3 580	-3 276	-3 358	-4 200
Årets resultat	56	38	-576	
Utgående balans	-	38	-538	

Samordnad och säker statlig it-drift (SSSID)

Regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att erbjuda samordnad och säker statlig it-drift under åren 2018–2024.¹⁵² Det ekonomiska målet är full kostnadstäckning. Verksamheten finansieras med avgiftsintäkter från de myndigheter som använder Försäkringskassans tjänster. Under åren 2017–2020 finansierades delar av uppbyggnaden av verksamheten med bidrag från Kammarkollegiet. I tabellen nedan redovisas den avgiftsfinansierade delen av verksamheten.

Både intäkter och kostnader har ökat från föregående år. Ökningen beror på att fler myndigheter har anslutits eller håller på att ansluta sig till SSSID-samarbetet. Intäkterna är 11,0 miljoner kronor högre än budgeten i regleringsbrevet och kostnaderna är 10,9 miljoner kronor högre. Avvikelsen beror till stor del på förskjutna och fördyrade anslutningsprojekt. Avvikelsen beror också på att anslutningen av vissa myndigheter har varit mer komplex och tidskrävande än beräknat.

Det ackumulerade underskottet för SSSID är 17,8 miljoner kronor, varav årets resultat är ett överskott på 3,1 miljoner kronor. Verksamheten är fortfarande under uppbyggnad och har expanderat på kort tid, vilket medför utmaningar vad gäller kostnadsfördelning och avgiftssättning. För att nå en verksamhet i balans har Försäkringskassan under året analyserat kostnaderna för de olika tjänsterna och avgifterna har därefter justerats. Sammantaget bedömer vi att verksamheten kommer att nå full kostnadstäckning på några års sikt.

Tabell 114 Samordnad och säker statlig it-drift, tusen kronor

	2020	2021	2022	Budget 2022
Ingående balans	-19 467	-14 933	-20 942	
Avgiftsintäkter	77 051	91 064	126 049	115 000
Kostnader	-72 517	-97 073	-122 906	-112 000
Årets resultat	4 534	-6 009	3 143	
Utgående balans	-14 933	-20 942	-17 799	

¹⁵² Fi2017/03257/DF, I2019/02515/DF och I2022/02320.

Finansiell redovisning

Resultaträkning

Belopp i miljoner kronor

	Not	2022	2021
VERKSAMHETENS INTÄKTER			
Intäkter av anslag	1	9 721	9 509
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	463	446
Intäkter av bidrag	3	54	27
Finansiella intäkter	4	6	0
Summa		10 244	9 982
VERKSAMHETENS KOSTNADER			
Kostnader för personal	5	-7 955	-7 725
Kostnader för lokaler		-655	-619
Övriga driftkostnader	6	-1 075	-973
Finansiella kostnader	7	-15	0
Avskrivningar och nedskrivningar		-570	-656
Summa		-10 270	-9 973
VERKSAMHETSUTFALL		-26	9
UPPBÖRDSVERKSAMHET			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	8	270	217
Socialavgifter		658 195	622 761
Skatteintäkter		5 102	4 849
Summa		663 567	627 827
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamheten		-462 415	-439 622
Inleverans till AP-fonderna		-154 763	-145 160
Överföring till premiepensionssystemet		-46 258	-42 928
Summa		-663 436	-627 710
SALDO UPPBÖRD		131	117
TRANSFERERINGAR			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		228 138	227 358
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	9	17 636	20 970
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	10	5 952	5 919
Finansiella intäkter	11	27	25
Finansiella kostnader	12	-152	-48
Summa		251 601	254 224
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	13	130	29
Lämnade bidrag och ersättningar			
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg		-36 697	-36 751
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning		-104 474	-101 539
UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn		-92 689	-92 864
Andra utbetalningar	14	-17 643	-20 978
Summa		-251 503	-252 132
SALDO TRANSFERERINGAR		228	2 121
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	15	333	2 247

Balansräkning

Belopp i miljoner kronor

	Not	2022-12-31	2021-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar	16		
Balanserade utgifter för utveckling av it-system		1 306	1 245
Förvärvade licenser, rättigheter m.m.		27	46
		1 333	1 291
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	17	30	32
Maskiner och inventarier	18	539	380
		569	412
Varulager			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		8	14
Fordringar hos andra myndigheter	19	28 893	26 658
Övriga kortfristiga fordringar	20	4 840	4 511
		33 741	31 183
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	21	555	414
Upplupna bidragsintäkter		130	124
Övriga upplupna intäkter	22	744	631
		1 429	1 169
Avräkning med statsverket	23	-25 440	-23 584
Kortfristiga placeringar			
Obligationer	24	987	1 062
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	25	689	961
Kassa och bank		343	411
		1 032	1 372
SUMMA TILLGÅNGAR		13 651	12 905
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Statskapital	26	0	0
Balanserad kapitalförändring	27	4 112	1 865
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	15	333	2 247
		4 445	4 112
Fonder			
Avsättningar	13	1 218	1 348
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	28	3	2
Övriga avsättningar	29	117	110
		120	112
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	30	1 859	1 685
Övriga krediter i Riksgäldskontoret	31	141	140
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	32	730	359
Leverantörsskulder		401	332
Övriga kortfristiga skulder	33	3 576	3 665
		6 707	6 181
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	34	1 151	1 107
Oförbrukade bidrag	35	10	45
		1 161	1 152
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		13 651	12 905
Ansvarsförbindelser		-	-

Anslagsredovisning

Perioden 1 januari–31 december 2022

Belopp i miljoner kronor

Anslag	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslag	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Inkomster ¹⁾	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 9									
Hälsovård, sjukvård och social omsorg									
9 1:4 Tandvårdsförmåner		511	7 054		-511	7 054	-6 864		190
ap.1 Statligt tandvårdsstöd	37	511	7 054		-511	7 054	-6 864		190
9 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård		107	312			419	-412		7
ap.27 Statlig ålderspensionsavgift för smittbärande ²⁾		-	1			1	-1		-
ap.37 Smittbärande ²⁾	38	107	311			418	-411		7
9 1:7 Sjukvård i internationella förhållanden		39	511		-39	511	-515		-4
ap.1 Sjukvård i internationella förhållanden	36	39	511		-39	511	-515		-4
9 4:3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning		125	263		-125	263	-147		116
ap.1 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	39	125	263		-125	263	-147		116
9 4:4 Kostnader för statlig assistansersättning		341	25 043		-341	25 043	-28 522	4 423	944
ap.1 Kostnader för statlig assistansersättning	40	341	25 043		-341	25 043	-28 522	4 423	944
Utgiftsområde 10									
Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning									
10 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.		-1 174	47 105	-	-31	45 900	-46 175		-275
ap.5 Boendetillägg	36,41	-2	253	15		266	-277		-11
ap.8 Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall	36,42	-6	189	31		214	-216		-2
ap.15 Närståendepenning		16	182		-16	182	-169		13
ap.16 Statlig ålderspensionsavgift för närståendepenning		-	17			17	-17		-
ap.17 Statlig ålderspensionsavgift för rehabiliteringspenning		-	61			61	-61		-
ap.18 Statlig ålderspensionsavgift för sjukpenning	43	-	4 040			4 040	-4 040		-
ap.19 Rehabiliteringspenning	36	-18	835			817	-853		-36
ap.20 Arbets hjälpmedel m.m.	36	15	123	-30	-15	93	-95		-2
ap.21 Sjukpenning	36,44	-1 178	41 404	-16		40 210	-40 447		-237
10 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.		-902	41 707			40 805	-42 032		-1 227
ap.5 Aktivitets- och sjukersättningar	36,45	-785	31 720			30 935	-32 014		-1 079
ap.6 Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar	36	-117	5 479			5 362	-5 511		-149
ap.8 Statlig ålderspensionsavgift för aktivitets- och sjukersättningar		-	4 507			4 507	-4 507		-
10 1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning		103	1 351		-103	1 351	-1 304		46
ap.1 Handikappersättningar		43	982		-43	982	-971		11
ap.2 Merkostnadsersättning		60	369		-60	369	-333		36
10 1:4 Arbets skadeersättningar m.m.		41	2 252		-41	2 252	-2 209		43
ap.4 Statlig ålderspensionsavgift för arbetsskadelivränta		-	148			148	-148		-
ap.5 Arbetsskadelivränta		41	2 104		-41	2 104	-2 061		43
10 1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet		-1	37			36	-34		2
ap.3 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet		-1	35			34	-32		2
ap.4 Statlig ålderspensionsavgift för ersättning inom det statliga personskadeskyddet		-	2			2	-2		-

Anslag	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslag	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Inkomster ¹⁾	Utgående överföringsbelopp
10 1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen		231	1 488		-231	1 488	-1 290		198
ap.3 Finansiell samordning genom samordningsförbund		2	339		-2	339	-335		4
ap.4 Medicinsk service		3	55		-3	55	-52		3
ap.5 Rehabiliteringsinsatser i samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen		38	700		-38	700	-643		57
ap.8 Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd	46	101	150		-101	150	-62		88
ap.9 Försäkringsmedicinska utredningar	47	46	244		-46	244	-199		45
ap.10 Bidrag till hälso- och sjukvården		42			-42	-			-
10 1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader		5 371	13 207		-5 371	13 207	-11 751		1 456
ap.1 Ersättning för höga sjuklönekostnader	48	5 371	13 207		-5 371	13 207	-11 751		1 456
10 2:1 Försäkringskassan		238	9 313			9 551	-9 471		80
ap.1 Förvaltningsmedel	49	238	9 313			9 551	-9 471		80
Utgiftsområde 12									
Ekonomisk trygghet för familjer och barn									
12 1:1 Barnbidrag		291	33 426	-	-291	33 426	-33 306		120
ap.1 Allmänt barnbidrag		226	29 383	-4	-226	29 379	-29 309		70
ap.2 Flerbarnstillägg		58	3 736		-58	3 736	-3 692		44
ap.3 Förlängt barnbidrag		6	280		-6	280	-276		4
ap.4 Tillägsbelopp vid familjeförmån	50	1	27	4	-1	31	-29		2
12 1:2 Föräldraförsäkring		733	46 941		-733	46 941	-47 313		-372
ap.4 Statlig ålderspensionsavgift för föräldrapenning		-	3 192			3 192	-3 192		-
ap.8 Statlig ålderspensionsavgift för tillfällig föräldrapenning	51	-	828			828	-828		-
ap.9 Föräldrapenning	36,52	323	32 071		-323	32 071	-32 461		-390
ap.10 Statlig ålderspensionsavgift för graviditetspenning	53	-	75			75	-75		-
ap.11 Tillfällig föräldrapenning	36,54	17	9 556		-17	9 556	-9 569		-13
ap.12 Graviditetspenning	55	393	1 219		-393	1 219	-1 188		31
12 1:3 Underhållsstöd		-106	2 838			2 732	-3 953	1 227	6
ap.1 Underhållsstöd	56	-106	2 838			2 732	-3 953	1 227	6
12 1:4 Adoptionsbidrag		6	15		-6	15	-8		7
ap.1 Adoptionsbidrag	57	6	15		-6	15	-8		7
12 1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag		1 416	4 752		-1 416	4 752	-4 083		669
ap.1 Statlig ålderspensionsavgift för omvårdnadsbidrag		-	337			337	-337		-
ap.2 Omvårdnadsbidrag	58	33	4 206		-33	4 206	-3 667		539
ap.3 Statlig ålderspensionsavgift för vårdbidrag för funktionshindrade barn		-	35			35	-35		-
ap.4 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	59	1 383	174		-1 383	174	-44		130
12 1:8 Bostadsbidrag		721	4 799		-721	4 799	-4 126		673
ap.2 Bostadsbidrag	60	721	4 799		-721	4 799	-4 126		673
Summa totalt		8 092	242 415	-	-9 961	240 546	-243 516	5 650	2 680

¹ Enligt Försäkringskassans regleringsbrev ska inkomster till anslag 9 4:4 ap.1 Kostnader för statlig assistansersättning och anslag 12 1:3 ap.1 Underhållsstöd särredovisas under respektive anslag. Inkomster till anslag 9 4:4 ap.1 avser inbetalningar från kommunerna för de första 20 timmarna per vecka. Inkomster till anslag 12 1:3 ap.1 avser inbetalningar från bidragsskyldiga föräldrar.

² Försäkringskassan disponerar anslagsposterna 9 1:6 ap.27 Statlig ålderspensionsavgift för smittbärapenning och 9 1:6 ap.37 Smittbärapenning enligt regleringsbrev 2021-12-22 avseende Kammarkollegiet.

Villkor i anslagsredovisningen

Anslag 10 1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.

Anslagspost 5 Arbetsskadelivränta

Försäkringskassan får från och med den 1 januari 2022 räkna om livräntor från den frivilliga yrkesskedeförsäkringen med den procentsats som motsvarar förändringen av prisbasbeloppet mellan 2020 och 2021. Omräkning för 2022 har gjorts med 1,5 procent.

Anslag 10 1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen

Anslagspost 3 Finansiell samordning genom samordningsförbund

- Av anslagsposten får högst 3,0 miljoner kronor användas för administrativa kostnader. Det förbrukade beloppet uppgår till 2,0 miljoner kronor.

Anslagspost 9 Försäkringsmedicinska utredningar

- Högst 1,5 miljoner kronor får användas för utveckling av metoden för aktivitetsförmågeutredning. Det förbrukade beloppet uppgår till 0,7 miljoner kronor.
- Högst 2,2 miljoner kronor får användas för kostnader för att tillhandahålla utbildningar som riktar sig till den personal som ska utföra försäkringsmedicinska utredningar i enlighet med 4 § i förordning (2018:1633) om försäkringsmedicinska utredningar. Det förbrukade beloppet uppgår till 0,3 miljoner kronor.

Anslag 10 2:1 Försäkringskassan

Anslagspost 1 Förvaltningsmedel

- Av anslagsposten får högst 8,9 miljoner kronor användas för forskning inom socialförsäkringens område. Det förbrukade beloppet uppgår till 7,9 miljoner kronor.
- Av anslagsposten ska högst 7,7 miljoner kronor användas för det allmänna ombudet och ombudets kansli. Det förbrukade beloppet uppgår till 6,2 miljoner kronor.
- Försäkringskassan ska kunna använda och samverka med det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel. Försäkringskassan ska betala totalt 111 750 kronor till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som abonnemangavgift för detta system. Beloppet ska betalas efter fakturering från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Hela beloppet är utbetalt.
- Av anslagsposten får 60 miljoner kronor endast användas för att finansiera insatser, återrapportering och uppdrag kopplade till det övergripande målet om minskade felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, varav 40 miljoner kronor endast får användas för genomförandet av Uppdrag att studera felaktiga utbetalningar av vissa ersättningar (Fi2022/00107). Vidare får 50 miljoner kronor endast användas för att effektivisera och öka kontrollutredningar och återkrav. För genomförandet av Uppdrag att studera felaktiga utbetalningar av vissa ersättningar (Fi2022/00107) har 14,1 miljoner kronor använts. Minst 60,0 miljoner kronor har endast använts för att finansiera insatser, återrapportering och uppdrag kopplade till det övergripande målet om minskade felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Minst 50,0 miljoner kronor har endast använts för att effektivisera och öka kontrollutredningar och återkrav.

Redovisning mot inkomsttitlar

Perioden 1 januari–31 december 2022. Belopp i miljoner kronor

Inkomsttitel	Inkomster	Utgifter	Netto
2811 Övriga inkomster av statens verksamhet			
140 Övriga inkomster	139		139
Summa 2811 Övriga inkomster av statens verksamhet	139		139
9111 Fysiska personers inkomstskatt, netto			
411 Egenavgift, sjukförsäkringsavgift		-59	-59
412 Egenavgift, föräldraförsäkring		-279	-279
413 Egenavgift, arbetsskadeförsäkringsavgift		-29	-29
414 Egenavgift, ålderspensionsavgift		-4 220	-4 220
415 Egenavgift, efterlevandeavgift		-91	-91
416 Egenavgift, arbetsmarknadsavgift		0	0
417 Egenavgift, allmän löneavgift		-2 564	-2 564
Summa 9111 Fysiska personers inkomstskatt, netto		-7 243	-7 243
9212 Efterlevandepensionsavgift			
011 Arbetsgivaravgift	12 293		12 293
012 Egenföretagaravgift	91		91
Summa 9212 Efterlevandepensionsavgift	12 384		12 384
9221 Sjukförsäkringsavgift			
011 Arbetsgivaravgift	72 715		72 715
012 Egenföretagaravgift	59		59
Summa 9221 Sjukförsäkringsavgift	72 774		72 774
9222 Föräldraförsäkringsavgift			
011 Arbetsgivaravgift	53 253		53 253
012 Egenföretagaravgift	279		279
Summa 9222 Föräldraförsäkringsavgift	53 532		53 532
9251 Ålderspensionsavgift, netto			
011 Arbetsgivaravgift	220 208		220 208
012 Egenföretagaravgift	2 957		2 957
015 AP-fondsandel, ut		-154 763	-154 763
017 Egenföretagaravgift, slutreglering	1 263		1 263
051 Arbetsgivaravgift innevarande år		-45 038	-45 038
052 Arbetsgivaravgift föregående år		-23	-23
053 Arbetsgivaravgift äldre år		-332	-332
054 Egenföretagaravgift innevarande år		-606	-606
056 Egenföretagaravgift äldre år		-259	-259
Summa 9251 Ålderspensionsavgift, netto	224 428	-201 021	23 407
9253 Arbetsskadeavgift			
011 Arbetsgivaravgift	4 096		4 096
012 Egenföretagaravgift	29		29
Summa 9253 Arbetsskadeavgift	4 125		4 125
9254 Arbetsmarknadsavgift			
011 Arbetsgivaravgift	51 065		51 065
012 Egenföretagaravgift	0		0
Summa 9254 Arbetsmarknadsavgift	51 065		51 065
9281 Allmän löneavgift			
011 Arbetsgivaravgift	237 324		237 324
012 Egenföretagaravgift	2 564		2 564
Summa 9281 Allmän löneavgift	239 888		239 888
9291 Särskild löneskatt			
011 Arbetsgivare	517		517
021 Statliga myndigheter	2 633		2 633
022 Statliga affärsverk	58		58
031 Kåpan	1 894		1 894
Summa 9291 Särskild löneskatt	5 102		5 102
9299 Avräkning socialavgifter			
019 Debiterade arbetsgivaravgifter till Försäkringskassan		-651 469	-651 469
Summa 9299 Avräkning socialavgifter		-651 469	-651 469
TOTALT INKOMSTITTLAR	663 436	-859 733	-196 297

Uppgift om influtna socialavgifter och debiterade egenföretagares avgifter lämnas av Skatteverket.

Finansieringsanalys

Belopp i miljoner kronor

	Not	2022	2021
Drift			
Kostnader	61	-9 688	-9 305
Finansiering av drift			
Intäkter av anslag		9 721	9 509
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	62	461	443
Intäkter av bidrag		54	27
Övriga intäkter		6	0
Summa medel som tillförts för finansiering av drift		10 242	9 979
Ökning (-) / Minskning (+) av lager		0	0
Ökning (-) / Minskning (+) av kortfristiga fordringar		-151	19
Ökning (+) / Minskning (-) av kortfristiga skulder		52	213
Kassaflöde från (+) / till (-) drift		455	906
Investeringar			
Investeringar i materiella tillgångar		-360	-117
Investeringar i immateriella tillgångar		-414	-416
Summa investeringsutgifter		-774	-533
Finansiering av investeringar			
Lån från Riksgäldskontoret		748	557
Amorteringar		-574	-659
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		2	4
Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar		176	-98
Förändring av kortfristiga skulder		44	-25
Kassaflöde från (+) / till (-) investeringar		-554	-656
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras		270	217
Intäkter av uppbörd		663 297	627 610
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder		321	-130
Inbetalningar i uppbördsverksamheten		663 888	627 697
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-663 436	-627 710
Kassaflöde från (+) / till (-) uppbördsverksamhet		452	-13
Transfereringsverksamhet			
Lämnade bidrag		-251 503	-252 132
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder		-2 647	-2 914
Utbetalningar i transfereringsverksamhet		-254 150	-255 046
Finansiering av transfereringsverksamhet			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		228 138	227 358
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag		17 636	20 970
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag		5 952	5 919
Finansiella intäkter och kostnader, netto		-125	-23
Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet		251 601	254 224
Kassaflöde från (+) / till (-) transfereringsverksamhet		-2 549	-822
Förändring av likvida medel		-2 196	-585
Specifikation förändring av likvida medel			
Likvida medel vid årets början		-22 212	-21 627
Ökning (+) / Minskning (-) av kassa och bank		-68	295
Ökning (+) / Minskning (-) av tillgodohavande Riksgäldskontoret		-272	243
Ökning (+) / Minskning (-) av avräkning med statsverket		-1 856	-1 123
Summa förändring av likvida medel		-2 196	-585
Likvida medel vid årets slut		-24 408	-22 212

Sammanställning väsentliga uppgifter

Belopp i miljoner kronor om inget annat anges

	2022	2021	2020	2019	2018
Lån i Riksgäldskontoret					
Beviljad låneram	2 296	1 940	1 990	2 000	1 950
Utnyttjad låneram	1 859	1 685	1 787	1 791	1 705
Krediter hos Riksgäldskontoret					
Räntekonto					
Beviljad kredit	500	500	500	436	349
Maximalt utnyttjad kredit	–	–	136	–	–
Övrig kredit ¹⁾					
Beviljad kredit	170	170	170	170	170
Maximalt utnyttjad kredit	141	140	140	140	141
Utnyttjad kredit per 31 december	141	140	140	140	140
Ränta på kredit i Riksgäldskontoret					
Räntekonto					
Räntekostnader	–	–	0	2	4
Ränteintäkter	6	–	–	0	–
Totala avgiftsintäkter					
Beräknade enligt regleringsbrev	382	383	350	329	284
Utfall (not 2)	463	446	439	354	469
Anslagskredit 10 2:1 Försäkringskassan					
Beviljad kredit	277	276	282	259	262
Utnyttjad kredit	–	–	–	–	–
Anslagskredit övriga anslag					
Beviljad kredit	12 807	10 120	9 846	9 728	9 939
Utnyttjad kredit (not 36)	1 923	2 213	647	1 412	489
Anslagssparande 10 2:1 Försäkringskassan	80	238	252	3	362
Anslagssparande övriga anslag	4 523	10 067	16 764	2 744	3 775
Totalt gjorda åtagande	–	–	–	–	–
Tilldelade bemyndiganden	–	–	–	–	–
Personal					
Antal årsarbetskrafter	12 889	12 468	12 671	12 341	12 293
Medelantalet anställda	14 308	14 185	14 159	14 266	13 932
Driftkostnad per årsarbetskraft, tusen kronor ²⁾	751	747	727	730	698
Balanserad kapitalförändring (not 27)	4 112	1 865	2 944	2 739	2 243
Årets kapitalförändring (not 15)	333	2 247	–1 079	205	496

¹ Försäkringskassan har en övrig kredit för att tillgodose behovet av likviditet i utbetalning av ersättning för vård i andra länder som regioner har kostnadsansvar för.

² Driftkostnad utgörs av verksamhetens kostnader enligt resultaträkningen exklusive finansiella kostnader och avskrivningar.

Tilläggsupplysningar och noter

Alla belopp redovisas i miljoner kronor om inget annat anges och därmed kan avrundningsdifferenser förekomma. Jämförelsetalen anges i en särskild kolumn eller inom parentes.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Försäkringskassans årsredovisning är upprättad enligt bestämmelserna i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) med tillhörande föreskrifter och allmänna råd, samt de krav på återrapportering som regeringen angivit i regleringsbrevet. Bokföringen följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring med tillhörande föreskrifter och allmänna råd.

Enligt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter till FÅB får benämningar till poster i resultat- och balansräkningen anpassas till myndighetens verksamhet, och nya poster får tillföras under respektive rubrik. Vi har, beroende på verksamhetens art och omfattning, gjort sådana anpassningar för att de finansiella rapporterna ska ge nödvändig information. Det gäller till exempel vissa poster i avsnitten för transfereringar och uppbörd.

Ingen förändrad redovisning

Under året har samma redovisningsprinciper tillämpats som i årsredovisningen för 2021.

Finansiering

Försäkringskassans verksamhet finansieras huvudsakligen med anslag i statens budget. Övriga finansieringskällor är ersättningar från externa parter för utförda tjänster, inbetalningar från bidragsskyldiga inom underhållsstöd samt inbetalningar från kommuner för de första 20 timmarna per vecka inom assistansersättning.

För de avgiftsområden i den avgiftsbelagda verksamheten där indelning och struktur framgår av regleringsbrevet redovisas intäkter, kostnader, årets resultat och ackumulerat resultat. För ytterligare information, se avsnittet Avgiftsbelagd verksamhet. Försäkringskassan disponerar intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten.

Uppbörd

Uppbörderna består i huvudsak av socialavgifter och särskild löneskatt. Försäkringskassan fördelar via inkomsttitel de socialavgifter som Skatteverket är uppbördsmyndighet för. Fördelningen görs enligt lagen (2000:981) om fördelning av socialavgifter. Ålderspensionsavgifterna fördelas till staten, till Riksgäldskontoret och till AP-fonderna medan övriga avgifter förs till staten för att finansiera systemen för social trygghet.

Försäkringskassan är uppbördsmyndighet för särskild löneskatt på pensionskostnader som utgår på pensionsavsättningar inom det statliga tjänstepensionsavtalet. Det framgår av förordningen (1991:704) om fastställande av särskild löneskatt på statens pensionskostnader.

Redovisning mot anslag och inkomsttitlar

I förvaltningsverksamheten sker redovisning mot anslag kostnadmässigt, vilket innebär att anslagsintäkten bokförs samtidigt som kostnaden bokförs. I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter fastställd brytdag, den 5 januari 2023, eller när fordrings- eller skuldbeloppet inte är exakt känt när bokslutet upprättas, redovisas den ekonomiska händelsen som periodavgränsningspost. Försäkringskassan tillämpar 100 000 kronor som beloppsgräns för periodavgränsningsposter.

I transfereringsverksamheten sker redovisning mot anslag kassamässigt. Utgifter för transfereringar till enskilda redovisas som en kostnad vid den tidpunkt då de betalas. Utgifter för internationell vård och vissa köp av tjänster och ersättningar till vårdgivare periodiseras när kostnaderna tydligt går att hänföra till ett visst år.

I uppbördsverksamheten sker redovisning mot inkomsttitel kassamässigt. Det gäller även övriga inkomster som uppbörd från utlandet för internationell vård av pensionärer, trots att de ska redovisas mot inkomsttitel det budgetår som inkomsterna hör till enligt anslagsförordningen (2011:223). Orsaken är att intervallet när en fordran på utlandet för internationell vård av pensionärer blir betald, sträcker sig från två till fem år. Inkomster för internationell vård periodiseras när intäkterna tydligt går att hänföra till ett visst år.

Värdering och klassificering av fordringar och skulder

Fordringar tas upp till de belopp som de förväntas bli betalda. Återkrav redovisas som kortfristiga fordringar när beslut om återkrav av en felaktig utbetalning har fattats, även om betalningen inte förväntas komma in inom tolv månader från balansdagen. Fordringarna värderas utifrån kravets ålder i kombination med inbetalningshistoriken. Fordringar som gäller underhållsstöd värderas dock utifrån faktisk inbetalningsgrad.

Fordringar och skulder för internationell vård klassificeras som kortfristiga poster i balansräkningen. Beroende på postens karaktär redovisas dessa som fordringar respektive skulder, eller som periodavgränsningsposter. Vid reservering av upplupna intäkter och kostnader för internationell vård råder viss osäkerhet då flera antaganden måste göras. Reserveringen av upplupna intäkter påverkas av antaganden om antal EU-medborgare (pensionärer) som bosätter sig i Sverige och under hur lång tid de bosätter sig här. Reserveringen av upplupna kostnader påverkas av antaganden om kostnadsutvecklingen av vård utomlands, vilken är svår att uppskatta på grund av eftersläpning i fakturering från andra länder. Reserverade belopp påverkas också i hög grad av att betalningarna varierar mellan åren, beroende på när respektive land framställer krav på ersättning.

Anläggningstillgångar

Utgifter för utveckling som är av väsentligt värde för myndighetens verksamhet under kommande år tas upp som en immateriell anläggningstillgång i balansräkningen. Försäkringskassan tillämpar beloppsgränsen tre miljoner kronor för att utveckling med it-inslag ska redovisas som en anläggningstillgång. Tillgången värderas till anskaffningsvärdet efter avdrag för av- och nedskrivningar. Avskrivningar påbörjas när tillgången tas i drift och avskrivningstiden är tre till fem år.

Beloppsgränsen för aktivering av förbättringsutgifter på annans fastighet är 21 200 kronor. Avskrivningstiden beräknas utifrån nyttjandeperioden, vilket som huvudregel är hyreskontraktets längd.

Maskiner, inventarier och programvarulicenser med ett anskaffningsvärde över 21 200 kronor och en ekonomisk livslängd över tre år aktiveras. Möbler eller inventarier med ett anskaffningsvärde under 21 200 kronor aktiveras när det sammanlagda värdet för större anskaffning av likartade tillgångar överstiger 100 000 kronor. Inventarier som har ett funktionellt samband med varandra bedöms som en fungerande enhet och aktiveras om det sammanlagda anskaffningsvärdet är över 21 200 kronor. Tillgångarna värderas till anskaffningsvärdet efter avdrag för av- och nedskrivningar. Som huvudregel tillämpas fem års avskrivningstid, vilket bedöms motsvara genomsnittlig nyttjandeperiod. För it-utrustning tillämpas tre till fem års avskrivningstid beroende på utrustningens karaktär.

Fonder inom socialförsäkringsområdet

Försäkringskassans innehav av värdepapper består av tillgångar i fonder inom socialförsäkringsområdet som förvaltas av Kammarkollegiet. Innehavet utgörs av obligationer som redovisas som omsättningstillgångar och värderas till marknadsvärde. Förvaltningen regleras i lagen (1998:1757) om förvaltning av vissa fonder inom socialförsäkringsområdet och omfattar:

- Fonden för frivillig yrkesskadeförsäkring
- Affärsverksfonden
- Trafiklivräntefonden

Ansvar för förvaltningen av fonderna är delat mellan Försäkringskassan och Kammarkollegiet. Försäkringskassan ansvarar för att fondernas ändamål uppfylls samt redovisar samtliga ekonomiska transaktioner som rör fonderna. Kammarkollegiet ansvarar för kapitalförvaltningen av fonderna. Kammarkollegiet gör i samråd med Försäkringskassan en årsredovisning över kapitalförvaltningen som lämnas till regeringen.

Anslagsredovisning

Anslagsredovisningen visar Försäkringskassans redovisning mot statens budget.

Ingående överföringsbelopp per anslag är lika med utgående överföringsbelopp per anslag enligt årsredovisningen för 2021. I kolumnen för årets tilldelning enligt regleringsbrev redovisas de belopp som anges i regleringsbrev från Socialdepartementet den 22 december 2021 avseende 2022 med ändringar daterade 3 februari, 10 februari, 3 mars, 22 juni och 22 december 2022.

Avvikelser mellan anslagsutfall och tilldelade medel på minst 10 procent eller minst 100 miljoner kronor kommenteras i noterna 37–60. Avvikelsen anges både i belopp och i procent. I de fall ytterligare anslagsmedel har erhållits under året har bakgrunden till detta angivits.

Redovisning mot inkomstitlar utgörs främst av fördelning av socialavgifter mellan olika avgiftsändamål.

Övriga bestämmelser

Försäkringskassan får, med undantag från 3 kap. 3 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210), använda statens centralkonto i Riksbanken för:

- utbetalningar av medel enligt förordningen (2013:711) om ersättningar för vissa vårdkostnader i internationella förhållanden under tiden tills medel för utbetalningarna lämnats från ansvarigt försäkringsland i EU/EES, Schweiz eller Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland,
- utbetalningar av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning, etableringstillägg, bostadsersättning och etableringsersättning enligt förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser samt etableringsjobb enligt förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb under tiden tills medel för utbetalningarna lämnats från Arbetsförmedlingen,
- utbetalningar av dagpenning och familjebidrag enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspiktiga, förordningen (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater, förordningen (1994:523) om förmåner till frivilliga, officersförordningen (2007:1268) och förordningen (2015:613) om militär grundutbildning under tiden tills medel för utbetalningarna lämnats från Försvarsmakten,
- utbetalningar av medel för studiehjälp genom familjeförmån enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen, under tiden tills medel för utbetalningarna lämnats från Centrala studiestödsnämnden,
- utbetalningar av ersättningar för arbetsskadeärenden vid affärsverk samt bolagiserade före detta affärsverk enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring samt motsvarande äldre lagstiftning under tiden tills medel för utbetalningarna lämnats från affärsverk samt bolagiserade före detta affärsverk,
- utbetalningar av ersättningar för Fonden för frivillig yrkesskadeförsäkring, Affärsverksfonden och Trafiklivräntefonden enligt lagen (1998:1757) om förvaltning av vissa fonder inom socialförsäkringsområdet under tiden tills medel för utbetalningarna erhållits från respektive fond,
- utbetalningar av pensioner och pensionsrelaterade förmåner som Försäkringskassan ombesörjer åt Pensionsmyndigheten enligt förordningen (2002:782) om ansökan och utbetalning av pension m.fl. förmåner under tiden tills medel för utbetalningarna lämnats från Pensionsmyndigheten, och
- hantering av medel som betalas in efter sådana återkrav som avses i 108 kap. 14 a § socialförsäkringsbalken.

Noter

Not 1 Intäkter av anslag

	2022	2021
10 2:1 Förvaltningsmedel	9 457	9 246
10 1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen	264	263
Summa	9 721	9 509

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar

	2022	2021
Intäkter avgiftsbelagd verksamhet enligt regleringsbrev		
Administration av statlig fordran	16	15
Ersättning från försvaret	18	17
Ersättning från affärsdrivande verk	0	0
Intäkter från Pensionsmyndigheten	227	255
Electronic Exchange of Social Security Information (EESSI)	3	3
Samordnad och säker statlig it-drift (SSSID)	126	91
Delsumma	390	381
Intäkter enligt avgiftsförordningen (1992:191)		
Avgifter enligt 4 §	68	59
Avgifter enligt 15 §	2	2
Delsumma	70	61
Övriga ersättningar	3	4
Summa	463	446

Intäkter av avgifter och andra ersättningar har ökat med 17 miljoner kronor. Ökningen beror främst på att fler myndigheter har anslutits till Försäkringskassans tjänster inom ramen för Samordnad och säker statlig it-drift (SSSID).

Intäkterna från Pensionsmyndigheten, som består av tjänsteleveranser för bland annat utbetalningstjänster och it-stöd för handläggning, har minskat med 28 miljoner kronor vilket huvudsakligen förklaras av att avgiften för 2022 justerats för att balansera föregående års överskott.

Not 3 Intäkter av bidrag

	2022	2021
Bidrag från statliga myndigheter	32	20
Bidrag från kommuner, regioner och samordningsförbund	20	6
Bidrag från övriga	2	1
Summa	54	27

Intäkter av bidrag har ökat med 27 miljoner kronor. Ökningen förklaras bland annat av den tillfälliga ersättningen för höga sjuklönekostnader som återinfördes i slutet av 2021. Förändringen av bidragsintäkterna beror också på att utvecklingsarbetet inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner avslutades under 2021, vilket ger en periodiseringseffekt vid jämförelse mellan åren.

Not 4 Verksamhetens finansiella intäkter

	2022	2021
Ränta, lån anläggningstillgångar	0	–
Ränteintäkt, räntekonto	6	–
Övriga ränteintäkter	0	0
Summa	6	0

Verksamhetens finansiella intäkter har ökat med 6 miljoner kronor beroende på att ränta erhållits på räntekontot under 2022.

Not 5 Kostnader för personal

	2022	2021
Lönekostnader exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter	–5 504	–5 347
– varav arvoden	–1	–1
Sociala avgifter	–2 585	–2 519
Övriga personalkostnader	–99	–76
Aktivering av utgifter för egenutvecklade immateriella tillgångar	233	217
Summa	–7 955	–7 725

Personalkostnaderna har ökat med 230 miljoner kronor motsvarande 3 procent. Ökningen beror på ett högre löneläge och ökade kostnader för pensionspremier. Ökningen av aktivering av utgifter för egenutvecklade immateriella tillgångar beror främst på ett högre löneläge för egen personal som arbetat med it-utveckling och fler nedlagda timmar för utvecklingsarbete samt att en något högre andel av utgifterna för utvecklingsarbetet aktiverats. Jämförelsetalen har ändrats då viss omklassificering har gjorts mellan raderna Sociala avgifter och Övriga personalkostnader.

Not 6 Övriga driftskostnader

	2022	2021
It-kostnader, tjänster	–822	–793
Övriga kostnader, tjänster	–292	–263
Varor	–42	–35
Övrigt	–98	–45
Aktivering av utgifter för egenutvecklade immateriella tillgångar	179	162
Summa	–1 075	–973

Övriga driftskostnader har ökat med 102 miljoner kronor. Ökningen av it-kostnader beror bland annat på att Försäkringskassan vidtagit åtgärder för att öka robustheten i systemen och fler anslutna myndigheter inom SSSID. Detta medför även ökade kostnader för support och underhåll. Ökningen av övriga tjänster är till stor del pandemirelaterad och beror bland annat på att kostnaderna för resor, hotell och logi har ökat. Ökningen av aktivering av utgifter för egenutvecklade immateriella tillgångar beror främst på att antalet nedlagda timmar för utvecklingsarbete ökat samt att en något högre andel av utgifterna för utvecklingsarbetet aktiverats.

Not 7 Verksamhetens finansiella kostnader

	2022	2021
Räntekostnad, lån, anläggningstillgångar	-14	-
Övriga räntekostnader	-1	0
Summa	-15	0

Verksamhetens finansiella kostnader har ökat med 15 miljoner kronor vilket främst beror på högre räntesatser på lån hos Riksgälden under 2022.

Not 8 Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras

	2022	2021
Andra ersättningar		
Ersättning internationell vård pensionärer	123	100
Övrigt	0	0
Finansiella intäkter		
Dröjsmålsränta avseende försäkring	4	2
Ränta på återkravsfordringar	258	219
Nedskrivning ränta på återkravsfordringar	-115	-104
Summa	270	217

Intäkter av avgifter som inte disponeras av myndigheten har ökat med 53 miljoner kronor i jämförelse med föregående år. Ersättning internationell vård avseende pensionärer har ökat med 23 miljoner kronor. Ersättningen för internationell vård varierar mellan åren, bland annat beroende på när krav framställs mellan länderna. Ränteintäkter för återkravsfordringar efter nedskrivning har ökat med 28 miljoner kronor vilket beror på att återkravsfordringarna har ökat. I raden Ränta på återkravsfordringar redovisas nu enbart ränteintäkter. Jämförelsetalen för 2021 har ändrats genom att ett belopp om 4 miljoner kronor som avsåg nedskrivningar av räntefordran flyttats till raden Nedskrivning ränta på återkravsfordringar.

Not 9 Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag

	2022	2021
Medel från Arbetsförmedlingen	17 480	20 856
Medel från Försvarsmakten	151	90
Medel från övriga myndigheter	5	24
Summa	17 636	20 970

Erhållna medel från Arbetsförmedlingen har minskat med 3 376 miljoner kronor, motsvarande 16,2 procent. Medlen finansierar utbetalning av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning. Minskningen förklaras av att arbetsmarknaden återhämtat sig efter pandemin, även om antalet personer som får ersättningarna fortfarande är högre än före pandemin.

Not 10 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag

	2022	2021
Medel från kommuner	4 424	4 470
Medel från bidragsskyldiga föräldrar avseende underhållsstöd	1 235	1 190
Medel från övriga	293	259
Summa	5 952	5 919

Not 11 Finansiella intäkter avseende transfereringar

	2022	2021
Ränteintäkter, fonder m.m.	27	24
Kursvinster och värdering obligationer	0	1
Summa	27	25

Not 12 Finansiella kostnader avseende transfereringar

	2022	2021
Kursförluster och värdering obligationer	-152	-48
Summa	-152	-48

Finansiella kostnader avseende transfereringar har ökat med 104 miljoner kronor under 2022. Detta beror på att stigande marknadsräntor har medfört en värdeminskning av obligationernas värde.

Not 13 Avsättningar till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål

	Trafiklivräntefonden		Frivilliga yrkes-skadefonden		Affärsverksfonden		Summa	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Ingående balans	1 075	1 097	153	156	120	124	1 348	1 377
Årets avsättning till (+)/ upplösning av (-)	-102	-22	-15	-3	-13	-4	-130	-29
Utgående balans	973	1 075	138	153	107	120	1 218	1 348
Utgående balans	1 075	1 097	153	156	120	124	-	-

Avsättning till/upplösning av fonder har minskat med 130 miljoner kronor. Detta beror i huvudsak på att stigande marknadsräntor som medfört en värdeminskning av obligationernas värde med 104 miljoner kronor 2022.

Not 14 Andra utbetalningar

Kostnaderna för andra utbetalningar uppgår till 17 643 miljoner kronor vilket är en minskning jämfört med föregående år med 3 335 miljoner kronor. Minskningen förklaras framförallt av utbetalningar för aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning som finansieras av medel från Arbetsförmedlingen. Kostnaderna har minskat jämfört med föregående år vilket förklaras av att arbetsmarknaden har återhämtat sig efter pandemin.

Not 15 Årets kapitalförändring

	2022	2021
Anslagsfinansierad verksamhet		
Underhållsstöd	9	33
Återkrav	385	355
Internationell vård	-37	-30
Assistansersättning	0	71
Ersättning för höga sjuklönekostnader	0	1 820
Övrigt	-2	-15
Delsumma	355	2 234
Avgiftsbelagd verksamhet	-22	13
Summa	333	2 247

Årets kapitalförändring uppgår till 333 miljoner kronor och minskningen på 1 914 miljoner kronor förklaras framförallt av förändring av periodiserade kostnader för ersättning för höga sjuklönekostnader som minskat med 1 820 miljoner kronor.

Not 16 Immateriella anläggningstillgångar

	2022	2021
Balanserade utgifter för utveckling av it-system		
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	8 195	8 270
Årets anskaffning	411	379
Avgår årets utrangering	-37	-454
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	8 569	8 195
<i>Ingående avskrivningar</i>	-6 950	-6 943
Årets avskrivningar	-350	-461
Avgår årets utrangering	37	454
<i>Utgående avskrivningar</i>	-7 263	-6 950
Bokfört värde	1 306	1 245
Förvärvade licenser, rättigheter m.m.		
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	233	233
Årets anskaffning	3	37
Avgår årets utrangering	-6	-37
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	230	233
<i>Ingående avskrivningar</i>	-187	-210
Årets avskrivningar	-22	-14
Avgår årets utrangering	6	37
<i>Utgående avskrivningar</i>	-203	-187
Bokfört värde	27	46

Immateriella anläggningstillgångar utgörs till största delen av balanserade utgifter för egen utveckling av it-system. De flesta avser it-stöd för ärendehantering, självbetjäning och automatisering. Anläggningstillgångarna finansieras med lån i Riksgäldskontoret och avskrivningar påbörjas för de internt upparbetade anläggningstillgångarna när dessa driftsätts i Försäkringskassans it-miljö. För licenser påbörjas avskrivningarna vid inköpstillfället. Avskrivningstiden är tre till fem år för balanserade utgifter avseende it-utveckling och licenser.

Försäkringskassan förvaltar vissa it-system för Pensionsmyndighetens räkning och vidareutvecklar dessa samt hanterar nyutveckling enligt uppdrag från Pensionsmyndigheten. Pensionsmyndigheten faktureras kostnaderna för de avskrivningar som avser dessa anläggningstillgångar.

Under året har nedskrivning skett av tidigare aktiverade belopp med 8 (8) miljoner kronor på grund av utrangering av immateriella anläggningstillgångar som inte längre används.

Not 17 Förbättringsutgifter på annans fastighet

	2022	2021
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	119	116
Årets anskaffning	9	9
Avgår årets utträngning	-13	-6
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	115	119
<i>Ingående avskrivningar</i>	-87	-83
Årets avskrivningar	-10	-10
Avgår årets utträngning	12	6
<i>Utgående avskrivningar</i>	-85	-87
Bokfört värde	30	32

Not 18 Maskiner och inventarier

	2022	2021
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	1 126	1 160
Årets anskaffningar	351	109
Avgår årets försäljning/utträngning	-128	-143
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	1 349	1 126
<i>Ingående avskrivningar</i>	-746	-716
Årets avskrivningar	-188	-171
Avgår årets försäljning/utträngning	124	141
<i>Utgående avskrivningar</i>	-810	-746
Bokfört värde	539	380

Maskiner och inventarier utgörs till största delen av datorer och utrustning för datoranläggningar. Ökningen beror på stora leveransproblem under 2021 kopplat till pandemin och halvledarbrist vilket medförde leveransförseningar och förskjutning av investeringar till 2022.

Not 19 Fordringar hos andra myndigheter

	2022	2021
Fordran Pensionsmyndigheten	28 412	26 174
Övrigt	481	484
Summa	28 893	26 658

Not 20 Övriga kortfristiga fordringar

	2022	2021
Fordringar bidragsskyldiga för underhållsstöd, brutto	1 752	1 772
– Nedskrivning	-1 090	-1 119
Återkravsfordringar, brutto	7 666	6 862
– Nedskrivning	-4 063	-3 628
Fordringar internationell vård	398	439
Fordringar hos kommuner för assistansersättning	163	163
Övriga fordringar	14	22
Summa	4 840	4 511

Övriga kortfristiga fordringar har ökat med 329 miljoner kronor, vilket framför allt förklaras av ökade återkravsfordringar. Återkravsfordringar efter nedskrivning har ökat med 369 miljoner kronor.

Not 21 Förutbetalda kostnader

	2022	2021
Förutbetalda hyror	145	129
Förutbetalda it-kostnader	370	273
Övriga förutbetalda kostnader	40	12
Summa	555	414

Förutbetalda kostnader har ökat med 141 miljoner kronor vilket motsvarar 34 procent. Ökningen är till största delen hänförlig till it-kostnader och fleråriga supportavtal som i vissa fall är förutbetalda. Övriga förutbetalda kostnader har ökat med 28 miljoner kronor. Ökningen beror i huvudsak på att ingående moms på förskotts fakturor från och med 2022 redovisas som en förutbetald kostnad. Ökningen av förutbetalda hyreskostnader beror på nya hyresavtal samt ökade hyror för 2023 i enlighet med KPI oktober 2022.

Not 22 Övriga upplupna intäkter

	2022	2021
Upplupna intäkter internationell vård avseende pensionärer	366	327
Upplupna ränteintäkter avseende återkrav	331	294
Upplupna ränteintäkter avseende fonder	8	6
Övriga upplupna intäkter	39	4
Summa	744	631

Övriga upplupna intäkter har ökat med 113 miljoner kronor. Upplupna intäkter för internationell vård påverkas i hög grad av att betalningarna varierar mellan åren, beroende på när krav på ersättning framställs till respektive gäldenärsländ. Ökningen av upplupna ränteintäkter för återkrav förklaras av att den utestående fordringsstocken som rör återkrav har ökat.

Not 23 Avräkning med statsverket

	2022	2021
Uppbörd		
Ingående balans	610	401
Redovisat mot inkomstitel, inkomster	-663 436	-627 710
Redovisat mot inkomstitel, utgifter	859 733	811 195
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	-196 561	-183 276
Fordringar/Skulder avseende Uppbörd	346	610
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	2 727	2 995
Redovisat mot anslag	228 394	227 613
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-227 948	-227 881
Fordringar/Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	3 173	2 727
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-238	-252
Redovisat mot anslag	9 471	9 261
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-9 313	-9 247
Fordringar/Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-80	-238
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	47	55
Redovisat mot anslag	-7	-8
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	40	47
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	-26 730	-25 660
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	363 060	341 785
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-789 758	-754 012
Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar	424 509	411 157
Saldo	-28 919	-26 730
Summa	-25 440	-23 584

Not 24 Obligationer

	2022		2021	
	Marknads- värde	Anskaffnings- värde	Marknads- värde	Anskaffnings- värde
Statsobligationer	43	37	57	38
Hypoteksobligationer	667	698	744	726
Övriga obligationer	277	353	261	255
Summa	987	1 088	1 062	1 019

Obligationer redovisas till marknadsvärde. Marknadsvärdet understeg anskaffningsvärdet med 101 miljoner kronor på grund av stigande marknadsräntor. Föregående år översteg marknadsvärdet anskaffningsvärdet med 43 miljoner kronor.

Not 25 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret

	2022	2021
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	689	961
Beviljad kreditram	500	500
Utnyttjad räntekontokredit under året	-	-

Not 26 Myndighetskapital

	Stats- kapital	Balanserad kapitalförändring, anslagsfinansierad verksamhet	Balanserad kapitalförändring, avgiftsfinansierad verksamhet	Kapital- förändring enligt resultat- räkningen	Summa
Ingående balans	0	1 882	-17	2 247	4 112
Föregående års kapitalförändring	–	2 234	13	–2 247	–
Årets kapitalförändring	–	–	–	333	333
Summa årets förändring	0	2 234	13	–1 914	333
Utgående balans	0	4 116	-4	333	4 445

Not 27 Balanserad kapitalförändring

	2022	2021
Anslagsfinansierad verksamhet		
Underhållsstöd	681	648
Återkrav	3 358	3 003
Internationell vård	–59	–29
Assistansersättning	164	92
Ersättning för höga sjuklönekostnader	–3	–1 823
Övrigt	–25	–9
Delsumma	4 116	1 882
Avgiftsbelagd verksamhet	–4	–17
Summa	4 112	1 865

Not 28 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

	2022	2021
Ingående avsättning	2	3
+ Årets pensionskostnad	2	0
– Årets pensionsutbetalningar	–1	–1
Utgående avsättning	3	2

Avsättningar för pensioner och övriga förpliktelser avser främst överenskommelser om delpension för anställda. Under året har nya överenskommelser gjorts vilket gör att avsättningen har ökat. Årets pensionsutbetalningar är likvärdiga jämfört med föregående år.

Not 29 Övriga avsättningar

	2022	2021
Avsättning lokala omställningsmedel		
Ingående avsättning	95	87
Årets förändring	9	8
Utgående avsättning	104	95
Avsättning avtalsförsäkring		
Ingående avsättning	15	11
Årets förändring	-2	4
Utgående avsättning	13	15
Summa utgående avsättning	117	110

Övriga avsättningar består främst av lokala omställningsmedel (kompetensväxling) vars syfte är att bidra till åtgärder som ökar eller bibehåller arbetstagarens anställningsbarhet eller ökar förutsättningarna i övrigt till ett längre arbetsliv. Av avsättningen för lokala omställningsmedel beräknas 10 miljoner kronor av utgående avsättning bli reglerade under 2023.

Årets förändring av posten Avsättning avtalsförsäkring omfattar en reglering om 15 miljoner kronor av tidigare års avsättning avseende tjänstepension för föräldralediga som inte har beräknats korrekt i lönesystemet. Under året har ytterligare 13 miljoner kronor reserverats på grund av nya identifierade felaktigheter i lönesystemet. Beloppet som Försäkringskassan kommer att betala är osäkert. Avsättningen förväntas bli reglerad i sin helhet under 2023.

Not 30 Lån i Riksgäldskontoret

	2022	2021
Ingående balans	1 685	1 787
Årets upptagna lån	748	557
Årets amorteringar	-574	-659
Utgående balans	1 859	1 685

Avser lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar. Försäkringskassan har disponerat en låneram på 2 296 (1 940) miljoner kronor för lån till anläggningstillgångar. Av upptagna lån avser 1 300 (1 242) miljoner kronor balansposten balanserade utgifter för utveckling av it-system.

Not 31 Övriga krediter i Riksgäldskontoret

	2022	2021
Ingående balans, utnyttjad kredit	140	140
Förändringar under året	1	-
Utgående balans, utnyttjad kredit	141	140

Försäkringskassan har en övrig kredit som ges med stöd av 7 kap. 6 § budgetlagen (2011:203) för att tillgodose Försäkringskassans behov av likviditet i utbetalning av ersättning av vård i andra länder där regioner har kostnadsansvar enligt lag (2013:514). För år 2022 har Försäkringskassan en kreditram på 170 (170) miljoner kronor för att täcka detta likviditetsbehov.

Not 32 Kortfristiga skulder till andra myndigheter

	2022	2021
Skuld till Arbetsförmedlingen för återkrav m.m.	189	160
Skuld till Pensionsmyndigheten avseende socialavgifter	327	–
Skuld arbetsgivaravgifter	155	147
Övrigt	59	52
Summa	730	359

Not 33 Övriga kortfristiga skulder

	2022	2021
Preliminärskatt pension	632	785
Preliminärskatt dagersättning	2 469	2 446
Skuld Kåpan avseende uppbörd	281	262
Skulder internationell vård	32	20
Personalens källskatt	133	127
Övrigt	29	25
Summa	3 576	3 665

Not 34 Upplupna kostnader

	2022	2021
Internationell vård, tandvård och andra försäkringskostnader	528	470
Semesterlöneskuld	583	598
Upplupna löner	7	6
Övriga upplupna förvaltningskostnader	33	33
Summa	1 151	1 107

Upplupna kostnader har ökat med 44 miljoner kronor, huvudsakligen på grund av att reserverat belopp för internationell vård har ökat med 58 miljoner kronor. Reserveringen påverkas i hög grad av att betalningarna varierar mellan åren, beroende på när respektive borgenårsland framställer krav på ersättning.

Not 35 Oförbrukade bidrag

	2022	2021
Oförbrukade bidrag från annan statlig myndighet	4	37
Övriga oförbrukade bidrag	6	8
Summa	10	45
Oförbrukade bidrag från annan statlig myndighet beräknas tas i anspråk inom följande tidsintervall:		
– inom tre månader	4	36
– tre månader till ett år	–	1
– mer än ett år till tre år	–	–

Oförbrukade bidrag har minskat med 35 miljoner kronor. Minskningen beror på att Försäkringskassan under året har återbetalat oanvända medel för att finansiera kostnader för personlig skyddsutrustning till assistansanordnare med anledning av pandemin.

Not 36 Utnyttjade anslagskrediter

Anslag	Beviljad kredit	Utnyttjad kredit
9 1:7 ap.1 Sjukvård i internationella förhållanden	26	4
10 1:1 ap.5 Boendetillägg	13	11
10 1:1 ap.8 Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall	9	2
10 1:1 ap.19 Rehabiliteringspenning	42	36
10 1:1 ap.20 Arbetshjälpmedel	6	2
10 1:1 ap.21 Sjukpenning	3 838	237
10 1:2 ap.5 Aktivitets- och sjukersättningar	1 587	1 079
10 1:2 ap.6 Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar	274	149
12 1:2 ap.9 Föräldrapenning	1 604	390
12 1:2 ap.11 Tillfällig föräldrapenning	631	13
Summa	8 030	1 923

Not 37 9 1:4 ap.1 Statligt tandvårdsstöd

Utfallet för statligt tandvårdsstöd uppgick till 6 864 miljoner kronor, vilket är 190 miljoner kronor (2,7 procent) lägre än årets tilldelade medel. Det lägre utfallet förklaras av att besöksfrekvensen fortsatt påverkats av pandemin och var lägre än normalt även under 2022.

Not 38 9 1:6 ap.37 Smittbärrpenning

Utfallet för smittbärrpenning uppgick till 411 miljoner kronor, vilket är 100 miljoner kronor (32,2 procent) högre än årets tilldelade medel. Det anslagssparande om 107 miljoner kronor som fanns från 2021 fick disponeras under året, eftersom antalet personer som har rätt till smittbärrpenning ökat under pandemin. Med anledning av den ökade smittspridningen av covid-19 i början av året tillfördes anslagsposten ytterligare 300 miljoner kronor under året.

Not 39 9 4:3 ap.1 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning

Utfallet för bilstöd till personer med funktionsnedsättning uppgick till 147 miljoner kronor, vilket är 116 miljoner kronor (44,1 procent) lägre än årets tilldelade medel. Under 2020 genomfördes en regeländring som beräknades öka utgifterna med ungefär 50 miljoner kronor för kommande år. Den effekten uteblev nästan helt även under 2022. Pandemin kan också ha haft en bromsande effekt på utgifterna.

Not 40 9 4:4 ap.1 Kostnader för statlig assistansersättning

Utfallet för statlig assistansersättning uppgick till 24 099 miljoner kronor, vilket är 944 miljoner kronor (3,8 procent) lägre än årets tilldelade medel. Den huvudsakliga förklaringen till avvikelserna är att antalet utbetalda timmar i förhållande till antalet på förhand beviljade timmar blev något lägre än vad som prognostiserats. Det har haft en minskande effekt på utgifterna.

Not 41 10 1:1 ap.5 Boendetillägg

Utfallet för boendetillägg uppgick till 277 miljoner kronor, vilket är 9 miljoner kronor (3,4 procent) högre än årets tilldelade medel. Ingående överföringsbelopp uppgick till – 2 miljoner kronor. Anslagsposten tillfördes 15 miljoner kronor under året genom om disponering från anslaget 10 1:1 ap.20 Arbetshjälpmedel m.m. Utgifterna blev högre än tidigare beräknat framför allt för att antalet mottagare av boendetillägg har ökat.

Not 42 10 1:1 ap.8 Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall

Utfallet för sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall uppgick till 216 miljoner kronor, vilket är 4 miljoner kronor (1,8 procent) lägre än årets tilldelade medel. Ingående överföringsbelopp uppgick till –6 miljoner kronor. Anslagsposten tillfördes 31 miljoner kronor under året dels genom omdisponering av 15 miljoner kronor från anslaget 10 1:1 ap.20 Arbetsbatalmedel m.m. och dels genom omdisponering av 16 miljoner kronor från anslaget 10 1:1 ap.21 Sjukpenning. Utgiftsökningen beror på att antalet mottagare av förmånen har ökat.

Not 43 10 1:1 ap.18 Statlig ålderspensionsavgift för sjukpenning

Anslagsposten tillfördes ytterligare 460 miljoner kronor under året i samband med regeländringar inom sjukförsäkringen.

Not 44 10 1:1 ap.21 Sjukpenning

Utfallet för sjukpenning uppgick till 40 447 miljoner kronor, vilket är 941 miljoner kronor (2,3 procent) lägre än årets tilldelade medel. Ingående överföringsbelopp uppgick till –1 178 miljoner kronor. Anslagsposten tillfördes 5 640 miljoner kronor i ytterligare anslagsmedel vid två tillfällen under året med anledning av flera regeländringar. Vissa pandemirelaterade regler återinfördes tillfälligt, bland annat ersättning för karensavdrag. Även andra regeländringar med påverkan på utgiftsnivån genomfördes under året. Inkomsttaket inom sjukförsäkringen höjdes från 8 till 10 prisbasbelopp den 1 januari 2022, och regelverket för bedömning av arbetsförmåga vid 180 dagars sjukfrånvaro ändrades den 1 februari 2022. Ersättningen för karensavdrag uppgick till 1 653 miljoner kronor och för viss förebyggande sjukpenning till 48 miljoner kronor. Utgifterna för sjukpenning blev lägre än beräknat, vilket kan förklaras av att de olika regeländringarna som genomförts inte påverkat utgifterna som förväntat.

Not 45 10 1:2 ap.5 Aktivitets- och sjukersättningar

Utfallet för aktivitets- och sjukersättningar uppgick till 32 014 miljoner kronor, vilket är 294 miljoner kronor (1,0 procent) högre än årets tilldelade medel. Ingående överföringsbelopp uppgick till –785 miljoner kronor. Utgifterna översteg tilldelade medel vilket till största delen kan förklaras av att garantiersättningen höjdes med 0,25 prisbasbelopp i januari 2022. Även nya regler som infördes i september 2022 för sjukersättning för personer som är mellan 60 och 64 år har påverkat utgifterna under 2022.

Not 46 10 1:6 ap.8 Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd

Utfallet för arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd uppgår till 62 miljoner kronor, vilket är 88 miljoner kronor (58,8 procent) lägre än årets tilldelade medel. Få företag söker bidraget, vilket kan bero på arbetsgivarna inte känner till bidraget. Försäkringskassan har genomfört en informationsinsats under året. Även pandemin kan ha begränsat arbetsgivares möjligheter till rehabiliteringsinsatser.

Not 47 10 1:6 ap.9 Försäkringsmedicinska utredningar

Utfallet för försäkringsmedicinska utredningar uppgår till 199 miljoner kronor, vilket är 45 miljoner kronor (18,5 procent) lägre än årets tilldelade medel. Såväl antalet beställda som utförda utredningar har minskat under 2022 vilket kan bero på pandemin men även på att det förekommit brist på kapacitet hos vissa utförare av försäkringsmedicinska utredningar.

Not 48 10 1:7 ap.1 Ersättning för höga sjuklönekostnader

Utfallet för ersättning för höga sjuklönekostnader uppgår till 11 751 miljoner kronor, vilket är 1 456 miljoner kronor (11,0 procent) lägre än årets tilldelade medel. Anslagsposten har tillförts 12 925 miljoner kronor i ytterligare anslagsmedel under året med anledning av regeländringar som tillfälligt återinfördes på grund av pandemin. Från december 2021 till mars 2022 har arbetsgivarnas kostnader för sjuklön över den normala nivån ersatts enligt olika procentsatser beroende på hur höga kostnaderna har varit.

Not 49 10 2:1 ap.1 Försäkringskassan förvaltningsmedel

Utfallet för förvaltningsmedel uppgick till 9 471 miljoner kronor, vilket är 158 miljoner kronor (1,7 procent) högre än årets tilldelade medel. Från 2021 finns även ett ingående anslagssparande om 238 miljoner kronor. Under året har anslagsposten tillförts ytterligare medel vid tre tillfällen. I februari tillfördes 50 miljoner kronor med anledning av att pandemirelaterade regeländringar tillfälligt återinfördes vilket bedömdes medföra ökade administrativa kostnader för Försäkringskassan. I juni tillfördes 2 miljoner kronor med anledning av en ny struktur för samhällets krisberedskap och civilförsvaret, där Försäkringskassan har uppdraget som sektorsansvarig myndighet. I december tillfördes ytterligare 30 miljoner kronor för att genomföra förberedelser för att möjliggöra utbetalningar av elstöd. Vid årets slut uppgick anslagssparandet till 80 miljoner kronor som får disponeras under 2023.

Not 50 12 1:1 ap.4 Tilläggsbelopp vid familjeförmån

Utfallet för tilläggsbelopp vid familjeförmån uppgick till 29 miljoner kronor, vilket är 2 miljoner kronor (7,0 procent) lägre än årets tilldelade medel. Under året tillfördes anslagsposten ytterligare 4 miljoner kronor genom om disponering från anslagsposten 12 1:1 ap.1 Allmänt barnbidrag. Utgifterna för tilläggsbelopp vid familjeförmån varierar mycket, bland annat på grund av att retroaktiva utbetalningar kan göras.

Not 51 12 1:2 ap.8 Statlig ålderspensionsavgift för tillfällig föräldrapenning

Anslagsposten tillfördes ytterligare 54 miljoner kronor på grund av hög smittspridning av bland annat covid-19.

Not 52 12 1:2 ap.9 Föräldrapenning

Utfallet för föräldrapenning uppgick till 32 461 miljoner kronor, vilket är 390 miljoner kronor (1,0 procent) högre än årets tilldelade medel. Det kan förklaras av att den genomsnittliga ersättningen per dag blev högre än beräknat eftersom det blev fler dagar på sjukpenningnivå och färre lägstanivå dagar än förväntat.

Not 53 12 1:2 ap.10 Statlig ålderspensionsavgift för graviditetspenning

Anslagsposten tillfördes ytterligare 16 miljoner kronor på grund av hög smittspridning av covid-19.

Not 54 12 1:2 ap.11 Tillfällig föräldrapenning

Utfallet för tillfällig föräldrapenning uppgick till 9 569 miljoner kronor, vilket är 13 miljoner kronor (0,1 procent) högre än årets tilldelade medel. Anslagsposten tillfördes 1 284 miljoner kronor i ytterligare anslagsmedel under året. Utgifterna för tillfällig föräldrapenning var större än väntat under 2022 till följd av hög smittspridning av bland annat covid-19.

Not 55 12 1:2 ap.12 Graviditetspenning

Utfallet för graviditetspenning uppgick till 1 188 miljoner kronor, vilket är 31 miljoner kronor (2,5 procent) lägre än årets tilldelade medel. Anslagsposten tillfördes 557 miljoner kronor i ytterligare anslagsmedel under året med anledning av att utgifterna för graviditetspenning var större än väntat under 2022 till följd av hög smittspridning av covid-19.

Not 56 12 1:3 ap. 1 Underhållsstöd

Utfallet för underhållsstöd uppgick till 2 726 miljoner kronor, vilket är 112 miljoner kronor (3,9 procent) lägre än årets tilldelade medel. Ingående överföringsbelopp uppgick till -106 miljoner kronor. Utgifterna för underhållsstöd blev lägre än beräknat bland annat beroende på att inbetalningar från bidragsskyldiga var högre än väntat. Ytterligare en orsak är att de regeländringar som trädde i kraft under 2022 medförde lägre utgifter än prognostiserat.

Not 57 12 1:4 ap.1 Adoptionsbidrag

Utfallet för adoptionsbidrag uppgick till 8 miljoner kronor, vilket är 7 miljoner kronor (45,2 procent) lägre än årets tilldelade medel. Internationella adoptioner har länge minskat vilket har lett till färre adoptionsbidrag. Även pandemin kan ha påverkat möjligheten att genomföra en internationell adoption.

Not 58 12 1:6 ap.2 Omvårdnadsbidrag

Utfallet för omvårdnadsbidrag uppgick till 3 667 miljoner kronor, vilket är 539 miljoner kronor (12,8 procent) lägre än årets tilldelade medel. Övergången från vårdbidrag till omvårdnadsbidrag har skett i snabbare takt än tidigare beräknat och är nu i stort sett klar. Utgifterna bedöms ha uppnått sin normala nivå som är lägre än vad som tidigare beräknats.

Not 59 12 1:6 ap.4 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Utfallet för vårdbidrag för funktionshindrade barn uppgick till 44 miljoner kronor, vilket är 130 miljoner kronor (74,7 procent) lägre än årets tilldelade medel. Vårdbidrag är ett bidrag som är på väg att fasas ut och ersättas av omvårdnadsbidraget. Under året har vårdbidragen upphört i snabbare takt än tidigare beräknat, vilket medfört att utgifterna minskat mer än tidigare prognostiserat.

Not 60 12 1:8 ap.2 Bostadsbidrag

Utfallet för bostadsbidrag uppgick till 4 126 miljoner kronor, vilket är 673 miljoner kronor (14,0 procent) lägre än årets tilldelade medel. Utgifterna för bostadsbidrag blev lägre än beräknat på grund av att antalet mottagare av bostadsbidrag har sjunkit mer än väntat samt att medelersättningen var lägre. Anslagsposten har tillförts 513 miljoner kronor i ytterligare anslagsmedel under året med anledning av en regeländring som medförde ökade bidrag till barnfamiljer under perioden 1 juli till 31 december. Utfallet för detta tilläggsbidrag till barnfamiljer uppgick till 463 miljoner kronor.

Not 61 Finansieringsanalys, verksamhetens kostnader

	2022	2021
Kostnader enligt resultaträkningen	-10 270	-9 973
<i>Justeringar:</i>		
Avskrivningar och nedskrivningar	570	656
Realisationsförluster	4	1
Förändring av avsättningar	8	11
Summa	-9 688	-9 305

Not 62 Finansieringsanalys, intäkter av avgifter och andra ersättningar

	2022	2021
Intäkter enligt resultaträkningen	463	446
<i>Justeringar:</i>		
Realisationsvinster	-2	-3
Summa	461	443

Övriga tilläggsupplysningar

Redovisning av sjukfrånvaro

Enligt 7 kap. 3 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag ska myndigheten redovisa sjukfrånvaro i årsredovisningen. För uppgifter om sjukfrånvaron se resultatredovisningsavsnittet Medarbetare och kompetensförsörjning.

Ledande befattningshavares förmåner samt skattepliktiga ersättningar till styrelsen

För generaldirektör Nils Öberg har lön och övriga förmåner under 2022 uppgått till 2 108 140 kronor. Pensionsvillkoren är enligt PA 16.

För överdirektör Maria Rydbeck har lön och övriga förmåner under 2022 uppgått till 1 425 762 kronor. Pensionsvillkoren är enligt PA 16.

Till styrelsen har det utgått arvoden med 512 375 kronor. Av tabellen framgår styrelsens arvoden och antal styrelsemöten.

	Arvode, kr	Antal möten
Heidi Stensmyren ordförande	150 000	6/6
Thomas Pålsson vice ordförande	100 000	6/6
Jörgen Olofsson entledigad 2022-02-28	12 500	1/6
Erland Olauson	75 000	5/6
Lotta Vahlne Westerhäll	78 000	6/6
Ella Niia entledigad 2022-06-30	37 500	2/6
Ulrika Liljeberg entledigad 2022-10-13	59 375	2/6
Nils Öberg, generaldirektör	–	6/6

Sidouppdrag för ledande befattningshavare och styrelse

Generaldirektör Nils Öberg var under 2022 styrelseledamot i Riksgäldskontorets styrelse.

Överdirektör Maria Rydbeck var från den 22 juni 2022 vice ordförande i Fondtorgsnämnden.

Heidi Stensmyren hade inga sidouppdrag under 2022.

Thomas Pålsson var under 2022 styrelseordförande i Redaktörspoolen Ann Pålsson AB samt vice ordförande i Statens kulturråd och ledamot i Jämställdhetsmyndighetens insynsråd.

Jörgen Olofsson var under 2022 styrelseledamot i Miljömärkning Sverige AB. Jörgen Olofsson entledigades från sitt uppdrag som styrelseledamot i Försäkringskassans styrelse den 28 februari 2022.

Erland Olauson var under 2022 ledamot i Medlingsinstitutets insynsråd.

Lotta Vahlne Westerhäll hade inga sidouppdrag under 2022.

Ella Niia hade inga sidouppdrag under 2022. Ella Niia entledigades från sitt uppdrag som styrelseledamot i Försäkringskassans styrelse den 30 juni 2022.

Ulrika Liljeberg var under 2022 ordförande i Leksands kommunstyrelse och Leksandsbostäder AB, styrelseledamot Dalarna Holding AB samt fram till den 20 maj 2022 styrelseledamot i Dala Energi AB. Ulrika Liljeberg entledigades från sitt uppdrag som styrelseledamot i Försäkringskassans styrelse den 13 oktober 2022.

Intern styrning och kontroll

I detta avsnitt redovisas Försäkringskassans bedömning av intern styrning och kontroll.

Försäkringskassans verksamhet omfattas av förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll. Med intern styrning och kontroll menas den process som ska säkerställa att myndigheten med rimlig säkerhet fullgör sina uppgifter, uppnår verksamhetens mål och uppfyller kraven i 3 § myndighetsförordningen (2007:515). Intern styrning och kontroll ska även förebygga korruption, otillbörlig påverkan, bedrägeri och andra oegentligheter.

Myndighetsledningen ska säkerställa att det finns en god intern miljö som skapar förutsättningar för en väl fungerande process för intern styrning och kontroll. Bedömningen av om myndigheten har en betryggande intern styrning och kontroll baseras på uppföljningar av ett antal faktorer: årets genomförda riskhantering, avdelningschefernas intyganden i form av självvärderingar, efterlevnaden av styrande dokument, den systematiska kvalitetsutvecklingen, säkerhet och överträdelser, iakttagelser från internrevision och extern revision, samt hanteringen av det förbättringsområde som redovisades i årsredovisningen 2021.

Modell och miljö för intern styrning och kontroll

Försäkringskassan har en etablerad modell för intern styrning och kontroll. Det går att med rimlig säkerhet säga att modellen tillämpas och att den interna miljön är ändamålsenlig.

Modellen beskrivs dels i en policy som fastställdes av Försäkringskassans styrelse 2020, dels i riktlinjer för intern styrning och kontroll. Riktlinjerna anger tillsammans med generaldirektörens arbetsordning hur ansvaret för intern styrning och kontroll fördelas inom organisationen. Riktlinjerna reglerar även vad som ska ingå i uppföljningen av intern styrning och kontroll och att det inom varje avdelning ska finnas en tydligt definierad funktion för intern styrning och kontroll inklusive riskhantering. Policyn och riktlinjerna kompletteras med olika anvisningar och metodstöd.

Miljön för intern styrning och kontroll på Försäkringskassan utgår från den statliga värdegrunden och innefattar de förutsättningar som behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppdrag och nå de övergripande målen för verksamheten. Förutsättningarna är bland annat fördelning av ansvar och befogenheter, organisering av verksamheten, kompetens hos medarbetarna samt etik och förhållningssätt.

Årets uppföljning av intern styrning och kontroll

Generellt visar årets uppföljning att Försäkringskassans interna styrning och kontroll består av många olika delar som tillsammans bidrar till en robust grund. Uppföljningen har inte påvisat några väsentliga brister. Däremot visar den att förra årets förbättringsområde kvarstår. Det rör förvaltningen av sjukförsäkringen och beskrivs närmare under rubriken Identifierade förbättringsområden nedan. Inga nya förbättringsområden har identifierats.

Arbetet med att förebygga korruption, otillbörlig påverkan, bedrägeri och andra oegentligheter utgör en central del av myndighetens arbete med intern styrning och kontroll. Årets uppföljning visar att flera initiativ på området har genomförts och påbörjats under året. Exempelvis har myndigheten startat ett arbete för att öka förmågan att identifiera risker för korruption och förebygga interna överträdelser. Risksamtal genomförs tillsammans med avdelningarna i syfte att skapa ökad kompetens och medvetenhet om korruptionsrisker. Vidare har en visselblåsarfunktion upprättats.

Intern miljö

Det systematiska arbetet med att säkra en god intern miljö på Försäkringskassan har fortsatt. Flera initiativ har genomförts och påbörjats under året. Vi har bland annat gjort följande:

- Tagit fram en ny styrfilosofi som beskriver det system av grundläggande idéer som ska ligga till grund för den interna styrningen av verksamheten.
- Tagit fram en ny ledarfilosofi som uttrycker grundläggande utgångspunkter för ledarskapet på Försäkringskassan.
- Uppdaterat generaldirektörens arbetsordning kontinuerligt i syfte att tydliggöra ansvarsförhållanden.
- Tagit fram en ny struktur för administrativa styrdokument.

Årets uppföljning visar att det finns områden där den intern miljön kan stärkas ytterligare. Det gäller bland annat arbetet med administrativa styrande dokument och inom området kompetensförsörjning.

Årets riskhantering

Försäkringskassan har en ambitiös riskhantering. Myndighetens ledningsgrupp genomför en övergripande riskanalys samtidigt som riskanalyser kopplade till mål och uppdrag genomförs på minst två organisatoriska nivåer inom verksamheten. Utöver detta genomförs riskanalyser inom olika specifika områden, exempelvis säkerhet, interna överträdelser och oegentligheter samt arbetsmiljö.

Under 2022 har ledningsgruppens övergripande riskanalys och tillhörande åtgärder följts upp och presenterats för styrelsen vid tre tillfällen. Många åtgärder pågår, men relativt få har hunnit avslutas. Det innebär att det ännu inte är möjligt att se någon tydlig effekt på riskbilden. Flera av avdelningarnas prioriterade risker för mål och uppdrag har också bäring på ledningsgruppens övergripande risker, vilka kan bidra till att på sikt begränsa de övergripande riskerna.

Även verksamhetens riskanalyser kopplade till mål och uppdrag har följts upp tre gånger under året. Uppföljningarna visar att avdelningarna bedriver en aktiv riskhantering och följer den normering som gäller inom området.

Uppföljningarna visar också att antalet pandemirelaterade risker succesivt har minskat under året samtidigt som kriget i Ukraina och det osäkra omvärldsläget på olika sätt skapat nya risker i verksamheten. Andra riskområden som lyfts av avdelningarna är exempelvis kompetensförsörjning, informationssäkerhet, verksamhetsutveckling samt risker kopplat till myndighetens interna ledning och styrning. Verksamheten har utarbetat åtgärder för att hantera de risker som identifierats, och bedömer att de åtgärder som genomförts i huvudsak har haft effekt. Samtidigt uttrycker flera avdelningar att arbetet med att ta fram effektiva åtgärder till identifierade risker kan förbättras.

Identifierade förbättringsområden

Inga nya förbättringsområden har identifierats under året, men sjukförsäkringen kvarstår som ett förbättringsområde. För att hantera detta har vi initierat ett antal åtgärder. Det är ännu för tidigt att se konkreta effekter av dessa, men vi bedömer att de kommer att leda till en förbättrad förvaltning på sikt och att det därför inte finns behov av ytterligare åtgärder.

De åtgärder som har påbörjats under året avseende förvaltning av sjukförsäkringen är:

- **Strategiskt utvecklingsarbete.** Arbetet drivs av programmet för förnyelse av sjukförsäkringens förvaltning. Programmet ska bland annat ta fram en långsiktig målbild och verksamhetsmodell för sjukförsäkringen, utarbeta en plan för implementering samt samordna och driva implementeringen. Vid behov ska programmet även föreslå förändringar för myndigheten i sin helhet.
- **Tillsyner och inkluderande dialoger.** Den tillsynsfunktion som inrättats under året har genomfört ett antal tillsyner och inkluderande dialoger inom sjukförsäkringsområdet. Funktionen har etablerat ett nära samarbete med Avdelningen för sjukförsäkringen för att kunna bidra i utvecklingen av verksamheten.
- **Förstärkt rättslig styrning och rättsligt stöd.** Nya verksamhetsområden har etablerats på Rättsavdelningen och på försäkringsavdelningarna i syfte att stärka den rättsliga styrning och det rättsliga stödet.
- **Samtal med centrala aktörer inom sjukskrivningsprocessen.** Avdelningen för sjukförsäkringen har under året kallat till samtal med externa aktörer för att öka kompetensen inom psykisk ohälsa.
- **Ny verksamhetsidé.** Organisationen inom avdelningen för sjukförsäkringen görs om och utgår i högre grad utifrån individens behov. Den nya organisationen innebär att utredarnas arbetsuppgifter differentieras och koncentreras.

Samlad bedömning

Baserat på årets uppföljning går det att med rimlig säkerhet bedöma den interna styrningen och kontrollen inom myndigheten. Vi bedömer att Försäkringskassan har en ändamålsenlig intern miljö och en etablerad modell för intern styrning och kontroll.

Den samlade uppföljningen av Försäkringskassans interna styrning och kontroll 2022 visar inte att det finns några väsentliga brister. Däremot kan förvaltningen av sjukförsäkringen förbättras i enlighet med beskrivningen ovan.

Beslut om årsredovisningen

Årsredovisningen har fastställts genom styrelsens beslut den 15 februari 2023.

Vi bedömer att den interna styrningen och kontroller vid myndigheten har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser.

Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Heidi Stensmyren
ordförande

Thomas Pålsson
vice ordförande

Erland Olauson

Lotta Vahlne Westerhäll

Nils Öberg
generaldirektör
Försäkringskassan

Förmånsförteckning

Aktivitetsersättning – till den som är högst 29 år och på grund av en funktionsnedsättning behöver längre tid för att avsluta sin skolgång eller har nedsatt arbetsförmåga i minst ett år.

Aktivitetsstöd – till den som deltar i aktiviteter i ett arbetsmarknadspolitiskt program hos Arbetsförmedlingen.

Assistansersättning – till den som har en omfattande funktionsnedsättning och därför behöver personlig assistans för att klara sin vardag. De 20 första assistanstimmarna bekostas av kommunen. Resterande timmar bekostas av Försäkringskassan.

Barnbidrag – till föräldrar som har barn under 16 år eller äldre barn som går i grundskolan. I barnbidrag ingår även förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg.

Bostadsbidrag – till barnfamiljer och till ungdomar som är 18–28 år om de har låga inkomster.

Ersättning för höga sjuklönekostnader – till arbetsgivaren som kompensation för sjuklönekostnad som överstiger en viss andel av den totala lönekostnaden.

Ersättning för karensavdrag – till den som är anställd och har fått karensavdrag på sin sjuklön och till egenföretagare som har karens i sjukperiodens början.

Etableringsersättning – till den som deltar i aktiviteter i det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser efter beslut från Arbetsförmedlingen.

Föräldrapenning – till föräldrar när de avstår från arbete under tiden de vårdar barn. Ersättningen ska underlätta för föräldrar att kombinera förvärvsarbete med familjeliv.

Graviditetspenning – till en gravid person som inte får sköta sitt vanliga arbete på grund av risker för fosterskador i arbetsmiljön, eller som i slutet av graviditeten inte klarar av sitt fysiskt ansträngande arbete.

Merkostnadsersättning – till personer som har merkostnader med anledning av sin eller sitt barns funktionsnedsättning. Om ett barn som inte har fyllt 21 år och har en underhållsskyldig förälder ska merkostnadsersättningen betalas till föräldern och inte till barnet. Två föräldrar kan ha rätt till merkostnadsersättning för ett barn.

Omvårdnadsbidrag – till föräldrar till barn med funktionsnedsättning. Bidraget ska förbättra föräldrarnas ekonomiska förutsättningar att tillgodose barnets behov av omvårdnad och tillsyn till följd av en funktionsnedsättning. Två föräldrar kan ha rätt till omvårdnadsbidrag för ett barn till och med juni det år barnet fyller 19 år.

Ersättning till riskgrupper – består av två separata förmåner: viss förebyggande sjukpenning och viss smittbärrpenning. Förmånerna ger ersättning till personer, eller deras anhöriga, som tillhör en riskgrupp och därmed riskerar att bli allvarligt sjuka av covid-19.

Sjukersättning – till den som är 30–64 år och har stadigvarande nedsatt arbetsförmåga. Ersättningen beviljas alltid tills vidare.

Sjukpenning – till den som har tillfälligt nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller skada.

Smittbärrersättning – till den som inte kan arbeta på grund av att hen är eller kan vara smittad av en allmänfarlig sjukdom och avstängd av läkare. Ersättning kan lämnas i form av smittbärrpenning och reskostnadsersättning i samband med vårdbesök.

Statligt tandvårdsstöd – består av allmänt tandvårdsbidrag, särskilt tandvårdsbidrag samt ett högkostnadsskydd. Allmänt tandvårdsbidrag ges per kalenderår beroende på patientens ålder. Särskilt tandvårdsbidrag ges halvårsvis till patienter med sjukdomar eller funktionsnedsättningar som innebär en risk för försämrad tandhälsa. Högkostnadsskyddet innebär att ersättning ges för 50–85 procent av patientens kostnader över 3 000 kronor.

Tillfällig föräldrapenning – till den som tillfälligt behövt avstå från arbete för att ta hand om ett sjukt eller smittat barn eller vid läkarbesök och när barn har avlidit. I samband med barns födelse kan tillfällig föräldrapenning även betalas ut för tio dagar till den andra föräldern.

Underhållsstöd – till separerad förälder med barn under 18 år eller studerande under 20 år, om den andra föräldern inte betalar underhåll alls, betalar ett lägre belopp än underhållsstödet eller inte betalar i tid.

Utvecklingsersättning – till den som är under 25 år, deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och inte uppfyller villkoren för att ha rätt till a-kassa.

